

55 VUOTTA

**VALTION VIRKAMIEHET RY VALTION PALKKALAISTEN KOKOOJANA SAK-LAISEEN
AMMATTIYHDISTYSLIIKKEeseen 1955 - 2010**

Matti Simola

Valtion virkamiehet JHL ry.

SISÄLLYSLUETTELO

Vuosi 1955

Valtion Virkamiehet ry – VVL 033

Valtion virkailijain liitto (VVL)

Virkamiesten järjestäytymisestä 1835 – 1955

Valtion Virkamiehet ry 1950-luvulla

Ammattiyhdistysliike 1955 – 1969

Valtion Virkamiehet ry 1960-luvulla

Valtion virkailijain liitosta (VVL) Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liittoon (VVTL)

Vuosi 1972 Valtion Virkamiehet ry herää

Valtion Virkamiehet ry vuoteen 1978 – VVTL 033

Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto (VTVL)

Valtionapupalkkaisten osuus kasvaa vuoteen 1987 – VTVL 272

Virkamiesten osasto 1988 - VTVL 394

Valtavirrassa ajopuuna

Wimania

Valtion ammattiliitto – Valtion ja erityisalojen ammattiliitto VAL

Valtion Virkamiehet ry 1990-luvulla

Entisten valtionapupalkkaisten jäsenten vaiheista 1988 - 1998

VTY – keskusjärjestön rooli muuttuu ja päättyy

Uusi vuosituhat – nousu ja lasku

Valtion Virkamiehet ry 2000-luvun alussa

Kohti uutta edunvalvonnan muskelia – Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

Valtion Virkamiehet ry vuodesta 2006 – JHL 830

Yhteenveto

Liitteet

Lähteet

Loppusanat

VUOSI 1955

Vuonna 1955 rauhan ja jälleenrakentamisen kausi oli hyvässä vauhdissa Suomessa. Sotakorvaukset oli maksettu, Helsingin olympiakisat oli pidetty, Armi Kuusela valittu Universumin kauneimmaksi ja Väinö Linnan Tuntematon sotilas oli julkaistu. Vuosi alkoi suomalaisten osalta urheilussa näyttävästi, erityisesti mäenlaskussa; Hemmo Silvennoinen voitti tammikuussa ensimmäisenä suomalaisena Saksan- Itävallan mäkiviikon, Antti Hyvärinen voitti helmikuussa Cortina D'Ampezzon esiolympialaisissa ja maaliskuussa Aulis Kallakorpi ensimmäisenä suomalaisena Holmenkollenilla Oslolla. Cortinassa Arvo Viitanen ja Veikko Hakulinen saavuttivat kaksoisvoiton 15 km:n hiihdossa. Toiveet olivat korkealla seuraavan vuoden olympialaisia kohden.

Vuonna 1955 Suomen tasavallan presidentti oli Juho Kusti Paasikivi. Tohtori Urho Kekkosen viides ja viimeinen hallitus istui valtioneuvoston linnassa, ulkoministerinä oli Maalaisliiton Johannes Virolainen ja valtionvaroista vastasi sosialidemokraatti Penna Tervo. Eduskunnan puhemiehenä oli Karl-August Fagerholm (SDP). Aimo Aaltosen silloin johtama SKP oli vielä pitkään hallitusvallan ulkopuolella. Suomen ammattiyhdistysten keskusliittoa johti Eero Antikainen.

Mitä Suomi soitti vuonna 1955 ? Kotimaisuus oli voimissaan, Rock-kausi oli jo alkanut suuren veden takana, mutta ei ollut vielä saapunut Suomeen. Vuonna 1955 listoille nousivat Metro-Tytöt Surujen kitaralla, Rosemary Clooney käväisi listaykkösenä Mambo Italianolla, josta menestyneimmän suomalaisversion teki Olavi Virta. Xavier Cugat in orkesterin Cherry Pink and Apple Blossom White – sävelmä oli myös listaykkönen. Toukokuussa listoille nousi Annikki Tähti superhitillään Muistatko Monrepos'n, joka pysyi huipulla koko loppuvuoden ja sen suosio on jatkunut vuosikymmenestä toiseen.

Vuoden elokuva oli Edvin Laineen ohjaama Tuntematon sotilas. Pekka ja Pätkä – elokuvia valmistui kolme kappaletta ja Villi Pohjola – sarjasta valmistui ensimmäinen osa. Tunnetuin ulkomainen elokuva oli Kesäleski, toinen Alfred Hitchcockin ohjaama Varkaitten paratiisi. Disneyn Kaunotar ja Kulkuri oli myös tapaus omalla alueellaan.

Kylmän sodan aikaa elettiin, niinpä vuonna 1955 ei jaettu ollenkaan Nobelin rauhanpalkintoa. Kirjallisuuden palkinto toki jaettiin ja se meni Islantiin, Halldor Kiljan Laxnessille (s. 1902). Hänen tunnetuin teoksensa on jo vuosina 1931-1932 julkaistu Salka Valka. Muita ovat Läpi harmaan kiven, Maan valo, Islannin kello, Atomiasema ja Laulu sankareista (vuoteen 1955 mennessä). Laxness kuoli vuonna 1998.

Helmikuussa Uolevi Raade nimitettiin Neste Oy:n toimitusjohtajaksi, huhtikuussa Alvar Aalto nimitettiin Suomen akatemian jäseneksi, toukokuussa järjestettiin ensimmäinen virallinen television koelähetys Helsingissä. Miss Suomi Inga-Britt Söderberg valittiin kesäkuussa Miss Euroopaksi ja saman kuukauden lopulla maailman rauhankokous pidettiin Helsingissä. Heinäkuussa Toivo Pekkanen nimitettiin Suomen akatemian jäseneksi ja Porissa paljastettiin Eetu Salinin muistomerkki. Syyskuussa J.K. Paasikivi matkusti Moskovaan neuvottelumatkalle NL:n valtiojohdon kutsusta ja tällöin allekirjoitettiin sopimus Porkkalan alueen palauttamisesta.

Työmarkkinapuolella historiaan on jäänyt meijerilakko sekä erityisesti 7 valtion virkailijain ammattiliiton lakko 16.3. – 26.3. Sitä seurasi vielä Postimiesten kuuden päivän mittainen lakko. Lakossa olleet liitot kuuluivat SAK-laiseen Valtionvirkailijain yhteisjärjestöön, mutta yhteisjärjestö ei ollut lakossa mukana. Taustalla oli se, että näiden liittojen mielestä valtion palkkaratkaisut olivat suosineet ylempipalkkaisten virkamiesten suurina pidettyjä vaatimuksia alemmpipalkkaisia vastaan. Lakolla saatiin hallituksen lupaus alimmissa palkkaluokissa oleville yhden palkkaluokan korotuksesta taannehtivasti vuoden alusta, osalle postimiehistä kaksi ja lisäksi asetettiin virkamiespalkkauksen tarkistuskomitea, jota johti Erkki Canth.

VALTION VIRKAMIEHET RY – VVL 033

Lokakuun 26 päivänä vuonna 1955 pidettiin Helsingin työväentalossa kokous, jossa perustettiin uusi virkamiesten ammattiosasto. Osaston nimeksi valittiin juhlallisesti Valtion Virkamiehet ry ja se liittyi SAK-laiseen Valtion virkailijain liittoon järjestysnumerolla 33. Perustajajäsenet olivat Kauko Andersson, Esko Hurmeranta, Erkki Louhio ja Uno Raatikainen Sosiaaliministeriöstä, Lauri Lehikoinen Metsähallituksesta sekä postivirkailija Lea Hintikka ja Sylvi Talvio. Liiton edustajina olivat paikalla asessori Armas Uotila ja sihteeri Erkki Heinonen. Sää oli syksyinen, pitkäaikainen keskilämpötila lokakuun 26. päivänä on 4,1 astetta ja eri säätilastoista päätellen todennäköisesti satoi jonkin verran vettä.

Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin Erkki Louhio, joka toimi myös perustavan kokouksen puheenjohtajana ja sihteeriksi Kauko Andersson sekä rahastonhoitajaksi Esko Hurmeranta. Toimikunnan varsinaisiksi jäseniksi tulivat Lehikoinen, Raatikainen ja Talvio sekä varajäseneksi Hintikka. Perustamisensa jälkeen osasto laati valtion virkamiehille osoitetun kirjelmän. Tätä kirjelmää voidaan pitää osaston ohjelmanjulistuksena ja näin se kuului:

VIRKAMIES

Kaikilla yhteiskuntaryhmillä on omat etupyrkimyksensä. niistä riippumatta olemme tottuneet pitämään oikeudenmukaisuutena sitä, että kansamme kaikkien jäsenien asiat hoidetaan mahdollisimman tasapuolisesti. On oikein ja kohtuullista, että myös valtion viran ja toimenhaltijoita kohdellaan tämän periaatteen mukaisesti.

Näin ei ole aina tapahtunut. On olemassa myös taloudellisia etujärjestöjä, jotka tosin ilmoittavat valvovansa jäsentensä etuja, mutta joissa päätöksiä tehtäessä ei kuitenkaan yksilön mielipide pääse kyllin kuuluville. Tämä pätee myös valtion virkamieskunnasta puheen ollen,

Virkamiespalkat ovat "polttopisteessä". Ryhtymättä tässä harjoittamaan numeroleikkiä siitä, kuinka suuri korotus kunkin viran tai toimenhaltijalle on tuleva, todettakoon vain, että ainakin alemmissa palkkausluokissa olevat voivat tämän korotuksen punastelematta vastaanottaa. Nyt saatavaa korotusta, pienuudestaan huolimatta, voitaneen itää merkityksellisenä syystä, että se saadaan ainoastaan sen

työtaistelun hedelmänä, jonka valtionvirkailijan Yhteisjärjestön (VY) piiriin kuuluvat viran ja toimen haltijat kuluvaan vuoden alkupuolella olivat pakotetut käymään. Sen seurauksena asetettiin ns. Canthin komitea ja sen tuloksena Sinunkin palkkauksesi paranee.

Viran ja toimenhaltija !

Vain määrätietoisesti järjestäytyminen ja järjestäytyneiden joukkovoima voi luoda pohjan palkkauskysymysten ym. menestykselliselle hoitamiselle. ratkaisevinta tässä aina on ollut se, että on osattu liittymisjärjestö oikein valita. Valtion pienipalkkaisten virkamiesten järjestäytymisestä puheen ollen voidaan kuitenkin todeta, että se on ollut enemmän vaistomaista kuin asemastaan tietoisien joukon liikehtimistä ja sysäyksen siihen on useinkin antanut ”henki ylhäältä”. Niinpä johonkin virkamiesjärjestöön kuuluminen on käsitetty ikään kuin jonkinlaiseksi asevelvollisuudeksi.

Syynä siihen, etteivät valtion pienipalkkaiset viran ja toimen haltijat ole tähän asti saaneet ääntänsä riittävästi kuuluville ovat olleet he itse. He eivät ole huolehtineet siitä, että heidän käytettävissään olisi sellainen järjestö, jossa jokaiselle heistä olisi yhtäläinen oikeus järjestövoimaansa nojaten työskennellä palkkauksensa parantamiseksi. On selvää, että tämä on ollut epäkohta, jonka seuraukset me itse olemme saaneet kantaa.

Olisi paljon voitettu, jos pienipalkkaiset viran ja toimen haltijat vihdoinkin oppisivat tajuamaan, että heidän palkkauskysymyksensä hoitamaan tarvitaan ennen kaikkea Suomen Ammattiyhdistysten keskusliiton (SAK) koko tuki. Tämän saaminen taas edellyttää liittymistämme sanotun keskusjärjestön jäsenjärjestönä toimivan valtion viran ja toimen haltijoita edustavan liiton jäsenyyteen.

Valtion Virkamiehet r.y. niminen rekisteröity yhdistys, joka on Valtion Virkailijain Liitto r.y.:n jäsenosasto, haluaakin kaiken edellä sanotun perusteella tarjota Sinullekin mahdollisuuden tarkistaa nykyinen asennoitumisesi ammatillisen järjestäytymisesi suhteen ja kehoittaa Sinua harkitsemaan liittymistäsi yhdistyksemme jäseneksi.

Muista, että kysymyksessä on oma asiasi !

Ole tietoinen siitä, että liittymällä yhdistyksemme jäseneksi myös Sinusta tulee suuren joukkovoiman arvossapidetty jäsen.

Tee sen vuoksi päätöksesi viivyttelämättä!

Tiedusteluja ja jäseneksi ilmoittautumisia vastaanottaa yhdistyksemme sihteeri K. Andersson, puh. 29581 sekä Valtion Virkailijain Liitto r.y., puh. 38606, osoite Yrjönkatu 5 E 26, Helsinki.

Valtion Virkamiehet r.y.**E. Louhio****K. Andersson****yhdistyksen puheenjohtaja****yhdistyksen sihteeri****varatuomari****toimistos sihteeri**

Julistuksessa viitataan siis edellä mainittuun 7 valtion virkailijain ammattiliiton lakkoon. Tämä lakko oli osaltaan lisännyt järjestäytymisen tarvetta sillä samoihin aikoihin perustettiin kaksi muutakin osastoa, jotka liittyivät Valtion virkailijain liittoon; Helsingin verovirkailijat (osasto 32) ja Veronpidätyksen tarkastajat (osasto 34).

Koulutukseltaan ja virka-asemiltaan Valtion Virkamiehet ry:n perustajat eivät olleet aivan tyypillisiä SAK-laisen ammattiosaston jäseniä. Erkki Louhio oli varatuomari ja Sosiaaliministeriön hintaosaston yleinen toimiston toimistopäällikkö. Kauko Andersson oli entinen SDP:n kansanedustaja Kotkasta, joka oli toiminut Sosiaaliministeriössä ylimääräisenä virkamiehenä tuotantokomitea-asioita varten (1949-1953) ja sittemmin toimistosihteerinä. Andersson oli kansanedustaja vuosina 1939 – 1947 ja vielä 1951 varasijalta tulleenä.

Esko Hurmeranta oli lakimies ja toimi Sosiaaliministeriön tuontitavarain hintatoimiston apulaistomistopäällikkönä. Unto Raatikainen oli myös entinen kansanedustaja (1936-1947) ja hän toimi Sosiaaliministeriössä kunnallisen raittiuslautakuntatoiminnan yliohtajana. Ennen kansanedustajakauttaan hän oli ollut osuuskaupanhoitajana Keski-Suomessa ja ennen ministeriöön tuloaan Kansan raittiusavun toiminnanjohtajana, myöhemmin hän oli mm. Eläkkeensaajien keskusliiton puheenjohtajana. Lea Hintikka oli postivirkailija, Lauri Lehikoinen Metsähallituksen apulaishuoltopäällikkö ja Sylvi Talvio kanslisti, hänen virkapaikkansa ei käy ilmi osaston asiakirjoista, sivistynyt arvaus on, että hänkin oli Sosiaaliministeriöstä.

Entiset kansanedustajat Andersson ja Raatikainen edustivat joukossa huomattavaa järjestökokemusta. Andersson oli toiminut myös Rautatieläisten liiton toimitsijana vuosina 1934-1935, alkuperäiseltä ammatiltaan hän oli sähkömies. Erkki Louhio oli osallistunut yhteiskunnalliseen keskusteluun ainakin Sosialistisen aikakauslehden palstoilla, sillä vuonna 1954 hän oli kirjoituksessaan esittänyt lääketeollisuuden ja –kaupan ottamista yhteiskunnan välittömään hoitoon. Tämähän on tavoite, joka tuli esille kymmenisen vuotta myöhemmin, mutta näyttää sen jälkeen täysin unohtuneen. SAK-laisen ammattiyhdistykseen liittymistään Erkki Louhio perusteli Valtion virkailijain liiton 10-vuotisjulkaisussa vuonna 1957 seuraavasti:

”Ratkaisevan sysäyksen liittymiselleni antoi liiton keväällä 1955 käymä työtaistelu, jota esimiesasemassa ollen jouduin virastossani läheltä seuraamaan. Työtaistelu tuotti tuloksia ja hedelmiä, joita muutkin virkamiesjärjestöt sitten olivat kypsinä poimimassa. Samoin oli laita yleislakonkin suhteen. Tämän toiminnan henki oli se, mitä tulin järjestöstäni hakemaan ja minkä myöskin löysin. Nykyinen vapaa yhteiskunta elää sellaisessa kehityksensä kriisikaudessa, että sen eri etupiirien, palkannauttijoiden ennen muuta, on

kehityksen mukana pysyäkseen ja ”luokkansa” intressejä suojatakseen yhä tiiviimmin liittyttävä yhteen. Meidän palkan nauttijoiden kannalta on tilanne tänä päivänä niin kireä, ettei yhteenliittymisen tarkoitukseksi enää riitä pelkästään oikeutettujen etujemme ajaminen, vaan suorastaan jo saavutettujen asemien puolustaminen. Tämäkin on eräs vastaus kysymykseen. Vielä eräs syy: mikäli omaa yhteiskunnallista oikeudentajua, siis ajatusta ja halua yhä edelleen vaikuttavien epäkohtien korjaamiseen ja heikompiosaisten aseman parantamiseen, tarjoaa pelkästään kuuluminen SAK:hon tilaisuuden tällaisten pyrintöjen tukemiseen ja sikäli kun tahtoa riittää myös niiden henkilökohtaiseen aktiiviseen ajamiseen. Kun tällä alalla on jatkuvasti paljon tehtävissä, miksi en tahtoisi olla siinä mukana.”

Näistä dokumenteista näkyy, että Valtion Virkamiehet ry:n tarkoituksena oli tehdä SAK-laista ammattiyhdistysliikettä tunnetuksi entistä paremmin valtion pieni pieni- ja keskipalkkaisten virkamiesten keskuudessa ja laajentaa Valtion Virkailijan Liiton jäsenpohjaa ministeriöiden, laitosten ja virastojen suuntaan. Selvästi niistä näkyy, että osastosta toivottiin vaihtoehtoa virastojen ja laitosten ns. henkilökuntayhdistyksille, jotka kuuluivat lähinnä Virkamiesliittoon (TVK). Perustajien näkemys oli se, että myös muiden kuin ammattipohjalta järjestäytyneiden virkamiesten oikea paikka olisi SAK-lainen ammattiyhdistysliike. Julistuksessa painotettiin myös alkuvuoden lakon myönteisiä vaikutuksia.

Palkkaluokan, joillakin kahden korotukset olivat tulossa. Samoin jatkuva tarkistustyö saatiin silloin alkuun. Maaliskuussa 1955 oli kaksi vuotta asetettu Olavi Hongan johtama ns. palkkatasotoimikunta jättänyt mietintönsä, siitä ja muista vertailuista löytyi lisää jälkeenjääneisyyttä. Keskipalkkaiset olivat jääneet ns. pesuvatiin eli kuoppaan alimpien ja ylimpien palkkojen väliin. Ylimpien virkamiesten palkkoja taas verrattiin valtion laitosten ja yhtiöiden johtajien palkkoihin ja ne todettiin jälkeenjääneiksi. Tarkistuskomitea selvittelikin asiaa marras-joulukuulle saakka.

Vuosi 1955 jatkui ... Marraskuussa Washingtonissa avattiin Suomen nykyarkkitehtuurin näyttely. Joulukuussa Suomi hyväksyttiin Yhdistyneiden kansakuntien (YK) jäseneksi. Juuri ennen joulua 23.12. oli Edvin Laineen ohjaaman Tuntemattoman sotilaan ensi-ilta.

Vuoden urheilijat valittiin joulukuussa 1955. Silloin parittomat vuodet olivat suomalaisten suurlajien osalta pääasiassa välivuosia ja suuria kansainvälisiä voittoja ei ollut esittää. Niinpä parhaaksi miesurheilijaksi valittiin Ruotsi-maaottelujen kestopankari Voitto Hellsten ja parhaaksi naisurheilijaksi hiihtäjä Mirja Hietamies. Seuraavana vuonna kumpikin saavutti kansainvälistä menestystä, Hietamies kultaa naisten viestijoukkueessa Cortinassa, jolloin hän toisella osuudella otti kiinni neuvostoliittolaisen etumatkan ja lähetti Siiri Rantasen legendaariselle voitto-osuudelle. Voitto Hellsten otti puolestaan pronssimitalin 400 metrin juoksussa Melbournen kesäkisoissa. Näissä kisoissa hän juoksi välierissä pitkäikäisen Suomen ennätyksen 46,1 (sähköaika 46,20). Vuonna 1955 ehkä suurimmat kansainväliset menestykset olivat Eino Mäkisen Euroopan mestaruus painonnostossa sekä Kyösti Lehtosen ja Veikko Lahden hopeamitalit painin MM-kisoissa.

Joulukuussa saatiin lopulta valmiiksi virkamiesten palkkojen tarkistukset pitkien neuvottelujen jälkeen. Ratkaisu oli yhdistelmä taso- ja kuoppakorotuksia. Lopputulos oli se, että virkamiesten palkat nousivat vuoden 1955 aikana keskimäärin 20 %. Ylimpien virkamiesten palkat nousivat kuitenkin eniten eli 30-50 %. Kuten Erkki Louhio totesi, niin muutkin virkamiesjärjestöt olivat poimimassa SAK:n liittojen lakolla saatuja hedelmiä.

Näin vuosi 1955 kulki loppuaan kohden ja uudet ajat olivat edessä. Heti vuoden 1956 alussa ns. valtalaki kumottiin ja palkkojen ym. säännöstely päättyi. Presidentin vaalit tulivat ja presidentti vaihtui ja samaan aikaan alkoi yleislakko.

Näissä puitteissa toimi sitten Valtion Virkamiehet ry. Mutta katsotaan välissä millainen virkamiesten ammatillinen järjestö rakenne oli Suomessa ja miten se oli kehittynyt vuoteen 1956 mennessä.

VALTION VIRKAILIJAIN LIITTO (VVL)

Ammattiliitto, mihin uusi ammattiosasto liittyi, oli nimeltään Valtion virkailijain liitto. Se oli perustettu 27.2.1947 nimellä Valtion viran ja toimenhaltijain yleinen liitto. Liittoa oli perustamassa kolme ammattiosastoa: Valtion vahtimestarien yhdistys, Valtion talonmiesten ja lämmittäjien ammattiosasto sekä Valtion siivoojien ammattiosasto. Vahtimestarit olivat toimineet liiton asemassa Valtionvirkailijain yhteisjärjestössä (VY) vuodesta 1946 ja muut kuuluneet Suomeen työläisliittoon. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi tuli talonmies Lauri Halme. Vuoden 1947 aikana liittoon tuli 800 jäsentä. Liiton ensimmäisenä tehtävänä oli lähteä hoitamaan jäsenistöön kuuluvien työntekijäryhmien hyvin kirjavia ja sekavia työsuhteita tavoitteena saada työsuhte virkasuhteeksi.

Väinö Luoma antaa väitöskirjassaan "Valtion virkamiesten järjestäytyminen Suomessa" (1962) kuvauksen liitosta ja onpa mukana myös Valtion Virkamiehet ry.

"V:n 1947 alussa perustettu Valtion Viran- ja Toimenhaltijoiden Yleinen Liitto (v:sta 1950 Valtion Virkailijain Liitto)) ansaitsee laajan jäsenkelpoisuutensa takia lyhyen selonteon; liittoon voivat kuulua kaikki valtion viran ja toimenhaltijat sekä heihin verrattavat jatkuvassa työsuhteessa olevat valtion työntekijät. Se muodostettiin SAK:n aloitteesta tarkoituksella 1) organisoida hajallaan eri laitoksissa ja virastoissa olevia pieniä ryhmiä ja yksittäisiä työntekijöitä, jotka eivät olleet jäsenkelpoisia muihin SAK:n virkamiehiä järjestäviin liittoihin ja 2) koota mahdollisesti ulkopuolelta tulevia irtautumia, jotka syystä tai toisesta haluaisivat kuulua SAK:oon. "pesämuniksi" liitto sai v. 1920 perustetun Valtion Vahtimestariyhdistyksen ja 1945 Työläisliiton puitteissa organisoidut siivoojien sekä talonmiesten ja lämmittäjien ammattiosastot. Liiton onnistuikin organisoida eri puolilla virkakoneistoa toimivia huoltomiehiä, asentajia, koneenkäyttäjiä, sairaala-apulasia, varastomiehiä yms. tosin astumalla silloin tällöin muiden liittojen – etenkin kunnantyöntekijöiden ja mielisairaanhoitajien – varpaille. Myös vähäinen määrä varsinaisia virkamiehiä on kuulunut siihen vuodesta 1955 Helsingin

Verovirkailijat ry:n, Veropidätyksen Tarkastajat ry:n ja Valtion Virkamiehet ry:n kautta. Jäsenistö on ollut 800 – 1300 vuosina 1947 – 1959.”

Varsinaisilla virkamiehillä Luoman kirjassa tarkoitetaan sellaisia virkamiehiä, joiden pätevyysvaatimuksena oli vähintään keskikoulututkinto.

VIRKAMIESTEN JÄRJESTÄYTYMISESTÄ 1835 – 1955

Tällainen oli siis Valtion Virkamiehet ry:n oma liitto Valtion virkailijain liitto ja kuvaus oli vuodelta 1962. Mutta miten kaiken kaikkiaan virkamiesten järjestäytyminen on kulkenut? Koko historiaa tässä ei ole tietenkään tarkoitus käsitellä. Eniten kiinnostavat pieni- ja keskipalkkaisten, nykyisin SAK:hon kuuluvien tai kuuluneiden järjestöjen vaiheet, mutta yritetään myös hieman valottaa kokonaiskuvaa. Näin joudutaan historian hämärään eli vuoteen 1835.

Ensimmäisenä maamme virkamiesjärjestönä pidetään tosiaan vuonna 1835 perustettua yhdistystä Finska läkaresällskapet (Suomalainen lääkäriseura), joka perustettiin lääkintöhallituksen päätirehtöörin C.D. von Haartmanin aloitteesta. Siihen liittyivät kaikki Suomessa ammattia harjoittaneet lääkärit. Virkamieslääkärien asemaa ja palkkausta järjestössä pohdittiin ainakin vuodesta 1866 lähtien. Yhdistys lakkautettiin 1910. jolloin perustettiin Suomen yleinen lääkäriiliitto.

Muutkin akateemiset ryhmät järjestäytyivät 1800-luvulla. 1856 sai alkunsa lakimiesten Juridiska föreningen i Finland (muodollinen perustamisvuosi 1862). Oppikoulujen opettajien Pedagogiska föreningen i Finland perustettiin 1863. Ensimmäinen teknillisen alan järjestö perustettiin 1865. Nämä kaikki perustettiin Krimin sodan jälkeisinä vuosina. Näitä ei tietenkään voi pitää puhtaina virkamiesjärjestöinä vaan lähinnä akateemisen väen yhteenliittyminä, eikä Väinö Luoma niitä virkamiesjärjestöiksi kirjassaan laskekaan.

Ensimmäisenä puhtaana virkamiesjärjestönä pidetään vuonna 1873 perustettua ja 3 vuotta myöhemmin sääntövahvistuksensa saanutta Jernvägsföreningen i Helsingfors (Helsingin rautatieläisten yhdistys) – nimistä rautatievirkamiesten yhdistystä. Siihen olivat jäsenkelpoisia kaikki varsinaiset rautatievirkamiehet. Vuonna 1887 yhdistys muuttui koko maan käsittäväksi liitoksi Jernvägsmanaföreningen i Finland (Suomen rautatievirkamiesyhdistys). Tässä vaiheessa se myös muuttui varsinaiseksi etujärjestöksi.

Akateemisilla ja silloin varsinaisiksi virkamieheksi kutsutuilla oli siis omat yhdistyksensä. Ns. palveluskunta eli suorittava porras oli vielä järjestötoiminnan ulkopuolella. Pian syntyi kuitenkin ensimmäinen tällainen yhdistys ja sekin rautateille. Rautatien henkilökunnan yhdistys perustettiin 1888. Se oli alun alkaen etujärjestö ja sillä oli yhteyksiä myös Helsingin työväenyhdistykseen.

Suurlakkoon (1905) asti virkamiesten järjestäytyminen oli kaiken kaikkiaan melko vähäistä. Edellä mainittujen lisäksi Luoman mukaan perustettiin tänä aikana vain 12 virkamiesjärjestöä koko maassa. Näistä vielä suuri osa oli joko akateemisia tai muuten

keskimääräistä korkeammin koulutettujen yhdistyksiä, jotka päätyivät myöhemmin AKAVAan tai TVK:hon (nykyisin STTK). Pienipalkkaisiin tai palveluskuntaan, kuten Luoma määritteli, kuuluvia olivat Suomen vanginvartijayhdistys (1895) sekä Suomen kuljettaja- ja lämmittäjäyhdistys (1898). Kummankin nimet ovat muuttuneet usean kerran, mutta ne ovat edelleen olemassa. Vanginvartijayhdistys on Vankilavirkailijan liitto ja Kuljettaja- ja lämmittäjäyhdistys Veturimiesten liitto (tosin se muodollisesti lakkautettiin hetkeksi 1918).

Suurlakon jälkeen yhdistystoiminta hetkeksi vilkastui. Vuonna 1906 perustettiin 10 uutta virkamiesjärjestöä, Palveluskuntaan näistä laskettiin postiljoonit, poliisit, tullimiehet, metsäteknikot, rautatieläiset sekä ratamestarit ja rataosastolaiset rautateilla. Myös luotsi- ja majakkamiehet perustivat järjestön, mutta se ei päässyt vielä aloittamaan toimintaansa. Ennen suurlakkoa järjestäytyneitä virkamiehiä oli noin 4000 ja sen jälkeen n. 7000, joten nousu oli 80 %. Sitten ajat alkoivat tulla vaikeammiksi järjestötoiminnan kannalta ja vuosina 1907 – 1916 perustettiin vain yhdeksän (9) järjestöä, joita yli puolet rautateille ja tie- ja vesirakennusosalalle. Ilkka Seppisen mukaan ammattiyhdistystoiminta olikin erityisen hiljaista niitten ammattikuntien joukossa, jotka eivät lukeneet itseään työmiehiin. Näitä olivat erilaiset palveluskunnat, joita nykyisin nimitetään lähinnä toimihenkilöiksi ja virkamiehiksi. Suomen ammattijärjestö (SAJ) perustettiin vuonna 1907, mutta sen jäseniksi ei ennen vuotta 1917 tullut yhtään virkamiesjärjestöä. Muita ammatillisia keskusjärjestöjä ei tässä vaiheessa ollutkaan.

Vuosi 1917 muutti sitten tilanteen, Maaliskuun vallankumous Venäjälle avasi padon ja erilainen järjestötoiminta vapautui nopeasti. Ilkka Seppinen on löytänyt Suomen talous- ja ravintolatyöntekijäin liiton vuoden 1917 vuosikertomuksesta erinomaisin hyvin tilannetta kuvaavan tekstin:

” Maaliskuussa tapahtui suur käänne kun wallankumouksen hyökylaineet tännekin puhalsivat ja ne sortovallan rautakahleet, joilla työläisluokka oli pitkijä vuosia kitutettu niin Maaliskuun vallankumous pyyhkäisi ne pois niin kuin syksyn tuuli kellastuneet lehdet. ”

Lennokkaasti sanottu ja paikkansa pitävästi myös virkamiesten järjestötoiminnan osalta, Vuonna 1917 perustettiin 30 virkamiesjärjestöä eli enemmän kuin aikaisemmin perustettuja oli olemassa. Toinen mielenkiintoinen piirre oli se, että nyt ensimmäisen kerran virkamiesten järjestöjä tuli keskusjärjestön eli Suomen ammattijärjestön jäseniksi. Suomen vanginvartijayhdistys, Suomen veturimiesten liitto, Suomen postiljooniyhdistys, Suomen rautatieläisten liitto, Suomen tullimiesten liitto sekä Luotsiliitto liittyivät Ammattijärjestöön. Suomen järjestysmiesten liitto, joka vähintään tavoitteli julkista valtaa, liittyi myös. 1917 perustettiin myös Suomen virkamiesyhdistysten keskusliitto, josta myöhemmin (1942) tuli Virkamiesliitto. Samana vuonna perustettiin myös Suomen valtionrautatieläisten keskusjärjestö, josta sitten muodostui useiden rautateilla toimivien liittojen keskusjärjestö vuoteen 1948.

Kansalaissota ja sen jälkeiset tapahtumat sitten vaikeuttivat ammattiyhdistystoimintaa ja varsinkin Suomen ammattijärjestöön kuuluneet virkamiesjärjestöt joutuivat vaikeuksiin. Osa lakkautettiin, osa erosi itse. Punaisia vastaan asettuneet Virkamiesyhdistysten

keskusliitto ja VR keskusjärjestö puolestaan jatkoivat toimintaansa. Vuonna 1919 vasemmistolaista ay-toimintaa kuitenkin pystyttiin käynnistämään ja vuoden 1920 puolella perustettiin esim. rautateille uusia liittoja lakkautettujen tilalle ja niistä Suomen rautatieläisten ammattiliitto liittyi Suomen ammattijärjestöön ollen pitkään sen ainoa virkamiesjärjestö.

Pieni- ja keskipalkkaisten (tai palvelusväen) järjestöjä oli kuitenkin olemassa ja ne alkoivat etsiä yhteistyötä. 1917 – 1918 oli ollut SAJ:n puitteissa ”Suomen valtionpalvelijain erinäisten liittojen” yhteinen toimikunta, joka pohtinut vaihtoehtoja yhteistyölle, mutta se ei ollut johtanut mihinkään.

Suomalaisella Normaalityöväellä Ratakadulle pidettiin kokous 12.2.1922, jossa oli edustajat Suomen tullimiesliitosta, Suomen postiljooniyhdistyksestä, Suomen vankilapalvelijain liitosta sekä Valtion vahtimestarien ja palvelusväen yhdistyksestä. Myös rautatieläisten edustajia on paikalla, mutta he eivät jatkossa olleet mukana. Paikalla oli yksityishenkilönä myös rehtori Max Sergelius. Kokouksen oli kutsunut koolle Tullimiesliitto puheenjohtaja J.N. Katajamäen allekirjoittamalla kirjeellä. Tämän kokouksen pohjalta perustettiin 16.6.1922 Suomen valtionvirkailijain keskusliitto (SVK). Mukaan tulivat edellä mainitut liitot sekä Suomen luotsi- ja majakkalaitosten yhdistys sekä Suomen konemestariliitto. Vuonna 1927 siihen liittyi vielä Suomen melisairaanhoidajien yhdistys. Kokouksen puheenjohtajana toimi Postiljooniyhdistyksen puheenjohtaja Jussi Sulanko, joka toimi myös SVK:n johdossa 1922-1923 ja 1925-1926. Välillä puheenjohtajana oli J.N. Katajamäki (1923-1924). Postiliiton Gustaf Syren hoiti puheenjohtajan tehtäviä 1927-1934 ja H.E. Helenius (myöh. Helameri) Vankilavirkailijain liitosta vuosina 1935-1945. Sihteerinä toimi mm. Urho Rinne (1929-1933), postiljooni joka yritti saada myös rautatieläisiä mukaan ja kun siinä ei onnistuttu, niin erosi. Rinne oli myöhemmin Työväen urheiluliiton puheenjohtaja ja sitten vuodesta 1940 ensimmäinen Tippaustoimiston (nykyinen Veikkaustoimisto) johtaja. Muita sihteereitä olivat ainakin tullimiehet E. Harhama ja E. Hänninen

Mielenkiintoinen henkilö SVK:ssa oli Maximilian (Max) Sergelius (1879 – 1958). Hän oli diplomi-insinööri, rehtori, teollisuusneuvos ja poliitikko, joka vaikutti Ruotsalaisessa vasemmistossa (Svenska Vänstern). Hän oli kansanedustaja 1924 – 1939 ja uudelleen 1945-1948. Presidentin valitsijamies hän oli kolme kertaa ja 24 vuotta Helsingin kaupunginvaltuuston jäsen. Suomen kansallisbibliografiassa häntä kuvataan ”politiikan suurten valtavirtojen ulkopuolella kulkevana ja kiisteltyinä yhteiskunnallisena vaikuttajana, joka toimi yli 50 vuoden ajan tekniikan opettajana ja rehtorina eri oppilaitoksissa ja vaikutti keskeisellä tavalla Suomen insinööriopetuksen perustan luomiseen. Ennen kaikkea hänet kuitenkin tunnettiin ruotsalaisen vasemmiston kansanedustajana, virkamiesten järjestäytymisen kehittäjänä, jatkosodan aikaisen rauhanopposition jäsenenä sekä Suomi-Neuvostoliitto-seuran varhaisena aktivistina.” SVK:lle Sergelius oli tärkeä sen takia, että hänen kauttaan saatiin tarvittaessa järjestön asioita eduskuntaan, tosin yksi mies ei niitä kovin paljoa pystynyt ajamaan.

SVK pyrki edustamaan nimenomaan valtion pienipalkkaisia virkamiehiä. Se pysyi koko ajan suhteellisen pienenä, jäseniä oli 1927 noin 2700 ja 1930-luvun lopussa 3500 ja näin ollen se edusti noin 15 – 21 % alojensa henkilöstöstä. Taustaltaan se oli ainakin johdon osalta melko selvästi sosialidemokraattinen, mutta toiminnassaan poliittisesti hyvin varovainen, varsinkin yhteistyö SAJ:n ja SAK:n kanssa oli sotien välillä varsinaista taiteilua. Kokouspaikkana oli Arbetets vännerin tilat ja kiertokirjeitä painettiin Työväen kirjepainossa, mutta kun vuonna 1933 yritettiin käyttää SAK:n toimitsijoita koulutuksessa apuna, niin nousi niin kovaa julkista kritiikkiä, että siitä oli luovuttava. Toki kouluttajaehdokkaista SAK:n sihteeri E.K. Louhikko oli entinen kommunisti mutta osuustoimintamiehenä, puhujana ja pasifistina tunnettua Yrjö Kallista on vaikea pitää silloisellekaan yhteiskunnalle kovin vaarallisena kumouksellisena.

Yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa pyrittiin kehittämään. Alkuvaiheissa (1922-1923) yhteistoimintaa oli mm. Virkamiesyhdistysten keskusliiton (myöhempi Virkamiesliitto) kanssa, mutta yhteistyö loppui kun Valtioneuvosto ei antanutkaan päätettyjä korotuksia pienipalkkaisille SVK:laisille. Sitten SVK oli palkka-asioissa samassa rintamassa poliisien ja sairaanhoitajien kanssa 1926-1927, mutta järjestölliseen yhteistyöhön saakka ei edetty. Vuosina 1929-1933 oli olemassa Pienipalkkaisten palkkavaltuuskunta, mutta senkin vaikutus oli pienehkö ja toiminta hiipui rautatieläisten järjestöjen asennoitumisen vuoksi. Vuonna 1939 luotiin yhteenliittymä nimeltä Pienipalkkaisten yhtymä, joka toimikin vuoteen 1945. Se oli aikaisempiin yrityksiin verrattuna melkoisen kattava valtion pienipalkkaisten järjestö, jolla oli jo jonkin verran painoarvoa. Se edusti noin 20 000 virkamiestä ja sen johdossa toimi SVK:n puheenjohtaja U.E. Helameri.

Pienipalkkaisten yhtymän kuului ilmeisesti vaihteleva määrä jäseniä koska tiedot eri lähteissä vaihtelevat. Kattavin luettelo on Väinö Luoman kirjassa:

Suomen valtionvirkaileijain keskusliitto (SVK) ja sen jäsenliitot:

Vankilavirkailijain liitto

Suomen postimiesliitto

Suomen tullimiesliitto

Suomen konemestari liitto

Suomen luotsi- ja majakkahenkilökunnan yhdistys

Valtion vahtimestari- ja palvelusmiesyhdistys

Mielisairaanhoitajain liitto (vuodesta 1941 SAK)

Suomen valtionrautatieläisten keskusjärjestö (VRK) ja sen jäsenjärjestöt:

Suomen rautatieläisyhdistys

VR Konduktööriyhdistys

SVR vaunumiehistöyhdistys

SVR vaihdemiesyhdistys

SVR vaaka- ja pakkamestariyhdistys

SVR junamiesyhdistys

VR varastomestariyhdistys

VR asetinlaitemiesyhdistys

VR järjestelymestariyhdistys

Suomen ammattiyhdistysten keskusliitto SAK

Suomen rautatieläisten liitto SRL

Suomen veturimiesyhdistys (SAK vuodesta 1943)

SVR vaunumiehistöyhdistys (SRL / SAK vuodesta 1943)

VR asemamiesyhdistys (SRL/SAK vuodesta 1944)

Keskusjärjestöihin kuulumattomat:

Svenska kamratförbundet vid finska statsjärnvägarna

Finlands svenska lokomotivmannaförening

Suomen poliisien liitto

Vankilain työmestarien liitto

Lennätinasentaja-yhdistys

Suomen aliupseeriliitto

Sotien välillä perustettiin myös muita virkamiesten ammattiliittoja sekä keskusjärjestöjä. Siinä vaiheessa ns. varsinaisia virkamiehiä varten perustettiin Suomen virkailija-keskusliittojen yhtymä vuonna 1922, johon Virkamiesliiton edeltäjä Suomen virkamiesyhdistysten keskusliittokin kuului. Keskusjärjestön nimi muuttui Henkisen työn yhtymäksi (HTY). Tämä järjestö taas lopetettiin vuonna 1944 ja tilalle perustettiin Henkisen työn keskusliitto (HTK), jonka nimi muuttui 1956 Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitoksi (TVK). TVK meni sitten konkurssiin vuonna 1992 ja jäsenliitot päätyivät pääosin nykyiseen STTK:hon.

Liittorakenne alkoi jo sodan aikana hiljalleen muuttua. Rautatieläisten liitto oli pitkään ollut ainoa virkamiesliitto SAK:ssa. Kunnantyöntekijäin liitto tuli mukaan 1930 ja myös Suomen työläisliitossa oli valtion työntekijöitä. Mielisairaanhoitajat liittyivät SAK:n jäsenliitoksi 1941 ja veturimiehet 1943 ja samoin joitakin pieniä rautatieläisyhdistyksiä liittyi Rautatieläisten

liittoon. Vuonna 1943 säädetty valtion virkamiehiä koskeva neuvotteluoikeuslaki edes auttoi kehitystä.

1945 tilanne alkoi sitten selvästi muuttua samaan tapaan kuin vuonna 1917. SVK:n jäsenliitoista mielisairaanhoitajat olivat jo SAK:n jäseniä ja kuudesta jäljellä olevasta viisi liittyi vuonna 1945. Ainoastaan Suomen konemestariliitto jäi ulkopuolelle. Näin ollen Suomen valtionvirkailijain keskusliitto lopetti toimintansa 28.10.1945. SVK:n toiminnasta näyttää olevan hieman erilaisia mielipiteitä. Joidenkin mielestä sen merkitys oli vähäinen ja toimintaedellytykset heikot, toisten mielestä merkitystä oli varsinkin loppuvuosina. Itse kallistuisin käytettävissä olevin tiedoin sille kannalle, että järjestön toiminta niissä oloissa oli merkittävää, järjestö ylläpiti ja koordinoi käytettävissä olevin keinoin valtion pienipalkkaisten virkamiesten edunvalvontaa sotien välisenä vaikeina vuosina ja loi edellytyksiä tulevalle toiminnalle. Tavoitteita ja yrityksiä oli toki enemmän kuin tuloksia, mutta näinhän on käynyt monesti myöhemminkin.

Virkamiesten yhteiselimeksi SAK:n puitteissa perustettiin sitten Valtionvirkailijain yhteisjärjestö (VY) vuonna 1946. Malli tähän saatiin Ruotsista, missä Keskusjärjestö LO oli perustanut erityisen valtionvirkailijain ”kartellin”. Perustajajäsenenä oli yhdeksän liittoa:

Rautatieläisten liitto

Poliisien liitto

Veturimiesyhdistys

Postimiesliitto

Vankilavirkailijain liitto

Kansakoulujen miesopettajien yhdistys

Tullimiesliitto

Luotsi- ja majakkamiesliitto

Mielisairaanhoitajien liitto

Mukana olivat siis jo aiemmin SAK:ssa olleet kolme liittoa, neljä SVK:n liittoa ja kaksi keskusjärjestöihin kuulumatonta liittoa. Vuonna 1946 yhteisjärjestöön liittyivät vielä Valtion vahtimestariyhdistys ja Oppikoulunopettajien liitto sekä Kuljetustyöntekijäin liitto ja Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto valtion palveluksessa olevien jäsentensä osalta. Vuonna 1947 perustettiin Valtion viran- ja toimenhaltijain yleinen liitto, kuten edellä on kerrottu ja siihen Valtion vahtimestariyhdistys liittyi. Jäseniä vuoden 1946 lopussa oli hieman yli 16 000. Yhteisjärjestön ensimmäinen puheenjohtaja oli Rautatieläisten liiton W.E. Backman ja sihteerinä sekä SAK:n virkamiesten asioita hoitavana toimisijana aloitti SVK:n entinen puheenjohtaja U.E. Helameri.

Mielenkiintoinen vaihe oli vuosina 1946 - 1947 kun SAK ja Henkisen työn keskusliitto (HTK) kävivät kulissien takana neuvotteluja HTK:n tai ainakin eräiden sen liittojen

liittymisestä SAK:n jäseneksi. Asiassa oli ilmeisesti useita taustatekijöitä, erityisesti silloin vaakalaudalla ollut SAK:n voimasuhdekysymys ja myös näkemykset ns. keskiluokan merkityksestä tulevana poliittisena voimatekijänä. Yhteistyötä ajoivat tunnetut asevelisocialistit, Unto Varjonen painotti SAK:n voimasuhteita ja SDP:n puoluesihteerin Väinö Leskinen sitä, että keskiluokka on tärkeä ryhmä. Yhteistyöllä oli kannattajansa ja vastustajansa. Oli SAK-laisia, jotka eivät halunneet keskusjärjestöönään henkisen työn tekijöitä ja eräät HTK:n ryhmät vastustivat periaatteessa vasemmistolaista ammattiyhdistysliikettä. Kun hanke vuoti julkisuuteen, niin se kuivui kokoon. SAK:n voimasuhteet kallistuivat SDP:n eduksi 1947, joten ei ollut enää tarvettakaan saada lisävoimaa. Keskiluokkakysymys on kyllä säilynyt keskusteluaiheena näihin päiviin saakka. Tapio Bergholm on katsonut, että aikaisemmissa tutkimuksissa on liiaksi painotettu SAK:n voimasuhteita. Hänen mukaansa neuvotteluissa oli kysymys myös siitä, että Virkamiesliitto halusi tukea omille näkemyksilleen (prosenttilinja) SDP:n johdolta, kun ei sitä tasakoroituksia kannattavalta SAK:lta tullut. Maaliskuussa 1947 keskustelut päättyivät.

Sodan jälkeen tapahtui myös muuta. Keskusteluja käytiin mm. työnjohtajien ja muiden teknillisten toimihenkilöiden järjestäytymisestä. Näitä varten perustettiin vuonna 1946 Suomen teknisten toimihenkilöjärjestöjen keskusliitto (STTK) ja siihen liittyi yksi entinen SVK:n jäsenliitto eli Konemestariiliitto. Koko ammatillinen järjestö rakenne täydentyi vuonna 1950 kun akateemisille perustettiin oma keskusjärjestö Akateeminen valtuuskunta, josta vuonna 1954 tuli nykyinen AKAVA. Henkisen työn keskusliitosta (HTK) taas tuli TVK vuonna 1957. SAK:ssa virkamiesten asioita hoitanut U.E. Helameri palasi vankilavirkailijain liittoon 1947 ja toimitsijan tehtävät siirtyivät Rautatieläisten liitosta tulleelle Vilho Pulkkiselle. Helamerestä tuli sitten VY:n puheenjohtaja vuosiksi 1953-1955. Vuonna 1955 puheenjohtajaksi tuli Suomen poliisien liiton Taavi Kivinen ja sihteeriksi ja SAK:n toimitsijaksi ”nimismieheksi” kutsutun Pulkkisen jälkeen lakimies Mikko Laaksonen. Pulkkisen kutsumanimi johtui tarkkuudesta ja pedanttisuudesta, häntä pidettiin erinomaisena asioiden kirjaajana ja tarkistajana, mutta mikään linjanvetäjä tai johtaja hän ei ollut, seuraaja lakimies Mikko Laaksonen oli sitten eri maata

VALTION VIRKAMIEHET RY 1950 - LUVULLA

Miten sitten ammattiosastomme, Valtion Virkamiehet ry, jonka tavoitteena oli saada SAK:n jäsenyyteen ministeriöiden ja valtion virastojen ja laitosten pieni- ja keskipalkkaista virkamieskuntaa vuodesta 1955 alkaen. Toiminta saatiin liikkeelle Sosiaaliministeriön sosialidemokraattisten virkamiesten toimesta. Sosialidemokraatteja ministeriössä oli muitakin, mm. virkapalkkojen tarkistamista johtanut Erkki Canth oli ollut Sos.dem. lakimiesten jäsen. Ammattiyhdistystoimintaa oli Sosiaaliministeriössä käynnistetty ja kehitetty aikaisemminkin sillä kun vuonna 1922 perustettiin Suomen virkailija-keskusliittojen yhtymä (josta sitten kehittyi muutaman nimenmuutoksen kautta TVK), niin sen ensimmäinen puheenjohtaja oli ministeriön kansliapäällikkö Niilo Mannio. Hän oli mukana luomassa suomalaista kolmikantaneuvottelujärjestelmää, jossa valtiolta on mukana työmarkkinajärjestöjen lisäksi ja omilla toimenpiteillään tukee neuvotteluja. Taustana oli se, että Mannio oli toiminut Suomen hallituksen edustajana Kansainvälisessä työjärjestössä (ILO) vuodesta 1919 ja tuonut sieltä mukanaan tämän kolmikantamallin.

Valtion Virkamiehet ry:n perustamisvaiheessa esitetyt tavoitteet eivät oikein lähteneet toteutumaan. Jäseniä oli ensimmäisenä toimintavuonna 18 samoin seuraavana vuonna. Vuonna 1957 jäseniä oli 10, kahdelta seuraavalta vuodelta tietoja ei ole ja vuonna 1960 jäsenmäärä oli edelleen kymmenen. Ammattiyhdistysliikkeen hajaantuminen oli varmasti yksi syy siihen miksi perustajien ajatukset eivät toteutuneet tässä vaiheessa. Virkamiesten asenteet ja ajattelutavat eivät tuolloin olleet vielä kovin myönteisiä SAK:n suuntaan eivätkä ay-liikkeen riidat niitä ainakaan edistäneet. Osaston tavoitteissa ei sinänsä ollut vikaa, ne olivat hyvinkin oikeansuuntaisia ja alkoivat toteutua vuosikymmenten kuluttua. Valtion pieni- ja keskipalkkaiset virkamiehet ja työsuhteiset tulivat laajemmin mukaan osaston, liiton ja keskusjärjestön toimintaan 1970-luvulla, esimerkiksi ensimmäiset ministeriöiden omat SAK:n ammattiosastot perustettiin 1970-luvulla.

Toisaalta myös paine ns. henkilökuntayhdistysten puolelta oli niin suuri ja niiden ylivoima niin murskaava ettei varsinaista jäsenhankintaa ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämistä pystytty osaston perustamisen jälkeen merkittävästi, jos ollenkaan, tekemään. Liitolle vuoden 1957 alussa kuitenkin esitettiin joukko asioita, joihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota. Tällaisia asioita olivat tilapäisten toimihenkilöiden aseman parantaminen, virkamiesten yleisten sosiaalisten etujen parantaminen ja henkisen alan työllisyyskysymykset sekä virastovaravaratoissa olevien palkkauksen kohentaminen. Osaston puheenjohtaja Erkki Louhio toimi VVL:n henkisen työn jaoston jäsenenä ja tätä kautta pyrki edistämään näitä päämääriä.

Yleinen poliittinen ja ay-liikkeen hajaannus alkoi vähitellen tuntua myös Valtion Virkamiehet ry:n toiminnassa. Osaston perustajista ne, jotka olivat SDP:n jäseniä, lukeutuivat puolueen ns. leskisläiseen siipeen, mutta jäsenistöön oli tullut myös toisen suunnan (ns. skogilaiset) kannattajia. Erkki Louhio toimi puheenjohtajana vuoteen 1958. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin sitten Kauko Andersson ja sihteeriksi tuli Mikko Jaskari, Sosiaaliministeriön hintaosaston tarkastustoimiston päällikkö. Uuno Raatikainen valittiin asiakirjojen mukaan rahastonhoitajaksi, mutta itse hän ei muistanut koskaan tehtävää hoitaneensa. VVL:n edustajakokoukseen valittiin osaston edustajaksi tarkastaja Otto Jokinen Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöstä. Erkki Louhio jäi pois toiminnasta, mutta valtion työmarkkinatoimintaan hän osallistui 1960-luvulla. Hän sovitteli Sosiaaliministeriön toimistopäällikkönä muutamia työriitoja valtakunnansovittelijan varamiehen määräyksestä, tällaisia olivat vuonna 1963 lasitusalan lakonuhka sekä SAJ:n Yleis- ja erityisalojen ammattiliiton teurastamo-, makkara- ja einesalojen lakonuhka.

Vuonna 1958 valittu toimikunta ei ilmeisesti toiminut ollenkaan, ainakaan Uuno Raatikaisella ei ollut siitä mitään muistikuvaa. Erilaiset ristiriidat ja erilaiset näkemykset lienevät lamauttaneet toiminnan. Osastossa itsessään ei mukana olleiden kertoman mukaan ollut näkyviä riitoja vaan ulkopuoliset tekijät aiheuttivat lamaantumisen ja ainakin osalle jonkinlaisen kyllästymisen toimintaan. Leskisläiset kokivat yleisen tilanteen ay-liikkeessä siten, että toiset pyrkivät tuomaan siihen politiikkaa ja skogilaisten mielestä SDP pyrki sekaantumaan itsenäisen ammattiyhdistysliikkeen toimintaan. Kun VVL liittona kallistui SAK:n suuntaan, niin leskisläiset jäivät vähitellen kokonaan pois toiminnasta vuoden 1958 aikana. Vetäytyminen lamautti osaston toiminnan siinä määrin, ettei kahdelta

vuodelta ole jäsentietoja eikä toiminnan jatkajille jäänyt mitään papereita alkuvuosilta. Vuoden 1958 toimikunnan jäsenistä jäivät jäljelle Mikko Jaskari ja Otto Jokinen. Viime mainittu hoiti puheenjohtajan tehtäviä vuonna 1959. Jokisen puheenjohtajuudesta ei tosin ole olemassa minkäänlaista dokumenttia, mutta kaikkien haastateltujen mielestä hän oli puheenjohtaja, joten tässä kohdassa luotamme muistitietoon vahvasti.

Otto Jokinen oli tuolloin vain hieman yli 30-vuotias (s. 1925), mutta hänellä oli takanaan jo mittava ammattiyhdistysura. Se oli alkanut Helsingin ahtausalan ammattiosaston sihteerinä 1940-luvun lopulla. Kiljavan ammattiyhdistysopiston kurssin hän kävi 1951 ja samana vuonna hänet valittiin sekä Suomen työläisliiton liittotoimikuntaan että SAK:n valtuustoon. SAK:n toimitsija hänestä tuli vuonna 1953. Vuonna 1956 hän oli Kymen piiritoimitsija ja tässä ominaisuudessa Yleislakon aikana keskeinen vaikuttaja Kotkan lakkotoimikunnassa. Olli Kakon muistelmien mukaan paikallinen ”lakkokenraali”. Jokinen valittiin sitten Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön tarkastajaksi vuonna 1957. Valtion virkailijain liitossa Jokinen alkoi toimia liiton puheenjohtajan Lauri Halmeen pyynnöstä, pienessä liitossa tarvittiin kokenutta ay-miestä. VVL:n edustajakokousten puheenjohtajana Jokinen toimi 1958 ja 1962, liiton varapuheenjohtaja hän oli 1958 – 1963 ja liittotoimikunnassa vuoteen 1966. Varapuheenjohtajan paikalta hän erosi tultuaan nimitetyksi Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön ylitarkastajaksi ja siten Valtioneuvoston esittelijäksi, SAK:n työvaliokunnassa hän oli VVL:n edustajana 1961-1966 ja Suomen virkamiesjärjestöjen hallituksessa 1961-1962 (siellä tosin Suomen työläisliiton edustajana). Liitotason tehtävät hän jätti vuonna 1966, mutta vielä 1967 hän hoiti Valtion Virkamiehet ry:n rahastonhoitajan tehtäviä.

Mikko Jaskari toimi ainakin muodollisesti osaston sihteerinä vuodesta 1958 vuoteen 1972. Tosin viimeisinä vuosina hän oli eläkkeellä eikä sihteerin tehtäviä todellisuudessa hoitanut kukaan. Jaskari oli melko yllättävä SAK:n jäsen. Työväenliikkeen järjestökokemusta lakimiehellä ei ollut, mutta muuta järjestökokemusta kyllä. Hän oli toiminut Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan hallituksessa jo vuosina 1928-1929, Suomen ylioppilaskuntien liiton hallituksessa 1929 ja Ylioppilaslehden päätoimittajana 1929-1930. Lapuanliikkeessä hän toimi 1930-luvun alussa ja historiaan hän on jäänyt sekaannuttuaan presidentti K.J. Ståhlbergin kyyditykseen. Sittemmin hän toimi asianajajana ja 1940-luvulla hänestä tuli virkamies. Hän kulki Kansanhuoltoministeriön ja Maatalousministeriön kautta Sosiaaliministeriöön. 1950-luvun lopulta eläkkeelle siirtymiseensä saakka hän oli mukana SAK-laisessa ammattiyhdistysliikkeessä, missä ei hänen asemassaan olevia virkamiehiä juurikaan ollut.

Osasto sai lisää kokenutta voimaa vuonna 1959 kun jäseneksi tuli Aimo O. Anttila. Vuonna 1913 syntynyt Anttila oli taustaltaan porilainen paperityöntekijä ja sahatyömies sittemmin osuuskaupanhoitaja. Sodan jälkeen Anttila tuli ensin Suomen puutyöväenliiton toimitsijaksi 1945, sitten sihteeriksi 1946 ja lopuksi puheenjohtajaksi vuonna 1949. Hän oli myös SAK:n työvaliokunnan, Työneuvoston, Työtuomioistuimen, Vakuutusosaston ja useiden komiteoiden ja toimikuntien jäsen. Ammattiyhdistysliikkeen hajaantumisvaiheessa Anttila oli tunnetuimpia liittojohtajia, jotka lukeutuivat SDP:n ns. leskisläiseen siipeen. Erityisesti puolueen ylimääräisessä puoluekokouksessa vuonna 1957 Anttilan osuus oli

merkittävä, sillä lienee suurelta osin hänen ansiotaan, että leskisläiset saivat Helsingistä kaikki edustajapaikat ja Anttila oli itsekin kokousedustaja. Vuonna 1958 Anttila kuitenkin syrjäytettiin Puutyöväenliiton johdosta nuorempien ay-miesten toimesta. Risto Reunan mukaan kysymys ei kuitenkaan ollut niinkään liiton linjasta vaan enemmän sukupolvi- ym. ristiriidoista. Seuraavana vuonna Aimo O. Anttila nimitettiin Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön työvoima-asiain tarkastajaksi. Anttila tuli sen jälkeen nopeasti mukaan Valtion Virkamiehet ry:n toimintaan työtoverinsa Otto Jokisen vaikutuksesta ja ilmeisesti myös liiton puheenjohtaja Lauri Halme oli taas pyytäjänä. Tuntuu ensi näkemältä hieman oudolta, että leskisläisestä ammattiyhdistysjohtajasta tuli nopeasti tässä vaiheessa SAK-laisen liiton jäsen, mutta Reunan mukaan Anttila ei esim. koskaan kannattanut SAJ:n perustamista. Toisaalta tapahtuihan niinä vuosina monia muitakin yllättäviä käännöksiä. Mitä sitten oikein tapahtui ?

AMMATTIYHDISTYSLIIKE 1956 - 1969

Sosialidemokraattisen puolueen sisällä vallinneet erilaiset näkemykset ja erityisesti henkilöstiriidat näkyivät myös ammattiyhdistysliikkeessä, vaikka ohjelmista niitä usein onkin ollut vaikeaa löytää. Kiistat olivat alkaneet työväen urheiluliikkeessä ja ammattiyhdistysliikkeeseen ne tulivat näkyvästi yhtenäisen yleislakon (1956) jälkeen. Monenlaiset erimielisyydet ja –seuraisuudet alkoivat purkautua ja ne johtivat usean liiton eroamiseen ja erottamiseen SAK:ta. SAK:sta eronneiden liittojen yhteiselimeksi perustettiin vuonna 1958 Ammattiliitojen yhteisjärjestö (AYJ). Seuraava vaihe oli uuden keskusliiton Suomen ammattijärjestön (SAJ) perustaminen 5.11.1960. SAJ pysyi kuitenkin koko toimintansa ajan huomattavasti pienempänä kuin SAK.

Virkamiespuolella tapahtui Valtionvirkailijain yhteisjärjestön puolella. Rautatieläisten liitto ja Valtion virkailijain liitto edustivat yhteisjärjestössä tiukempaa linjaa kuin hallituksen enemmistö. Nämä kaksi liittoa olivat lähinnä SAK:n omaksumalla linjalla. VVL:n puheenjohtaja Lauri Halme tunsu ja esitti asian niin, että VY:n silloinen johto pyrki palkkapolitiikan muuttamiseen sosiaalisesta pienipalkkaisia suosivasta linjasta suuripalkkaisia suosivaksi prosenttilinjaksi. Halmeen mukaan samalla pyrittiin pienet virkamiesliitot syrjäyttämään yhteisjärjestön päätöksenteosta. VVL ja Rautatieläisten liitto menettivätkin mielestään vaikutusvaltaansa VY:n sisällä ja pyrkivät vaikuttamaan päätöksentekoon eduskuntaryhmien kautta. Vuosina 1958 – 1962 työväenpuolueilla oli enemmistö eduskunnassa.

Kesällä 1960 SAK erotti osan toimitsijoitaan, mm. VY:n sihteerin Mikko Laaksosen. VY:n hallituksen enemmistö ei päätöstä hyväksynyt ja kun SAK piti kannastaan kiinni, merkitsi se tosiasiaa VY:n eroa SAK:sta. Marraskuussa VY:n hallitus päätti äänin 5-4 erottaa Rautatieläisten liiton yhteisjärjestöstä ja samalla äänestettiin myös Valtion virkailijain liiton erottamisesta. Tämä esitys kaatui äänin 4-5. VVL jäi kuitenkin pois liiton toiminnasta. VY:n ylimääräisessä edustajakokouksessa joulukuussa 1960 nämä kaksi liittoa olivat vielä mukana koska hallituksen oikeudet erottaa liittoja olivat kyseenalaiset. Edustajakokous sitten kielsi näiden kahden liiton osallistumisen ja ero tuli voimaan.

Rautatieläisten liitto ja Valtion virkailijain liitto olivat näin ammattiyhdistysliikkeen hajaannuksen ajaksi SAK:n puolella. Koska myös muissa SAK:n liitoissa oli jonkin verran valtion palveluksessa olevia, niin 4.2.1961 perustivat RL, VVL ja Suomen työläisliitto uuden järjestön Virkamiesjärjestöt ry:n, nimi muuttui sitten muotoon Suomen virkamiesjärjestöt ry (SVJ). Valtiovarainministeriö myönsi sille neuvotteluoikeudet 26.10.1961 ja ne laajenivat seuraavana vuonna kun järjestön puheenjohtajasta ja Rautatieläisten liiton puheenjohtajasta Onni Koskesta tuli ministeri. Auto- ja kuljetustyöväen liitto tuli vielä jäseneksi valtion palveluksessa olevien osalta 18.9.1962.

Vuonna 1962 järjestölle palkattiin ensimmäinen sihteeri, kotkalainen rautatieläinen Olli Kakko. Hän toimi tehtävänsä vuoteen 1963 ja siirtyi sitten sosionomitutkinnon suoritettuaan Kansaneläkelaitoksen palvelukseen Kotkaan. Hänen seuraajakseen SVJ:n sihteeriksi tuli Toivo Jahn. Kakko ja Jahn ovat Valtion Virkamiehet ry:n kiinnostavia henkilöitä koska kumpikin oli osaston jäsen. Jahn vuodesta 1963 ja Kakko vuodesta 1966. SVJ:n alkuvaiheen toiminnassa oli kiinteästi mukana varapuheenjohtajana Valtion Virkamiehet ry:n entinen puheenjohtaja Otto Jokinen, tosin siinä vaiheessa Suomen työläisliiton edustajana.

Olli Kakon muistelmissa SVJ:n ajoilta on mielenkiintoisia kohtia. Vuonna 1963 hänet kutsuttiin Saksan demokraattisen tasavallan (DDR) lähetystyöhön SAK:n ja muiden työväenjärjestöjen edustajien joukossa. Ketään ei värvätty vakoojaksi, mutta kun tarjoilu loppui säälliseen aikaan ja kun ilta oli nuori, niin etsittiin jatkopaikkaa. Palkkatyöläisen päätoimittaja Erkki Ikäheimonen sai ylipuhutuksi rakennustyöläisten liiton taloudenhoitaja Lauri Syrjän, jonka perhe oli kesälomalla ja menttiin hänen kotiinsa. Joukossa neljäntenä oli SKP:n valvontajaoston eli SKP:n "salaisen poliisin" päällikkö Hauhia. Näin olivat roolit selvillä. Viimeaikainen tutkimus on osoittanut, että Veikko Hauhia oli mies, joka luovutti tietoja kommunistien suunnitelmista ilmeisesti Veikko Puskalalle ja jotka kulkeutuivat ainakin SDP:lle, työnantajille, suojelupoliisille ja presidentti Kekkoselle. Rooleja oli siis enemmänkin, pieni maa.

Toinen mielenkiintoinen kuvaus on samalta vuodelta VY:n lakon ajalta kun SVJ ja Virkamiesliitto sopivat hallituksen kanssa Kesärannassa etteivät ne ryhdy laksoon. VY:n lakon lopettamisesta sovittiin sitten ravintola Motissa VY:n ja Kokoomuspuolueen johdon välillä. Tapio Bergholm on arvellut, että siellä oltiin alkoholin vaikutuksen alaisia. Olli Kakon kuvauksen mukaan tilanne oli samantapainen myös Kesärannassa, tosin pöytäkirjanpitäjä Johannes Virolainen oli selvä mies. Olli Kakko muistelee tehneensä tilaisuudessa sinunkaupat silloisen pääministerin kanssa, Kakko ei sitten myöhemmin koskaan tavannut häntä uudelleen, joten jäi epäselväksi olisiko pääministeri muistanut tehdyt kaupat.

Valtionvirkailijan yhteisjärjestö muutti vuonna 1961 nimensä Virkamiesten yhteisjärjestöksi ja pysyi koko hajaannuksen ajan keskusjärjestöjen ulkopuolella, vaikka oli pitkään lähellä Suomen ammattijärjestöä. Näillä järjestöillä oli vuoteen 1965 yhteinen toimisto ja yhteinen

toimistohenkilökunta mutta koskaan ne eivät yhtyneet. SAJ:n ainoa varsinainen virkamiesjärjestö oli Rautatieläisten ammattiyhdistysten liitto, joka oli Rautatieläisten liiton opposition perustama liitto. Edellä mainittu VY:n lakko (1963) oli mielenkiintoinen tapahtuma ja sen merkityksestä on erilaisia mielipiteitä. Taloudellisesti sen tulokset olivat vähäiset, mutta Risto Reunan mukaan työtaistelulla oli ratkaiseva merkitys virkamiesten neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän kehittämisessä. Vuonna 1964 säädettiin ns. menettelytapalaki, jolla eduskunnan päätäntävaltaa siirrettiin valtiovarainministeriön ja virkamiesjärjestöjen neuvottelijoille ja virkaehtosopimukset tulivat voimaan joulukuussa 1970.

Asetelmat säilyivät suurin piirtein samoina vuoteen 1969 saakka, jolloin ammattiyhdistysliikkeen hajaannusta alettiin todenteolla purkaa ja rakentaa uutta. Eheytyksestä oli useita kertoja keskusteltu tuloksetta 1960-luvun aikana. Vuoden 1968 keväällä alkoivat sitten yhdentymiseen johtavat toimet. SAK ja keskusjärjestöjen ulkopuolella olevat liitot aloittivat neuvottelut toden teolla. Vaikka Suomen ammattijärjestö (SAJ) pysytteli ulkopuolella, niin asiat etenivät ja uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous päätettiin pitää kesäkuussa 1969. Virkamiespuolella päädyttiin siihen, että liitot kuuluisivat uuteen keskusjärjestöön edelleen oman yhteisjärjestönsä kautta.

16.6.1969 alkoi vanhan SAK:n (Suomen ammattiyhdistysten keskusliiton) edustajakokous. Seuraavana päivänä kokous muutti järjestön nimen ja säännöt ja jatkui uuden SAK:n (Suomen ammattiliittojen keskusjärjestön) perustavana kokouksena. Virkamiesten osalta eheytyminen tapahtui Virkamiesten yhteisjärjestön (VY) ylimääräisessä edustajakokouksessa 15.12.1969. Tähän kokoukseen osallistuivat myös SVJ:stä siirtyneet Valtion virkailijain liitto ja Rautatieläisten liitto.

Kokouksessa hyväksyttiin järjestön uudeksi nimeksi Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestö (VTY). Yhteisjärjestön puheenjohtajaksi tuli Veturimiesten liiton puheenjohtaja, myöhemmin SAK:n puheenjohtajaksi valittu Pekka Oivio. Mikko Laaksonen oli pääsihteerinä vuoteen 1971 ja häntä seurasi Lauri J. Havia.

Suomen ammattijärjestö oli näissä vaiheissa menettänyt toimintapohjansa ja syksyllä 1969 tehtiin sopimus järjestön purkamisesta ja rinnakkaisliittojen yhdistämisestä. SAJ lopetti toimintansa 1972 ja viimeiset rinnakkaisliitot yhdistyivät kahta vuotta myöhemmin.

VALTION VIRKAMIEHET RY 1960-LUVULLA

Vuonna 1960 Valtion Virkamiehet ry:n tehtävät jaettiin uudelleen. Anttilasta tuli puheenjohtaja, Jaskari jatkoi sihteerinä ja Jokisesta tuli rahastonhoitaja. Samalla osaston luonne muuttui ratkaisevasti, 1950-luvun lopulla oli vielä toivottu saatavan otetta pieni- ja myös keskipalkkaisiin virkamiehiin. Nyt ei tällaisia tavoitteita juurikaan enää ollut. Osaston todellinen rooli koko 1960-luvun oli se, että valtion palvelukseen tulleet entiset ay- ja puolueitoimitsijat säilyttivät näin jäsenyytensä SAK:ssa. Toinen rooli oli se, että heidän kokemustaan käytettiin Valtion virkailijain liiton toiminnassa. Toimitsijoiden lisäksi oli

muutamia muita, jotka halusivat kuulua nimenomaan VVL:n jäsenyyteen. Osaston toiminta oli siten vain muutaman jäsenen varassa, mutta näillä jäsenillä oli vahva asema liiton piirissä ja he pystyivät tarvittaessa vaikuttamaan ainakin jossain määrin päätöksentekijöihin.

Osaston oma toiminta oli siis melkoisen vaatimatonta 1960 - luvulla. Otto Jokisen mukaan vuosikokous pidettiin yleensä Valtioneuvoston sos.dem. virkamiesten epävirallisen ns. perjantaikerhon jälkeen ja toimihenkilöt valittiin nimellisesti. Erityisiä tilejä ei pidetty vaan jäsenmaksut maksettiin suoraan liittoon. Tilitysten kanssa näyttää usein olleenkin ongelmia, sillä liitto kyseli tiheään osaston suorituksia. Jäsenpohjan laajentamiseksi tehtiin joitakin yrityksiä. Vuonna 1962 pidettiin eräiden ammattikoulujen ammattimiestyönopettajien neuvottelukokous, jossa päätettiin liittyä sopivaan VVL:n osastoon ja sellaiseksi todettiin Valtion Virkamiehet ry. Kokouksessa valittiin toimikunta valmistelemaan asiaa ja kutsumaan koolle maata käsittävä kokous. Pentti Helon mukaan liikehdintä liittyi pätevyysvaatimukseen ja sen kautta palkkaukseen. Ammattiopettajat eivät olleet suorittaneet teknillistä koulua vaan omaisivat ns. mestarikirjan (puuseppä, maalari, verhoilija). Ammattipätevyyden omaavat opettajat olivat usein vastavalmistunutta teknikkoa pätevämpiä, mutta sitä ei palkkauksessa huomioitu. Hanke kuitenkin kuivui kokoon syystä tai toisesta, maata käsittävää kokousta ei koskaan pidetty ja näin ollen uusia jäseniä ei osastoon tullut.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöön tuli vuonna 1963 vielä kolmas entinen ammattiyhdistys- ja poliittinen vaikuttaja, joka liittyi Valtion Virkamiehet ry:n jäseneksi, Työmaahuollon tarkastaja Armas M. Myllymäki oli toiminut mm. Suomen paperiteollisuustyöntekijäin liiton sihteerinä, SDP:n ammattiyhdistys-, tiedotus- ja järjestösihteerinä sekä Päivän sanomien levikki- ja konttoripäällikkönä. Myllymäki toimi SDP:n ammattiyhdistysjaoston sihteerinä vuosina 1947-1951 ja tämä lienee ollut hänen uransa merkittävin vaihe koska silloin käytiin kovia kamppailuja ammattiyhdistysliikkeen enemmistöstä sosialidemokraattien ja kommunistien välillä. Kerrotaan tarinoita Myllymäen kortistoista, jotka olisivat näytelleet oleellista osaa näissä historian vaiheissa. Myllymäki oli mukana Valtion Virkamiehet ry:n toiminnassa rahastonhoitajana vuosina 1963 – 1967. Muita tehtäviä hän ei suostunut ottamaan vastaan, mutta osaston jäsenenä hän pysyi kuolemaansa (1984) saakka. Muita entisiä järjestöaktiiveja osastossa olivat Olli Kakko, joka oli Suomen virkamiesjärjestöjen sihteerinä 1962-1963 ja sitten kansaneläkelaitoksen toimistonjohtaja ja jaostopäällikkö Kotkassa, Valtion Virkamiehet ry:n jäseneksi hän liittyi 1966. Myöhempi TPSL:n puheenjohtaja Uuno Nokelainen oli SAK:n opintosihteerinä, joka siirtyi myös Kansaneläkelaitoksen palvelukseen. Espoon kunnallispolitiikassa näkyvästi toiminut Veikko Rantala, joka oli Puolustusministeriön toimistosihteerinä, oli myös osaston jäsen, hän päätyi sittemmin Espoon apulaiskaupunginjohtajaksi. Aktiivinen ay-mies puolestaan oli Toivo Jahn, joka oli Valkeakosken työasiamies ja siirtyi sitten vuonna 1964 Suomen virkamiesjärjestöjen sihteeriksi Kakon jälkeen.

Otto Jokinen nimitettiin vuonna 1963 Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön ylitarkastajaksi. Tehtävänä oli koordinoita valtion työntekijöiden työmaahuolto- ja terveydenhuoltoasioita. Tämä merkitsi sitä, että hänen tehtäviinsä kuului toimia

Valtioneuvoston esittelijänä ja valtiotyönantajan edustaminen neuvotteluissa. Ministeriön toivomuksesta hän erosi VVL:n varapuheenjohtajan paikalta, jatkaen kuitenkin liittotoimikunnassa seuraavaan liittokokoukseen saakka. Myös SAK:n työvaliokunnassa hän jatkoi liittokokoukseen saakka ilmeisesti ryhmän sisäisten voimasuhteiden takia. Valtion Virkamiehet ry:n rahastonhoitajan tehtävät hän jätti myös vuonna 1963, palaten niihin kuitenkin vielä vuonna 1967.

SAK:N MANDAATTIVIRKA

Otto Jokisen nimitykseen ylitarkastajaksi liittyy monia tarinoita. Tätä virkaa kutsuttiin yleisesti SAK:n mandaattiviraksi. Aarne Mattila selostaa viran taustan niin, että sodan jälkeen Kulkulaitosministeriöön tarvittiin valtion suurten työmaiden sosiaalisia oloja ja käynnistynyttä sopimustoimintaa ohjaamaan virkamies. Kun SAK:n sota-ajan toimintaan leimautuneella Rakennustyöväen liiton puheenjohtajalla Uno Nurmisella ei sodan jälkeen enää ollut mahdollisuuksia tulla uudelleen valituksi liiton johtoon, hänelle järjestettiin Kulkulaitosministeriöstä virka. Nurminen aloitti 1945 valtion työvirastojen ja laitosten sosiaalisen huollon ylitarkastajana ja tammikuusta 1949 työmaahuollon ylitarkastajana. Hän toimi yhdysmiehenä eri virastojen välillä työehtosopimusten tekemisessä ja osallistui neuvotteluihin. Hän oli myös työehtosopimustoimikunnan ja Työmaahuolto Oy:n neuvottelukunnan puheenjohtaja. Mattilan mukaan käsityksenä on, että Kulkulaitosministeriön osastopäällikkö Jouni Hakkarainen oli hiljaisesti sopinut SAK:n puheenjohtajan kanssa virkapaikan kuuluvan SAK:n edustajalle. Nurminen käytännöllisesti katsoen yksinään koordinoi valtion eri työvirastojen työehtosopimustoiminnan 15 vuoden ajan.

Jokisen nimityksestä Nurmisen seuraajaksi oli ilmeisesti keskusteltu jo jonkin aikaa. Vuonna 1962 kun Suomen virkamiesjärjestöt jättivät ilmoituksen lakonuhasta, niin varapuheenjohtajana toiminut Jokinen jääväsi itsensä. Kun järjestön puheenjohtaja Onni Koski oli samaan aikaan ministerinä, niin virallista allekirjoittajaa ei tahtonut löytyä. Järjestön sihteeri Olli Kakko piti Jokisen menettelyä liioitteluna koska tämän silloinen virka-asema ei olisi hänen mielestään jääväystä vaatinut ja todellisena syynä hän piti sitä, ettei Jokinen millään tavalla halunnut riskeerata tulossa olevaa virkaa. Jokisen nimitys meni sitten Valtioneuvostoon ja Presidentin esittelyyn. Silloin hallituksessa oli kolme SAK:n ministeriä; Rautatieläisten liiton puheenjohtaja Onni Koski toisena valtiovarainministerinä, Metalliliiton puheenjohtaja Onni Närvänen kulkulaitosministerinä ja SAK:n sihteeri Olavi Saarinen sosiaaliministerinä. Närvänen esitteli Jokisen nimityksen, presidentti Kekkonen katseli esitystä, asian taustan hän varmasti tuns. Sitten Kekkonen kysyi Närväselä: "Onko meriittiä ?" ja pyysi esittelymuistion ja katseli

ansioluetteloa ja tokaisi: "Meriittiä on" ja kirjoitti nimensä (Onni Koski kertonut Olli Kakolle).

Virka oli ollut haettavana ja todellisuudessa kaikilla muilla hakijoilla oli enemmän muodollista koulutusta ja virkavuosiakin kuin Jokisella. Lehdistö innostui asiasta. Kululaitosministeriön kansliapäällikköä ahdisteltiin ja hätäpäissään hänen väitetään sanoneen, ettei virka nyt niin kovin merkittävä ole, "päätehtävänä on maistella hernekeittoa työmailla". Tämä lause on jotenkin jäänyt elämään. Nimityksestä kuitenkin vielä kanneltiin Eduskunnan oikeusasiamiehelle. Päätöksessä tultiin lopputulokseen, että viranomaiset eivät olleet käyttäneet asiassa väärin harkintavaltaansa. ratkaisuun katsottiin vaikuttaneen viran erityisluonne, jolloin virkaa täytettäessä muodollisilla ansioilla ei ollut valtion etua ajatellen ratkaisevaa merkitystä. Jokinen hoiti virkaa vuoteen 1975 saakka, vuonna 1970 virka ja tehtävät siirtyivät uudelle Työvoimaministeriölle.

Valton virkailijan liiton edustajakokouksessa 1966 osaston edustajana oli taas Aimo O. Anttila. Hän toimi kokouksen puheenjohtajana Edvin Louton kanssa. Louto valittiin liiton puheenjohtajaksi ja Anttila varapuheenjohtajaksi. Anttilan varajäseneksi liittotoimikuntaan tuli Valtion Virkamiehet ry:n jäsen Uuno Nokelainen. Maaliskuussa 1968 Louto jätti puheenjohtajan tehtävät ja tällöin Anttilasta tuli toimiva puheenjohtaja. Näin hänestä tuli jo toisen SAK:n ammattiliiton puheenjohtaja. Anttila ottikin tehtävän vakavasti. Esimerkiksi liiton lehteen (2-4/1968) hän kirjoitti pääkirjoitukset. Pääkirjoituksessaan "Valtalaki ja vakauttaminen (2/1968) hän tarkasteli silloista valtalakia ja Liinamaa-sopimusta (jolla taattiin samansuuruiset korotukset markkamääräiset korotukset kaikille valtion palveluksessa oleville palkannauttijoille). L-sopimus oli liiton tavoitteiden mukainen. Kirjoituksensa Anttila päätti seuraavasti: "Merkittköön valtalaki ja vakauttaminen sitten mitä tahansa, mutta valtion palveluksessa olevien palkannauttijoiden olisi kaikin käytettävissä olevin keinoin puhallettava yhteen hiileen ja liityttävä oman järjestönsä jäseneksi. Niiden, jotka ovat olleet mukana jo vuosia, ja ehkä vuosikymmeniä on kehotettava niitä palkannauttijoita, jotka eivät vielä ole tulleet mukaan yhteiseen järjestöömme, ensi tilassa järjestämään jäsenyytensä liittomme perusjärjestöihin, jolloin voimme saada lisää parempia etuisuuksia." Pääkirjoitus seuraavassa lehdessä oli otsikoitu "Syystuulten puhaltaessa". Siinä Anttila tarkasteli laajasti ammattiyhdistysliikettä, sen tehtäviä, jäsenyyden velvoituksia ja talouselämää ja esitti lopuksi toimintavetoimuksen. Vuoden viimeisessä pääkirjoituksessa hän käsitteli yhteisiä asioita, kansainvälistä solidaarisuutta nälkäänäkevää 2/3 kohtaan ja myös oman maan työttömyyttä ja puutetta. Viimeisessä kappaleessa hän esitti ajatuksen, joka oli lähellä myöhempää prosenttiliikettä: "Kun aloitamme alkavan vuoden, tehkäämme talousarvio. Jokainen jolla on työtä, voisi joka päivä tallettaa johonkin lippaaseen muutaman pennin ja lahjoittaa sen sitten seuraavana jouluna lasten ja orpojen hyväksi. Tämä ei varmaankaan olisi tuhlausta vaan ymmärtämystä.". Tämä esimerkkinä siitä, että solidaarisuusasioita ajateltiin hyvin vahvasti 1960 -luvun lopulla ja tavoitteet olivat ainakin yhtä korkealla kuin tänä päivänä. Anttila hoiti

liiton puheenjohtajan tehtäviä elämänsä loppuun saakka. Hän kuoli kotonaan Lauttasaarella 3.5.1969 äkilliseen sairauskohtaukseen.

Anttilan äkillinen kuolema aiheutti vaikeuksia Valtion virkailijan liiton toiminnalle koska Edvin Louto oli edellisenä vuonna jättänyt puheenjohtajan tehtävät. Liitossa ei siis ollut ketään, jolla olisi ollut liittokokouksen antamaa valtuutusta hoitaa puheenjohtajan tehtäviä. Liitto oli vielä niin pieni, ettei sillä ollut edes valtuustoa, joka olisi voinut valita uuden puheenjohtajan. Erityisen hankala tilanne oli sen takia, että ammattiyhdistysliikkeen eheytyshankkeet olivat parhaillaan käynnissä ja rinnakkaisliitot olivat yhdistymässä. Liittotoimikunta joutuikin valitsemaan jokaisessa kokouksessa erikseen puheenjohtajan ja rinnakkaisliitot olivat yhdistymässä.

Liiton toiminta jatkui Anttilan poismenosta huolimatta, mutta Valtion Virkamiesten osalta tilanne oli vaikeampi. Osasto sammui melkein kokonaan. Sihteeri Jaskari oli siirtynyt eläkkeelle, Jokinen ei osallistunut enää ay-toimintaan. Myllymäki ei ollut kiinnostunut, Nokelainen oli puoluepoliitikko, Olli Kakko asui Kotkassa ja Toivo Jahnilla oli riittävästi liittotason tehtäviä. Vuodelta 1969 ei ole edes jäsentietoja. 1960-luvulla jäsenmäärä oli ollut vuosittain 7-12, paitsi 1962 jolloin jäseniä oli ollut peräti 24. Ilmeisesti eräät ammattimies-opettajat olivat hetken maksaneet jäsenmaksuja osaston kautta.

Uuden ammattiliiton, VVTL:n perustavassa kokouksessa osastosta ei ollut edes edustajaa. Minkäänlaista toimintaa osastolla ei liene ollut toukokuusta 1969 vuoden 1971 loppuun saakka.

VALTION VIRKAILIJAIN LIITOSTA (VVL) VALTION VIRANHALTIJAIN JA TYÖNTEKIJÄIN LIITTOON (VVTL)

Valtion virkailijain liitto pysyi siis SAK:ssa koko hajaannuksen ajan. Sille perustettiin rinnakkaisliitto, Yleinen viran- ja toimenhaltijain liitto (YVTL), joka oli VY:n jäsen. Se aloitti toimintansa 1961 ja alkuvaiheissa siihen kuului 300 jäsentä. Kumpikaan liitoista ei 1960-luvulla järin suuri ollut. VVL:ssa oli jäseniä 854 – 1728 ja YVTL:ssa 204 – 980.

Talonmies Lauri Halme toimi VVL:n puheenjohtajana vuoteen 1962, jolloin johtoon tuli Metsätalon vahtimestari Erkki A. Marttila. Seuraavassa edustajakokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Edvin Louto. Hän kuitenkin luopui tehtävästä vuonna 1968 sopimuksia koskeneiden erimielisyyksien takia ja varapuheenjohtaja Aimo O. Anttila (Valtion Virkamiehet ry) hoiti puheenjohtajan tehtäviä keväällä 1969 tapahtuneeseen äkilliseen kuolemaansa saakka. Liiton ensimmäiset sihteerit olivat Erkki Heinonen ja Ensio Syrjänen. Vuonna 1957 sihteeriksi valittiin Pentti Helo, joka edustikin jatkuvuutta liiton toiminnassa. Liiton toimisto ei järin suuri ollut sillä Olli Kakko muisteli siellä olleen hänen aikanaan kaksi henkilöä, Helo ja rouva Kanervo. Liiton edustajakokousten puheenjohtajina toimi kolme kertaa peräkkäin Valtion Virkamiehet ry:n edustaja, Otto Jokinen 1958 ja 1962 ja Aimo O. Anttila 1966.

Ammattiyhdistysliikkeen eheytymisaiheessa tehtiin suunnitelmia toiminnan tehostamiseksi ja päällekkäisyyksien purkamiseksi. Suhteellisen helposti ainakin rinnakkaisliittojen VVL ja YVTL yhdistäminen sujui. Pitemmällekin meneviä suunnitelmia oli, mutta ne jäivät vielä odottamaan. Pääsiäisenä 1970 VVL:n VI edustajakokouksessa muutettiin liiton nimi Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liitto VVTL ry:ksi. Samassa yhteydessä hyväksyttiin sääntömuutokset sekä liittotason yhdentymissopimus. Tämän sopimuksen mukaisesti YVTL lopetti toimintansa ja sen ammattiosastot liittyivät yhentyneen liiton perusosastoiksi. Vuoden 1970 lopussa uuden liiton jäsenmäärä oli lähes 5000. VVTL:n puheenjohtajaksi valittiin Niilo E. Kumen (joka edusti YVTL:a) ja sihteeriksi Pentti Helo. Vuonna 1974 Kumenista tuli päätoiminen puheenjohtaja.

VUOSI 1972 VALTION VIRKAMIEHET RY HERÄÄ

Valtion Virkamiesten perustamisesta oli kulunut 16 vuotta kun toimintaa jälleen käynnisteltiin. Miten oli maailma muuttunut? Vuoden 1955 pääministeristä oli tullut Tasavallan presidentti ja hän oli edellisen vuoden lopulla hajottanut eduskunnan ja heti tammikuun alussa olivat eduskuntavaalit. Sosialidemokraatit saivat selvästi eniten paikkoja (55) ja hallitusneuvottelut aloitettiin. Teuvo Auran virkamieshallitus jatkoi helmikuun lopulle saakka ja sitä seurasi Rafael Paasion johtama sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus, ns. nappulaliiga. Vuoden elokuviksi valittiin Pakotie, Solaris ja Valtapeli. Monelle saattaa enemmän jääneen mieleen Marlon Brando Kummisedässä ja Viimeisessä tangossa Pariisissa, Liza Minnelli Cabaretissa, Fellinin Rooma ja Bergmanin Kuiskauksia ja huutoja. Kotimaisista elokuvista Mikko Niskasen Kahdeksan surmanluotia oli tapahtuma, muita olivat myös synkkään sarjaan kuuluva Kun taivas putoaa ja perin päinvastaista linjaa edustava Lampaansyöjät Heikki Kinnusen ja Leo Lastumäen näytteleminä. Ajan musiikkimakuun kuuluivat vuoden ykköshitit: Pour un flirt (Michael Delpech), Poppa Joe (Sweet), Vai niin, vai niin (Danny), Mother of mine (Neil Reid), Pop corn (Hot Butter), Taka, taka ta (Joe Dassin) ja Puhu hiljaa rakkaudesta (Fred). Miss Suomi oli Maj-Len Eriksson.

Vuosi 1972 oli taas niitä, jolloin Nobelin rauhanpalkintoa ei jaettu (kuten ei vuonna 1955). Kirjallisuuden Nobelin sai (länsi)saksalainen Heinrich Böll (s. 1917, k. 1985). Vuoteen 1972 mennessä julkaistuista teoksista on suomennettu: Aseveljet, Aadam, missä olit, Ei sanonut sanaakaan, Päiväkirja vihreätä saarelta, Tohtori Murken kootut tauot, Biljardia puoli kymmeneltä, Erään klovnin tarina ja Nainen ryhmäkuvassa.

Toukokuusta 1969 vuoden 1971 loppuun saakka Valtion Virkamiehet ry:ssä ei siis ole havaittavissa toimintaa. Mielenkiintoinen piirre on kuitenkin, että jäsenmäärä nousi näinä vuosina. Vuonna 1970 jäseniä oli jopa 23 ja seuraavana vuonna yksi enemmän. Liitto lienee tällöin ohjannut sellaisten jäsenten maksuja, joilla ei ollut sopivaa perusosastoa, osaston kautta. Toinen syy oli se, että liiton toimitsijat tulivat osaston jäseniksi. Aiemmin toimitsijat olivat olleet sen liiton jäseniä, jossa he olivat tehtävään tullessaan. Niinpä VVL:n ja sittemmin VVTL:n sihteeri Pentti Helo oli Metalliliiton jäsen ja järjestösihteeri Keijo Savelainen Rautatieläisten liiton jäsen. Savelainen merkittiin Valtion Virkamiesten jäsenluetteloon vuonna 1970 ja Helo vuotta myöhemmin. Vuonna 1971 jäsenluetteloon

liitettiin myös VTY:n pääsihteeriksi tullut Lauri J. Havia. Myös ammattiyhdistysliikkeen opettajia tuli osaston jäsenistöön (Kiljavan opisto ja Pohjolan opisto). Myöhemmin he ovat perustaneet oman ammattiosastonsa

VVTL:n perustamisen jälkeen liitossa alkoi voimakas järjestötyö. Uusia osastoja perustettiin ja vanhoja heräteltiin henkiin. Tätä työtä hoiti pääasiassa järjestösihteeri Savelainen. Vuoden 1971 aikana aloitettiin myös Valtion Virkamiehet ry:n herättely. Jäseniä oli jonkin verran, mutta ongelma oli siinä, ketkä ryhtyisivät osastoa vetämään. Uusia jäsenryhmiäkin yritettiin keräillä. Pentti Helon mukaan keskusteltiin Suomen pankin rahälähetystön kuljettajien kanssa ja Keijo Savelainen muistaa olleensa yhteydessä Postipankin henkilöstöön. Kummastakaan paikasta ei jäseniä eikä vetäjiä löytynyt. Helo ja Olli Kakko muistelivat, että Kansaneläkelaitoksenkin henkilöstöä pyrittiin saamaan liiton ja Valtion Virkamiehet ry:n jäseniksi. Tämäkään yritys ei onnistunut, tosin se ei ilmeisesti ollut kovin suuri ponnistus, koska Kakko ei mainitse siitä sanaakaan omissa, laajoissa muistelmissaan Työväen muistitietotoimikunnan kokoelmissa. Vähitellen kuitenkin valoa alkoi näkyä tunnelin päässä.

Vuoden 1971 lopulla Keijo Savelainen oli ollut yhteydessä osastoon tulleisiin yksittäisiin henkilöihin, joilla oli tietoa ja kokemusta järjestötoiminnasta ja sai lupauksia toimihenkilöiksi.

Puheenjohtajaehdokaskin oli löytynyt. Niinpä tammikuun 13. päivä 1972 osaston toiminta herätettiin henkiin vuosikokouksella. Kokouksen avasi VVTL:n järjestösihteeri Savelainen ja puheenjohtajana toimi VTY:n järjestösihteeriksi siirtynyt Toivo Jahn. Heidän lisäksi olivat läsnä Niilo Koljonen Valtioneuvoston kansliasta, Vilho Hakola Sosiaaliministeriön hintaosastolta ja Edvin Louto Posti- ja lennätinhallituksesta. Kaikki tunnettuja järjestömiehiä. Vilho Hakola oli lupautunut puheenjohtajaksi ja siksi hänet myös valittiin. Keijo Savelaisesta tuli sihteeri, jotta toiminta saataisiin pyörimään ja Edvin Loutosta rahastonhoitaja. Louto oli sama mies, joka valittiin 1966 VVL:n puheenjohtajaksi, mutta luopui tehtävästä. Jahn ja Koljonen valittiin toimikunnan varsinaisiksi jäseniksi.

Seuraavassa kokouksessa valittiin toimikunnan jäseniksi Erik Berndtson (Metsähallitus), Antero Helen (Posti- ja lennätinhallitus). Usko Rinkari (Metsähallitus) ja Antti Roine (Sosiaaliministeriö). Tilintarkastajiksi valittiin Lauri J. Havia ja Ritva Kanervo, joka hoiti tehtävää 1990-luvulle saakka.

Ensimmäisissä kokouksissa saatiin jäsenluettelokin virallisesti ajan tasalle muutaman vuoden tauon jälkeen ja jäseniä alkoi kertyä niin, että vuoden lopussa listoilla oli 43 nimeä. Kuten jo toimikunnan jäsenten toimipaikkaluettelosta käy ilmi, osasto oli entistä selvemmin kokoojaosasto, jäseniä oli useista ministeriöistä, virastoista ja laitoksista. Lisäksi mukana oli ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoita ja opistojen opettajia.

Puheenjohtaja Vilho Hakola tunnettiin työväenliikkeessä lähinnä urheilumiehenä. Aktiiviaikoinaan hän oli koripalloilija (Koiton visa, Helsingin visa). Hän pelasi mestaruussarjassa ja TUL:n liittojoukkueessa. Myöhemmin hän toimi useita vuosikymmeniä seuransa (Helsingin visa) johdossa ja TUL:n liittotoimikunnassa. Talvi

1972 ei ollut parhaita Suomen urheiluhistoriassa, Sapporon talviolympialaisissa Suomi jäi ensimmäisen kerran ilman kultamitalia olympiakisoissa.

Kesäkisoissa Münchenissä tuli sitten menestystä Lasse Virenin ja Pekka Vasalan ansiosta. Valtion Virkamiesten toimintakin oli erittäin vilkasta edellisiin vuosiin verrattuna. Kansliapäällikkö Keijo Liinamaa alusti 16.6. pidetyssä kuukausikokouksessa. Vuoden toiminnallinen huippu oli kokous Kiljavalla 5.9. Paikalla oli peräti 32 osaston jäsentä ja VTY:n pääsihteeri Lauri J. Havia oli alustajana. Marraskuun kokouksessa Niilo Koljonen kertoi yritysdemokratiasta valtion hallinnossa. Valmistavassa vuosikokouksessa joulukuussa käsiteltiin VVTL:n ja VaTy (Valtion työntekijäin liitto) yhdistämistä ja päätettiin lähettää asiaa kiirehtivä kirje liitolle. Toimikuntakin kokoontui neljä kertaa. Syyskuussa Tasavallan presidentti nimitti Kalevi Sorsan, ensimmäisen, neljän puolueen enemmistöhallituksen.

Osaston alkuperäinen tehtävä, SAK-laisen ammattiyhdistysliikkeen tunnetuksi tekeminen valtion virkamiehille nousi nopeasti esille. Liiton valistusjaostolle tehtiin aloite, että liitto laatisi julisteen, jossa virkamiehiä kehoitettaisiin liittymään SAK-laiseen ammattiliittoon. Yhdentymisneuvottelujen vuoksi jaosto ei pitänyt asiaa ajankohtaisena, vaikka periaatteessa suhtautui siihen myönteisesti. Valtion Virkamiehet ry:n ja Valtion toimistovirkailijan ry:n yhdistäminen vilahti erässä kokouksessa, mutta toimenpiteisiin asti asia ei koskaan edennyt.

Loppuvuonna osasto liittyi Yritysdemokratiayhdistykseen ja otti kantaa Sosiaaliministeriön hintaosastolla suoritettuun luottamusmiesvaaliin koska kaikki virkamiehet eivät olleet päässeet osallistumaan siihen sopimuksen mukaisesti. Jäsenten palkkapolitiikan hoitoon ja luottamusmiestoiminnan käynnistämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota.

Loppuvuoden uutispommi oli ns. Zavidovo-vuoto. Presidentti Kekkonen oli elokuussa tavannut Zavidovossa Neuvostovaltion johtajat ja luvannut henkilökohtaisesti vastata siitä ettei Suomen ulkopoliittikka muutu EEC-sopimuksen myötä. Tapaamisesta tehty salainen muistio julkaistiin Ruotsissa Dagens nyheterissä ja Suomessa Vasabladetissa. Tämä johti siihen, että presidentti Kekkonen ilmoitti, ettei hän ole enää käytettävissä seuraavaa kautta varten. Kun lähes kaikki puolueet kävivät pyytämässä häntä jatkamaan, niin hän ilmoitti jatkavansa mutta vain jos jatkosta säädetään poikkeuslaki ja niinpä se säädettiin vuosiksi 1974 - 1978 ja Kekkonen jatkoi senkin jälkeen vuoden 1981 loppupuolelle saakka.

VALTION VIRKAMIEHET RY VUOTEEN 1978 - VVTL 033

Valtion Virkamiehet ry aloitti vuoden 1973 keskustelemalla liittymisestä ammatilliseen paikallisjärjestöön ja työväenlehtituesta, mistä Usko Rinkari oli tehnyt esityksen. Ville Hakola valittiin uudelleen puheenjohtajaksi ja Niilo Koljonen varapuheenjohtajaksi. Uudeksi sihteeriksi tuli Marjatta Pitkänen (Ammattikasvatushallitus).

Ammattiyhdistystoimitsijat, jotka olivat osastoa herättelemässä, jäivät pois toimikunnasta.

pysyen toki osaston jäsenenä. He ovat sittemmin osallistuneet toimintaan pääasiassa alustajina ja vuosikokousten puheenjohtajina (silloin kun säännöt sellaista erikseen edellyttivät, eli vuoteen 1985) sekä tilintarkastajina. Vuosien mittaan mukana näissä rooleissa ovat olleet ainakin Pertti Ahonen, Ilkka Alava, Lauri J. Havia, Pentti Helo, Toivo Jahn, Raimo Kantola, Seppo Kettunen, Risto Mustonen, Seppo Patrikainen, Risto Pieviläinen, Pekka Rönkkö, Keijo Savelainen, Heikki Sipiläinen ja Jaan Vingisaar.

Vuonna 1973 perustettiin Elinkeinohallitus ja yhdistyksen puheenjohtaja Ville Hakola siirtyi sinne Sosiaaliministeriöstä. Samana vuonna perustettiin uuden viraston ammattiosasto ja Hakola valittiin sen puheenjohtajaksi. Niinpä hän syksyllä erosi Valtion Virkamiesten johtopaikalta ja 19.11.1973 puheenjohtajan tehtävät otti vastaan varapuheenjohtaja Niilo Koljonen.

Vuonna 1973 osasto laati lukuisia kirjelmiä. Elinkeinohallituksen perustaminen luonnollisesti kiinnosti osastoa. SDP:n eduskuntaryhmälle lähetettiin 2.3. päivätty kirje, missä esitettiin muutoksia valtion lisätalousarvioon koskien Elinkeinohallituksen organisaatiosuunnitelmassa henkilökuntaan liittyviä asioita sen siirtyessä Sosiaaliministeriöstä uuteen keskusvirastoon. Kauppa- ja teollisuusministeriölle lähetettiin toukokuussa kirjelmä koskien Elinkeinohallitusta muodostettaessa annettua asetusta, johon osasto halusi henkilöstöä koskevia lisäyksiä. Valtioneuvoston kanslian osalta puututtiin erityistutkijan siirtoon huonompaan asemaan. Asiasta käytiin kirjeenvaihtoa ministeri Matti Louekosken kanssa ja lopulta siirrettiin asia liiton hoidettavaksi.

Valmistavassa vuosikokouksessa otettiin kantaa valtion yleisellä virkaehtosopimuksella sovittaviin asioihin ja kiinnitettiin huomiota lukuisiin kohtiin: kokoustilojen saanti ay-toimintaa varten, terveydenhuollon kehittäminen, hallinnonaloittaisen virkaluettelon aikaansaaminen, vuosilomamääräykset, lomaltapaluuraha, reaalian sion turvaaminen, virastodemokratian kehittäminen, tiedonvälityksen parantaminen valtionhallinnossa, virkapukujen käytön yhtenäistäminen, työpaikkojen saniteettitilat ja tehtävien tarkoituksenmukainen määrittely. Pitkä luettelo merkittäviä asioita. Osassa on ainakin edetty vuosikymmenten aikana, mutta osasta keskustellaan edelleen.

Kannanotot virastodemokratian kehittämisestä muodostivat keskeisen osan toiminnassa. Vuonna 1973 käsiteltiin virastodemokratiatyöryhmän mietintöä. Asiasta lähetettiin kirjelmät SDP:n ministeriryhmän jäsenille ja tiedoksi VTY:lle ja VVTL:lle. Ansio virastodemokratia-asioiden perusteellisesta käsittelystä kuuluu tietysti Niilo Koljoselle, joka oli toiminut yritysdemokratiakomitean päätoimisena sihteerinä ja kirjoittanut alaa käsittelevän laajan teoksen, Työntekijä ja yritysdemokratia (1966). Tutkimustyössään Valtioneuvoston kansliassa Koljonen oli edelleen syventynyt näihin asioihin ja näin Valtion Virkamiehet ry:n kannanotot perustuivat todelliseen asiantuntemukseen, itse asiassa parhaaseen mitä Suomessa alalla oli. Koljosen työhistoriaan kuului lisäksi toiminta Suomen ammattijärjestön tutkimussihteerinä 1963 – 1967 ja yleisesti tunnetuksi hän tuli kertoessaan syksyllä 1967 SAJ:n saamasta taloudellisesta tuesta, joka yleisesti liitettiin Yhdysvaltain keskustiedustelupalveluun (CIA). Koljosen paljastukset omalta osaltaan

vaikuttivat SAJ:n toiminnan päättymiseen koska järjestö alkoi menettää luottamustaan. Tosin vielä niinä aikoina avustuksia tuli monelta ilmansuunnalta eri järjestöille.

Koljosen elämään mahtui paljon muutakin, nuorena miehenä hän oli mennyt Neuvostoliiton puolelle ja joutunut siellä viideksi vuodeksi eri vankileireille. Hänen kokemuksistaan laatimansa kirja julkaistiin vuonna 2011 (Suomalainen vankileiriraportti, toimittanut Erkki Vettenniemi). Koljonen kuoli vuonna 2004.

Vuoden 1973 aikana pohdittiin useaan otteeseen osaston funktiota kokoojaosastona. Asiassa nähtiin sekä hyviä että huonoja puolia. Hyvänä nähtiin se, että asioita voitiin käsitellä laaja-alaisesti heikkona taas sitä, että yksityisten jäsenten ongelmia on hankala selvittää hajanaisuuden takia. Toivomuksena oli saada kontakteja virastojen ja laitosten vaikuttajahenkilöihin ja tätä kautta uskottiin saatavan uusia jäseniä.

Tilikertomuksessa vuodelta 1973 Edvin Louto totesi, että tämä oli osaston historian ensimmäinen kokonainen, varsinainen toimintavuosi. VVL:n entisenä puheenjohtaja hän varmasti tiesi ja tunsi tilanteen, edellisten vuosien toiminnan vaatimattomuuden osastotasolla. Jäsenmääräkin oli vuoden aikana hieman kasvanut, ollen nyt 58. Kokoustilojen suhteen oli ollut vaikeuksia. Joulukuussa Valtionarkistossa työskennellyt Paavo Tolonen lupasi tiedustella voisiko siellä kokoontua. Seuraava vuosikokous pidettiin siellä samoin kuin suurin osa kokouksista tähän päivään saakka. Vuosikokoukset tässä vaiheessa pidettiin Pitkäsillan toisella puolella, Merihotellissa.

1974 puheenjohtajaksi valittiin Pentti Ritoniemi (Metsähallitus), varapuheenjohtaja Erik Berndtson tuli samasta virastosta. Toimikuntaan tuli huomattavasti uusien toimipaikkojen edustajia: Paavo Tolonen varsinaiseksi jäseneksi ja varajäseniksi Sinikka Korkka (Kauppa- ja teollisuusministeriö), Simo S. Soininen (Valtion opintotukikeskus), Simo Tuokko (Liikenneministeriö) ja Raimo Kautonen (Rakennushallitus). Viimeksi mainittu tosin siirtyi toiseen osastoon heti vuosikokouksen jälkeen. Vuosikokouksessa nimettiin myös kaksi työryhmää. Virastodemokratiatyöryhmä perustettiin seuraamaan aktiivisesti asiain kehitystä ja siihen kuuluivat Koljonen, Berndtson, Tolonen ja Raila Huovila (Vihdin nimismiespiiri). Ohjelmatyöryhmän tehtävänä oli laatia esityksiä edustajakokousta varten ja siihen kuuluivat Koljonen, Korkka, Pitkänen, Ritoniemi, Soininen ja Tolonen. Loppuvuonna nimettiin vielä tiedotustyöryhmä: Pitkänen, Korkka, Louto ja Tolonen.

Ohjelmatyöryhmä laati 10-kohtaisen päätöslauselmaehdotuksen liittokokousta varten ja siinä edellytettiin liitolta seuraavia toimia:

- 1) virasto- ja laitosedemokratian kehittämisen kiirehtimistä
- 2) henkilöstön tasa-arvon lisäämistä
- 3) järjestöpohjaisen virkamieselimen luomista seuraamaan valtioneuvostossa tapahtuvia asiainvalmisteluja
- 4) toimenpiteitä virkamiesten tilaongelmien ratkaisemiseksi
- 5) valtion kokoustilat myös ay-toiminnan käyttöön
- 6) liukuva työaika eri virastoihin
- 7) liitolle kokonaisvaltainen koulutusohjelma

- 8) liiton tiedotuslehti
- 9) sopimus, jolla taattaisiin ammattiosaston puheenjohtajille ja sihteereille yksi palkallinen vapaapäivä ay-asioiden hoitoa varten
- 10) liiton tulee kiinnittää enemmän huomiota kansainväliseen yhteistyöhön ja rauhantyön edistämiseen

Hyvin laaja asialista ja siitä näkyy selvästi, että idearikas ohjelmatyöryhmän vetäjä Niilo Koljonen on sitä ollut laatimassa. Koljonen valittiinkin osaston edustajaksi VVTL:n liittokokoukseen (varalle Pentti Ritoniemi). Kokouksen jälkeen Koljonen selvitteli kokoustapahtumia toimikunnalle. Hänen mielestään osaston esitykset ja liittotoimikunnan antamat vastaukset eivät olleet täysin sopusoinnussa keskenään. Voitaneen sanoa, että osa esityksistä oli edellä aikaansa ja toteutuneet muodossa tai toisessa myöhemmin ja osa taas on melko yleisiä ns. ikuisuuskysymyksiä.

Vuoden alussa toimikunta teki esitykset peruspalkkaisten ja ylimääräisten virkamiesten palkkausluokkiin sijoittelusta seuraavalle sopimuskaudelle. Keväällä otettiin kantaa virkaehtosopimusten neuvottelutulokseen ja todettiin, ettei se ole paras mahdollinen, mutta niissä olosuhteissa sen hyväksyminen koettiin tarkoituksenmukaiseksi. Liitolle jätettiin kaksi kirjelmää, toinen koska virastotyöntekijöiden aseman turvaamista ja heidän siirtämistään työsopimussuhteeseen ja toinen koski terveydenhuollon kehittämistä ja laajentamista. esityksiä ja kannanottoja oli valmisteltu myös opintokertotyönä.

Maaliskuun kuukausikokouksen yhteydessä järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta ajankohtainen virkaehtotilanne. Alustajina olivat Lauri J. Havia ja hallitusneuvos Pentti Virmalainen Valtiovarainministeriöstä. Tilaisuuteen oli kutsuttu myös muiden ammattiosastojen edustajia. Marraskuun kokouksessa tarkasteltiin virastodemokratian suunnittelu tilannetta eri virastoissa osaston jäsenten alustusten pohjalta.

Ensimmäinen työhuonekunta osastoon perustettiin 22.11.1974. Lääninhallitusten raittius- ja alkoholiasiaain tarkastajat olivat tehneet jo kesällä päätöksen liittymisestä osaston jäseniksi ja toteuttivat sen marraskuussa. Työhuoneen puheenjohtajaksi tuli Lauri Ukkola (Oulun lääninhallitus) ja sihteeriksi Vuokko Kela (Keski-Suomen lääninhallitus). Myöhemmin työhuonekunta muuttui epäviralliseksi ja 1980-luvun lopulla jäsenet liittyivät lääninhallitusten ammattiosastoihin. Lauri Ukkola pysyi jäsenenä kuolemaansa saakka (hän kuoli keväällä 2010 hieman ennen 90-vuotispäiväänsä).

Ylimetsänhoitaja Pentti Ritoniemi toimi osaston puheenjohtajana vain yhden kauden. Ritoniemi (alkuaan Krogerus) on toiminut oman ammattialansa erilaisissa luottamistoimissa aktiivisesti, mm. palkkaneuvottelijana. Hän oli pitkään myös Helsingin kaupungin maatalouslautakunnan varapuheenjohtajana ja eräs hänen ajamistaan asioista oli Itsenäisyyden puisto. Tämä perustettiin Oulunkylään. Ritoniemi pysyi edelleen osaston jäsenenä, mutta Niilo Koljonen erosi osastosta marraskuussa koska valtioneuvoston kansliaan perustettiin oma ammattiosasto. Pentti Krogerus-Ritoniemi kuoli keväällä 2011.

Seuraava puheenjohtaja tuli myös Metsähallituksesta, toimistometsänhoitaja Erik Berndtson seurasi 1975 Ritoniemeä. Berndtson oli tullut toimikuntaan vuonna 1972 varajäsenenä ja hän oli toimikunnassa vuoteen 1982. Varapuheenjohtajaksi valittiin Paavo Tolonen, joka maaliskuussa ryhtyi hoitamaan myös rahastonhoitajan tehtäviä. Sihteerinä jatkoi Marjatta Pitkänen. Uutta verta toimikunnassa edustivat Hannu Digert (Tilastokeskus), Ensio Fyhr (raittius- ja alkoholi-asiain tarkastajat/Kymen lääninhallitus) ja Veikko Litzen (Valtionarkisto). Uusia varajäseniä olivat Sirkka Nurmi (Metsähallitus) ja Lauri Ukkola.

Toimikunta nimesi tiedotustyöryhmän, johon kuuluivat Berndtson, Pitkänen ja Soininen, Ryhmä toimi aktiivisesti sillä 19.5.1975 jäsenille lähetettiin kokouskutsun mukana perusteellinen selvitys osastosta sekä ensimmäinen jäsenkysely, jolla kerättiin tietoja palkkausten muutosesityksiä varten. Kaavaketta muutettiin vuosien mittaan, mutta periaatteessa tälle vuoden 1975 tiedotustyöryhmän rakentamalle pohjalle perustuivat osaston palkkaustiedustelut 1990-luvulle saakka. Se oli toimiva malli tietojen keräämiseksi tällaisessa kokoojaosastossa.

Kokouksissa kiinnitettiin erityistä huomiota jälleen työväenlehtiasiaan sekä osaston toiminnan aktivointiin. Aloitteita syntyi jatkuvasti. Liittovaltuustolle tehtiin esitys työväenlehtituesta sekä lakkautuspalkan ulottamisesta myös ylimääräisiin toimihenkilöihin. Virka- ja työehtosopimusten tekstimuutoksia tehtiin seuraavista aiheista: terveydenhoito ja sairausajan palkka, lomatapaluu-rahalla, opintovapaa, työstä vapautus lapsen sairastuessa ja palkkaperusteista. Vuoden lopulla osasto otti kantaa seuraavaa sopimuskautta varten. Osaston kokous oli sitä mieltä, että tulevan sopimuksen tulisi olla 1-vuotinen ja keskitetty, kahden viikon talviloma tulisi toteuttaa ja työpaikkaruokailu järjestää. Korotuksen suuruuden tulisi olla 201 – 300 mk ja reaali-ansiot tulisi turvata vain palkkoja koskevalla indeksiehdolla. Lisäksi tuotiin esille useita jo aiemmin esitettyjä asioita, uusia olivat eläkeiän alentaminen raskaissa ja kuluttavissa töissä. Alkoholi- ja raattiusasiain tarkastajat laativat lisäksi kirjelmän liitolle koskien matkakustannusten korvauksia. Vuoden lopussa osasto laati kirjelmän arkistoalan palkkausten tarkistamisesta.

Vuoden 1975 aikana osasto tuki työväenlehtikampanjaa, osallistui Sairaala sotavammaisille – keräykseen, E-osuuskauppavaalitoimintaan, nimien keräämiseen rauhanadressiin, jäseniä pyrittiin aktivoimaan eduskuntavaalitoimintaan, muutamia jäseniä osallistui kesäpäiville Rovaniemellä, osallistuttiin Tue Eteläisen Afrikan kansoja – keräykseen, pyydettiin yhteisöjäsenyyttä Suomi – Neuvostoliitto – Seurassa, osallistuttiin Yritysdemokratia –yhdistyksen toimintaan ja useisiin liiton järjestämiin kursseihin ja seminaareihin. Kaiken tämän jälkeen vuosikertomuksessa todettiin ”ettei toiminta ollut kovinkaan vireää”. Tämä osoittaa tietysti sitä, että 1970-luvulla tavoitetaso oli korkealla ja yhteiskunnallinen osallistuminen 2000-luvun alkuun verrattuna hyvin vilkasta ja monipuolista. Ihmisillä riitti aikaa ja mielenkiintoa monenlaisiin asioihin ja yhteisöllisyys oli korkealla. Maailmaa haluttiin muuttaa.

Vuonna 1975 laadittiin ensimmäinen jäsentilasto. Sen mukaan yleisimmät virkanimikkeet olivat: tarkastaja (11), vartiotarkastaja (8), esittelijä (5), tiedostussihteereitä, maakunta-

arkistonhoitajia, toimitsijoita ja tutkijoita oli kolme (3) kutakin. Työpaikoista suurimmat olivat lääninhallitukset (13), Suomen pankki (8), VVTL (7), VTY (6), läänien koululaitos ja Valtionarkisto (5), Metsähallitus (4), Sosiaali- ja terveysministeriö ja Asuntohallitus (3). Pääkaupunkiseudulla asui 39 jäsentä, Turussa 4 sekä Jyväskylässä ja Haukiputaalla kummassakin 3 sekä muita 18 paikkakunnalla Kotkasta Rovaniemelle. Kokonaisjäsenmäärä oli 84.

Vuonna 1975 osastoa sivusi myös Kansaneläkelaitoksen organisaatiouudistus. Tässä uudistuksessa purettiin vanha piiriasiamiesjärjestelmä ja täytettiin uudelleen toimistojen johtajien paikat, muutosvaiheessa piiriasiamiehille taattiin lailla pätevyys johtajien virkaan (koulutuksesta tai kokemuksesta riippumatta). Osaston jäsen, entinen SVJ:n sihteeri Olli Kakko oli toiminut vuodesta 1966 Kotkan sairausvakuutustoimiston johtajana, mutta uudistuksessa piiriasiamies syrjäytti hänet ja Kakolle jäi jaostopäällikön paikka. Hän kanteli valinnasta eduskunnan oikeusasiamiehelle ja kirjoitti Kansaneläkelaitoksen johdolle sekä SAK:n ja VVTL:n johdolle. Päätös ei kuitenkaan muuttunut koska lain antamaa harkintavaltaa ei oltu ylitetty. Valtion Virkamiehet ry:n puoleen Kakko kääntyi vielä siinä yhteydessä kun Kotkan ja Karhulan toimistot yhdistettiin ja sen johtajan paikka tuli hakuun. Kakko syrjäytettiin myös tässä valinnassa eikä osastollakaan ollut keinoja vaikuttaa asiaan. Hän oli vielä muistelmissaan katkera asiasta koska hänellä oli kaksi tutkintoa (merkonomi ja sosionomi) ja hän oli toiminut toimistonjohtajana Kotkassa lähes 10 vuotta.

Vuonna 1975 osaston entinen puheenjohtaja, Otto Jokinen jäi eläkkeelle työmaahuollon ylitarkastajan virasta, tehtävästä jota kutsuttiin SAK:n mandaattiviraksi. Tässä vaiheessa virka siirrettiin Työministeriöstä Valtiovarainministeriön palkkaosaston yleiseen toimistoon. Virkaan tuli SAK:n edustaja, VTY:n järjestösihteeri Toivo Jahn, jälleen Valtion Virkamiehet ry:n jäsen. Tietenkään osastolla ei ollut osaa eikä arpaa asiaan, eihän se sen mandaattivirka ollut, lähinnä mielenkiintoinen kuriositeetti (ja tarina jatkuu...). Jokisen nimityksen yhteydessä oli ollut hieman hälinää julkisuudessa, niinpä tällä kertaa asia hoidettiin hieman toisin. Arne Mattilan mukaan Jahn nimitettiin ainoana hakijana ilmeisesti osastopäällikkö Jaakko Vihmolän puhelinsoiton perusteella. Palkkaosastolle tultuaan Jahnia kiellettiin sekaantumasta palkka-asioihin, mitkä eivät hänelle kuuluneetkaan. Talossa ollessaan hänen oli haettava vielä vakinaista virkaa ministeri Varjaksen määräyksestä. Siihen vaadittava ruotsin kielen todistus tuotti hieman vaikeuksia koska keskikoulu oli jäänyt Jahnilta kesken ”Kannakselle”. Sekin kuitenkin järjestyi.

Vuosikokouksessa 1976 ei tapahtunut suuria muutoksia. Erik Berndtson valittiin edelleen puheenjohtajaksi sekä opintosihteeriksi. Uusi toimikunnan varsinainen jäsen oli Hannele Kalima (Tarkastuslautakunta) ja uudet varajäsenet Heimo Huhtanen (Työväen muistitietotoimikunta) ja Maire Wikholm (Kansalaiskasvatuksen keskus). Ensimmäisen kerran näin valittiin valtionapupalkkaisia (Huhtanen ja Wikholm) osaston luottamustehtäviin. Sihteeri Marjatta Pitkänen siirtyi toiseen osastoon 20.9. ja sihteeriksi toimikauden loppuun saakka valittiin Paavo Tolonen. Veikko Litzen siirtyi varajäseneksi vuosiksi 1976 -1977. Valtionarkiston arkistoneuvos Litzenistä tuli myöhemmin Turun yliopiston kulttuurihistorian professori ja Suomen Rooman instituutin Villa Lanten johtaja,

kunnes vuonna 1986 hän palasi Valtionarkistoon laitoksen johtajaksi. Sittemmin tehtävä muuttui Arkistolaitoksen pääjohtajan viraksi. Valtion Virkamiehiin hän ei enää liittynyt.

Edellisenä vuonna suoritetun jäsenkyselyn tulokset selvitettiin 1976. Vastausprosentti ei ollut kovin korkea, vain 22 % (18/82). Vastauksissa odotettiin toimikunnalta aktiivisuutta palkkausta ja työoloja koskevissa asioissa (erityisesti kuoppakorotukset). Erään vastaajan kommentti valtion palkkapolitiikasta: ”nuivaa”.

VTY:n edustajakokoukselle tehtiin joukko esityksiä: palvelussuhteen ehtojen yhtenäistäminen, virastodemokratian kehittäminen, keskusjärjestön jäsendemokratian kehittäminen, tes- ja ves-ratkaisut järjestökasittelyyn, työpaikkaruokailun järjestämisen nopeuttaminen, suur-VTY:tä koskevat suunnitelmat jäsenkasittelyyn ja tehokkaampi informaatio asiasta, ammatillisten järjestöjen toimintamahdollisuuksien parantaminen, määräaikaisten työntekijöiden aseman parantaminen ja konsulttifirmojen käytön lopettaminen. Useat näistä olivat jäsenkyselyssä esiin tulleita asioita. VES:n tekstimuutosesityksiä tehtiin koskien ylityökorvauksia ja työajan yhtenäistämistä sekä vapaapäiviä, lähiomaisen sairaustapauksia, ay-tehtävien hoitoa sekä irtisanomisen perusteluja. Samalla kiinnitettiin ensimmäisen kerran huomiota valtionapupalkkaisten palkkoihin, joita esitettiin rinnastettaviksi valtion palkkoihin sekä palvelussuhteiden ehtojen yhtenäistämistä.. Seuraavaa sopimuskautta varten esitettiin kannanotto. Korotukseksi toivottiin 3 – 5 %:a ja painotettiin useita edellä esitettyjä asioita.

Valmistavassa vuosikokouksessa päätettiin ensimmäistä kertaa myöntää työväenlehtitukea (20 mk). Jäsenmäärä oli hivenen laskenut vuoden aikana ollen nyt 72. Toinen jäsentiedustelu tuotti 30 vastausta.

Valmistava vuosikokous asetti kaksi puheenjohtajaehdokasta ja niin vuoden 1977 vuosikokouksessa äänestettiin ensimmäisen kerran. Paavo Tolonen sai 7 ääntä ja Erik Berndtson 4 ääntä. Yksi äänestyslippu oli tyhjä. Erik Berndtson valittiin sitten sihteeriksi ja varapuheenjohtajaksi tuli Hannu Digert (Tilastokeskus). Tolonen jatkoi rahastonhoitajana. Toimikunnan uusiksi jäseniksi tulivat Heimo Huhtanen ja Aarre Kero (raittius- ja alkoholiasiaain tarkastajat) sekä Sirkka Nurmi. Uusiksi varajäseniksi tulivat Jukka Kalervo (Valtionarkisto) ja Marjatta Mäkinen (Ulkoasiainministeriö).

Uusi puheenjohtaja, varatuomari Paavo Tolonen (s. 1930) oli Valtionarkiston asessori, viraston lakimies. Hän oli alun perin 1950-luvulla valmistunut valtiotieteen maisteriksi ja 1960-luvulla sitten oikeustieteen kandidaatiksi ja saanut varatuomarin arvon. Hän oli tullut työväenliikkeeseen Akateemisen sos.dem. yhdistyksen (ASY) kautta jo 1950-luvun alussa, ja toiminut ensimmäisen tutkintonsa jälkeen lehtimiehenä Työväen sanomalehtien tietotoimistossa sekä silloisen edistysmielisen osuuskauppaliikkeen (KK) palveluksessa. Juristiksi valmistumisensa jälkeen hän tuli oikeuslaitoksen palvelukseen 1960-luvun puolessa välissä ja 1971 Valtionarkiston asessoriksi. Hän toimi myös juristina liike- ja rakennusalailla sekä ay-lakimiehenä. Eläkkeelle jäätyään hän toimi joitakin vuosia Neuvostoliiton ja Venäjän kaupan piirissä. Hän on kirjoittanut lukuisia artikkeleita oikeus- ja yhteiskuntaelämän alalta sekä kirjan yleisten asiakirjain julkisuudesta. Tolonen joskus valitteli, että osastoa kutsuttiin ”herrojen osastoksi”. Kieltämättä siinä on ollut

keskivertojäsenistöä korkeammissa viroissa ja tehtävissä toimineita. Esimerkiksi arkistoalalla huolehdittiin eräässä vaiheessa maakunta-arkistojen johtajien palkoista. Osastoon on myös kuulunut joitakin työnantajavirkamiehiä, jotka eivät ole voineet tai katsoneet voivansa kuulua eturistiriitojen tai muiden syiden takia oman laitoksensa ammattiosastoonsa, heidän palkka-asioitaan ammattiosasto ei ole voinut tosin juurikaan hoitaa.

Yleisen historian kannalta mielenkiintoinen sivujuonne on se, että opiskelu- ja ASY-aikoina 1950-luvun alussa Tolosen parhaisiin ystäviin kuului valtiotieteen ylioppilas Alpo Neuvonen, silloin myös Suojelupoliisin etsivä. Neuvonen oli tullut Supon palvelukseen helmikuussa 1949 ilman minkäänlaista poliisikokemusta. Hän oli jo silloin Akateemisen sos.dem. yhdistyksen jäsen, asia mitä uuden turvallisuuspoliisin henkilöstön poliittisia kantoja tutkinut Suomen kommunistinen puolue (SKP) vanhoine Valpo II:n miehineen ja naisineen ei tiennyt, vaikka monien kantoja tiedettiin ja arveltiin. Neuvonen tuli Suojelupoliisiin jotenkin huomaamatta. Kimmo Rentola on esitellyt kirjassa Ratakatu 12 SKP:n tekemät selvitykset, mutta niissä mainitaan Neuvosesta vain nimi. Solutettiin vai oliko asia sovittu, silloinhan oli SDP:n vähemmistöhallitus? Paavo Tolonen totesi, että kaikki on mahdollista, mutta Neuvonen ei koskaan asiasta puhunut. Neuvosen ja Tolosen kanssa liikkui 1950-luvulla myös toimittaja Mauno Ojamo. Alpo Neuvosesta tuli Suojelupoliisin osastopäällikkö ja hän kuoli vuoden 1986 alussa.

Vuoden aikana pidettiin useita kuukausikokouksia ja 21.9.1977 yleisötilaisuus, jossa alusti VTY:n järjestösihteeri Raimo Kantola. Suurin osa yleisöstä oli osaston ulkopuolista Valtionarkiston henkilökuntaa.

21.3.1977 osasto määritteli kantansa Liinamaan suositukseen virka- ja työehtosopimuksiksi julkiselle sektorille. Osasto ei pitänyt neuvottelutulosta kaikilta osin tyydyttävänä mutta kritiikistä huolimatta totesi, että ay-liikkeen on pyrittävä vastuulliseen tulopolitiikkaan myös vaikeina aikoina ja ilmoitti hyväksyvänsä sopimuksen edellyttäen, että myös muut tulopolitiikan osapuolet tinkivät tuntuvasti vaatimuksistaan.

Keväällä tehtiin kuoppakorotusesitykset ja 1.10. alkaen useat jäsenet saivatkin kuoppakorotuksia ja uudet esitykset (koskien 50 jäsentä) tehtiin vuoden lopussa. Samalla esitettiin, että korotukset olisi suunnattava pieni- ja keskipalkkaryhmiin.

VVTL:n ja VaTy:n yhdentymistä käsiteltiin useassa kokouksessa ja 8.11.1977 otettiin kantaa lähetettyihin asiakirjoihin. Yleislausunnossaan osasto totesi, että asiaa on riittävästi valmisteltu ja yhdentymisen tulee tapahtua kesällä 1978. Lausunnossa korostettiin kaikkien jäsenten asioiden tasapuolista ja tehokasta hoitamista palvelussuhteen laadusta riippumatta. Liittokokousedustajat tuli osaston mielestä valita enemmistövaalitapaa noudattaen, uuden liiton hallinnon vakiinnuttua on kuitenkin pyrittävä suhteelliseen vaalitapaan. Toiminnan järjeistämiseen tulee kiinnittää huomiota. Esitettiin ettei VVTL saa jäädä jäsenmääräänsä nähden aliedustetuksi liittohallituksen ja -valtuuston paikkoja

täytettäessä ja lisäksi puututtiin useisiin sääntökohtiin. Osastohan oli jo vuonna 1972 kiirehtinyt yhdentymistä, joten asia oli tuttu.

Mielenkiintoa liittojen puitteissa herätti se, että puheenjohtaja Tolonen kirjoitti Virka- ja työ – lehteen (10/1977) artikkelin yhdentymisasiasta. Tolonen esitti samoja asioita kuin osasto lausunnossaan, mutta lisäksi hän viittasi ns. nappulaliigaan, joka olisi ollut juntaamassa tulevan liiton henkilövalintoja. Nappulaliigalla Tolonen lienee tarkoittanut liitojen hallintoelimien jäseniä ja toimitsijoita. Tällaisia ilmiöitähän yleensä pyrkii esiintymään silloin kun merkittäviä tehtäviä täytetään. Kauniisti puhutaan asioiden valmistelusta. Tolonen tahtoi korostaa sitä, että jäsenistölle kuitenkin kuuluu aina lopullinen päätösvalta, myös muutosvaiheissa, usein tosin edustajiensa kautta. Asia joka on aina syytä pitää mielessä.

Paavo Tolosen tulo puheenjohtajaksi muutti osaston linjaa. Edelliset vuodet oli tehty laajoja yleisiä esityksiä ja jopa maailmaa syleileviä aloitteita ja moottorina niissä oli ollut epäilemättä idearikas Niilo Koljonen. Tolosen aikana keskityttiin selvästi enemmän ammattiyhdistyskysymyksiin, järjestöasioihin, virka- ja työehtosopimuksiin sekä työoloihin. Toki tässä näkyy myös se, että virkaehtojärjestelmä ja näin ollen sopimus- ja neuvottelumenettelyt olivat muuttuneet ja kehittymässä. Tolosen lakimiestäusta ja asiantuntemus tuli selvästi näkymään osaston toiminnassa vielä monta vuotta.

VALTION TYÖNTEKIJÄIN JA VIRANHALTIJAIN LIITTO VTVL

Rinnakkaisliitot VVL ja YVTL yhtyivät siis vuonna 1970. Ammattiyhdistys-liikkeen eheytyssapereissa oli kaavailtu huomattavasti pitemmälle meneviä toimia. 17.3.1969 allekirjoitetun sopimukseen ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen koolle kutsumisesta liittynyt liittotason yhdistämishjelma sisälsi valtion virkamiesten ja työntekijäin osalta, että Valtion virkailijain liittoon yhdistettäisiin YVTL:n lisäksi Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto, Tiemiesliitto ja Suomen työläisliittoon kuuluvat valtion työntekijät. Kysymyksessä olisi näin ollut liiton muuttaminen niin, että siitä olisi tullut valtion puolella samanlainen yhteinen järjestö kuin KTV kunnallisella sektorilla.

Suunnitelmat eivät kuitenkaan heti toteutuneet. Vuonna 1970 muodostettiin kaksi liittoa, VVTL ja Valtion työntekijäin liitto VaTy, johon tulivat aiemmin Suomen työläisliiton jäseninä olleet valtion työntekijät ja Tiemiesten liitto. Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestön (VTY) sisällä toimi sittemmin työryhmiä, jotka pohtivat liittojen yhdistämistä. Yksi työryhmä selvitteli VVTL:n ja VaTy:n yhdistämistä. Tähän työryhmään otettiin mukaan vuonna 1972 Valtion työnjohtajien ja toimihenkilöiden liiton (VTTL) edustajat. VTTL oli tullut VTY:n jäseneksi samana vuonna oltuaan aikaisemmin TVK:ssa. Neuvottelujen tuloksena VTTL purkautui toukokuussa 1973 pidetyssä edustajakokouksessa ja sen ammattiosastot liittyivät Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liittoon 1.12.1973 lukien. Valtion työntekijäin liitto sitä vastoin jatkoi itsenäisenä liittona tässä vaiheessa. Valtion työnjohtajien ja toimihenkilöiden liitossa (VTTL) oli 23 yhdistystä ja niissä noin 4000 jäsentä. Vuoden 1973 VVTL:ssä oli noin 130 osastoa ja jäsenmäärä oli lähes 15 000.

Ajatus VVTL:n ja VaTy:n yhdistämisestä oli kuitenkin edelleen elossa. Siitä keskusteltiin vakavasti vuonna 1974, mutta tuloksiin ei vielä päästy. Liittojen hallitukset perustivat

sittemmin yhdentymistyöryhmän. Ryhmän esityksestä liitot lähettivät osastoille lokakuussa 1977 esisopimusluonnoksen sekä muut yhdentymistä koskevat asiakirjat käsittelyä varten. VVTL:n puolelta 116 osastoa kannatti yhdistämistä ja 8 vastusti. Vastaavat luvut VaTy:n puolella olivat 135 – 36. Tulos oli siis selvä. Kummankin liiton valtuustot hyväksyivät sitten ylimääräisissä kokouksissaan joulukuussa 1977 yhdistämistä koskevan esisopimuksen sääntö- ja muine luonnoksineen. Uusi liitto perustettiin virallisesti 2.6.1978.

Perustamispäätös syntyi sen jälkeen kun kumpikin liitto olivat omissa edustaja- ja liittokokouksissaan tehneet päätökset liittojen yhdistämisestä ja vanhojen purkamisesta. Näin muodostui valtion sektorin suurin ammattiliitto, jonka nimeksi tuli Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto VTVL (toivottavasti lukija on pysynyt kaikkien lyhenteiden vauhdissa). Perustamisvaiheessa osastoja oli 341 ja jäseniä noin 31 000. Uuden liiton puheenjohtajaksi valittiin Pentti Helo VVTL:n puolelta, ensimmäiseksi sihteeriksi Raimo Rannisto (VaTy:n lakimies) ja toiseksi sihteeriksi Seppo Patrikainen (VVTL:n sosiaalisihteeriksi). Helo ja Patrikainen olivat ja ovat edelleen Valtion Virkamiehet ry:n jäseniä.

Merkittävä piirre valtionsektorin ammattiyhdistystoiminnassa on ollut 1970-luvulla alkanut jäsenmäärien kasvu ja tätä kautta järjestöjen voimistuminen. Samaan aikaan lainsäädännössä ja neuvottelumenettelyissä on tapahtunut muutoksia, jotka ovat antaneet järjestöille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin. Erityisen tärkeitä tässä suhteessa ovat olleet virkaehtosopimukset, jotka tulivat voimaan 1.12.1970. Virkaehtojärjestelmä on lisäksi merkinnyt voimien keskittämistä ammattijärjestöissä. VTY:n puitteissa suunniteltiin jo 1970-luvun alussa ns. suurliittoa tavoitteena kaikkien liittorajojen poistaminen. Malli tähän oli saatu Ruotsista. Tässä vaiheessa ajatus ei vielä toteutunut, mutta se jäi elämään ja odottamaan uusia aikoja ja yrityksiä. SAK-laisen valtionsektorin ammattiyhdistysliikkeen kasvuun vaikuttivat myös muutokset asenteissa ja ajattelutavoissa, aiemmin tällainen toiminta miellettiin monissa valtion virastoissa ja laitoksissa lähes laittomaksi ja SAK:n jäseniä katsottiin pitkään nimenomaan virkamiespuolella. Eräiden pitkään mukana olleiden muistelmien mukaan todellista muutosta alkoi tapahtua vasta 1970-luvulla.

Ajankohtaan liittyvä piirre on myös se, että aina kun liitot yhdistyivät, niin uusi kokonaisuus oli enemmän kuin osiensa summa, jäsenmäärien ja siten myös vaikutusvallan osalta. VVL:n ja YVTL:n yhdistymisen jälkeen jäsenmäärä yli kaksinkertaistui kahdessa vuodessa. VVTL:n ja Valtion työnjohtajien ja toimihenkilöiden liiton yhdistyttyä jäsenmäärä kasvoi viidessä vuodessa lähes 50 %. VVTL:n ja VaTy:n yhteinen jäsenmäärä oli yhdistymisvaiheessa noin 31 000 ja uusi VTVL ylitti neljä vuotta myöhemmin jo 35 000 jäsenen rajan. Virkamiesten kokonaismäärä kasvoi myös tasaisesti ja 200 000:n raja ylittyi valtion sektorilla ensimmäisen kerran vuonna 1981.

VTVL:n I varsinainen liittokokous pidettiin 1982 ja toinen 1986. Ensimmäisessä kokouksessa valittiin perustavassa kokouksessa syntynyt johtotrio jatkamaan. Vuonna 1986 samoin, mutta muutos oli tulossa koska Pentti Helo oli jäämässä eläkkeelle 1987. Kokous päättikin, että 1. sihteeriksi Raimo Rannisto siirtyy siinä vaiheessa puheenjohtajaksi ja hänen tilalleen tulee Eila Jokinen, Seppo Patrikainen jatkoi toisena sihteerinä. Kasvu jatkui, sillä vuoden 1987 lopussa liitossa oli lähes 38 400 jäsentä. Kasvu oli ollut jatkuvaa

liiton 10 ensimmäisen toimintavuoden ajan. Me kaikki tietysti toivoimme ja odotimme sen jatkuvan. Tämä näkyy selvästi sekä tämän kirjoittajan vuonna 1985 julkaistusta Valtion Virkamiehet ry:n 30-vuotishistoriikista että Simo Komulaisen vuonna 1988 kirjoittamasta VTVL:n 10-vuotishistoriikista (Yhdentymisellä järjestövoimaa ja edunvalvontatehoa). Emme silloin tienneet, että kasvu on pian lopussa ja sekä liiton että virkamiehistön henkilömäärä tulisi vähenemään. Sopimustoiminnan vaikeutumisen Komulainen oli toki huomannut.

VALTIONAPUPALKKAISTEN OSUUS KASVAA VUOTEEN 1987 – VTVL 272

Osastossa oli ollut valtionapupalkkaisia 1970-luvun alusta alkaen kun ammattiyhdistysliikkeen opistojen opettajia, jotka myöhemmin perustivat omat osastonsa, kuului siihen muutaman yksittäisen henkilön lisäksi. Vuonna 1977 osastoon tuli ensimmäinen suurehko ryhmä kun Invalidiliiton Vantaan palvelutalosta tuli 24 uutta jäsentä. 31.10.1977 osaston toimikunta totesi, että palvelutalossa työskentelevät muodostavat epäitsenäisen työhuonekunnan, jonka luottamusmieheksi oli valittu Vuokko Alho ja varaluottamusmieheksi Sirkka Raaska. Vuoden 1977 lopussa valtionapupalkkaisia oli 30 ja koko osaston jäsenmäärä ylitti ensimmäisen kerran sadan rajan (115). Valtionapupalkkaisia oli 26 %.

Vuonna 1978 VVTL ja VaTy lopulta yhdistyivät. Valtion Virkamiehet ry:n vuosikokouksessa oli paikalla VVTL:n puheenjohtaja Niilo E. Kumen, liittohallituksen jäsen Mikko Räsänen ja puheenjohtajana oli VVTL:n toimitsija Seppo Kettunen, liiton edustus oli siis vahva. Kokousvalinnat sujuivat vailla yllätyksiä, uudeksi sihteeriksi Marja Vahtera (Valtiokonttori) ja toimikunnan uudeksi jäseneksi Matti Ruotsalainen (Helsingin yliopiston kuvalaitos). Uusia varajäseniä olivat Usko Heinonen (Valtionarkisto), Sirkka Kesanto (Invalidiliiton Vantaan palvelutalo) ja Ritva Niiniluoto (Taideteollinen korkeakoulu).

Liittokokousedustajien valinta oli tietysti VVTL:n johtoa kiinnostanut asia. Valituiksi tulivat Heimo Huhtanen ja Paavo Tolonen ja varalle Erik Berndtson, Marja Vahtera ja Maire Wikholm. Kokouksessa käytiin keskustelua myös uuden liiton puheenjohtajasta. Erik Berndtson kannatti VVTL:n sihteerinä ja osaston jäsentä Pentti Heloa. Hannu Digertin mielestä edustajien käsiä ei pitäisi vielä sitoa vaan heidät tulisi evästää myöhemmin. Paavo Tolonen oli ottanut puheenjohtajakysymykseen tavallaan kantaa edellä mainitussa artikkelissaan (Virka ja työ 10/1977), jossa hän totesi VVTL:n johdon toimineen ansiokkaasti, miksi se pitäisi syrjäyttää? Tolosen kanta oli näin ollen tiedossa ja häntä pidettiin ”kumenilaisena” liiton piirissä.

Edustajakokoukselle tehtiin kaksi aloitetta, omaehtoisen koulutuksen kehittämisestä sekä valtionapupalkkaisten asioiden ajamisesta. Useassa toimikunnan kokouksessa käsiteltiin edustajakokousasioita ja tehtyjä päätöksiä päätettiin noudattaa. Muutamaa viikkoa ennen yhdentymiskokousta pidettyyn kuukausikokoukseen tui alustajaksi Pentti Helo, joka kertoi työmarkkinatilanteesta ja palkkaneuvotteluista. Osanottajia kiinnostivat myös liittojen yhdentymiseen liittyvät asua ja mm. tulevan liiton jäsenmaksut. Syyskuun kokouksessa uuden VTVL:n varapuheenjohtaja Ture Santamäki selosti yhdentymisen vaiheita ja uuden

liiton toimintoja. Yhdentyminen muutti myös osastojen numerot. Uudet numerot arvottiin ja näin entinen Valtion Virkamiehet ry, VVTL:n osasto 33 oli nyt virallisesti Valtion Virkamiehet ry, VTVL:n osasto 272.

Valtionapupalkkaisten asioihin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota useaan kertaan. Erityisesti olivat esillä Invalidiliiton Vantaan palvelutalon työntekijöiden palkkaus ja työturvallisuus. Myös Voionmaan opiston eräiden opettajien ja Kotineuvontaliiton palkka-asioita pyrittiin hoitamaan. Valtionapupalkkaisten yhdyshenkilöksi nimettiin Heimo Huhtanen. Virka- ja työehtosopimukseen tehtiin seuraavat muutosesitykset: 15 palvelusvuoden jälkeen tulisi V-palkkausluokkaan kuuluvalla virkamiehelle myöntää kuudes ikälisä, VES:n 15 § esitettiin muutettavaksi edistyksellisempään suuntaan (mm. osallistuminen ay-toimintaan helpommaksi), virastovirkamiesten työaikasopimus olisi saatava koskemaan kaikkia V-palkkaluokkiin kuuluvia ja virkamiehen muuttopäivä pitäisi saada palkalliseksi.

Luottamusmiehinä toimivat 1978 Helena Kemppainen (Kotineuvontaliitto) ja Vuokko Alho (Invalidiliiton Vantaan palvelutalo) ja Valtionarkiston VTVL:n varaluottamusmiehenä oli Usko Heinonen. Työvoimahallinnon puolella osaston jäsenet osallistuivat Kouvolan työvoimapiirin yhteistyökomitean vaaleihin. Ehdokkaana oli Kyllikki Ryyppö Lahdesta ja vaaliasiamiehenä ja keskusvaalilautakunnan jäsenenä Niilo Melolinna Kouvolasta. Työväenlehtituki nostettiin 30 markkaan ja siitä ilmoitettiin näytävästi Virka- ja Työ – lehdessä. Osasto osallistui Taksvärkkikeräykseen ja kiinnitti huomiota siihen, ettei Suomen pankki halua periä ay-jäsenmaksuja suoraan palkasta. Asia järjestyi liiton kautta. Vuoden lopussa jäseniä oli 130 (valtiopalkkaisia 39 eli 30 %). Jäsenet työskentelivät noin 20 virastossa ja laitoksessa.

Vuonna 1979 jatkettiin toimikunnassa pääosin vanhoin voimin. Ainoa uusi jäsen oli Eero Vuohula Suomen pankista. Uutta jäsenistöä sitä vastoin tuli merkittävästi. 20.3.1979 perustettiin Valtion ravitsemiskeskuksen työhuonekunta, joka liittyi osastoon nimellä VARK:n toimihenkilöt – VTVL. Luottamushenkilöksi valittiin Liisa Posio (varalla Anne Väättäinen). Työhuonekuntaa perustamassa oli liiton puolelta sihteeri Raimo Rannisto ja osaston puolelta puheenjohtaja Paavo Tolonen. Invalidiliiton Vantaan palvelutalon työhuonekunta perustettiin virallisesti 22.3., aikaisemmin se oli ollut epäitsenäinen thk. Paavo Tolonen oli mukana myös tämän työhuonekunnan perustavassa kokouksessa. Puheenjohtajaksi valittiin Sirkka Rönkkö, joka oli valittu aikaisemmin luottamushenkilöksi (varalla Pirjo Virtanen). Kesällä osaston toimihenkilöt olivat yhteydessä Invalidiliiton Kuusankosken palvelutalon henkilöstöön, ja sieltä tulikin sittemmin uusia jäseniä.

Vuoden 1979 aikana kiinnitettiin huomiota Työväen arkistossa työskentelevän Työväen muistitietotoimikunnan tutkijan palkkaukseen. Työvuorojen järjestely Vantaan palvelutalossa johti kirjelmiin. Erään tutkijan ammatillisista ym. syistä tapahtuneeseen syrjintään Suomen akatemian taholta puututtiin usean kirjelmän voimalla. Kyseessä oli tunnettu filosofi Pertti Lindfors. VTVL:n liittovaltuustolle tehtiin esitys valtion henkilöstöhallinnon tehostamisesta ja liiallisen byrokratian vähentämisestä. Osasto otti myös kantaa julkishenkilöstön oikeusasemakomitean I osamietintöön. Osasto arvosteli sitä päämäärää, että kaikki pyrittäisiin saamaan virkasuhteeseen. Työsuhdetta pidettäisiin

luonnollisimpana useimmille valtion palkkalaisille ja virkasuhde haluttiin rajata vain niille, jotka käyttävät julkista valtaa. Virkasuhteen ei katsottu mitenkään hyödyttävän valtion pieni- ja keskipalkkaisia.

Jäsenistöä varten kerättiin laaja informaatiopaketti. Paketti käsitti keskeiset palkkaukseen ja sosiaaliasioihin liittyvät lait ja sopimukset ja se lähetettiin joulukuussa 1979 kaikille jäsenille. Paketin kokosi Hannu Digert ja tarkistuksesta ja postituksesta vastasi Marja Vahtera, Seuraavan vuoden alussa toimikunta saikin kokouksessa kiitokset paketista. Palkkatiedustelu suoritettiin jälleen. Osasto hyväksyttiin VTY:n Helsingin paikallisjärjestön jäseneksi vuonna 1979. Vuosikymmenen päättyessä osaston oli jäsenmäärä 169, joista valtionapupalkkaisia 60 (35,5 %).

Vuonna 1980 toimihenkilöissä ei tapahtunut suuria muutoksia. Valtion ravitsemiskeskuksesta tuli toimikuntaan varajäseneksi Arja Jaakkola, edustajiksi VTY:n paikallisjärjestön kokouksiin valittiin Heimo Huhtanen ja Eero Vuohula (varalle Tolonen ja Vahtera). Vuoden aikana liittyi jäseniä uusista valtionapulaitoksista (mm. Suomen hippos ja Suomen YK:n lastenapu UNICEF). Uusi valtionapupalkkaisia koskeva toimiehtojärjestelmä, joka tuli voimaan vuoden alussa kiinnosti jäseniä. Niinpä vuosikokouksessa sitä käsiteltiin toimitsija Risto Mustosen alustuksen pohjalta. VARK:n työhuonekunnan puheenjohtajaksi valittiin Anne Väättäinen.

TOIMIEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ

Risto Mustosen mukaan oli suuri ponnistus saada toimiehtojärjestelmä. SAK:n sisällä yksityisen puolen liitot vastustivat ja valtion liitot ajoivat sitä. Erityisesti SAK:n työehtosopimusjaosto oli vastaan koska työnantajat olivat yksityisellä sektorilla ja katsottiin järjestelmän rajoittavan sopimusvapautta. VTVL/VVTL puolestaan näki asian niin, että monessa laitoksessa oli niin vähän työntekijöitä että asioiden hoito oli vaikeaa ja sopimustavat erittäin pirstaleisia. Tavoitteena oli, että henkilöstö saisi samat palvelusuhteen ehdot kuin valtion henkilöstö. 1970-luvun lopulta alettiin valtion liitoissa ajaa asiaa. Valtion puolella taas nähtiin asia niin, että järjestelmällä saadaan valtionapujen jakaminen paremmin hallintaan. Asiaa suunnittelemaan perustettiin komitea ja sen jälkeen myös SAK:n työehtovaliokunta alkoi puoltaa sitä. Laki säädettiin perustuslainsäädännön järjestyksessä ja tuli voimaan vuoden 1980 alussa. Valmisteluvaiheissa tietokaan ei oikein kulkenut, Risto Mustonen kertoi 1970-luvun lopulla tulleen SAK:n toimitsijoiden tilaisuuteen, missä silloinen pääministeri Sorsa oli alustajana. Mustonen tuli hieman myöhässä ja ainoa vapaa paikka oli tietysti vain Sorsan vieressä. Mustonen tervehti Sorsaa ja esitteli itsensä. Alustuksen jälkeen hän esitti Sorsalle, että toimiehtosopimusjärjestelmä pitäisi saada hallituksessa liikkeelle. Tähän Sorsa totesi, ettei se etene koska SAK vastustaa. Mustonen kertoi, että SAK:n kanta on juuri muuttunut. Näin asia lähti hallituksessa etenemään. Mustosen mukaan VTY:n toimitsijat olivat hänelle hieman nyreitä

koska katsoivat pääministerin informoinnin kuuluvan heille eikä silloisen VVTL:n toimitsijalle.

Kaikki sopimuspuolet tulivat mukaan. Järjestelmä saatiin pystyyn ja toimimaan. Valtion palvelussuhteen ehdot tulivat kaikille, saatiin yhtenäisyys. Ammattiyhdistysliikkeen opistojen kanssa oli hieman vaikeuksia koska niissä oli sovittu paremmista eduista, neuvottelujen jälkeen edut varmaan suunnilleen säilyivät, mutta valtionapu saattoi vähetä. Risto Mustosen mielestä oli kiva kulkea ympäri Suomea ja kertoa, että sopimusta tulee noudattaa koska se on säädetty perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Tosin kaikissa paikoissa, ainakaan Pohjanmaalla tämäkään ei tepsinyt.

Järjestelmä kesti vuoteen 1993. Se päättyi kun valtionapukenttä siirtyi laskennallisten valtionosuuksien piiriin ja tällöin valtion työmarkkinalaitos katsoi, että järjestelmältä oli mennyt pohja. Järjestöt vastustivat lakkauttamista, mutta VTML ajoi muutoksen lävitse. Sopimustoiminta jäi sitten osapuolten asiaksi työlainsäädännön pohjalta.

Osasto laati työ-, virka- ja toimiehtosopimusten tekstimuutosesityksen koskien opintovapaalakia. Aapiskukko Vietnamiin keräykseen osallistuttiin ja päätettiin ostaa jäsenille liiton kalenterit sekä nostettiin työväenlehtituen arvo 50 markkaan. Kouvolan työvoimapiirin virastodemokratiavaaleissa olivat ehdokkaina Niilo Melolinna ja Kyllikki Ryyppö. Jäseniä vuoden lopussa oli 195, joista valtionapupalkkaisia 79 (40,5 %).

Vuonan 1981 toimikunnan jäseniksi tulivat aiemmat varajäsenet Arja Jaakkola ja Jukka Kalervo. Uusi varajäsen oli Sirkka Rönkkö (Vantaan palvelutalo). Tilintarkastajien osalta tapahtui ensimmäinen muutos vuoden 1972 jälkeen, Lauri J. Havia jäi pois ja hänen tilalleen valittiin Seppo Kettunen. Ammatillisen paikallisjärjestön kokouksiin valittiin Marja Vahtera ja Virpi Salomaa (Markkinatuomioistuim). VARK:n työhuonekunta perusti oman ammattiosastonsa eroten täten osaston jäsenyydestä. Luottamusmiespuolella ainoa muutos oli Marjatta Soisalon valinta Valtionarkiston VTVL:n jäsenten varaluottamushenkilöksi.

Invalidiliiton vantaan palvelutalon työaikakysymyksiin otettiin jälleen kantaa kirjelmässä liittohallitukselle samoin kuin henkilöstön määrää ja työturvallisuutta koskeviin asioihin. Näihin seikkoihin jouduttiin ottamaan kantaa jatkuvasti vuodesta toiseen ja edistymistä tapahtui perin hitaasti. Jotenkin tulee mieleen, että sosiaalisen järjestön toiminta ei välttämättä aina ole sosiaalista omia työntekijöitä kohtaan. Valtionarkiston osalta esitettiin konservaattori-nimikettä palkkausmuistutuksiin koska kirjasitoja-nimike oli muutettu konservaattoriksi mutta samalla muistutus oli menetetty. Liittovaltuustolle tehtiin myös esitys omaehtoisen koulutuksen ja työkiertojärjestelmän kehittämisestä.

Jäsenkyselyn perusteella tehtiin 77 jäsentä koskevat palkantarkistusesitykset liitolle. Jäseniä oli liiton tilaston mukaan vuoden lopussa 246, joista valtionapupalkkaisia 105 (43 %). Osaston oma jäsentilasto näytti hieman pienempää lukua, johtuen ilmeisesti siitä että liiton luetteloissa oli vielä VARK:n jäseniä.

Vuoden 1982 vuosikokouksessa oli paikalla siihenastinen ennätysmäärä jäseniä (32). Muutoksia toimihenkilöihin tulikin tavallista enemmän. Paavo Tolonen jatkoi puheenjohtajana ja Hannu Digert varapuheenjohtajana, uudeksi sihteeriksi tuli Matti Simola (Työväen arkisto), Kansaneläkelaitoksen palvelukseen siirtyneen ja osastosta eronneen Marja Vahteran tilalle. Toimikuntaan tulivat uusina Arja Harju (Valtionarkisto), Virpi Salomaa (Markkinatuomioistuimien) sekä entinen varajäsen Maire Wikholm (Kansalaiskasvatuksen keskus). Ammatillisen paikallisjärjestön kokouksiin valittiin Salomaa ja Simola (varalle Harju ja Heimo Huhtanen). VTVL:n ensimmäiseen varsinaiseen liittokokoukseen valittiin osaston edustajiksi sopuvaalilla maaliskuussa Simola ja Wikholm (varalle Huhtanen ja Sakari Lehtinen Kansandemokraattisesta raittiusliitosta). Voimasuhteet liiton ryhmäjaossa olivat siten 1-1. Liittokokoukselle tehtiin aloite toimistoautomaatiosta ja koulutuksesta.

VTVL:lle jätettiin kirjelmä koskien Invalidiliiton Vantaan palvelutalon työsopimusten uudistamista. Seuraavaa sopimuskierrosta varten esitettiin, että vuosilomasäännöksiä tulisi muuttaa siten, että lomapäivät olisivat työpäiviä (toteutui lomavuonna 2010), lisäksi esitettiin koulutuksen laajentamista. Suomen Akatemian tutkijan tutkimustyön turvaamiseksi osasto otti jälleen kantaa. Puheenjohtaja Tolonen joutui puuttumaan Pertti "Lande" Lindforsin asiaan myös lehdistön palstoilla. Vuoden lopussa lähetettiin kirjelmä seutulipusta Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungeille.

Osasto osallistui Helsingin yliopistossa toimivien VTVL:n ammattiosastojen yhteistyökokoukseen 29.3. (puheenjohtaja, sihteeri ja toimikunnan jäsen Ruotsalainen). Kouvolan työvoimapiirin VD – vaaleihin osallistuivat jälleen Niilo Melolinna, joka valittiin yhteistyökomitean varsinaiseksi jäseneksi ja Kyllikki Ryyppö, joka valittiin varajäseneksi. UNICEF:n luottamushenkilöksi valittiin Taina Isola ja varalle Eila Unelius, aiemmin luottamusmiehenä toimi Pirkko Sotamaa. Vuoden 1982 kuoli kaksi ansioitunutta ammattiyhdistysmiestä, jotka olivat toimineet osaston tilintarkastajina, SAK:n kolmas puheenjohtaja Lauri J. Havia ja VTVL:n toimitsija Seppo Kettunen. Syysvuosikokous valitsi Kettusen tilalle tilintarkastajaksi VTVL:n talouspäällikkö Seppo Bergin.

Näkyvin ja ainakin työläin tapahtuma vuoden 1982 toiminnassa oli laivaseminaari, joka järjestettiin marraskuussa reitillä Helsinki – Tukholma – Helsinki (Viking Line). Seminaaria varten varattiin 25 paikkaa ja tulijoita olisi huomattavasti enemmän. Alustajina toimivat Keijo Savelainen aiheena VTVL:n toiminta ja ajankohtaiset asiat, Heimo Huhtanen aiheesta järjestötoiminnan ongelmia ja Matti Simola puhui osastotoiminnan näkymistä. Seminaarin ryhmätyön ohjasi Maire Wikholm. Simo Laaksovirta Työväen arkistosta valmisti osanottajille paketin virkamieslainsäädännön uudistamisesta, Seminaari onnistui yli odotusten ja samanlaisia päätettiin järjestää myös tulevaisuudessa, kuten sitten tapahtuikin.

Vuonna 1982 osastossa oli enemmistö valtionapupalkkaisia eli 56 % (154/273). Jäsenistä oli naisia 188 ja miehiä 85. Jäsenistä oli pääkaupunkiseudulla 222 ja muualla Suomessa 51. Suurimmat työpaikat olivat Invalidiliiton Vantaan palvelutalo, Valtionarkisto,

ammattiyhdistysliike, Kuluttajaneuvontaliitto, Invalidiliiton Kuusankosken palvelutalo, Suomen hippos, Työväen arkisto, UNICEF ja lääninhallitukset sekä raittiusjärjestöt.

Vuonna 1982 muuttuivat liiton VTVL:n säännöt. Siihen asti vuosikokous oli pidetty helmikuussa ja valmistava vuosikokous edellisen vuoden joulukuussa ja toimikunnan kausi kesti helmikuusta helmikuuhun, helmikuun kokouksessa tehtiin henkilövalinnat sekä hyväksyttiin kertomukset, tilit, suunnitelmat ja talousarvio sekä myönnettiin vastuuvapaus. Uusien sääntöjen mukaan kevätvuosikokouksessa käsitellään toimintakertomus ja tilikertomus sekä päätetään vastuuvapaudesta. Henkilövalinnat tehdään sitten syysvuosikokouksessa ja hyväksytään toimintasuunnitelma ja talousarvio ja toimikunnan kausi on kalenterivuosi. Tämä jaksotus on ollut voimassa tähän päivään saakka.

1983 pitkään rahastonhoitajana toiminut Paavo Tolonen jätti nämä tehtävät Maire Wikholmille jatkaen kuitenkin puheenjohtajana. Toimikunnan uusiksi jäseniksi tulivat Sakari Lehtinen (Kansandemokraattinen raittiusliitto) ja Kaisu Väisänen (Suomen hippos). Uusi varajäsen oli Pirkko Kosonen (Valtionarkisto). Luottamusmiehiä olivat Taina Isola (varalla Eila Unelius) UNICEF, Ansa Mannermetsä (varalla Kaisu Väisänen) Suomen hippos, Mirjami Kejonen (varalla Pirjo Leskinen) Helsingin ensi koti, Sirkka Rönkkö (varalla Marjatta Simsiö) Invalidiliiton Vantaan palvelutalo ja Aila Lehtoranta Kuusankosken palvelutalo.

Kaksi uutta työhuonekuntaa perustettiin osastoon vuonna 1983. Tammikuussa syntyi Helsingin ensi kodin työntekijöiden työhuonekunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin Marja Katajainen-Järvinen ja sihteeriksi Pirjo Leskinen. Marraskuussa puolestaan perustettiin Keittiöhenkilökunnan työhuonekunta, joka muodostui korvaavien koulujen keittiötyöntekijöistä. Tämän puheenjohtajana toimi Sirkka Pietilä (Suomalais-venäläinen koulu) ja sihteerinä Eeva-Liisa Lindfors (Helsingin yhteislyseo).

Aloitteita ja kannanottoja laadittiin jälleen runsaasti. Työvuorot ja työsopimusten uusiminen nyt vuorostaan Kuusankosken palvelutalossa olivat esillä, samoin arkistoapulaisten palkkaus. Tie- ja vesirakennushallitusten sosiaalipäälliköiden palkkaus ja teoreettisen filosofian kysymykset (koskien jälleen Suomen akatemian tutkijaa) vaativat kannanottoja. Tekstimuutosesityksiä (VES, TES, TOES) tehtiin kaksi. Aiheina olivat ammattitaidon kehittämiseen liittyvän koulutuksen edistäminen myös normaalin valtion koulutusjärjestelmän ulkopuolella ja sairausajan palkkauksen yhdenmukaistaminen. Syysvuosikokouksessa käsiteltiin seuraavaa sopimuskautta ja korotettiin ns. inflaatiovarmoja asioita kuten terveydenhoito ja työpaikkaruokailu. Lisäksi esitettiin, että seuraava sopimus voisi olla pitkäkö, sen olisi sisällettävä ansiokehitystakuu, palkansaajien verotusta olisi kevennettävä, työaika lyhennettävä ja palkallista opintovapaata laajennettava. Osasto sai myös kirjeen Vantaan kaupungilta, joka ilmoitti periaatteessa myönteisen kantansa osaston edellisenä vuonna esittämään seutulippuajatuksen. Muut pääkaupunkiseudun kunnat eivät vastanneet. Työväenlehtituki nostettiin 60 markkaan ja liiton kalenterit lähetettiin kaikille jäsenille. Vuoden 1983 lopussa jäseniä oli jo 315, joista valtionapupalkkaisia 188 (60 %). Jäseniä oli noin 70 eri työpaikalla.

Vuodeksi 1984 puheenjohtajaksi valittiin Matti Simola (Työväen arkisto), joka oli ensimmäinen valtionapupalkkainen puheenjohtaja osastossa. Sinänsä luonnollista koska suurin osa jäsenistäkin oli. Varapuheenjohtajaksi tuli Tapani Viitala (Tie- ja vesirakennushallitus). Sihteerin ja rahastonhoitajan tehtäviä ryhtyi hoitamaan Maire Wikholm (Kansalaiskasvatuksen keskus). Välillä varajäsenenä ollut Jukka Kalervo (Valtionarkisto) palasi varsinaiseksi jäseneksi ja uudeksi varajäseneksi tuli Mirjami Kejonen (Helsingin ensi koti). Monivuotinen puheenjohtaja Paavo Tolonen kieltäytyi jatkamasta puheenjohtajana vedoten lisääntyneisiin työtehtäviinsä, toimikunnan jäsenenä hän vielä pysyi. Toimikunnan jäsen Kaisu Väisänen erosi 5.4. muuton takia ja hänen tilalleen valittiin Pirkko Kosonen Valtionarkistosta. SAK:n Helsingin ammatillisen paikallisjärjestön kokouksiin valittiin edustajaksi Simola (varalla Heimo Huhtanen) ja VTY-jaoston kokouksiin Viitala ja Wikholm (varalla Anna-Leena Laxen Valtionarkistosta ja Pirjo Virtanen Vantaan palvelutalosta). Keskusjärjestötason valinnat koskivat osastoa siten, että Maire Wikholm valittiin Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestön (VTY) valtuuston varajäseneksi.

Invalidiliiton Vantaan palvelutalon työhuonekunnan puheenjohtajana toimi Sirkka Kesanto ja luottamusmiehenä Pirjo Virtanen. Raittius- ja alkoholiasiaien tarkastajien työhuonekunnan puheenjohtaja oli Antti Palokangas Lapin lääninhallituksesta. Keittiöhenkilökunnan työhuonekunta jatkoi edellisen vuoden lopussa valituin toimihenkilöin (Pietilä ja Lindfors). Työhuonekunta esitteli toimintaansa osaston toimikunnalle ja osasto myönsi sille taloudellista tukea toiminnan käynnistämiseksi. Osastohan oli aiemmin tukenut myös raittius- ja alkoholiasiaien tarkastajia, Invalidiliiton Vantaan ja Kuusankosken palvelutalojen henkilöstöä. Helsingin ensi kodin työhuonekunnan puheenjohtajana toimi Helena Niemi ja sihteerinä Pirjo Leskinen ja Marjatta Uusitalo ja luottamusmiehenä Mirjami Kejonen. Ensi kodin työhuonekunta purkautui vuodenvaihteessa 1984-1985 kuoppakorotuksista syntyneiden erimielisyyksien takia, osasyynä siihen oli osastorakenne, esitykset olivat tulleet työhuonekunnan jäseniltä Valtion Virkamiehet ry:n toimikunnalle, joka oli ne käsitellyt, kuten muutkin ja toimittanut edelleen liitolle neuvotteluja varten. Eräs työhuonekunnan jäsenistä oli kuitenkin eronnut ennen kuoppakorotuksia eikä tieto ollut kulkenut koko ketjua läpi ja juuri hän sai liittotason neuvotteluissa kuoppakorotuksen ja tämä laukaisi purkautumisprosessin. Kokoojaosastossa, joka ei itse neuvottele tällainen oli teoriassa mahdollista ja nyt se toteutui myös käytännössä, tosin (toivottavasti) ilmeisesti tämän yhden ja ainoan kerran.

Pääsiäisenä järjestettiin jälleen laivaseminaari Helsinki – Tukholma – Helsinki. Osanottajia oli nyt 17. Alustajina olivat Aulikki Penttinen (Työturvallisuuskeskus), Risto Pieviläinen (VTVL) ja Matti Simola. Vuonna 1983 oli suunniteltu seminaaria Kiljavan ammattiyhdistysopistolle, mutta osallistujia ei ilmaantunut riittävästi ja näin jatkettiin matkailua.

Toinen tapahtuma oli vierailu Eduskunnassa lokakuussa. Mukana oli 25 osaston jäsentä. Kaksi kansanedustajaa, Paavo Lipponen ja Reino Paasilinna olivat osaston jäseniä ja he esittelivät taloa ja kertoivat eduskunnan työstä. Aikaisemmin oli jäsenenä ollut myös kansanedustaja Tellervo M. Koivisto ja myöhemmin tuli Ilkka-Christian Björklund. Vuosina

1983-1987 Paavo Lipponen ja Reino Paasilinna kertoivat liiton lehdessä parlamentin tapahtumista. Esimerkiksi lehdessä 5/1985 Lipponen pohti tulopolitiikan edellytyksiä.

Keväällä SAK uhkasi varoituslakoilla, osastokin piti oman lakkokokouksen, Lakot kuitenkin peruuntuivat. Osaston hajanaisuus tuli tässä yhteydessä näkyviin siinä, että monella työpaikalla, erityisesti valtionapulaitoksissa oli huomattavaa epäselvyyttä lakkorajojen suhteen. SAK:n Namibia-solidaarisuuseräykseen annettiin 300 mk, onniteltiin ammatillista paikallisjärjestöä 95-vuotisen taipaleen johdosta, Valtionarkistossa osallistuttiin virastokohtaiseen neuvotteluun kuoppakorotuksista, joka oli siinä suhteessa erikoinen, että pöydän molemmin puolin oli Valtion Virkamiehet ry:n jäseniä; asessori Tolonen työnantajan edustajana ja Keijo Savelainen VTVL:n ja Matti Simola osaston edustajana. Ratkaisuun päästiin. Toimikunnassa keskusteltiin jäsenistön mielialoista ns. Pekkas-sopimuksen jälkeen ja todettiin, että on syytä suhtautua kriittisesti SAK:n virkamiesliittojen kiirehtimiseen sopimusten hyväksymisessä. Seuraavassa sopimuksessa on lähtötilanteena oltava sama taso kuin niillä ryhmillä, jotka nyt lakon avulla ylittivät Pekkas-sopimuksen.

Jäseniä oli vuoden lopussa 353, joista valtionapupalkkaisia 215 (61 %), valtion virka- ja työsuhteisia 105 (30 %) ja muita 33 (9 %). Ryhmään muut kuuluivat mm. ammattiyhdistystoimitsijat. Naisia oli 253 ja miehiä tasan 100. Jäseniä työskenteli noin 80 työpaikalla.

Vuonna 1985 tuli kuluneeksi 30 vuotta osaston perustamisesta. Juhlaa vietettiin marraskuussa yhdistettynä syysvuosikokoukseen. Juhlavuosi vaikutti osaston toimintaa monella tavalla. Osaston toimikunta kasvoi sääntöjen sallimaan maksimimäärään koska todettiin kaikille riittävän töitä vuoden aikana, Uudeksi sihteeriksi tuli Seija Uitto (Suomen sadankomitealiitto) ja Maire Wikholm jatkoi rahastonhoitajana. Uusia toimikunnan jäseniä olivat Sirkka Kesanto (Vantaan palvelutalo) ja Eeva-Liisa Lindfors (Keittiöhenkilökunnan työhuonekunta). Uusia varajäseniä taas Sirkka Pietilä (keittiöhenkilökunta), Riitta Segercrantz (Pääkaupunkiseudun ammatillinen kurssikeskus), Kalevi Viheriäranta (Suomen hippos) ja Pirjo Virtanen (Vantaan palvelutalo). Ammatillisen paikallisjärjestön kokouksiin valittiin Heimo Huhtanen (varalle Sakari Lehtinen) ja VTY-jaostoon kokouksiin Matti Simola ja Maire Wikholm (varalla Anna-Leena Laxen ja Pirjo Virtanen). Seija Uitto erosi sihteerin tehtävästä 8.10. siirryttyään toiseen ammattiliittoon ja sihteerin tehtäviä hoiti kauden loppuun Jukka Kalervo.

Eläkkeensaajien keskusliiton (EKL) työntekijöitä ei ollut koskenut minkäänlainen sopimusjärjestelmä. Niinpä VTVL:n ja EKL:n neuvottelujen tuloksena allekirjoitettiin työehtosopimus 14.2.1985. EKL:n luottamus henkilönä toimi Hillervo Perttunen. Toimiehtojärjestelmän ulkopuolella olevien jäsenten kuoppakorotusten hoitamisessa oli yleisesti ongelmia. Osittain asioita voitiin hoitaa valtionapuhakemusten, erillisten päätösten ja suorien neuvottelujen kautta.

Yhteistyössä Valtion vahtimestari- ja toimihenkilöyhdistyksen (osasto 91) järjestettiin huhtikuun lopulla matka Tallinnaan. Valtion Virkamiehet ry:n jäseniä oli matkassa 25 ja toisen osasto puolelta 13. Osasto maksoi puolet matkan hinnasta, mikä tietysti lisäsi

mielenkiintoa. Tallinnassa osastojen toimikunnat tapasivat Viron valtion työntekijäin liiton puheenjohtajan Alvin Nurkin sekä Autonkuljettajien ja maantietyöläisten liiton sihteerin Raivo Paavon, joille välitettiin VTVL:n johdon terveiset. R. Paavolle toimitettiin myös länsimaista radiotekniikkaa, mitä Virossa oli vaikeaa saada noina aikoina. Virolaisten ammattiyhdistysihmisten, lähinnä erinomaista suomea puhuvan Paavon kanssa käytiin pitkä keskustelu erilaisista työhön ja ay-toimintaan liittyvistä asioista. Matkanjohtajana toimi Jukka Kalervo. Paavo ja Kalervo vitsailivat esimerkiksi etunimien käytöstä sukuniminä.

Raivo Paavosta (s. 1946), joka myös tulkkasi matkan aikana, tuli Viron itsenäistymisen jälkeen merkittävä ammattiyhdistysjohtaja. Hän toimi ensin Viron kuljetusalan ammattiliiton puheenjohtajana ja sen jälkeen vuosina 1991 – 2000 Viron ammatillisen keskusjärjestön puheenjohtajana (SAK:ta vastaava järjestö) ja myös kansanedustajana Riigikogussa. Myöhemmin hän on toiminut Viron valtakunnan sovittelijana ja kautensa päätyttyä nykyisen sovittelijan avustajana vuodesta 2007. Suurena Suomen ystävänä tunnettu Paavo oli kesällä 2010 AKT:n kutsuvieraana Suomessa.

Raittius- ja alkoholiasiajn tarkastajien työhuonekunta suoritti Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän apurahan turvin opintomatkan muihin pohjoismaihin tutustuen oman ammattialansa asioihin.

Osaston juhlapäivä oli 15.11.1985. Osasto haastoi sen merkeissä Yleisradion sävellahjaan kaikki 30 vuotta täyttävät ammattiosastot, ei tosin ole tietoa vastasiko mikään niistä. Ennen juhlaa oli valmistunut osaston historiikki liiton taloudellisella tuella. Juhlapäivän aamuna osaston edustajat kävivät luovuttamassa teoksen VTVL:n johtokolmikolle (Helo – Rannisto – Patrikainen). Iltapäivällä oli vastaanotto Helsingin työväentalolla. Osastoa onnittelivat VTY, VTVL, Valtion vahtimestari- ja toimihenkilöyhdistys, Työväen sivistysliiton ammattiosasto, Työväen arkisto ja Työväen muistitietotoimikunta. Raittius- ja alkoholiasiaintarkastajien työhuonekunnalta tuli sähke. Paikalla kävi myös osaston jäseniä. Vastaanoton jälkeen oli mahdollisuus tutustua Presidentti Mauno Koiviston postimerkinäyttelyyn Työväen arkiston tiloissa.

30-vuotisjuhla alkoi syysvuosikokouksen jälkeen Paasiravintolan eriössä. Kutsuvieraiden, joista paikalle olivat saapuneet perustajajäsen Uno Raatikainen sekä entiset puheenjohtajat Vilho Hakola, Niilo Koljonen ja Paavo Tolonen sekä muun juhlayleisön asetuttua paikoilleen Osaston varapuheenjohtaja Tapani Viitala lausui tervehdyssanat. Hän käsitteli puheessaan mm. valtionsektorilla yhä lisääntyvää yksityistämistä. Erityisen kiitoksen hän osoitti osaston veteraanijäsenille ja aktiiveille nykyjäsenille. Viitala juonsi sitten koko tilaisuuden. Seuraavaksi esiintyi lauluyhtye Salusiinit esittäen 1950-luvun kisällilaulun ja 1960-1970 – luvun iskelmiä.

Osaston puheenjohtaja Matti Simola esitteli sitten laatimansa tuoreen 45-sivuisen historiikin. Kutsuvieraille jaettiin teos omistuskirjoituksin varustettuna. Tässä yhteydessä puheenjohtaja esitteli yleisölle perustajajäsen Uno Raatikaisen ja entiset puheenjohtajat.

Maire Wikholmin ja Tapani Viitalan avustamana hän luovutti näille entisille toimihenkilöille liiton rintamerkit ja heidät kukitettiin.

Niilo Koljonen käytti puheenvuoron kiittäen huomioitujen puolesta kertoen lisäksi oman aikakautensa ammattiyhdistysasioista ja järjestäytymisestä osastoon. Paavo Tolonen käytti myös puheenvuoron esittäen aforismeja.

Juhlapuheen piti VTY:n puheenjohtaja Raimo Rannisto. Puheessa hän käsitteli ns. Pekkassopimuskauden loppuvaiheita ja muita ajankohtaisia työmarkkinapoliittisia asioita. Rannisto toi osastolle myös VTVL:n sihteerin ominaisuudessa liiton onnittelut ja luovutti lahjana järjestön pienoislipun. Lopuksi juhlayleisö esitti yhteislauluna Työvään marssin.

Juhla jälkeen kaikki osallistujat, yhteensä 36 henkilöä siirtyivät Paasiravintolan puolelle, missä nautittiin illallinen. Ilta jatkoi sitten rattoisasti mm. tanssin merkeissä.

Liiton lehti huomioi juhlan koko sivun jutulla. Myös historiikin luovuttaminen liitolle oli todettu kuvan arvoiseksi. VTY-tiedottaa lehti julkaisi myös jutun juhlista. Seuraavassa toimikunnan kokouksessa käytiin yleiskeskustelu juhlista ja niiden järjestelyjen onnistumisesta. Yleisesti todettiin juhlat onnistuneiksi, ainoastaan ruokailutilan muutos aiheutti keskustelua. Tanssimisesta kiinnostuneet naiset eivät pitäneet siitä, että miehet olivat siirtäneet ruokailun kabinetin puolelle. Kustannukset olivat pysyneet hyvin suunnitelmien puitteissa.

Vuoden aikana osasto liittyi Kansan sivistysrahaston vuositukijäseneksi. Rahallista tukea annettiin lisäksi Rauhanasemalle, Rauhankulkuetoimikunnalle, Taksvärkkikeräykseen, Työvään akatemian ja Sirola-opiston toverikunnille sekä matkatukea EKL:n työntekijöille. Tukea annettiin myös niille työhuonekunnille, jotka eivät saaneet suoraan jäsenmaksupalautusta liitolta.

Esitykset palkkausten tarkistamisesta tehtiin jälleen jäsenkyselyn pohjalta. Lisäksi tehtiin eräitä Valtionarkistoa koskevia nimikemuutosesityksiä. Tekstimuutosesityksiä tehtiin useita. Virkaehtosopimukseen esitettiin, että näyttöpäätteiden käyttäjien tulisi saada silmälasit työnantajan kustannuksella ja koulutusvapaan määrittelyä esitettiin laajennettavaksi. Toimiehtosopimukseen esitettiin, että synnytysloman ajalta olisi saatava todellinen kolmen kuukauden palkka, toisen tehtävän hoitamisessa olisi huomioitava omat ikälisät, vuosiloma-aikaa olisi pidennettävä ja talvilomapidennys olisi laskettava loma-aikaan, jolloin siltäkin ajalta saisi lomarahaa ja lisäksi esitettiin monipuolisemman suojavaatetuksen saamista keittiöhenkilökunnalle.

Joulukuussa pidettiin osaston kokous. Tässä kokouksessa nimettiin osaston edustajat seuraavana kesänä VTVL:n edustajakokoukseen. Läsnä oli 14 jäsentä ja liiton edustaja Keijo Savelainen. Koska osaston edustajamäärä oli kasvanut jäsenmäärän mukana kahdesta kolmeen, niin edustajien valintaan kohdistui jonkin verran mielenkiintoa, tietysti liiton voimasuhteiden kannalta. Ehdokkaita esitettiin kummastakin liiton ryhmästä. Keittiöhenkilökunnan työhuonekunnalta tuli kirjallinen esitys. Osaston luonteen takia tuntui hankalalta ryhtyä järjestämään vaaleja ja niinpä päädyttiin keskusteluissa, joita viime

kädessä kävivät Sakari Lehtinen ja Matti Simola siihen, että liiton enemmistöryhmään (sosialidemokraatit ja heitä tukevat) kuuluvat saisivat kaksi paikkaa ja yksi paikka tulisi vähemmistöryhmää (kansandemokraatit ja heitä tukevat) edustavalle. Lehtisen esitys Simolalle lähti siitä, että vähemmistöryhmä (kd) myöntää enemmistöryhmään (sd) kuuluvien johtavan osastoa, mutta vähemmistöön kuuluvia on osastossa niin paljon, että heille kuuluu yksi paikka. Simola taas totesi enemmistöryhmän saavan liittokokoukseen näin yhden lisäpaikan, joten Lehtisen esitys oli hyväksyttävissä. Toimitsijapuolelta (sd) oli jonkin verran painetta tiukempaan linjaan, mutta puheenjohtajan mielipide ei muuttunut.

Kokouksessa yksimielisesti valittiin edustajiksi Sirkka Kesanto (varalla Jukka Kalervo), Sirkka Pietilä (varalla Maire Wikholm) ja Matti Simola (varalla Tapani Viitala). Kaikki varsinaisten edustajien paikat menivät siis valtionapupalkkaisille, varalle tuli toki kaksi virkamiestä. Kesanto ja Simola edustivat ns. enemmistöryhmää ja Pietilä ns. vähemmistöä kokousedustajien joukossa.

Kokouksessa tehtiin liitolle esityksiä tekijöistä, joilla reaaliansioiden nousu voitaisiin turvata seuraavalla sopimuskaudella:

- valtionapupalkkalaisten jälkeenjääneisyys on korjattava
- samat markkamääräiset korotukset kaikille
- markkamääräinen pääkaupunkilisä
- sopimuksen olisi mahdollisimman laaja-alainen sisältäen palkka-, pääoma- ja maataloustulot

Lisäksi esitettiin jälleen kerran eräitä inflaatiovarmoja asioita:

- eläkeiän alentaminen
- työajan lyhentäminen
- työterveyshuollon kehittäminen
- työpaikkaruokailun kehittäminen

Elintarvikkeiden hintojen saamista kuriin toivottiin sekä verotuksen keventämistä pieni- ja keskipalkkaisten osalta. Lopuksi esitettiin, että virastodemokratiaa olisi kehitettävä mielekkääksi osallistumismuodoksi, jolla olisi merkitystä virkamiesten ja työntekijöiden kannalta.

Osaston jäsenmäärä oli juhluvuoden lopussa 388. Naisia oli 287 ja miehiä 101. Selvä enemmistö (n. 2/3) oli valtionapupalkkaisia, kuten valinnoistakin näkyy.

Vuonna 1986 tehtiin liittokokousaloitteita, uudelleen painotettiin valtionapulaitosten henkilöstön asioiden hoitamista, eläkeiän alentamista ja elintarvikkeiden hintojen saamista kuriin. Lisäksi esitettiin, että jokaiselle VTVL:n jäsenelle tulisi liiton toimesta lähettää kalenteri (tämä on toteutunut), VTVL:lle pitää saada vakuutusyhtiö KANSAN liittovakuutus (tämäkin on toteutunut, vakuutusyhtiö nykyisin on TURVA), työnohjauksen pitäisi olla työnantajan järjestämää ja sitä toivottiin myös liiton koulutusohjelmaan sekä VTVL:n kiintiötä VVO:n asunnoissa toivottiin lisättävän. Viimeinen esitys johtui siitä, että vuonna 1985 osaston sihteeri vaihtoi liittoa sen takia, että sai uuden liiton kautta asunnon, VTVL:n

kautta sitä ei löytynyt. Virkamiesliiton lakko oli keväällä, sillä ei osaston toimintaan ollut vaikutuksia.

Osaston toimikunta jatkoi suunnilleen ennallaan, Jukka Kalervosta tuli vakinainen sihteeri ja uusiksi varajäseniksi tulivat Ritva Fransman (Lisenssivirasto) ja Marja Selimäki (Helsingin näkövammaiset). Helsingin ammatillisessa paikallisjärjestössä edustajana pysyivät samoina, VTY-jaostoon edustajiksi tulivat Vantaan palvelutalosta Sirkka Kesanto ja Pirjo Virtanen (varalla Simola ja Wikholm). Toinen tilintarkastaja vaihtui koska Seppo Berg oli siirtynyt VTYL:stä Metalliliittoon ja tilalle tuli VTYL:n uusi talouspäällikkö Eero Lappalainen. Osaston työväenlehtituki oli 70 markkaa ja tukea annettiin edelleen niille työhuonekunnille, jotka eivät saaneet suoraan jäsenmaksupalautuksia liitolta.

Liittokokous oli kesäkuun alussa. Toukokuussa pidettiin osaston kokous, jossa alustajana oli toimitsija Heikki Kulmala, joka selvitti poikkeavaa lakkokevättä erityisesti valtionväen kannalta. Lisäksi keskusteltiin osaston edustajien toimenkuvasta tulevassa liittokokouksessa. Osaston puheenjohtajan työpaikka vaihtui juuri ennen kokousta ja tämä johti siihen, että kokoukseen hänen (Simola) tilalleen tuli Tapani Viitala. Muut edustajathan olivat Sirkat Kesanto ja Pietilä. Simola valittiin kuitenkin liittohallituksen toiseksi varajäseneksi, koska kirjallinen kieltäytyminen meni ilmeisesti niin myöhään, ettei esityksiä enää muutettu. Jukka Kalervo ja Maire Wikholm valittiin liittovaltuuston varajäseniksi. Liittokokouksessa tehtiin sääntömuutoksia ja niinpä osaston nimi virallisesti muuttui muotoon Valtion virkamiehet r.y. (Selvyyden vuoksi tässä kirjassa kuitenkin käytetään loppuun saakka muotoa Valtion Virkamiehet ry). Toimikunta muuttui hallitukseksi ja työhuonekunta alaosastoksi. Jäsenmaksu nousi 1,2 %:sta 1,3 %:iin. Liiton virkasuhdejaoston varajäseneksi valittiin Jukka Kalervo ja toimiehtojaoston varajäseneksi Sirkka Kesanto. Sosiaali- ja nuorisajaoston puheenjohtajaksi valittiin Raimo Väisänen (Kansandemokraattinen rahtiliitto). Keskusjärjestötasolla osasto näkyi siten, että Maire Wikholm oli VTY:n edustajana SAK:n liittokokouksessa.

Osaston jo perinteinen matka suuntautui tällä kertaa Leningradiin, Nevan kaupunkiin. Matka tehtiin bussilla syyskuun puolessa välissä. Neljän päivän aikana tutustuttiin mm. Talvipalatsiin, lisäksi kirkkoon ja Merimuseoon sekä käytiin baletissa. Mukana oli noin 30 osaston jäsentä ja muutamia täyden hinnan maksaneita ulkopuolisia. Matkalla tavattiin myös sikäläisen kalateollisuuden ammattiliiton edustaja, joka selvitti paikallista ammattiyhdistystoimintaa kalastajien näkökulmasta. Matka todettiin lokakuun toimikunnan kokouksessa onnistuneeksi. Matkanjohtajana toimi Sakari Lehtinen.

Lokakuussa (7.10.1986) pidetyssä toimikunnan kokouksessa keskusteltiin osaston rakenteen muuttamisesta. Käsiteltiin kahta eri toimintamallia. Ensimmäinen malli tarkoitti sitä, että osaston suurimmat työhuonekunnat muodostaisivat itsenäiset osastot ja toinen malli sitä, että perustettaisiin valtionapupalkkaisille oma osasto. Perusteluja olivat mm. osastoon kuuluvien työntekijöiden monet ammattialat ja osaston jäsenmäärä paisuminen hallitsemattoman suureksi. Tässä kokouksessa asiasta ei tehty vielä päätöksiä. Keskustelu oli kuitenkin merkittävä lähtökohta tulevalle.

Syksyllä pidettiin sääntömuutoskokous 4.11. ja syysvuosikokous oli 19.11. Merihotellissa, missä paikalla oli 27 osaston jäsentä. Illan alustajana oli osaston jäsen, SAK:n III puheenjohtaja Raimo Kantola. Erittäin mielenkiintoisessa esityksessään hän käsitteli mm. kansalaisten lisääntyntä kulutuskykyä ja sen suhdetta työttömyyteen sekä valtakunnan tulevia talousnäköyksiä.

Vuoden 1987 toimintasuunnitelmaan oli kirjattu toimikunnassa käydyn keskustelun pohjalta osaston rakenteen kehittämistä seuraavaa:

” Vuoden 1987 aikana tulee osaston hallitus tutkimaan mahdollisuutta, että esim. suurin(mat) alaosastot tai yleensä valtionapupalkkaiset jäsenet muodostaisivat oman ammattiosaston, jolloin valtionapupalkkaisten asiat tulisivat paremmin huomioitua, sillä osaston nykyinen luonne kokoojaosastona ei ole asioiden hoidon kannalta jo jäsenmäärän suuruuden huomioon ottaen parasta mahdollista. ”

Kohta hyväksyttiin vuosikokouksessa vilkkaan keskustelun jälkeen. Toimikunnan esitykseen ei kuitenkaan esitetty eikä siis tehty muutoksia.

Osaston jäsenmäärä kasvoi edelleen ja oli vuoden lopussa 413, naisenemmistö oli selvä (305-108). Työhuonekunnissa, uusissa alaosastoissa ei tapahtunut suuria muutoksia. Veikko Hurrista (Hämeen lääninhallitus) tuli Raittius- ja alkoholiasiajn tarkastajien epävirallisen alaosaston puheenjohtaja.

Paavo Tolonen jätti vuoden 1986 jälkeen osaston tehtävät, mutta jatkoi kirjoittamista liiton lehteen. Vuonna 1985 hän oli kirjoittanut ”Mietelmiä toimistohallituksesta eli byrokratiasta” (12/85) sekä ”Ajatelmia evankeliumista, papiston asenteista ja armeijasta” (14/85). Vuonna 1986 aiheina olivat ”Kolkutteliko vuoden omatunto eli arkkipiispa ammattiyhdistysliikkeen ovelle” (1/86) ja ”Pyrkivätkö asianajat monopolisteiksi” (10/86). Vuonna 1987 hän kysyi ”Eikö suurmiehiä olekaan ?” (1/87) ja seuraava jutun otsikko oli ”Karjalan liitto ja Stalin Suomen suurentajina” (1/92). Stalinhan lupasi tosiaan Terijoen hallitukselle suurta Suomea, kuten myös AKS ja Karjalan liitto. Vuodelta 1997 löytyy vielä kaksi juttua, kommentti Reijo Wimanin kirjoitukseen ”Minne menet sosialidemokratia” ja filosofi Pertti Lindforsin 70-vuotisjuttu, Tolonenhan oli Lindforsin asioita hoitanut vuosikausia. Osaston (lähinnä Tolosen) ansiosta sekä liiton ja VTY:n myötävaikutuksella Lindforsille saatiinkin järjestettyä työtehtäviä ja lopuksi myös eläke.

Vuonna 1987 jäsenmäärä jatkoi tasaista nousuaan ja läheni puolen tuhannen rajaa. Tarkka luku oli vuoden lopussa 479, joista valtionapupalkkaisia oli yli 80 %. Jäseniä oli jo yli 100 työpaikalla. Naisenemmistö oli selvä (noin 70 %). Alaosastojakin oli aika monta: Keittiöhenkilökunnan alaosasto, Tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskuksen alaosasto (siirtyi Helsingin yliopiston ammattiosastosta), IM- Muovi ja Mäkelän työkeskuksen alaosasto (puheenjohtaja Aatos Kaasinen), Invalidiliiton Vantaan palvelutalon (epävirallinen) alaosasto, Invalidiliiton Kuusankosken palvelutalon (epävirallinen)

alaosasto, Raittius- ja alkoholiasiaain tarkastajien (epävirallinen) alaosasto. Viime mainittu tosin lopetti toimintansa toukokuussa ja työssä olevat jäsenet siirtyivät lääninhallitusten osastoihin. Vuoden lopussa osasto oli VTVL:n viidenneksi suurin osasto.

Osaston johdossa tapahtui muutoksia. Matti Simola oli siirtynyt 1.6.1986 valtionapulaitoksesta virkamieheksi ja jätti puheenjohtajan tehtävät vuoden 1986 lopussa. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Ritva Fransman (Lisenssivirasto). Toimikunnassa ei muuten merkittäviä muutoksia tapahtunut ja myös edustajat säilyivät suunnilleen ennallaan, VTY-jaostoon tulivat uusina varaedustajina Ritva Fransman ja Jukka Kalervo.

Jukka Kalervo jatkoi osaston sihteerinä ja kokoussihteerinä toimi tarvittaessa Marja Selimäki. Vuoden aikana kävi ilmi, että jatkuvasti kasvava jäsenmäärä todella aiheuttaa vaikeuksia jäsenhuollon kannalta. Sihteerä Kalervo laski, että liiton toimisijoilla oli keskimäärin hoidettavanaan 500 jäsenen asiat päätoimisesti ja hänellä osaston sihteerinä virkansa ohella sama määrä, puhelin tosin oli käytettävissä. Alaosastoilla ei tuntunut olevan halukkuutta muuttua osastoiksi. Edellisen vuoden lopulla silloisessa toimikunnassa ja sittemmin toimintasuunnitelmassa olleista malleista ainoaksi vaihtoehdoksi parantaa tilannetta jäi osaston pienentäminen jakamalla se kahtia.

Kalervo ryhtyi ajamaan asiaa ja se etenikin melko sujuvasti. Osastossa oli eri ryhmien edustajia, mutta kummaltakaan puolelta ei asiaa vastustettu. Liitossakin todettiin tilanne ja aika kypsäksi. Ainoastaan eräiden alaosastojen edustajat taisivat alkuvaiheissa olla hieman vastaan koska vallitseva järjestelmä oli tietysti ollut heille helppo ja taloudellisestikin edullinen (käytössä omat ja osaston varat), eräät alaosastot järjestivät myös omia arpajaisia ja näin jollain alaosastolla saattoi olla parempi taloudellinen tilanne kuin osastolla itsellään. Asiassa edettiin toimintasuunnitelman pohjalta, uusia linjauksia hallitus ei enää tehnyt.

Kevätkokouksessa oli liiton edustajana Eila Jokinen ja häneltä saatiin vinkkejä miten yhteydenpitoa työpaikkojen ja liiton välillä voitaisiin kehittää. Keväällä osasto teki liittovaltuustolle aloitteen, joka koski elintarvikkeiden hintavalvontaa, liittovaltuusto yhtyi aloitteeseen. Keväällä tehtiin vielä sekä virkamiesten että valtionapupalkkaisten osalta palkkaustiedustelu korotusesitysten tekemistä varten. Työväenlehtituki oli 80 markkaa ja liiton kalenterit lähetettiin kaikille jäsenille. Osasto antoi avustuksen Pentti Helon 60-vuotisjuhlarahastolle Kansainväliseen solidaarisuussäätiöön ja Helsingin ammatillisen paikallisjärjestön rauhankulkuetoimikunnalle. Vaalitukea annettiin sekä SDP:lle että SKDL:lle 100 markkaa, mikä oli hieman poikkeuksellista koska osasto ei ole yleensä vaalitukea antanut (aikaisempi poikkeus oli presidentinvaalit 1982 kun Mauno Koivistoa tuettiin).

Vuosittaista koulutusmatkaa suunniteltiin ensin liiton kesäpäiville Rovaniemelle. Ilmoittautumisia tuli kuitenkin niin vähän, että siitä oli pakko luopua. Niinpä jo perinteinen koulutus- ja virkistysmatka suuntautui tällä kertaa Ruotsiin 17. – 20.9. 1987. Laivalla kuljettiin ensi Tukholmaan ja siellä Tegelvikshamnin satamassa odottivat bussi ja opas. Bussilla ajettiin ensin Skoklosterin linnaan, joka sijaitsee 50 kilometriä Tukholman ulkopuolella. Linnan kierto kesti noin tunnin. Sen jälkeen tutustuttiin Ruotsin entisen

pääkaupunkiin Sigtunaan, josta ajettiin Tukholmaan, missä oli vielä kiertoajelu. Illalla 18.9. majoituttiin hotelli Kung Carliin, Birger Jaarlin kadulla ja ilta oli vapaata ohjelmaa. Lauantaina 19.9. ohjelma oli myös vapaata, mm. ostosten tekoa varten. Illalla sitten kokoonnuttiin terminaalissa ja 20.9. sunnuntaiaamuna oltiin jälleen Helsingissä. Matkanjärjestäjinä toimivat Ritva Fransman ja Jukka Kalervo. Mukana oli 33 osaston jäsentä. Matkan kustannukset osastolle olivat 6957 markkaa.

Loppuvuosi, varsinkin joulukuu kului osaston jakautumisen järjestelyyn liiton avustuksella. 3.11. hallituksessa todettiin, että osaston kahtiajakautumisessa on päästy eteenpäin. Ensimmäinen neuvottelu oli pidetty liiton toimistolla ja seuraava pidettiin 16.11.1987.

Neuvottelujen tuloksena valtionapulaitosten työntekijät siirtyivät uuteen osastoon, joka perustettiin kahdessa kokouksessa 1.12. ja 15.12.1987 nimellä Valtionapulaitosten toimihenkilöt ry. Virkamiehet jatkoivat vanhassa osastossa. Kummankin osaston vuosikokoukset pidettiin 15.12. ja kokouksessa oli alustajana juuri eläkkeelle jäänyt VTVL:n puheenjohtaja Pentti Helo, joka selosti osaston jakaantumisen johtaneita taustoja. Koska uusi osasto oli suurempi, niin sille jäi vanha numero 272, Valtion Virkamiehet ry sai numerokseen 394. Jakautuminen aiheutti jonkin teknisiä vaikeuksia koska jäsenmaksujen perintävaltakirjat piti vaihtaa vuoden loppuun mennessä.

Jonkinlaisen käsityksen Valtion Virkamiehet ry:n merkityksestä valtionapupalkkaisten kokoojaosastona saa jäsenmaksujen tilittäjäluettelosta vuodelta 1987 (suluissa jäsenten lukumäärä, jos heitä on ollut vähintään viisi):

- ATK-instituutin kannatusyhdistys
- Eläkeläiset
- Eläkkeensaajien keskusliitto (16)
- Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset (5)
- Helsingin keuhkovammayhdistys
- Hämeenlinnan musiikkiopisto
- Invalidiliitto (52)
- Kansalaiskasvatuksen keskus (11)
- Kansan raittiusliitto
- Kansan sivistystyön liitto
- Kuluttajaneuvontaliitto (11)
- Lasten kesä ry Päiväkot
- Mannerheimin lastensuojeluliitto

Näkövammaisten keskusliitto
 Pienperheyhdistys
 Pääkaupunkiseudun ammatillinen kurssikeskus
 Sirola-opisto
 Suomen kansan demokraattinen liitto (19)
 Suomen hippos (8)
 Suomen kommunistinen puolue
 Suomen sadankomitealiitto
 Suomen sosialidemokraattinen puolue (8)
 Suomen UNICEF-yhdistys
 Suomen urheilumuseosäätiö
 Suomi -Tshekkoslovakia-seura
 Teollisuustaiteen liitto ORNAMO (5)
 Työväen perinne
 Työväen urheiluliitto
 Uudenmaan maatalouskeskus
 Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto

Suomen kansan demokraattisen liiton (SKDL) kautta tilitettiin valtionapua saavien kansandemokraattisten järjestöjen jäsenmaksut, mm. raittius-, nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöt sekä Sosialidemokraattisen puolueen (SDP) kautta Työväen arkiston henkilöstön jäsenmaksut. Lisäksi oli joitakin itse maksavia jäseniä, joiden työpaikkoja ei luettelosta löydy. Luettelosta puuttuvat myös alaosastoille tilittäneet eli lähinnä korvaavat koulut, joissa oli 57 osaston jäsentä (12 % jäsenistä). Kaikkien edellä mainittujen työnantajien palveluksessa olleet jäsenet poistuivat siis vuoden 1987 lopussa Valtion Virkamiehet ry:n jäsenyydestä.

VIRKAMIESTEN OSASTO 1988 - VTVL 394

Valtion virkamiehet jatkoivat sitten omassa osastossaan, Melkoisen työn jälkeen sihteeri Jukka Kalervo ja muut hallituksen jäsenet saivat jäsenlistan kuntoon myös virkamiesten osalta. Aivan puhdas virkamiesyhdistys osasto ei tosin nytkään ollut, sillä lähes kaikki

ammattiyhdistystoimitsijat jäivät siihen, vain valtionapupalkkaisten asioita hoitanut VTVL:n toimitsija (Risto Pieviläinen) siirtyi uuteen osastoon, mikä oli luonnollistakin.

Miltä maailma ja Suomi näyttivät 1988 ? Presidentinvaalit pidettiin vuoden alussa ja nämä olivat viimeiset vaalit kun valitsijamiehet valitsivat presidentin. Helmikuussa Calgaryn olympialaisissa Matti Nykänen otti kultaa kaikissa kolmessa mäkipikisassa (joukkuemäessä Ari-Pekka Nikkolan, Tuomo Ylipullin ja Jari Puikkosen kanssa). Marjo Matikainen voitti naisten 5 kilometrin hiihdon ja jääkiekkjoukkue otti ensimmäisen olympiamitalinsa, hopeisen. Maaliskuussa Mauno Koivisto aloitti toisen kautensa ja Suomen ensimmäiset naispapit vihittiin virkaansa. Huhtikuussa oli Vihreiden ensimmäinen puoluekokous Lahdessa. Toukokuussa Yhdysvaltain presidentti Ronald Reagan vieraili Suomessa matkallaan Moskovaan. SKP:n taloussotkut tulivat julkisuuteen. Elokuussa tapahtui Mikkelin torille päättynyt Jakomäestä alkanut kaappausdraama. Soulin olympiakisoista tuli yksi kultamitali ja sen toi Tapio Korjus keihäänheitossa viimeisellä heitolla. Lokakuussa Suomi valittiin toisen kerran YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi. Suomen bruttokansantuote kasvoi 4,6 %.

Mitä katseltiin? Muotiin olivat tulleet jatkoelokuvat, joista 1988 tehtiin osia seuraavista: Die Hard, Likainen Harry, Mies ja alaston ase, painajainen Elm Streetillä, Rambo, Poliisiopisto sekä Crocodile Dundee. Vuoden Oscar-palkinto meni Sademiehelle (The Rain Man), jossa näyttelevät Dustin Hoffmann ja Tom Cruise. Kotimaisiin jatkosarjoihin kuului Tupla-Uuno. Muita kotimaisia olivat Nuoruuteni savotat, Pohjanmaa ja Ariel. Itse kyseisen vuoden elokuvista katson mieluiten Kalaa nimeltä Wanda. Vuoden missi oli Nina Björström

Iskelmät, vuonna 1988 yksi levy myi tuplaplatinaa ja se oli Topi Sorsakosken ja Agents-yhtyeen Besame Mucho. Platinamyynettiin yltivät saman kokoonpanon Pop ja Topi Sorsakosken Hurmio. Muista kotimaisista platinalevyn pökkasi vain Eppu Normaali ja ulkomaisista samaan yltivät Whitney Houston ja Billy Idols. Irwin Goodmanin 1988 laulama Rentun ruusu ehti vasta kultalevyyn julkaisuvuotenaan, mutta seuraavana se nousikin tuplaplatinaan.

YK:n rauhanturvajoukot saivat rauhanpalkinnon ja kirjallisuuden Nobel meni ensimmäisen kerran Egyptiin Naguib Mahfouzille. Hänen pääteostaan Awlad Haretna (1959) ei ole suomennettu. Suomeksi löytyvät Midaqq-kuja, Kairo-trilogia ja Miramar. Vuoden 1988 alussa Helvi Hämäläinen sai Finlandia-palkinnon runokokoelmallaan Sukupolvi unta.

Syyskuussa SAK, STTK, Akava ja TVK allekirjoittivat vakautussopimuksen, osa SAK:n jäsenliitoista jättäytyi kuitenkin sopimuksen ulkopuolelle (kaikkiaan 420 000). Marras-joulukuussa oli Yleisradion toimittajien lakko, joka keskeytti kaikki Ylen radio- ja televisio-ohjelmat kolmeksi viikoksi.

Näinä aikoina (1988) Valtion Virkamiehet ry jatkoi toimintaansa seuraavalla jäsenkoostumuksella:

Suurimmat työnantajat (suluissa jäsenten määrä) olivat seuraavat:

Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestö VTY	7
Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto VTVL	5
Tie- ja vesirakennushallitus TVH / Tie- ja vesirakennuslaitos TVL	4
Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK	4
Taideteollinen korkeakoulu	4
Vuorelan koulukoti	3
Suomen veturimiesten liitto	2
Eduskunta	2
Tampereen yliopisto	2

Yhden jäsenen työpaikkoja olivat: Ulkoasiainministeriö, Puolustusministeriö, Tilastokeskus, Lisenssivirasto, Kadettikoulu, Posti- ja lennätinhallitus, Metsäntutkimuslaitos, Merenkulkuhallitus, Merentutkimuslaitos, Poliisiasevarikko, Suojelupoliisi, Maanmittaushallitus, Teknillinen tarkastuskeskus, Hämeen lääninhallitus, Oulun lääninhallitus, Hämeen työvoimapiiri, Helsingin hovioikeus, Voionmaan opisto, Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto ja Suomen pankki.

Yhteensä 33 virastoa. Työttömiä oli tässä vaiheessa vain yksi. Eläkeläiset on taulukossa sijoitettu sen viraston tai laitoksen perusteella, mistä he jäivät eläkkeelle. Eläkeläisiä ja samalla vapaajäseniä oli tässä vaiheessa ainoastaan kolme (3). Arkistolaitos oli siis selvästi suurin työnantaja. Maakunta-arkistoista oli tässä vaiheessa jäseniä ainoastaan Hämeenlinnan maakunta-arkistosta (6). Tie- ja vesirakennuksen puolelta TVH:sta oli yksi jäsen ja lisäksi yksittäiset jäsenet TVL:n Hämeen, Kainuun ja Kymen piireistä.

Vanhan osaston varapuheenjohtaja Tapani Viitala (TVH) valittiin puheenjohtajaksi, Jukka Kalervo (Valtionarkisto) toimi sekä varapuheenjohtajana ja sihteerinä, Ritva Fransman (Lisenssivirasto) siirtyi rahastonhoitajaksi ja toimikunnan jäseniksi tulivat Kirsti Ahokas (Valtionarkisto) ja Tellervo Friman (Kadettikoulu). Varajäseniä olivat Ulla Käpynen (Hämeenlinnan maakunta-arkisto), Leena Lepistö (Hämeenlinnan maakunta-arkisto), Kyllikki Ryyppö (Hämeen työvoimapiiri) ja Matti Simola (Suojelupoliisi). Viime mainittu oli jäämässä kokonaan pois toiminnasta, mutta Ulla Käpynen vaati tulemaan mukaan, että saataisiin riittävästi jäseniä toimikuntaan. Allekirjoittanut jäikin sitten osastoon, toisena sysäyksenä oli se, että virkapaikalla poliisien järjestöllä oli pyrkimyksenä jättää kirjoittaja vaille kuoppakorotusta.

Edustajina Helsingin ammatillisessa paikallisjärjestössä (HAP) olivat Pirkko Kosonen ja Arja Jokiniemi (o.s. Harju), kumpikin Valtionarkistosta mutta käytännössä edustajana toimi osaston sihteeri. VTY-jaostossa edustajina olivat Fransman ja Kalervo. Uudeksi tilintarkastajaksi tuli Seppo Patrikainen VTVL:sta ja Ritva Kanervo jatkoi edelleen. Vanhan yhdistyksen rahojen jakaminen vaati hieman neuvotteluja, mutta nekin saatiin 1.3.1988

sovussa jaettua. Uusi osasto eli Valtionapulaitosten toimihenkilöt ry sai niistä 2/3 ja Valtion Virkamiehet 1/3. Alaosastojen rahat jäivät niille eli käytännössä kokonaan valtionapupalkkaisille. Yhteisistä varoista Valtion Virkamiehille jäi liiton kalenterien maksamisen jälkeen 1000 markkaa. Kovin suurella pääomalla ei siis liikkeelle lähdetty.

Uusi puheenjohtaja Tapani Viitala oli toiminut aikaisemmin osaston varapuheenjohtajana. Hän oli Tie- ja vesirakennushallituksen sosiaalipäällikkö ja perehtynyt syvällisesti työ- ja virkasuhdeasioihin. Ennen virkamieheksi tuloaan hän oli hoitanut yksityisellä sektorilla työsuhdeasioita. Hänellä oli toimivat suhteet valmiina liiton johtoon koska VTVL:n uusi puheenjohtaja Raimo Rannisto oli ennen ammattiyhdistysuraansa työskennellyt TVH:n palveluksessa. Viitalan mukana osastoon oli tullut myös joitakin TVH:n piirien sosiaalipäälliköitä koska asioiden ajaminen koettiin tehokkaammaksi näin kuin tiemiesten tai muiden ammattiliittojen osastoissa. Viitalan harrastuksena on kuorolaulu, hän on laulanut bassoa Hyvinkään oratoriokuorossa noin 30 vuotta ja myös Ylioppilaskunnan laulajissa, Suomen laulussa ja pari vuotta Savonlinnan oopperakuorossa (tiedot Hyvinkään seurakuntalehdestä 2006). Tielaitoksen muutosvaiheissa 1990-luvulla hän siirtyi laitoksen valmiussuunnittelutehtäviin ja myöhemmin Opetusministeriöön hoitamaan urheiluun ja liikuntaan liittyviä asioita.

Ensimmäisessä virkamiesosaston jäsenkirjeessä 4.2.1988 Tapio Viitala kirjoitti, että vuosi on alkanut suurten yhteiskunnallisten asioiden merkeissä. Työelämää ja verotusta uudistetaan. Kirjettä kirjoitettaessa kansa oli juuri käynyt vaaliurnilla. Kevään työmarkkinaratkaisut lähestyvät. Virkamiehiä ajatellen on mainittava uusi virkamieslainsäädäntö sekä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa. Lopuksi hän totesi, että kun pyrimme aktivoimaan osastomme toimintaa on jokaisen jäsenen osallistuminen tärkeää. Seuraavassa kirjeessä (7.4.) hän totesi, että kevätkokouksen eli tilien hyväksymisen jälkeen on osastomme taas täysin omillaan.

Kevätkokouksessa alustajana oli liiton toimitsija Heikki Kulmala ja syyskokouksessa tuttu mies, osaston jäsen Keijo Savelainen, jonka katsaus ajankohtaiseen palkkakehitykseen viritti erittäin vilkkaan noin kaksi tuntia kestäneen keskustelun.

Perinteinen koulutus- ja virkistysmatka tehtiin yhteistyössä Valtionapulaitosten toimihenkilöt ry:n kanssa laivamatkana Riikaan syyskuun alussa. Matkan vastuullisena vetäjänä toimi Sakari Lehtinen, joka oli valittu uuden osaston (272) puheenjohtajaksi.

Työväenlehtitukea annettiin edelleen samoin kuin kalenterit kaikille jäsenille. Avustusta annettiin HAP:n rauhankulkuetoimikunnalle ja VTVL:n järjestämälle Lastenruokala-projektille Nicaraguassa.

Jäseniä osastolla oli ensimmäisen uuden ajan toimintavuoden lopussa 91. Jakautumisesta huolimatta se ei kuitenkaan ollut liiton pienimpiä osastoja, sillä se oli kooltaan 126. yli 300 osaston joukossa. Naisia oli 55 ja miehiä 36. Prosentteina 60 – 40. Virkamiesosastossa oli tässä vaiheessa suhteellisesti enemmän miehiä kuin vanhassa osastossa.

Vuoden 1988 aikana tuli uusi jäsen (Jouni Kitti) Maa- ja metsätalousministeriöstä, josta onkin sittemmin ollut vaihtelevasti 2 – 4 jäsentä osastossa. Keskusteluja Kitin mukaan ajoittain käytiin suuremman joukon liittymisestä, mutta ne eivät johtaneet tuloksiin, toimistoväessä oli kiinnostusta, mutta ehkä SAK:n vasemmistolainen maine pelotti siinä vaiheessa kun todellisia ratkaisuja olisi pitänyt tehdä. Ministeriön sisällä ei Kitin mukaan SAK:n jäsenyydellä kuitenkaan ollut mitään kielteisiä vaikutuksia. Eduskunnasta pudonnut Paavo Lipponen oli vielä vuoden alussa jäsenluettelossa, mutta 15.6.1988 hän ilmoitti eroavansa osaston jäsenyydestä. Reino Paasilinna jätti osaston seuraavana vuonna tultuaan valituksi yleisradion johtoon. Eduskunnasta on vuosien mittaan ollut jäsenenä myös edustajien avustajia, mutta heidän vaihtuvuutensa on ollut niin suurta, että pitkäaikaisia jäseniä kenestäkään ei ole tullut.

Jäsenmäärä pysyi täsmälleen samana vuonna 1989. Puheenjohtajana jatkoi Tapani Viitala ja varapuheenjohtajana Jukka Kalervo. Uudeksi sihteeriksi tuli Valtionarkistosta Merja Kosunen. Rahastonhoitajan tehtäviin valittiin Matti Simola Ritva Fransmanin ollessa siirtymässä pois valtion palveluksesta. Ammattiyhdistysliikkeessä hän kuitenkin toimii edelleen, koska hän on nykyisin Tehy:n (terveys- ja sosiaalialan koulutetun henkilöstön ammattijärjestö) talousyksikön johtaja. Hallituksessa jatkoi Kirsti Ahokas ja Kyllikki Ryyppö siirtyi varsinaiseksi jäseneksi. Varajäseniä olivat Kyllikki Friman, Ulla Käpynen ja uusina Sisko Eriksson ja Viveca Hämäläinen, kumpikin Valtionarkistosta. Uudeksi tilintarkastajaksi valittiin Ritva Kanervon seuraksi toimitsija Pekka Rönkkö. Amatillisen paikallisjärjestön kokouksiin valittiin Viitala ja Simola sekä VTY-jaoston kokouksiin Kalervo ja Hämäläinen.

Koulutus- ja virkistysmatkan kohteen oli jälleen Riika, nyt elokuussa. Lähtijöitä ei tällä kertaa ollut kovinkaan runsaasti sillä vain neljä (4) jäsentä lähti matkaan. Jäsenille annettiin edelleen työväenlehtitukea ja kalenterit. Lokakuussa päätettiin tukea liiton eläkeläiskerhoa (perustajana mm. osaston jäsen ja liiton entinen puheenjohtaja Pentti Helo). Nicaraguan lapsikylää tuettiin edelleen. Liiton kesäpäivillä oli myös kävijöitä ja heille annettiin matkatukea, kuten aina kun halukkaita on löytynyt. Samoin tuetaan myös talvipäivien osanottajia, mutta niille on perin harvoin lähtijöitä ollut.

Syysvuosikokouksessa valittiin edustaja liiton seuraavaan edustajakokoukseen. Ilman vaaleja valittiin yksimielisesti varsinaiseksi edustajaksi Tapani Viitala ja varaedustajaksi Matti Simola. Syysvuosikokouksessa esiteltiin myös alustavia suunnitelmia osaston omaksi viiriksi. Vuosikokous kannatti viirin teettämistä. Viiristä julkistettiin sitten jäsenille suunnittelukilpailu.

Kansanedustaja Ilkka-Christian Björklund oli osaston jäsenenä toisena edustajakautenaan 1987 - 1991. Hän ei osallistunut osaston toimintaan, mutta kirjoitti ahkerasti liiton lehteen. Kirjoitussarja Näkökulma Euroopan yhdentymiseen alkoi numerossa 2/1989 ja jatkui aluksi joka toisessa numerossa ja sitten joka numerossa vuoden 1990 loppuun:

4/1989	Euroopan sananselitystä
6/1989	Onko Itävallan tie meidän tiemme ?
8/1989	Nyt mennään eikä meinata
10/1989	Kalkkeutunut neuvostovalta
2/1990	Yhdistynyt Saksa sidottava osaksi yleiseurooppalaista järjestystä
3/1990	Pelataanko EFTA:ssa Mustaa Pekkaa
5/1990	Itä ja integraatio
6/1990	Eduskunta ETA:n tiellä
7-8/1990	Kissanruoasta äänioikeuteen
9/1990	Mutapainiksi menee
10/1990	ETYK saa oman eduskunnan
11/1990	ETYK on kohta putkessa
12/1990	Goodbye Maggie (Thatcher)

Lennoikkaita otsikoita ja ajan hermolla silloin. Björklund oli selvästi Euroopan yhdentymisen kannalla, tosin varovaisesti ja tilannetta seuraten. Aluksi jutuissa käsiteltiin Euroopan talousalueuuvotteluja (EES – ETA), mutta Euroopan yhteisöön (nykyinen EU oli silloin vielä EY) liittyminen oli myös mahdollisuutena ja viimeisessä jutussa nähtiin Margaret Thatcherin eron mahdollisesti jouduttavan kehitystä. Euroopan talousalue (ETA) toteutui sitten muutaman vuoden kuluttua ja osittain sitä kautta alkoi Suomen siirtyminen EU:n jäseneksi 1995. Oleellinen tulevaisuuden näkemys oli jutussa 6/1990. Siinä Björklund totesi, että integraatio on väistämätön ja ”rusinoita ei voi poimia, vaan on pyrittävä ja päästävä niiden pöytien ääreen joissa pullat tarjoillaan ja päätökset tehdään”. Kansallismistuksen säilyttämistä ICB piti tärkeänä.

VALTAVIRRASSA AJOPUUNA ?

Ajat muuttuvat ja välillä vaikeutuvat ja toisinaan parantuvat. Vuonna 1987 valtion virkamiesten määrä oli suurempi kuin koskaan sitä ennen (ja sen jälkeen), liiton jäsenmäärä samoin. Kaikki tuntui olevan menossa parempaan suuntaan 1980-luvun lopulla. Talous kukoisti, bruttokansantuote nousi 5 % vuodessa, työllisyys oli korkealla. Palkat valtiollakin nousivat, jos eivät aina toivotusti, niin kuitenkin ainakin tasaisesti.

Muistiin on jäänyt vuosikymmenen lopulta seuraavia suosittuja fraaseja:

”Mitä kuuluu ? - Eipä tässä mitään, valmiissa maailmassa”,

” Suomi on Euroopan Japani”,

”On lottovoitto syntyä Suomeen”

”Kulutusjuhlat ovat kivat bileet”

”1990-luvulla Suomeen tulee valtava työvoimapula, tarvitaan vuosittain 100 000 maahanmuuttajaa kattamaan se”

Keskeinen poliittinen termi oli reformimarginaali eli yhteiskunnan välttämättömien toimintojen hoitamisen jälkeen jäi jatkuvasti ylimääräistä rahaa, jonka turvin toteutettiin uudistuksia. Ja rahaa oli ja sitä tarjottiin – yleisiä pankkivitsejä lenteli, kuten ”menin pankkiin kysymään mitä kello on ja tulin ulos sadan tuhannen lainarahat kädessä.”. Pankinjohtajat kuljettivat rahaa kottikärryillä jne.

Hallinnon kehittäminen nousi samaan aikaan esille. Virkamiehistön roolin on nähty muuttuneen samoihin aikoihin, näin Jari Stenvall kuvaa muutosta väitöskirjassaan (vuonna 2000):

” Suuriruhtinaskunnan aikana (1809-1917) virkamies oli Keisarin virkamies. Tehtävänä oli toimia Keisarin edustajana, olla totteleva ammattimainen, yhteiskunnan eliittiä edustava ja moraaliltaan korkeatasoinen. Hallintojärjestelmä oli Keisarikeskeinen, joka ylläpiti eliittinä yhteiskunnallista järjestystä ja moraalia ja hallintokoneisto oli kurinalainen.

Hallinto- ja oikeusvaltion kaudella (1917-1956) puhutaan valtion virkamiehestä. Tehtävänä oli olla poliittisen tahdon toteuttajana ja vakauden ylläpitäjänä sekä yhteiskunnan kehitykseen vaikuttajana , sääntökeskeisenä ja tehokkaana. Järjestämää kuvataan poliittisen tahtoon perustuvana, joka toimi vakaasti, tehokkaasti ja lakia kunnioittaen.

Hyvinvointivaltion kausi (1956-1987) oli professiovirkamiehen kautta. Tehtävään kuului erityisalansa hallitseminen ja valtion yleisestä intressistä ja erityisintresseistä huolehtiminen. Järjestelmä oli poliittisesti johdettu, tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen, jossa valtio huolehti pätevästi yhteiskunnan taloudesta ja hyvinvoinnista

Managerialismin kausi alkoi 1987 ja jatkuu. Nyt virkamies on tuloskeskeinen. Tehtävänä on olla toimintansa tuloksesta vastuunalainen virkamies. Järjestelmä on poliittisesti johdettu rationaalinen hallinto, jossa toiminta suuntautuu aikaansaannoksiin ja palvelujen kilpailukykyyn.”

Tämä managerialismin kausi useiden tutkijoiden mielestä jatkuu yhä. Juhani Kivelä väitöskirjassaan (2010) jatkaa sen yhtämittaisesti vuoteen 2009. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että elämme sitä nähtävästi edelleen.

Mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Suomalainen hallinnonkehittäjä Heikki Joustie kuvaa esitelmässään Säätytalolla (2007) käytännön toteuttajan kannalta asiaa seuraavasti:

”Valtion vastuulla oleva julkisten palvelujen tuotanto joutui kovan kritiikin kohteeksi 1980-luvulla. Julkisten palvelujen laatuun, määrään ja saatavuuteen kohdistuva kritiikki kehittyi hallinnon tutkijoiden keskuudessa. Hallinnontutkimus osoitti kansalaisten kasvavan tyytymättömyyden palvelujen laatuun ja niiden jakelun byrokraattisuuteen, Tämä tarkastelukulma tuli tutkijoiden arsenaaliin kansainvälisten esimerkkien tukemana. Pohjoismaissa ja anglosaksisessa maailmassa teemaa oli pidetty esillä jo vuosia. Toinen tutkimuksen esiin nostama piirre oli palvelutuotannon tehottomuus. Havaittiin, että jos julkisia menoja lisätään, ne eivät useinkaan johda palvelujen määrän tai laadun parantamisen.

Tutkimustulokset saivat näkyvyyttä mediassa. Pian myös poliittiset puolueet tarttuivat tähän teemaan ja erityisen näkyvästi julkisten palvelujen asiakasohjauksen vaatimus ja tuotannon tehostaminen olivat esillä vuoden 1987 eduskuntavaalien alla. Vallien jälkeen perustetun hallituksen ohjelmassa hallinnon kehittäminen sai historiallisen vahvan painotuksen Suomen sodan jälkeisessä politiikassa. Hallituksen sisään muodostettiin hallinnon uudistamisesta vastaavan ministerin tehtävä. Julkisten palvelujen laatu ja palvelutuotannon tehokkuus on siitä lähtien pysynyt Suomen poliittisella agendalla verrattain näkyvänä teemana.”

Vuosi 1987 näyttäisi siis olevan jonkinlainen rajapyykki. Talouden puolella markkinoiden ja rahaliikenteen vapautuminen lähti liikkeelle. Edelleen korkeintaan taivas tuntui olevan rajana, joillakin ei varmaan sekään. Sinänsä mielenkiintoisia nämä Joustien väitteet palvelujen kritiikistä ja tutkijoiden näkemyksistä. Tänä päivänä monet taitavat muistella niitä aikoja hyvinvointivaltion kultaisina päivinä. Toki byrokratiaa, tarpeetonta päällekkäisyyttä ja tehottomuutta oli, mutta näyttää sitä olevan nykyäänkin.

Sitten taivas putosi. Tuli taloudellinen lama ja hallinnon kehittäminen lähti liikkeelle suuntaan, mikä ei erityisemmin ainakaan ammattiyhdistysliikettä ilahduttanut. Taloudellisen tilanteen muutos oli todella jyrkkä, vuonna 1989 BKT (bruttokansantuote) kasvoi yli 5 %, seuraavana vuonna kasvu loppui ja vuonna 1991 BKT oli jo yli 6 % miinuksella ja pysyi pakkasella vuoden 1993 loppuun saakka. Muutoksen dramaattisuutta kuvaa se, että edellisen kerran Suomessa bruttokansantuote oli ollut miinuksella eräinä ensimmäisen ja toisen maailmasodan vuosina ja 1930-luvun alun suuren romahduksen aikana. Työttömyys nousi pahimmillaan yli 21 %:n (1993). Lama alkoi kansainvälisestä lamasta, mutta Suomessa sitä syvensivät erityisesti pankkisektorin yltiöpäinen luotonanto, rahamarkkinoiden vapauttaminen ja vielä samaan aikaan tapahtunut idänkaupan romahtaminen Neuvostoliiton kaatuessa. Nousu alkoi hiljalleen vuonna 1994. Valtion rahoitusasema nousi positiiviseksi vasta vuonna 2000.

Lama oli vaikea paikka myös ammattiyhdistysliikkeelle, näin toteaa Raimo Kantola:

Kun laman kauheus syksyllä 1991 paljastui, ay-liike suostui tekemään marraskuun lopussa kaksivuotisen nollasopimuksen ja vastaanottamaan mm.

kolmen prosentin työeläkemaksun vuodesta 1993 alkaen. Muistaakseni tilastot osoittavat, että julkisella sektorilla reaaliensiot todella alenivat, yksityisellä puolella niin kävi vain joillakin aloilla - toisaalta työllisyys säilyi julkisella puolella yksityistä paremmin. Vuosina 1993 ja 1994 tehtiin liittokohtaisia sopimuksia, mutta eivät nekään paljon tainneet julkisen puolen kehitystä kirkastaa?

Näinhän se oli. Virkamiesten nollataso säilyi vielä vuoden 1995 alkuun saakka, josta alkaen irtisanomalla sopimus saatiin ensimmäiset merkittävät yleiskorotukset pitkään aikaan.

Virkamiehen asema laman alla ja sen jälkeen on itse asiassa hieman kaksijakoinen, ainakin se oli sitä useimpien osalta 1990-luvulla. Laman aikana useiden virkamiesten suhteellinen asema koheni, työpaikka oli kohtalaisen varma ja tulotaso säilyi ainakin ennallaan. Kun lama alkoi mennä ohitse ja vienti vetää, niin muiden tulot alkoivat nousta. Tällöin virkamiehen suhteellinen asema heikkeni, johtuen siitä, että valtio alkoi maksaa velkoja pois ja kun siihen eivät kasvaneet verotulotkaan oikein riittäneet, niin ei nostettu valtion palkkoja. Tästä taas kehittyi sellainen tilanne, että aikojen parantuessa valtion väki alkoi vaatia kompensaatiota ja saadakseen eroa kiinni joutui pyrkimään ns. palkkajohtajan asemaan, mikä taas aiheutti närästystä yksityisellä sektorilla.

Lamaa osaltaan syvensivät myös vuosien 1987 – 1995 hallitukset. Holkerin hallitus ensin lisäsi menoja ja Ahon hallitus sitten leikkasi ja säästi elvyttämisen sijasta.

Pentti Puoskari kuvaa 1987 muodostetun Harri Holkerin hallituksen toimintaa siten, että suurena linjana oli hallittu rakennemuutos, josta laman myötä muodostui enemmän vitsi. Hallinnon uudistamisesta jäi enemmän jälkiä. Ministeri Ilkka Kanervan johdolla valmisteltiin vauhdilla koko hallituskauden ajan. Valtioneuvoston istuntoon ilmestyi uusia periaatepäätöksiä melkein viikoittain, kiitos Kanervan muiden hallitustehtävien vähäisyyden vuoksi HALKE-harrastukseen lienneen tarmon ja VM:n järjestelyosaston esitystehtailun. (HALKE on lyhennelmä hallinnon kehittämisestä). Puoskarin mukaan taustalla ei ollut punnittua hallinnon kehittämisen strategiaa. Hillitön hallinnon kehittäminen jätti jälkeensä liudan muutoksia kuitenkin, toimintaa siirrettiin virastomuodosta liikelaitoksiin, tulosoikeuksien opit tulivat ja yksityistämisen tiellä otettiin alkuaskelia.

Puoskari toteaa, ettei taustalla ei ollut strategiaa. Joustie taas esittää, että tutkimusta löytyy. Mistä muutoksessa on kyse? Tutkimus ja toteutusmallit, jotka muutoksiin liittyvät ovat taas lähtöisin ns. uusliberalismista. Mitä se sitten on? Suomessa oikeastaan kukaan ei halua tunnustautua uusliberaaliksi. Ei ainakaan silloin kun siihen liitetään nimet Milton Friedman, Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Augusto Pinochet, Boris Jeltsin ja George W. Bush. Friedrich Hayek voidaan mainita ja Chicagon koulukunta, ne eivät useimmille sano mitään.

Uusliberalismiin liittyy kaksi teoreettista kehittelijää, Friedrich Hayek ja Milton Friedman. Hayek aloitti 1940-luvulla ja Friedman jatkoi 1960-luvulta alkaen kuolemaansa saakka (2006). Hyvin lyhyesti opissa on kysymys siitä, että yksilön vapaus, yksityinen omistusoikeus ja vapaat markkinat edustavat hyvää ja kaikki 1900-luvun kollektiiviset

ajatukset ja toteutukset (keynesiläisyys, sosialismi) taas pahaa. Uusliberalismi termi taas tulee siitä, että tavoitteena on 1800-luvun klassinen talousliberalismi. Valtiota ei ole kuitenkaan tarkoitus hävittää vaan ainoastaan minimoida sen rooli.

Hayekin ja Friedmanin ajatukset alkoivat saada kantavuutta sitten kun Ronald Reagan ja Margaret Thatcher nousivat valtaan. Suurvaltojen vaikutuksesta kansainväliset talousjärjestöt omaksuivat ideoita ja ne alkoivat levitä muualle maailmaan.

Reaalisosialismin kaatuminen antoi uusliberalismille lisäpotkua. Friedmanin johtama ns. Chicagon koulukunta sai tehtäviä ja se pääsi kahdelle suurelle kokeilukentälle, Augusto Pinochetin johtamaan Chileen ja Boris Jeltsinin johtamalle Venäjälle.

Suomessa opit alkoivat näkyä 1980-luvulla rahoitusmarkkinoiden ja pääomamarkkinoiden vapauttamisena ja sen jälkeen valtionhallinnon liikelaitostamisena, mistä nopeasti päästiin osakeyhtiöittämiseen ja yksityistämiseen. Valtiovarainministeriössä omaksuttiin ajatus markkinoiden johtavasta osuudesta kehityksessä.

Raimo Kantola toteaa näin markkinoiden roolista (2010):

Markkinoiden merkityksestä tuli ratkaisevan tärkeä, mutta kyllä siihen ajatteluun hurahtivat monet muutkin piirit kuin poliittiset päättäjät. Erityisesti valtiovarainministeriön ja sen yksittäisten virkamiesten rooli korostui. Ay-liikkeelle asia on perinteisesti hankala, sen kun ei sallittaisi puuttua kuin korkeintaan etuuksiin. Virkaehtolakikin estelee ainakaan sopimasta asiasta mitään

Pertti Ahonen puolestaan pohti asiaa näin (2010):

Ehkä eniten itseäni askarruttanut kehityskulku on julkisen sektorin markkinoistamisen historia. Se tuli jostakin ja omaksuttiin laajasti päätöksentekijöiden keskuudessa, se muutti valtionhallinnon perusteellisesti eikä siihen näyttänyt olevan tehokkaita välineitä vaikuttaa. Pääsopijajärjestöt tekivät, mitä niissä olosuhteissa voivat. Muutoksen rajuutta kritisoitiin erityisesti työllisyysnäkökulmasta ja henkilöstön oikeuksia puolustettiin. Poliittinen päätöksentekijä ja korkea virkamiesjohto vetivät kuitenkin muutokset läpi 1990-luvun laman tukemina. Liikelaitoksissa toimivat järjestöt toivat myös esiin omia tavoitteitaan. Tässäkin nousee kysymys, olisiko kehitykseen voitu järjestöjen toimesta vaikuttaa tehokkaammin ja tehdä muutokset työntekijöille turvallisemmiksi.

Miten ajatukset tulivat Suomeen? Yleensä katsotaan, että ne omaksuttiin ensin valtiovarainministeriössä kansainvälisten järjestöjen ja yhteistoiminnan kautta. Heikki Sipiläisen arvion mukaan ratkaisevan läpimurron sai aikaan Reino Hjerppen johtama liikelaitostyöryhmä. Tämä ryhmä teki opintomatkan Englantiin ja toi sieltä mukanaan liikelaitosidean. Tämä esitys avasi padon ja Esko Rekolan johtama liikelaitoskomitea 1985 sitten teki esitykset, joiden pohjalta lähdettiin etenemään henkilöstöjärjestöjen eriyävistä mielipiteistä välittämättä. Tarvittavan lainsäädännön valmisti VM:n työryhmä puheenjohtajana Pekka Kilpi ja sihteereinä Ritva Viljanen ja Heikki Euramo.

Liikelaitoslaki tuli voimaan 1988 ja 1989 aloittivat ensimmäiset uusimuotoiset liikelaitokset ja 1990 niitä tuli lisää. Tässä vaiheessa suuret laitokset kuten Posti- ja telelaitos sekä Valtionrautatiet liikelaitostettiin. Valtion virkamiesten lukumäärässä tämä näkyi nopeasti, vuonna 1988 virkamiehiä oli noin 215 000 ja vuoden 1990 lopussa 147 000.

Liikelaitostamista seurasi nopeasti yhtiöittäminen, ensimmäiset tapahtuivat jo vuonna 1991 ja vuonna 1993 vauhti kiihtyi. Rakennushallituksen purkaminen (päätökset vuoden 1994 lopulla) aiheutti VAL:n kentässä suurimmat ongelmat. Valtiovarainministeriö ei pitänyt yhtiöittämistä liikkeen luovutuksena. Työtaistelulla saatiin työsuhteen ehtoja parannettua, mutta työttömiä tuli satoja. Siivoojien irtisanomiset todettiin laittomiksi, mutta valtio vain maksoi oikeuden määräämät korvaukset ja organisaatoratkaisut jäivät voimaan. Tässä näkyi erityisen selvästi voimakas tarve toimintojen yhtiöittämiseen ja yksityistämiseen.

Rakennushallituksen muutoksia tosiaan ajettiin erityisen voimakkaasti. Valtion kiinteistölaitos, sittemmin Senaatti-kiinteistöt ryhtyi hallinnoimaan valtion rakennusvarallisuutta ja toimimaan vuokraisäntänä eli keräämään rahaa virastoilta saadakseen määrätyn voittoprosentin. Teoriassa virastojen olisi pitänyt saada valtiovarainministeriöltä tarvittavat vuokrat rahat, mutta tuntui että ainakin lisäykset ja korotukset jäivät yleensä matkalle. Kritiikkiä ratkaisuja kohtaan esitettiin melkoisesti, mutta vaikutusta sillä ei tuntunut olevan. Kuvaava on erään vanhan virkamiehen lausahdus: ”Kahta kaippaa, Rakennushallitusta ja Valtion hankintakeskusta.” Muistan itsekin muutaman kerran esim. Eduskunnan valiokunnissa ottaneeni vuokra-asioita esille ja edustajat totesivat, että valitusta tulee ja jotain pitäisi tehdä. Eipä näillä mielipiteillä vaikutusta ole ollut.

Ammattiyhdistysliike oli suhtautunut varauksellisesti liikelaitostamiseen. Sitä ei välttämättä pidetty kovin pahana, mutta nopeasti seuranneet yhtiöittämiset olivat sitten yllätys. Yksityistämiseen kanta oli sitten selvästi kielteinen. Tämä kielteinen kanta ei kuitenkaan tuntunut paljoa vaikuttaneen. Esim. VTY esitti jo 1980-luvulta alkaen tutkimustietoa siitä, että yksityistämisen hyödyt ovat kyseenalaisia. Samoja tuloksiahan on saatu jatkuvasti, mutta sitkeästi yksityistämistä vaan pyritään jatkamaan. VTY:n yhtiöprojektissa vuonna 1993 todettiin, ”*että yhtiömuoto ei pääsääntöisesti sovellu valtion toimintojen organisaatiomuodoksi. Posti-Telen, valtionrautateiden, tielaitoksen ja ilmailulaitoksen yhteiskunnalliset palvelutehtävät ovat niin merkittävät, että eduskunnan ja valtioneuvoston on jatkossakin voitava määritellä niiden palvelu- ja toimintatavoitteet. Liikelaitosmuoto sopii parhaiten sellaisille laitoksille, joilla on merkittävässä määrin yhteiskunnallisia palvelutehtäviä ja joita ei voida ylläpitää kilpailullisilla markkinoilla.*” Yksityisen elinkeinoelämän puolelta on tietysti kovia paineita edelleen yksityistämiseen koska julkinen sektori edustaa edelleen lähes puolta kansantaloudesta ja sieltä nähdään tuottoa olevan saatavissa tai ainakin siirrettävissä.

Pahimmillaan yksityistämisinto on johtanut entisten valtion toimintojen siirtymisen kansainvälisten sijoittajien haltuun. Karkeimpia esimerkkejä ovat valtion työterveyshuolto ja autojen katsastustoiminta, jotka kumpikin ovat siirtyneet yksityisen ulkomaisen pääoman haltuun. VK – työterveyden lakkauttamisen osalta ammattiyhdistysliikkeen rivit hajosivat. VTY ja STTK-J vastustivat muutosta, mutta AKAVA kannatti koska ennakoitavissa oli, että

lääkärien palkat nousisivat ja niinhän siinä kävi. Omistus nyt taitaa olla ihan jossain muualla kuin Suomessa. Itse asiassa koko yksityisen terveydenhuollon omistus lienee suurelta osin ulkomailla. Palkkaeroja yksityistäminen on kasvattanut, sillä esim. valtion siivoojien palkkataso romahti rakennushallituksen purkamisen yhteydessä ja lääkärien nousi kun työterveyshuolto yksityistyi. Valtion turvallisuuteen liittyvät tekijätään eivät yksityistämisennoissa ole paljoa painaneet. Yksi myönteinen piirre on ollut viime aikoina nähtävissä, valtion sijoitusrahasto Solidium on sentään ostanut Tieto OyJ:n osakkeita. Entinen Valtion tietokonekeskushan (VTKK) kulkeutui eri vaiheiden myötä tähän yhtiöön. Jonkin verran on myös kyseenalaistettu tehtyjä ratkaisuja, esimerkiksi viime aikoina on kyselyt miten ihmeessä televisio-ohjelmien jakeluverkko on luovutettu Digitalle, jonka omistus on ulkomailla, tällöin Ylen silloinen pääjohtaja Arne Wessberg muistaakseni totesi haastattelussa, että silloin pidettiin itsestään selvänä yksityistämistä eivätkä päättäjät vastaväitteitä kuunnelleet. Yksityistetyt toiminnan huomasi käytännössä itsekkin kun eräänä vuonna Ylen kanavat katosivat ja otin yhteyttä Yleen ja Digitaal. Yle sentään vastasi, mutta Digita ei edes vaivautunut vastaamaan. Arvelin, että laskivat varmaan rahojaan tai lähettivät kyselyn Ranskaan, missä sitä ei tietenkään kukaan osannut lukea.

Mielenkiintoinen kuvio on vielä se, että poliittisten voimasuhteiden ja hallitusvallan muutokset eivät näytä juurikaan vaikuttaneen viime vuosikymmeninä hallinnon kehittämiseen. Se sai varovaisen alkunsa Kalevi Sorsan (SDP) hallituksen aikana (1983-1987), pääsi vauhtiin Harri Holkerin (KOK) hallituksen aikana (1987 – 1991) innokkaan hallinnon kehittämisen ministerin toimesta, jatkui edelleen Esko Ahon (KESK) ja liro Viinasen (KOK) hallituksen (1991-1995) toimesta kohti yhtiöitä ja yksityistämistä ja eipä siinä suuria muutoksia tapahtunut Paavo Lipposen (SDP) hallitusten (1995-2003) aikana. Tosin tämä ei ole yllättävää koska Lipponen näyttää jo vuonna 1990 Työ- ja virka-lehteen kirjoittamassaan artikkelissa sisäistäneen valtaviiran uudistuslinjojen periaatteita todeten mm. että hyvinvointivaltion pelastamisessa markkinat ovat hyvä renki ja esittäen julkishallintoon arviointia, kilpailua, delegointia ja tulostavastuun toteuttamista. Sama kaiku on askelten ollut myös viimeisten keskustajohtoisten (Jäätteenmäki, Vanhanen ja Kiviniemi) hallitusten aikana, painopisteet hieman ovat vaihdelleet. Eräs syy tähän lienee se, että hallitusohjelmat valmisteltiin todellisuudessa etukäteen virkamiesten ja suurimpien puolueiden poliittisten avustajien toimesta ja sitten niitä uskollisesti toteutettiin neljä vuotta istuneiden enemmistöhallitusten ja samojen virkamiesten toimesta. Juhani Kivelä näkee kirjassaan hallitusten toiminnan luonnollisena jatkumona, mitä hän itse alivaltiosihteerinä olikin toteuttamassa kymmenen vuoden ajan.

Todennäköisesti hallinnonuudistusten jatkuminen ennallaan voimasuhteiden näennäisestä vaihtuvuudesta huolimatta ovat julkisen hallinnon palkkalaisten mielessä aiheuttaneet voimattomuuden tunnetta ja kyllästymistä politiikkaan sekä vanhoihin, tässäkin suhteessa samannäköisiin puolueisiin.

Hallinnonuudistuskusteluissa tuntui olevan vallalla yhden totuuden linja. Vastaväitteitä ei juurikaan kuunneltu. Rakennushallituksesta oli jo edellä, otetaan vielä pari yleistä esimerkkiä. Meikäläinen joskus ihmetteli mistä ideat tulivat ja eräiden kummallisimpien kohdalla menin kysymään niitä suunnittelevilta tai toteuttavilta opiskelutovereilta ja sain

vastauksia, joista tyypillisiä olivat ”Sitä on nyt ilmassa” tai ”Se on nyt muotia” tai ”Yläkerrassa on päätetty”. Mieleen on jäänyt kertomus tilaisuudesta missä piti käsitellä uudistuksia ja hallinnonkehittäjä kertoi aluksi, että juna on jo liikkeellä ja sen alle ei enää kannata heittäytyä, keskustelu kuulemma päättyi siihen. Eräs mielenkiintoinen, toistuva seikka 1990-luvun uudistuksissa oli se, että niiden väitettiin tuovan suuria säästöjä, joista ei vielä ollut suunnitteluvaiheessa tai edes päätösvaiheessa tarkkoja tietoja, mutta minkä tulossa olevat laskelmat varmasti osoittavat. Pääsääntöisesti näitä laskelmia ei sitten tullut, eikä säästöjä. Tästä perustelusta sitten kokemuksista viisastuneina pääosin luovuttiin 2000-luvun puolella. Tilannetta kuvaa aika hyvin eräästä Etelä-Savon paikallislehdessä (Pitäjän uutiset) mieleen jäänyt asukaskommentti 1990-luvun lopun hallintoministerille: ”Säästöjä ei ole näkynyt, mutta poliisi on kadonnut.”

Tietenkin on totuuden nimessä todettava, että monen hallinnonkehittäjän ja projektin vilpittöminä tavoitteina ovat olleet johtamisen, yhteistyön, osallistumisen, sitoutumisen jne. parantaminen ja myös työtyytyväisyyden ja –viihtyvyyden nouseminen tulosten ja tuottavuuden ohella. Tuloksiakin on saavutettu. Pällekkäisyyksiä on purettu, uutta tekniikkaa otettu kiitettävästi käyttöön, monia uusia johtamismenetelmiä on ainakin kokeiltu jne.. TYKY- ym. projekteja on käynnistetty. Tiedonkulun parantaminen on ollut varmaan kaikkien uudistusten vakiotavoitteena, siinä on yleensä kai pysytty suunnilleen paikallaan. Uudistusten näkyviä tuloksia ovat olleen visioiden, missioiden ja strategioiden luominen sekä erityisen tärkeänä laitosten uusien logojen ja nimien suunnittelu. Näin konsulteille on taas saatu töitä (ja rahaa). Hallintoa, kuten kaikkea muutakin tulee tietysti kehittää, mutta liiallinen yksisuuntaisuus ja vauhti ei kovin pitkään ole pelkästään hyväksi missään.

Pertti Ahonen lyhyesti summasi 1980 – 1990 – lukujen tapahtumia seuraavasti:

Tunnettu tosiasia on, että tapahtumissa mukana ollessa ei aina huomaa muutosten merkityksellisyyttä eikä edes kehityksen murrosvaiheita. Nyt jälkikäteen 1980- ja 1990-lukua arvioidessa muistiin nousee monta neuvotteluvaihetta ja kehityskulkua, joita voi pitää murroksinakin.

Muistinvaraisesti sellaisia ovat ainakin seuraavat:

- Valtion palkkausjärjestelmien muutos käynnistyi vuonna 1984, kun perustettiin ”kannustavan palkkauksen työryhmä”, jossa mukana olivat VM ja pääsopijajärjestöt.

- Valtionhallinnon säästöpäätökset 1980-luvun lopulta alkaen.

Säästöpäätösten myönteisenä sivutuotteena alkoi valtiosektorin keskusjärjestöjen vähitellen syvenevä yhteistyö, joka vuonna 1995 huipentui yhteiseen työtaistelu-uhkaan.

- Työmarkkinailmapiirissä tapahtui vähitellen muutos, joka sai VM:n työnantajavirkamiehen jolloinkin 80-luvun lopulla toteamaan ”työnantajien ajan” alkaneen.

- Tulohajauksen ja muiden valtionhallinnon johtamismenetelmien tulo käyttöön.

- OECD:n ”New public management” -ohjelma 80- ja 90-luvun vaihteesta alkaen.

- Valtion budjettisidonnaisten liikelaitosten liikelaitostaminen ja yhtiöittäminen alkoi komiteavaiheen jälkeen 80-luvun jälkipuolella.
- 1990-luvun alun lama ja sen vaikutukset sopimustoimintaan ilmenivät kokonaisuudessaan vasta myöhempien vuosien aikana.
- Virastotyöajan kesätyöajasta luopuminen puhutti järjestöjä ja aktiiveja pitkään. Kyseessä oli kuitenkin kesätyöajan "myyminen" tai "vaihto" eli muutoksella torjuttiin lamakauden muita sopimusheikennyksiä.
- Hallinnon kehittämisen ministeriryhmä asetettiin ohjaamaan valtionhallinnon muutoksia. Ministeriryhmästä tuli järjestöille tärkeä keskustelukumppani, jonka kautta vaikutettiin muutosten sisältöön.
- Virkamiesoikeus muuttui radikaalisti sen myötä, että virkamiesten asema lähestyi työntekijäasemaa.
- EU-yhdentymisen toi yhdeksi työkentäksi eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet.
- Valtion keskusjärjestöjen rakenteessa on viimeisten vuosikymmenten aikana tapahtunut radikaaleja muutoksia.
- Viimeisenä, mutta ei vähäisimpänä, on tietenkin mainittava ikäpolven muutos. Kokonainen 70-luvulla järjestötehtäviin tullut sukupolvi on siirtynyt eläkkeelle - nauttimaan eduista, joihin kukin voi tuntea itsekin vaikuttaneensa

Keijo Savelainen taas käytännön kannalta:

Valtion väki väheni luonnollisestikin liikelaitostamisen ja osakeyhtiöittämisen myötä. Eniten tämä kirpaisi VTY:tä, mutta myös liittoamme. mm. Varkin (Valtion ravitsemiskeskus) väki menetettiin. Valtion Virkamiesten osalta em. asian johdosta jäsenkato lienee ollut vähäinen.

Siinä siis kokeneiden ammattiyhdistysmiesten hajamietteitä, monestakin voisi jatkaa edelleen, mutta ehkä niistä myöhemmin. Yritän kuitenkin summata seuraavaksi joitakin pääkohtia siitä mitä tapahtui. Ne ovat osittain päällekkäisiä ja syy- ja seuraussuhteetkin ovat jossain määrin epäselviä, mutta lienee syytä esittää kaikki nyt mieleen tulee.

- uusliberalismi iski Suomeen
- uudet hallintoteoriat rantautuivat tännekin
- vanhat hallintoteoriat (esim. Max Weber) unohdettiin; uutta ja ihmeellistä alettiin arvostaa
- markkinat valtasivat markkinat yhteiskunnan ohjaukselta
- suuruuden ihannointi (suuret yksiköt, kokoaminen, keskittäminen, säästöt)
- yksityisen ihannointi (yksityisellä kaikki paremmin, tekee halvemmalla)
- verkostoituminen oli uusi taikasana
- suuri lama iski, pankkikriisi

- Neuvostoliiton ja siten idänkaupan romahdus
- lamasta selviytyminen vaati hankalia toimenpiteitä, joita ei sitten ainakaan kaikkia korjattu
- säästöt ja leikkaukset, velkojen maksun tärkeys
- syrjäytyminen yhteiskunnasta lisääntyi, mm. äänestysaktiivisuus suorastaan romahti
- syrjäytymisen lisäksi yksityisyys ja yksityistäminen lisääntyivät, yhteisöllisyys väheni eli ikään kuin lähestyttiin muita kulttuureja (etelä-eurooppalainen, amerikkalainen)
- Kokoomuksen tulo hallitukseen ja pysyväksi hallitustoimijaksi edisti uusien ajatusmallien toteuttamista, linja jatkui sitten ennallaan koska myös muilla puolueilla oli innokkaita hallinnonuudistajia

Sinänsä ei läheskään kaikki huonosti mennyt. Suomihan pärjää edelleen erittäin hyvin kansainvälisissä vertailuissa. Hyvinvointivaltio toimi monella tavalla kriisiaikoina, yhteiskunnan suojaverkot kestivät kohtuullisesti, suuria levottomuuksia ei ollut, muutamaa suurehkoa mielenosoitusta lukuun ottamatta. Yhteistyö muun Euroopan kanssa lisääntyi ja päättyi EU-jäsenyyteen 1995.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin saavutukset ja esimerkit ovat tunnetusti ja tunnustetusti hyviä, mutta kuinka ne sopivat taas muiden kulttuuriin ja ajatteluun tosimaaailmassa. Tämä on mielenkiintoinen kysymys. Max Weber kirjoitti protestanttisesta etiikasta, joka edistää työntekoa ja kehitystä ja olisi esikuvaksi muillekin. Tähän viitataan usein nykyäänkin. Pohjoismaat ovat uskonnoiltaan pääosin luterilaisia. Kuinka paljon maailmassa on luterilaisia? Lienee runsaat 60 miljoonaa. Eri protestanttiryhmiä lienee laskutavasta riippuen 7 - 10 - kertainen määrä. Kaikkiaan maapallolla on ihmisiä kohta 6 miljardia ja heistä siis protestantteja noin 10 % ja pohjoismaista suuntausta edustavia noin 1 %. Mitenkähän saadaan ne 90 tai 99 % sisäistämään protestanttinen/luterilainen etiikka. Toisaalta voidaan sitten kysyä, ovatko läheskään kaikki muualta tulevat mallit hyväksi suomalaiselle tai pohjoismaiselle yhteiskuntamallille?

Reijo Wiman Valtti-lehdessä arveli seuraavaa:

"Uusi eurooppalainen "kansanyhteisö" nojaa vankasti ja vakuuttavasti kilpailuun. Sen tulisi olla vapaa ja avointa kaikessa ja kaikkialla. Tämä merkinnee sitä, että myös palkkakilpailu kovenee. Kysyntä ja tarjonta määrittelevät työvoiman hinnan. Sitä ei saa rajoittaa eikä säädellä. Tosiasiallisesti meidän hyväksi kokemamme järjestelmämme on läheistä sukua säätellylle! Tätä todellisuutta ei välttämättä edes vielä tajuta. Pelkkään, että mekin ajaudumme ajan mittaan työmarkkinoilla huikeaan palkkakilpailuun. Sen seuraukset saattavat olla katastrofaaliset."

Huikaaa palkkakilpailua ei vielä ole tullut, mutta muuten kilpailuajattelun vaikutusta kuvaava teksti pitää erittäin hyvin paikkansa. Niukkojen pääomien maassa säätelyllä on ollut puolensa. Säätelyn purkaminen voi tulla veronmaksajalle kalliiksi, kuten varsinkin kunnallisten liikelaitosten odotettavissa olevan purkamisen yhteydessä on pelättävissä.

WIMANIA

1990-luku oli mielenkiintoista aikaa maailmassa, Suomessa, valtiolla, virkamiesten joukossa jne. Seuraavaksi hieman aikalaiskuvausta siitä miltä se näytti. Reijo Wiman (1944 – 2005) oli Valtion Virkamiehet ry:n jäsen ja työskenteli VAL:n ja sen edeltäjäliittojen tiedotussihteerinä ja lehden päätoimittajana. Seuraavassa tarkastellaan Wimanin kirjoittamien artikkelien pohjalta 1990 – luvun tapahtumia. Wiman näki laman vaikutukset ja sen, että laman hoito ei aina vaikuttanut kovin hyvältä. Monessa asiassa Reijo W oli hyvinkin oikeassa. Wimania oli Reijon oman palstan otsikkona Valtti-lehdessä. (muotoilu hieman vaihteli Wimaniasta Wi-maniaan ja Wima-niaan, mutta tyyli ja sisältö pysyi samana).

Vuosikymmenen alussa tosin hänen (kuten meidän useimpien muidenkin) ennakkointinsa menivät pieleen. 1990 Reijon tunne oli VAL:n ensimmäisessä kokouksessa ja sen jälkeen ollut mahtava, suorastaan suurenmoinen ja odotukset korkealle, vaaleja (1991) ja mahtavaa muutosta odotettiin. Vaalit tulivat ja menivät, samoin odotukset. Muutoksiakin tuli, mutta suunta oli jotain muuta kuin odotettiin.

Vuonna 1992 tilanne oli jo synkkä. Numerossa 2/1992 Wiman kirjoitti: ”Yhteiskunnallinen ilmapiiri kiristyy. Kuinka pitkälle ja kauan? Nyt monet pelaavat vaarallista peliä. Peliä, jonka seurauksia ei välttämättä tajuta.” Wiman heitteli vuoden aikana mm. seuraavia ajatuksia:

- Herra markkinavoima oli saapunut Suomeen
- Kansallisvarallisuus oli uusjaossa,
- Julkisen sektorin puolesta puhujia on vähän,
- Ihmisiltä on viety työn tekemisen ilo ja autuus.
- Isänmaa on vaarassa !
- Pankeille lahjoitetaan rahaa ja pidetään yllä työttömien armeijaa. Ay-liike halutaan nujertaa.

Numerossa 11/1992 Wiman totesi:

”On monenmoisia hankkeita. Liikelaitostetaan, yhtiöitetään, tulosbudjetoidaan, kehitetään, rationalisoidaan, saneerataan, hajasijoitetaan, yksinkertaistetaan, keskitetään, tehostetaan, delegoidaan, muutetaan, supistetaan. Luulen, että nyt tehdään linjauksia, päätöksiä ja ratkaisuja, jotka koituvat koko yhteiskunnan tuhoksi. Kyseessä on sinnittely kohti yksityistämistä. Pitäisi ottaa aikalisä.”

Siinä se tilanne oikeastaan oli ja on pähkinänkuoressa, suurin osa hankkeista jatkuu, osa tosin eri nimillä ja pienillä sisältömuutoksilla. Aikalisä taitaa olla vieläkin ottamatta. Vuoden lopussa Wiman otti kantaa vielä eläke-etujen puolesta.

Vuonna 1993 tilanne ei parantanut ja Wimanian teksteistä löytyy mm. seuraavia lennokkaita ilmaisuja:

”Ministeriherrat, -rouvat ja –neidit satsaavat meidän rahojamme pankkilaitoksille, roskapankeille ja pankkitunkioille. Tämä on nyt sitä laillistettua rosvousta.”

”Maa on perikadon partaalla. Suuret ja mahtavat puna-armeijan panssarit ja divisioonat eivät saaneet tätä maata kontalleen eivätkä paniikkiin ja sekasortoon mutta Tikut, Takut, lipot ja Uffet ovat tempuillaan romahduttaneet poliittisen moraalin. Suomi tarvitsee nyt sillanrakentajat. Poliitiikan vasen laita eli oppositio teki pahan virheen myöntäessään vallassaolijoille enemmistöparlamentarismien ruoskan käsiinsä. Tehty ratkaisu oli konsensuksen kuolema.”

”Aho ja Viinanen ovat tehneet kahden vuoden aikana enemmän pahaa kuin itsenäisyyden ajan muut hallitukset yhteensä”

Vuonna 1994 Wiman toteaa, että mikään ei ole muuttunut, toivoa kuitenkin on. Ahtisaaren voitto oli voitto kansakunnalle ja kansanvallalle. Tuhat päivää oli kuitenkin kulunut Viinasen helvetissä.

Seuraavana vuonna valta vaihtui, mutta muutokset olivat hitaita. Vuonna 1996 Reijo oli jo pettynyt. Hänen mielestään häntä heilutti koiraa eli markkinavoimat politiikkaa ja rakenteet olivat romahtamaisillaan, sosiaaliturvaa leikattiin tavan takaa. Uusi hallitus ja sen sosialidemokraattiset ministerit tuottivat Wimanille rajun pettymyksen vuonna 1996 kun poispotkitut siivoajat ja kiinteistöhoitajat kävivät tapaamassa sos.dem. ministereitä. Ministerit Alho ja Kalliomäki ilmoittivat olevansa voimattomia edellisen hallituksen päätösten osalta. Wimania veti rajuhkon otsikon ” Minne menet sosialidemokratiani, kotini, uskontoni ja isänmaani?

Vuonna 1997 Wiman joutui hieman selittelemään: ”Journalismin perusteisiin kuuluu olla epäluuloinen, kaikkea pitää epäillä. Ay-lehden toimittajakaan ei ole poikkeus kollegoistaan.” Vuoden aikana hän toivoi optimistista henkeä kansan keskuuteen vaikka toisaalta totesikin, että markkinavoimat ovat saaneet ylivallan.

Asioiden tarkastelua ja asiapohjaista (ja usein lennokasta) kritiikkiä Reijo Wiman jatkoi vuosikymmenen loppuun saakka. Ei edes liiton jäsen jäänyt sitä vaille ”VAL:n rivijäsen, ihan pääministeritasolta on toistanut useaan otteeseen, että Suomi on ollut oikealla kasvu-uralla. Pari piirua olisi kuitenkin vielä tarvittu eteenpäin” (Valtti 2/1999).

Vuonna 1999 Wimania käsitteli mm. seuraavia asioita:

Suomi on taas kuin ajopuu
 Vielä pari piirua eteenpäin
 Apua, työpaikkamme ovat taas uhattuna
 Turpiin tuli Viinasesta huolimatta
 Nuku rauhassa porvari !
 EU, EMU, euro ja vaalit
 Sailaksen kirves
 Unelmia

Tämän vuoden jutuissa hän ehti vielä käsitellä EU:ta; Natoa, EMU:a, tulossa olevaa euroa sekä ikärasismia sekä edelleen vastustaa yksityistämistä, liikelaitostamista ja kilpailuttamista.

Reijo Wiman vapautettiin päätoimittajan tehtävästä joulukuussa 1999 ja uudeksi päätoimittajaksi valittiin lehden toimitussihteerinä toiminut Hannu Lehtinen. Näin Wimania-palsta loppui. Samoja asioita, mutta vähemmän lennokkaasti esittivät muutkin VAL:n lehdessä, esim. puheenjohtaja Raimo Rannisto viittasi jatkuvasti uusliberalismin etenemiseen ja sen haitallisiin vaikutuksiin Suomessa ja valtionhallinnossa sekä esim. VTY:n toimitsijat esittivät valtavirrasta poikkeavia näkemyksiä.

Reijo Wiman jatkoi VAL:n tiedotussihteerinä vuoteen 2004, jolloin hän jäi eläkkeelle. Hän kuoli 13.6.2005. Hän oli elämänsä loppuun saakka Valtion Virkamiehet ry:n jäsen. Lukijan kommentti: "Wimania-palsta on se vihon viimeinen oljenkorsi ja piristysruiske, johon tarttuu työelämän harmauden keskellä" (Valtti 7/1999).

VALTION AMMATTILIITTO – VALTION JA ERITYISALOJEN AMMATTILIITTO - VAL

Vuonna 1990 pidettiin liiton III edustajakokous. Tässä kokouksessa tehtiin kaksi näkyvää päätöstä, liiton nimi muutettiin Valtion ammattiliitoksi (VAL) ja päätettiin siirtyä suhteelliseen vaalitapaan. Suhteellista vaalitapaa oli valmisteltu 1970-luvulta alkaen ja edellinen liittokokous oli tehnyt periaatepäätöksen siihen siirtymisestä, nyt asia sitten oli kypsytynyt. Kokous vietiin läpi suhteellisen hyvän taloudellisen kehityksen ilmapiirissä, valtion väen palkat olivat edellisinä vuosina kehittyneet suotuisasti ja jälkeenjääneisyyttä oli kurottu kiinni. Päätoimittaja Reijo Wimanin mukaan kokous oli todella täynnä dynamiikkaa, tahdonvoimaa ja valtion ammattilaisten itsetuntoa kohottava. Liiton johto säilyi ennallaan.

Liiton IV edustajakokous pidettiin vuonna 1994. Kokous pidettiin keskellä synkintä lamakautta ja lisäksi maassa oli Esko Ahon johtama porvarihallitus. Kari Istala kuvaa kokousta masentavaksi ja ahdistuneeksi. Kolmatta vuotta jatkunut massatyöttömyys,

julkisten palvelujen alasajo ja valtionhallinnon säästöt ja leikkaukset löivät leimansa kokoukseen. Ilmapiiri oli täysin muuttunut neljässä vuodessa. Toivoa kuitenkin oli. Valtti-lehti esitteli kokoukseen saapuneen SDP:n puheenjohtajan Paavo Lipposen seuraavana pääministerinä ja näinhän siinä sitten kävikin.

Ensimmäiset suhteelliset vaalit oli suoritettu. Aiemmin liittoa oli pidetty selvästi sosialidemokraattisena, arvioiden mukaan suhteessa kansandemokraatteihin 80 – 20. Vaaleissa oli neljä vaaliliittoa:

Julkisten palvelujen puolesta – vaaliliitto (JPP), joka koostui lähinnä sosialidemokraateista, sitoutumattomista, keskustan ja eri porvarillisten puolueiden ehdokkaista

Vasemmisto ja sitoutumattomat – vaaliliitto (VAS), joka tunnusti avoimesti poliittisen kantansa

Vaihtoehto valtaryhmille – vaaliliitto (VV), jossa oli mukana entisiä ja silloisia taistolaiskommunisteja ja sitoutumattomia

Hoitoalan vaaliliitto (HA), joka koostui A-klinikkasäätiön työntekijöistä

Julkisten palvelujen puolesta vaaliliitto sai äänistä 85,3 % ja edustajapaikoista 342, Vasemmisto ja sitoutumattomat saivat äänistä 12,4 % ja 48 paikkaa. Vaihtoehto valtaryhmille sai 2 % äänistä ja 8 paikkaa. Hoitoalan vaaliliiton ääniosuus oli 0,5 % ja paikkoja tuli 2. Edellisessä kokouksessa sosialidemokraattien ja heidän liittolaistensa paikkamääräksi arvioitu 330 – 350 ja vähemmistön eli kansandemokraatteja kannattajineen olleen noin 80. Suhteellisessa vaalissa siis enemmistöryhmä vahvisti asemiaan, kuten vastaavissa tilanteissa lienee useimmiten käynyt. Suhteellisen vaalitavan oli toivottu myös lisäävän naisten osuutta päätöksentekijöiden joukossa, jäsenistössä heitä oli enemmistö, 54 % vuonna 1990, mutta liittokokousedustajista vain kolmannes. Toivomus toteutui jossain määrin, naisten osuus oli 43 % vuonna 1994. Valtionapulaitokset saivat suhteellisessa vaalissa noin 50 edustajaa eli 12,5 % paikoista, mikä suunnilleen vastasi heidän osuuttaan.

Vuoden 1994 liittokokous purki myös ns. kaksoismiehityksen liittojohdossa. Siihen saakka johtoon oli kuulunut kummankin ryhmän edustajia, sosialidemokraateilla puheenjohtajan ja 1. sihteerin paikka, kansandemokraateilla 2. sihteerin paikka. Nyt nämä sihteerien vakanssit lakkautettiin ja liitolle valittiin vain yksi sihteeri puheenjohtajan lisäksi. Raimo Rannisto jatkoi puheenjohtajana ja Eila Jokisesta tuli sihteeri. Toinen sihteeri Seppo Patrikainen jäi eläkkeelle siirtymiseensä saakka yleissihteerin vakanssille ilman hallituksen jäsenyyttä. Tähän päättyi myös Valtion Virkamiehet ry:n edustus liiton johdossa. Patrikainen, joka on edelleen osaston vapaajäsen, ei tosin osaston toimintaan juurikaan osallistunut eikä asioita hänen kauttaan paljoakaan hoidettu, mihin yhtenä syynä oli se, että osaston johto ja Patrikainen kuuluivat liitossa eri ryhmiin. Kuitenkin oli ikään kuin tunne siitä, että osastollakin oli vielä paikka johdossa.

Seuraavaan liittokokoukseen 1998 valittiin 200 edustajaa, edellisessä kokouksessa heitä oli 400. Äänestysprosentti nousi ensimmäisestä kerrasta neljä prosenttiyksikköä, ollen nyt 57,6 %. Työn ja hyvinvoinnin vaaliliitto (SDP) sai 176 paikkaa ja Työtä ja vastuuta (VAS) vaaliliitto 24 paikkaa. Naisia valittiin 90 ja miehiä 110. Sosialidemokraatit siis jonkin verran voittivat edelliseen vaaliin verrattuna ja Vasemmistoliiton kannattajat hieman menettivät osuuttaan. Naisten osuus puolestaan hivenen nousi (43 % > 45 %). Liiton johdossa tapahtui sen verran muutoksia, että liittosihteeriksi valittiin Pirjo Mäkinen 1999 alkaen kun Eila Jokinen jäi eläkkeelle. Raimo Rannisto jatkoi puheenjohtajana. Kokous totesi, että sopimustoiminnan lohkoutuminen merkitsee paineita muuttaa järjestöllisiä rakenteita. Liitto tuki valtion pääsopijajärjestöjen ja liitojen sopimusalaakohtaista yhteistyötä sekä totesi tiivistävänsä yhteistyötä niiden palkansaajajärjestöjen kanssa, joiden kanssa voidaan sopia yhteisistä tavoitteista. Tässä näkyi jo lähtökohtia tulossa oleville muutoksille.

VALTION VIRKAMIEHET RY 1990 - LUVULLA

Toiminta Valtion Virkamiehet ry:ssä jatkui 1990-luvulla, alku oli vielä rauhallista ja odotukset kuten muillakin korkealla. Vuonna 1990 toimihenkilöissä ei tapahtunut muutoksia, ei myöskään edustajissa. Tapani Viitala edusti osastoa liittokokouksessa ja Jukka Kalervo valittiin edelleen liittovaltuuston toiseksi varajäseneksi.

Pankkien toimintaa kuvaa se, että vuoden alussa käsiteltiin Osuuspankki yhteistuen tarjous korkeakorkoisesta tilistä (ay-jäsenetutuli), osasto hyväksyi sopimuksen. Aikaa kuvastaa se, että korot olivat todella korkealla, sillä tilin peruskorko oli 5,5 % ja yli 1000 markan talletuksille luvattiin 11 %:n korko. Sitten Yhteistuki katosi pankkikriisin myötä ja kun sopimus uudistettiin Suur-Helsingin osuuspankin kanssa, niin korko sidottiin OP-Primeen ja joinakin vuosina on sentään tullut jotakin tuottoa, toisinaan vain tiliotteet. Helsinki-lisäkin oli jälleen esillä.

Valtionarkistossa toimi neljä VTVL:n osastoa ja yhteinen pääluottamusmiehen paikka oli perinteisesti ollut Valtion vahtimestariyhdistyksen jäsenillä, hoitajina Unto Kivekäs ja Alpo Häyrinen. Vuonna 1990 tilanne muuttui kun Valtion Virkamiehet ry:n jäsen Tuula Partanen valittiin pääluottamusmieheksi. Valintaan ei liittynyt mitään dramatiikkaa vaan Häyrinen jäädessään pois pyysi Partasta pääluottamusmieheksi ja taustalla oli se, että osaston 394 osuus VTVL:n arkistoalan jäsenistössä oli kasvanut. Pääluottamusmiehen paikka onkin sitten tähän päivään saakka kuulunut Valtion Virkamiehet ry:lle.

Osaston viirin suunnittelukilpailuun tuli yksi ehdotus, joka sisälsi useita versioita. Hallitus käsitteli versiot ja päätti antaa ne liiton käyttämälle suunnittelijalle jatkotyöstämistä varten. Kokouksen lopuksi avattiin kuori, jossa oli ehdotuksen tekijän nimi ja todettiin tekijäksi Jukka Kalervo. Suunnittelua jatkoi sitten Antero Forsten Kalervon avustamana. Pöytästandaari valmistui s 24.8.1990 ja sen valmisti FinnMarin lipputehdas. Jakosäännöt hyväksyttiin hallituksen kokouksessa 30.8.1990.

Heraldinen selvitys:

Standaari on kolmikielekkeinen, siniseen ja valkoiseen halkaistu pöytästandaari; sinisen kentän oikeassa yläkulmassa Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto ry:n tunnus, valkoisessa kentässä siniset kirjaimet VV rinnakkain. Standaarin kääntöpuolella, valkoisella pohjalla on osaston nimi sinisillä kirjaimilla.

Standaaria on kolmea luokkaa:

Luokka 1 Standaari numeroidulla laatalla

Luokka 2 Standaari numeroimattomalla laatalla

Luokka 3 Standaari ilman laatatta

Jakoperusteet ovat:

Luokka 1

Huomattava panos yhdistyksen toiminnan hyväksi, kuten toimiminen puheenjohtajana, sihteerinä, rahastonhoitajana ym. vastaavissa tehtävissä yhdistyksessä tai huomattavat erilliset projektit yhdistyksen hyväksi

Luokka 2

Jos luokka 1:n vaatimukset eivät täyty, mutta toiminta yhdistyksessä on merkityksellistä

Luokka 3

Ansiokas toiminta yhdistyksessä tai yleensä ammattiyhdistysliikkeessä. Jaetaan myös ulkopuolisille esim. vierailujen yhteydessä.

Standaarin jaosta päättää tarkemmin hallitus kokouksessaan. Luokan 3 mukaista standaaria voidaan jakaa tarvittaessa myös laatalla jos hallitus niin päättää.

Ensimmäisestä jaosta päätettiin hallituksen kokouksessa virkistys- ja koulutusmatkalla, joka suuntautui lokakuun alussa jälleen Tukholmaan. Standaarit jaettiin syyskokouksessa 21.11.1990 Merihotellin Meri-kabinetissa. Standaari numero 1 luovutettiin kuitenkin liitolle jo 24.10.1990. Luovuttajina olivat Tapani Viitala, Jukka Kalervo ja Viveca Hämäläinen. Liiton lehti huomioi tapahtuman kuvan kera.

Numeroidulla laatalla jaettiin Merihotellissa seuraavat standaarit:

Nro 1a Paavo Tolonen

Nro 2 Matti Simola

Nro 3 Ritva Fransman

- Nro 4 Tapani Viitala
- Nro 5 Jukka Kalervo
- Nro 6 Hannu Digert
- Nro 7 Keijo Savelainen
- Nro 8 Maire Wikholm

Laatan kanssa jaettiin kaksi:

Sakari Lehtinen

Antero Forsten

Lisäksi oli päätetty antaa standaarit VTY:lle ja ammatilliselle paikallisjärjestölle, ne luovutettiin myöhemmin.

Liiton lehti huomioi standardin luovutukset näyttävästi kuvien kera ja otsikoi syyskokous- ja jakouutisen ”Jukka Kalervo valtasi Valtion Virkamiesten johtopaikan”. Kalervo valittiin kokouksessa seuraavaksi puheenjohtajaksi. Otsikointi oli puolestaan lehden päätoimittajan ja osaston jäsenen Reijo Wimanin hyväntahtoista huumoria. Kalervo ja Wiman olivat hyviä ystäviä ja myös työskentelivät yhdessä koska Valtionarkiston valokuvaaja Jukka Kalervo (s. 1939) toimi tarvittaessa myös liiton oto valokuvaajana ja kuvasi mm. useat liittokokoukset.

Vuoden 1990 aikana jäsenmäärä väheni yhdellä. Syksyllä pidettiin sääntömuutосkokous 6.11.1990, missä keskusteltiin myös yhdistyksen nimestä koska liitosta oli hieman vihjailtu, että nimi saattaisi olla turhan juhlallinen pienelle osastolle, mutta keskustelun jälkeen päätettiin pitää (tiukasti) kiinni vanhasta kunniakkaasta nimestä.

Lama alkoi painaa todella päälle. Niinpä Jukka Kalervo kirjoitti joulukuussa 1990 jäsenkirjeen otsikolla ”Ollako vai eikä olla”. Siinä hän totesi tällaisen kysymyksen heränneen valtion palveluksessa oleville työntekijöille näinä aikoina.

”Aikoina, jolloin olo on jollain jollakin tavalla epävarman tuntuista. En puhu nyt palkoista, vaikka syytä taas olisikin, tarkoitan otsikolla tämän hetken epävarmaa tilannetta Suomessa ja kehitystä Euroopassa ja sen reunoilla. Monien ennustama lama on selvästi tosiasia. Ei tarvitse kuin avata lehti tai TV/radio, niin erilaiset uhat hyppäävät esille, mm. irtisanomiset, konkurssit ja saneeraukset ovat jokapäiväisiä tapahtumia varsinkin yksityissektorilla sekä myös valtion verovaroin tuetuissa yrityksissäkin.”

Jukka otti esille myös verotuksen, elintarvikkeiden hinnat, asunnot ja vuokrat, Euroopan yhdistymisen, markkinoiden laajentumisen (sittemmin puhuttiin globalisaatiosta), Neuvostoliiton kaupan romahtamisen, Lähi-idän kriisit ja kolmannen maailman köyhtymisen. Siinäähän niitä asioita oli melkoinen määrä ja suuren osan osalta pahimmat

ongelmat olivat silloin vasta tulollaan. Hyvin Jukka oli nähnyt maailman tilanteen 19.12.1990.

Jotain toivoa Jukka Kalervo sentään näki:

"Toistaiseksi täytyy olla oloonsa suhteellisen tyytyväinen, palkka juoksee ja on lämmin työpaikka. Kun lisäksi Ay-liike on vielä voimissaan ja valvoo "saavutettuja etuja", kuten esim. lyhyttä työaikaa, reiluja lomia lomaltapaluurahoiheen, kehittyneitä sosiaali-etuja, työturvallisuutta ym. Toivottavasti tämä tapahtuu edelleen meidän kaikkien yhteistoimin. Joukkovoima on myös pienen valtionvirkamiehen ainoa voima. "

Monista asioista ay-liike on ainakin toistaiseksi pystynyt huolehtimaan, vaikka ajat ovat olleet välillä perin ankeat ja yhteiskunnallista kehitystä on eri tahoilta pyritty kääntämään jopa taaksepäin.

Valtion Virkamiehet ry:llä oli pitkään edustus SAK:n johdossa. Koko järjestön johtopaikkakin oli näinä vuosina esillä. Pertti Viinasen erottua yksi seuraajaehdokkaaksi oli Raimo Kantola. Vuonna 1990 VAL:n lehdessä nimimerkki –reka spekuloi, että uudeksi puheenjohtajaksi olisi tulossa Raimo Kantola julkislohkon edustajana ja III puheenjohtajaksi ministeri Tarja Halonen palvelualojen ja naisporukan edustajana. "Varma tieto" oli saatu Hakaniementorin kahvikojun tietotoimistolta. Tosin kirjoittaja viittasi myös siihen, että toisenlaisiakin suunnitelmia oli ilmassa ja ne sitten toteutuivat ja puheenjohtajaksi tuli 1991 Lauri Ihalainen. Kantolan ja Halosen tiet kulkivat sitten muualle. SAK:n organisaatiomuutoksessa toisen ja kolmannen puheenjohtajan tehtävät lakkautettiin ja Kantolasta tuli edunvalvontajohtaja (1991) ja johtoryhmän jäsen. Vuonna 1996 hän siirtyi Työturvallisuuskeskuksen johtajaksi pysyen edelleen Valtion Virkamiehet ry:n jäsenenä.

Vaikka Kantolan ehdokkuus olikin em. jutussa esitetty hieman kevyesti, niin se oli kuitenkin todellinen ja niinpä toinen Valtion Virkamiehet ry:n jäsen Reijo Wiman olikin erittäin pettynyt kun valinta tapahtui toisin Työ ja Virka-lehdessä 5 /90 Wiman otsikoi: "Kun paras ei ollut kyllin hyvä" ja viittasi siihen, että Kantolaa oli lehdissä leimailtu ja kirveellä lyöty pikkuvirkamieheksi, publikaaniksi jne. eli näillä tavallisilla lehtimiesten (asiattomilla) virkamiesheitoilla.

Vuonna 1991 jäsenmäärä ylitti jälleen sadan rajan. Naisia oli 58 ja miehiä 43. Uudeksi varapuheenjohtajaksi tuli Kyllikki Ryyppö, sihteeri ja rahastonhoitaja pysyivät ennallaan. Viime mainittu tähän päivään saakka, joten rahastonhoitajaa eli kirjoittajaa ei mainita enää erikseen tämän jälkeen. Valtionarkiston pääluottamusmies Tuula Partanen tuli uutena jäsenenä hallitukseen ja Tapani Viitala jatkoi jäsenenä ja edustajana ammatillisessa paikallisjärjestössä. Uudeksi varajäseneksi tuli Jouni Kitti Maa- ja metsätalousministeriöstä. Kitti oli liittynyt osastoon vuonna 1988 ja tässä vaiheessa hän tuli hallitukseen tavoitteenaan lähinnä saada tietoa muista virastoista kuvan avartamiseksi.

Yhteistä koulutus- ja virkistysmatkaa ei järjestetty koska kiinnostus oli vähäistä. Sen sijaan päätettiin antaa jäsenille matka-avustusta omatoimista matkaa varten enintään 400 markkaa (kyseessä lähinnä matka Tukholmaan, Tallinnaan tai Pietariin). Tämä herättikin enemmän kiinnostusta ja kaikkiaan 11 jäsentä haki ja sai matkakorvauksen, suurin osa kävi Tukholmassa.

Tammikuussa päätettiin myöntää osaston viiri ilman laattaa Ritva Arokolle Valtionarkistosta osaston hyväksi tehdystä työstä. Arokko ei ollut toiminut luottamustehtävissä, mutta avustanut osastoa teknisissä asioissa. Vuoden lopulla tehtiin lisää viiripäätöksiä. Raimo Kantola SAK:sta ja Pertti Ahonen VTY:stä saivat laatala varustetun numeroimattoman ja sihteerin Merja Kosunen numeroidun (9) laatala.

Osasto järjesti perinteisen palkkaustiedustelun, vastauksia tuli 12 ja ne toimitettiin liittoon. Helsingin YK:n aseidenriisuntaviikon toimikunnalle annettiin avustusta. Vuorelan koulukodissa tapahtuneen irtisanomisen johdosta oltiin yhteydessä liittoon ja siirrettiin asia se hoidettavaksi.

Lastenklinikan osasto kymmenelle päätettiin antaa 1000 markan avustus ja Nicaraguan lapsikylän tukemista jatkettiin.

Vuoden 1992 puheenjohtajasta äänestettiin vuosikokouksessa. Tämä oli toinen kerta osaston historiassa. Puheenjohtajaksi valittiin Merja Kosunen, vastaehdokkaana oli istuva puheenjohtaja Jukka Kalervo. Näin valtionarkistolainen vaihtui toiseen. Uudeksi sihteeriksi valittiin Riitta Huusko, myös Valtionarkistosta. Jukka Kalervo jatkoi toimikunnassa. Tapani Viitala siirtyi varajäseneksi ja uudeksi tuli Pirjo Kauhanen (Valtionarkisto). HAP:n edustajistoon valittiin Jukka Kalervo ja varalle Jouni Kitti ja VTY-jaostoon Merja Kosunen, varalle Tuula Partanen.

Merja Kosunen vaihtoi siis sihteerin kynän puheenjohtajan nuijaan, kuten hän tammikuun alussa laatimassaan jäsenkirjeessä totesi. Riitta Huusko otti vastaan sen sihteerin kynän ja toivoi osaavansa hoitaa uusia tehtäviä ilman suurempia kommelluksia ja tapaavansa uusia ihmisiä ja eipä niitä kommelluksia tullutkaan.

Silloin oli myös pahin lama-aika päällä ja se jatkui vielä jonkin aikaa.. Näin näki Merja Kosunen jäsenkirjeessä tilanteen 24.1.1992

”Tästä paljon puhutusta lamasta vielä muutama sana, Puhutaan, että aallonpohja olisi jo saavutettu ja suunta on nyt ylöspäin. En tiedä uskoako vai ei, mutta se on varmaa, että tilanne ei muutu vuodessa tai kahdessa. Lupa paremmasta ei lohduta 340 000 työtöntä eikä meitä onnellisia työpaikkansa säilyttäneitä ilahduta nykyinen verotustilanne. Tulee pian tunne, että on tunnettava syyllisyyttä, kun on töissä tai ainakin valtion virassa. Kuukausi kuukaudelta on maksettava enemmän veroa saadakseen säilyttää ”pitkän ja kapean leipänsä”. verojen kiristyminen tuntuu kyllä jokaisen kukkarossa. Saa nähdä miten tiukalle meidät vielä pannaan. Toivotaan kuitenkin, että oltaisiin

menossa kohti parempaa taloustilannetta, sillä ainakin omalla kohdallani ei ole enää paljon varaa kiristää.”

Kirjoitus kuvaa melkoisen hyvin sen hetkisiä tunteja. Maailma tuntui silloin synkältä eikä tilanne tosiaankaan vuodessa tai parissa muuttunut. Lamasta toipuminenkin kesti pitkään ja uusia oli tulossa.

Osaston puheenjohtaja ja sihteeri laativat liiton liittovaltuustolle ja työttömyyskassan seuraavat kysymykset:

- Työttömyysturvan heikkeneminen/valtionosuus työttömyyskassan menoista supistuu, kuinka motivoida jäseniä maksamaan suurempia jäsenmaksuja
- Valtionhallinnosta vähennetään väkeä, kuinka suuri osa lakkautetuista viroista kuuluu suoriteportaalille, toivomme näkyvämpää tiedottamista yleisissä tiedotusvälineissä

Hyviä kysymyksiä, mutta eipä siinä tilanteessa liittovaltuustokaan pystynyt paljoa lupaamaan, toivottiin asioiden kuitenkin joskus järjestyvän eduskunnassa ja muualla.

Huhtikuussa SAK järjesti toimintapäivän, jolloin suurimmilla paikkakunnilla järjestettiin työnseisauksia iltapäivällä. Toimintapäivään osallistuneet ammattiosastot saivat sitten haasteen työtuomioistuimeen. Valtion Virkamiehet ry:n osalta tämä koski Valtionarkistossa työskenteleviä. Liitothan nämä asiat sitten hoitavat.

Työväenlehtituki nousi 100 markkaan. Lastenklinikan sydänosastolle päätettiin antaa 1000 mk ja Itämeri-keskukselle 220 mk. Nicaragua-avustusta jatkettiin entiseen tapaan.

Vuoden virkistysmatka tehtiin Ruotsin puolelle eli Gotlantiin ruusujen kaupunkiin Visbyyn. Matka tapahtui kahdessa ryhmässä elo-syyskuun vaihteessa. Sääkin oli kaunis ensimmäisen ryhmän matkan aikana, mutta syyskuun alkupäivinä sitten toiselle ryhmälle hieman huonompi.

Osaston jäsenistöön tuli vielä joukko ei-virkamiehiä kun Työväen sivistysliiton 7 johtavaa toimitsijaa pääsihteeri Pentti Öhmania myöten siirtyi siihen. Syynä oli heidän työnantaja- ja esimiesasemansa, mikä oli koettu aiheuttavan eturistiriitoja järjestön omassa ammattiosastossa.

Vuodet 1991 – 1995 olivat valtion virkamiesten palkkakehityksen osalta tasaista aikaa. Palkkataso pysyi nimittäin tasaisesti suunnilleen paikallaan. Yleiskorotuksia ei tullut ollenkaan. Nimellisesti palkat hieman nousivat ikälisien ym. johdosta, mutta reaalisesti virkamiesten palkat laskivat vuoteen 1995 saakka. Vuosikymmenen lopussa tehdyn selvityksen mukaan valtion palkat jäivät 1990-luvulla keskimäärin 5 % jälkeen yleisestä palkkatasosta. Ero yksityisen sektoriin kasvoi selvästi, koska siellä tuli sentään liukumia ja jonkin verran jäljessä ollut kuntasektorikin saavutti valtion tason ja meni muutamaksi vuodeksi ohitse. Valtio saavutti ansiotasoindeksillä mitattuna kuntatason vasta vuosituhaten vaihteen lähestyessä. Vaikka palkkataso pysyi noin vuosina vanhoillaan, niin muita uudistuksia valtionhallinnossa tehtiin innokkaasti.

TULOSOHJAUKSEN TULO

Tulosohjaus ja toimintamenobudjetointi tulivat valtionhallintoon 1990-luvun alussa. Niitä markkinoitiin aivan uutena ja käänteentekeväenä ajattelumallina. Heikki Joustietä lainaten: ”Tulosohjausuudistus on ollut merkittävä ja syvälinen muutos hallinnon ideologiassa.” Mutta miten ne koettiin ns. suoritusportaassa ?

Tuula Partanen: ”Enpä havainnut ihmeellisimpiä muutoksia. Varmaankin työajan seuranta alkoi 1990-luvulla. Silloin alettiin kirjata ylös mihin tehtäviin työaikaa käytettiin, Aiemmin riitti, että leimasi itsensä töihin ja pois.”

Yleinen havainto käydyissä keskusteluissa on tosiaan se, että tulosohjausta ei suoritustasolla juurikaan huomattu 1990-luvulla. Keskusteluja käytiin ja tavoitteita asetettiin, mutta eipä niihin paljoa panostettu. Saavutettujen tulosten tarkastelua pidettiin melko ylimalkaisena. Eräät esimiehet, Arkistolaitoksessa mainittiin Mikkelin maakunta-arkiston johtaja Raimo Viikki (entinen Valtion Virkamiesten jäsen), toimivat mallikkaasti, mutta nämä tuntuivat olevan poikkeuksia. Toisaalta tiukasti mallien mukaan toimiminen on hankalaa koska on tehtäviä, joiden sisältö ja tavoitteet eivät muutu kovin nopeasti ja toisissa tehtävissä toteutumat taas nähdään lähes reaaliajassa. Tavoitteenasettelut ja tarkastelut pitäisi asettaa tehtävien luonteen mukaan koska muuten ne ovat lähinnä ajanhukkaa. Toiminnan auditointi voisi olla järkevää puuhaa.

Jossakin kuitenkin tulosta ja rahaakin yritettiin tehdä. Kommentti maakunta-arkistojen puolelta: ”Hirmuisesti koitettiin tulosta tehdä ja keksiä mistä kaikesta voitaisiin laskuttaa, esimerkiksi selvityksiä on vaikea markkinoida, ihminen tarvitsee juuri sen lainhuudatustodistuksen minkä tarvitsee. Ei tuntunut tämä istuvan tämä tulosjohtaminen Arkistolaitokseen.”

Maa- ja metsätalousministeriössä vanha johto ei 1990-luvun alussa tuntenut mitään mielenkiintoa tulosohjaukseen. Kun johto vaihtui 1990-luvun alussa, niin tulosohjaus otettiin käyttöön ainakin passiivisesti. Tosin tulosohjaus oli termi, jota oikein kukaan ei tuntenut tietävän mitään? Esitettiin yleisiä fraaseja: ”Heitetään yksiköille säkillinen rahaa ja annetaan toimia” – ”Tulos tai ulos”. Tehtäviä kuitenkin kartoitettiin aikaisempaa paremmin ja säästöjä piti saada.

Ei se oikein hyvin istunut muuallekaan. Suomessa oli muotia 1980/1990 – luvun vaihteessa amerikkalaisen Lee Iacoccan opit. Nämä opit olivat amerikkalaisesta autoteollisuudesta, joka on hivenen kaukana suomalaisesta valtionhallinnon todellisuudesta. Jotenkin tuntui siltä, että Suomessa Iacoccan opit yhdistettiin vanhaan suomalaiseen perinteeseen eli pestuumarkkinoihin ja niistä luotiin tulosjohtamisen malli. Pestuumarkkinoita pidettiin maalla ja niissä palkattiin työntekijöitä (piikoja ja renkejä) taloihin vuoden sopimuksella. Pidän

kyllä Lee Iacoccan kirjoista ainakin Autoelämänkertaa erittäin hyvänä, mutta kun sen ajatuksia suoraviivaisesti pyritään siirtämään ansaintaperusteisesta businessmaailmasta valtionhallinnon julkisella rahoituksella toimiviin rakenteisiin ja organisaatiokulttuureihin, niin tulos ei läheskään aina ole kovin kummoinen.

Toinen mielenkiintoinen havainto oli se, että piirre oli se, että myöskään ammattiyhdistystoimijat eivät näytä olleen kovin kiinnostuneita näistä asioista. Heikki Sipiläisen arvio on, että tulosjohtaminen koettiin osaksi henkilöstöpolitiikkaa ja sitä pidettiin lähinnä vain uutena nimikkeenä. Toimintamenobudjetointi herätti enemmän mielenkiintoa koska ongelmana oli, ettei kohonneita palkkamenoja aina budjetoitu ja tästä VTY kävi puhumassa eduskunnan perustuslakivaliokunnassa ja vetosi talousarvion täydellisyysperiaatteeseen koska pelättiin uuden budjetoinnin johtavan henkilöstön rationalisointiin. Esitys ei kuitenkaan johtanut tuloksiin.

Virastojen johdolla ja hallintohenkilöstöllä taas tulosohtaus on ollut ainakin keskeistä liturgiaa kohta 20 vuotta. Tässä vaiheessa hallintomiehestä alkaa tuntua, että onko tullut tehtyä turhanpäiväistä työtä. Tavoitteita on asetettu ja seurattu, määrärahamalleja muokattu ja ajattelua yritetty edistää, onkohan siitä ollut mitään hyötyä? Pentti Puoskari kirjoittaa, että tulosohtauksen opit tulivat, jos eivät nyt eläväksi käytännöksi, niin ainakin ulkokuoreksi virastojen ohjaukseen. Ehkä se kuitenkin ulkokuorena ylätasolla toimi? Vai oliko uusliberalismin juoni vai amatöörien puuhastelua? Moni konsultti ainakin on näiden uudistusten varjolla rahaa valtiolta kerännyt.

Tulosohtauksen arviointia vaikeuttaa vielä se, että koko prosessi ikään kuin käännettiin päinvastaiseksi lähtökohdistaan. Aluksi ajattelumallina oli se, että annetaan tavoitteet ja rahat ja annetaan toimia. Yksiköt saivat vapaasti valita toimintamenetelmät resurssien puitteissa. Ohjausta siis vähennettiin, tavaraa voitiin hankkia mistä haluttiin ja omia järjestelmiä kehitellä. Tällä oli sitten haittapuolensa, eli hallintotieteilijän kielellä odottamattomia seurauksia. Kun samoihin aikoihin atk tuli vauhdilla virastoihin, niin tämä johti siihen, että monessa virastossa suunniteltiin usein jopa omin harrastajavoimin sovelluksia, jotka eivät sitten keskustelleet muiden järjestelmien kanssa. Tämä ja muut kokemukset johtivat sitten siihen, että ohjausta kiristettiin muutaman vuoden kuluttua ja alettiin tehdä hallinnonalakohtaisia sopimuksia ja ratkaisuja tai koko valtion konserniratkaisuja, jotka sitten sitoivat virastoja, esimerkkeinä lopuksi nykyinen HANSEL ja palvelukeskukset.

Mutta jatketaan ammattiosaston vaiheista ja palataan vielä tulosohtaukseen myöhemmin palkkausjärjestelmien uudistamisen yhteydessä. Vuonna 1993 ei toimihenkilöissä tapahtunut muutoksia. Alkuvuodesta yhteyttä otti lakkautetun Tapaturmaviraston osaston puheenjohtaja Eino Kynäkoski ja oli keskusteltu siirtyisivätkö he osaston jäseniksi (11 jäsentä). Hallitus toivotti heidät tervetulleiksi, mutta loppujen lopuksi sieltä ei uusia jäseniä

tullut. Vuoden alussa Marja Kosunen jäsenkirjeessä totesi laman edelleen jatkuvan ja tilanne siitä kun hänen edellisen kerran eli vuosi sitten toivotteli hyvää vuoden alkua, ei ollut parantunut, päinvastoin. Hän ymmärsi, että jokaisen tulisi nyt osallistua ”talkoisiin” ja auttaa Suomi nousuun, mutta jotenkin tuntui, että homma annettiin pelkästään tavallisten ihmisten, palkansaaajien tehtäväksi ja moni jatkaa entiseen malliin vrt. pankit, joiden olemassa oloa ei mikään saa horjuttaa.

Osaston vuoden 1993 matka suuntautui jälleen Visbyn kaupunkiin Gotlannin saarelle kuten edellisenäkin vuonna. Lähtö oli 15.8. Viking Linen Isabellalla ja paluu 17.8. Perillä tarjolla olivat Länsirannikon kiertoajelu, Kneippbyn ja Högklintin näköalapaikat, minijunakierros, Lummelundan tippukiviluolat ja pääosin kävellen tehty kaupunkikierto Visbyn historiallisiin nähtävyyksiin. Osaston entinen jäsen Paavo Lipponen valittiin SDP:n puheenjohtajaksi ja hänelle lähetettiin onnittelusähke.

Syysvuosikokous päätti tukea Nicaraguan kummikeräystä, mikäli se jatkuu sekä Lastenklinikan sydänosastoa. Valtion eläkkeensaajia tuettiin myös. Työväenlehtituki oli edelleen 100 mk ja liiton kalenterit hankittiin kaikille jäsenille. Työväen lehtien tilaajia oli tässä vaiheessa lähes 20. Liiton kalenterit hankittiin kaikille jäsenille ja tämä oli käytäntönä siihen saakka kunnes liitolla oli varaa lähettää ne jäsenetuna.

Merja Kosunen joutui luopumaan puheenjohtajan tehtävistä syksyllä 1993. Harkinnassa oli vielä jatko, mutta harvinainen silmäsairaus teki ratkaisun. Varapuheenjohtaja Kyllikki Ryyppö hoiti puheenjohtajan tehtävät tyylikkäästi Lahdesta käsin loppuvuoden ajan. Syysvuosikokous pidettiin poikkeuksellisesti Pitkäsillan eteläpuolella eli ravintola Hullussa kukossa. Jäsenmäärä oli kaksi edellistä vuotta pysynyt niukasti sadan paremmalla puolella, nyt se putosi rajan alle (96).

Vuonna 1994 tapahtui sitten muutoksia hallituksessa. Puheenjohtajaksi tuli Tuula Partanen Valtionarkistosta ja varapuheenjohtajaksi Ulla Käpynen Hämeenlinnan maakunta-arkistosta, Riitta Huusko jatkoi sihteerinä. Hallituksen jäsenetkin olivat Matti Simolaa lukuun ottamatta Valtionarkistosta: Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo ja Heikki Pitkänen. Varajäsenet Ritva Hämäläinen ja Heidi Katz (Valtionarkisto) sekä Jouni Kitti. Vuonna 1994 Valtionarkiston nimi muuttui Kansallisarkistoksi ja tästä lähtien käytetään uutta nimeä. Arkistolaitos taas tarkoittaa jatkossa Kansallisarkistoa ja maakunta-arkistoja yhdessä.

HAP:n edustajisto Jukka Kalervo, varalla Kirsti Lapinsalo. VTY-jaostoon Tuula Partanen, varalla Riitta Huusko.

Viirejä jaettiin vuoden aikana seuraavasti:

VTY, numeroitu viiri

Reijo Wiman, numeroimaton

Kyllikki Ryyppö, numeroitu (10). Luovutettiin kevätkokouksessa 28.3.1994

Keväällä käytiin keskusteluja virkistystoiminnasta ja esillä oli lukuisia vaihtoehtoja, oopperaa ja kuntoremonttia. Loppujen lopuksi ei kumpaankaan lähtijöitä ollut riittävästi, joten järjestettiin teatteriretki Tampereelle (10 osanottajaa). Vaihtoehtona tuettiin omaehtoista kulttuuriharrastusta omalla paikkakunnalla eli osasto maksoi teatterin, oopperan tai konsertin pääsylippua vastaan korkeintaan 200 markkaa. Tämä käytäntö on sitten jatkunut hieman vaihtelevin tulkinnoin tähän vuoteen saakka. Tällä tavalla on pystytty tukemaan parhaiten pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvia jäseniä. Ensimmäisenä vuonna avustuksia käytettiin todella runsaasti, sillä kolmasosa osaston menoista oli avustuksia jäsenille.

Edustajakokousehdokkaina olivat liiton ensimmäisissä suhteellisissa vaaleissa Merja Kosunen ja Jukka Kalervo, julkisten palvelujen puolesta – vaaliliitossa. Molemmat valittiin edustajiksi. Kosunen sai 36 ääntä ja Kalervo 19. Kosunen valittiin kokouksessa vielä liittovaltuuston toiseksi varajäseneksi.

Työväenlehtituki nostettiin 120 markkaan. Nicaragua-keräys päätettiin irtisanoa ja päätettiin antaa 1000 mk tällinnalaiselle kehitysvammaisten lasten vanhempainyhdistykselle.

Viirien myöntämisestä tehtiin päätöksiä seuraavien aktiivien osalta.

numero 11. Tuula Partanen

numero 12. Riitta Huusko

Syyskokous pidettiin Vana Tallinn – laivan Finlandia-kabinetissa 17.11.1994 ja matkan yhteydessä luovutettiin avustus edellä mainitulle yhdistykselle Tallinnassa.

Vuonna 1994 luovuttiin valtiolla kesätyöajasta. Siihen asti työpäivä oli ollut kesä-elokuussa tuntia lyhyempi. Tämä ei tietenkään virkamiehiä juurikaan ilahduttanut. Virkamiesten yksi harvoista eduista poistui tällä tavalla. Siitä laskettiin saatavan 1,9 %:n tuottavuushyöty. Työnantajat ja media ajoivat erityisen voimakkaasti tätä työajan pidennystä. Lieneekö saatu mitään todellista hyötyä? Joidenkin laitosten osalta olen ollut huomaavinani, että kesäaikaisten aiemmin lyhyemmät aukioloajat on korvattu sulkemalla koko laitoksen yleisöpalvelu kuukaudeksi. Toisaalta ammattiyhdistysliike arvioi, että kesätyöajan poistamiseen suostumalla saatiin torjuttua muita (ehkä pahempia) vaadittuja heikennyksiä (Pertti Ahosen mukaan).

Vuonna 1995 Tuula Partanen jatkoi puheenjohtajana, uudeksi hallituksen jäseneksi tuli Hilve Lunden Vuorelan koulukodista Nummelasta sekä uudeksi varajäseneksi Anneli Laakso samasta paikasta. HAP:n edustajiston ja VTY-jaoston paikat yhdistettiin ja Tuula Partanen valittiin molempiin sekä varalle Merja Kosunen ja Jukka Kalervo.

Liittokokouksessa oli muutettu jonkin verran sääntöjä ja toimihenkilöissä tämä näkyi siten, että rahastonhoitaja muuttui taloudenhoitajaksi.

VAL - Uusimaalle päätettiin maksaa kannatusmaksua (5 mk/jäsen). Varattiin myös lippuja sen oopperailtaan. Kevätkokous järjestettiin Vuorelan koulukodissa 29.3.1995.

Syyskokouksessa Tuula Partanen kertoi lyhyesti osaston vaiheista vuosikymmenten takaa reaaliaikaan saakka. Kokouksessa oli jälleen kerran paikalla alustajana Keijo Savelainen, joka esitteli syksyn aikana solmittua työ- ja virkaehtosopimusta. Esityksensä päätteeksi hän lahjoitti osastolle liiton lahjana upean asiakirjasalkun juhlan kunniaksi. Kokouksessa jaettiin aikaisemmin päätetyt osaston viirit Tuula Partaselle ja Riitta Huuskolle sekä Ulla Käpyselle (numero 13). Viirit luovutettiin salamavalojen räiskeessä suosionosoitusten kera ravintola Villi viinissä. Jukka Kalervo piti puheen kiittäen puheenjohtajaa ja sihteeriä monivuotisesta työstä osaston hyväksi, Ulla Käpynen sai kiitosta monivuotisesta hallituksen jäsenyydestä, varapuheenjohtajana toimimisesta ja erityisesti jäsenhankinnasta oman toimipisteensä (Hämeenlinnan maakunta-arkisto) alueella. Hallituksessa oli vuoden aikana keskusteltu myös suuremmista juhlallisuuksista, mutta ne eivät toteutuneet tällä kerralla.

Taloudenhoitaja oli poissa kokouksesta ja niinpä vuosikokous korotti useita kohtia talousarvioesityksessä; avustukset jäsenille, ehdotus 7 000 mk – päätös 14 000 mk ja kulukorvaukset, ehdotus 3 000 mk – päätös 4 000 mk sekä tiedotus, ehdotus 1 500 mk - päätös 2 000 mk. Tuloja korjattiin tekemällä 8 500 markan siirto edelliseltä vuodelta.

ELÄKEASIAA

Vuonna 1995 tehtiin valtion eläkelain mukaiseen eläketurvaan merkittäviä muutoksia, jotka pääosin jonkin verran huononnettuina ovat edelleen voimassa. Otetaan tähän väliin pieni katsaus valtion eläkkeisiin (juttu perustuu Ilkka Alavan 2010 lähettämään tekstiin, kirjoittajan päivityksin varustettuna):

Alemmat ammattikohtaiset eläkeiät (55, 58 ja 60 vuotta) ovat olleet valtion eläkejärjestelmässä jo 1900-luvun alkupuolella. Ne syntyivät aikana, jolloin vielä oletettiin ihmisen valitsevan ammatinsa nuorena ja työskentelevänsä koko uransa ajan siinä. Nämä alemmat eläkeiät poistettiin hitaalla aikataululla 1980-luvun lopun eläkeuudistuksessa. Niiden piirissä v. 1989 olleille jätettiin 10 vuoden harkinta-aika ratkaista siirtymisensä uusiin joustaviin eläkeuotoihin tai pitää jatkossakin alempi ammatillinen eläkeikä. Edelleen alempien eläkeikien piirissä on noin 14 000 henkeä. He ovat aikanaan valinneet alemman eläkeikänsä. Aikataulu on kuitenkin niin pitkä, että esimerkiksi viimeiset 60 vuoden ammattikohtaisessa eläkeiässä olevat edunsaajat siirtynevät vanhuuseläkkeelle vasta vuonna 2026.

Tavallisilla valtion viranhaltijoilla oli vielä ennen vuotta 1993 yleinen 63 vuoden eläkeikä, nopeampi eläkkeen karttumisvauhti ja yksityisen sektorin työsuhteita korkeampi tavoitetaso. Nämä edut muutettiin 1990-luvun alun lama-aikana pääosin vuoden 1995 eläkeuudistuksessa samanlaisiksi yksityisen sektorin kanssa. Kun saavutettuina pidettyjä etuja ei muutoksissa voitu ottaa niiden piiriin kuuluvilta suoraan pois, tuli tähänkin hidas vuosikymmeniä kestävä aikataulu. Luotiin ns.

henkilökohtainen eläkeikä riippuen siitä miten kauan henkilö oli ollut valtion palveluksessa vuonna 1994. Iät, tavoitetasot ja karttuminen porrastettiin niin, että viimeiset 63 ja 65 vuoden välille porrastettujen eläkeikien piirissä olevat ihmiset lähtevät valtion eläkejärjestelmästä eläkkeelle todennäköisesti vasta vuonna 2024.

Virkamies voi tietenkin jäädä joustavasti eläkkeelle 63 - 68 – vuotiaana. Käytännössä henkilökohtaisen eläkeiän järjestelmä kuitenkin tarkoittaa sitä, että kun hän haluaa ns. ”täyden eläkkeen” niin tällä hetkellä sen saanee 64-vuotiaana ja raja nousee sitten vähitellen 65 vuoteen. Tosiasiassa useimpien kohdalla on siis toteutettu eläkeiän nosto.

Tehdyt muutokset, erilaiset porrastukset jne. ovat käytännössä joskus hankalia. Syntymäajasta ja valtion palveluksesta riippuen samoissa töissä olevilla voi olla hyvinkin erilaisia eläkeikäjä vaikka syntymäajoissa voi olla vain vuoden, parin ero. Ns. henkilökohtaisen eläkeiän selittäminen oli alkuvaiheissa erityisen työlästä. Virastojen hallintopuolella on ollut ongelmia koska usein ei tiedetä milloin kukin jää eläkkeelle ja suunnittele siinä sitten henkilöstöpolitiikkaa.

Vuonna 1989 tuli julkisiin eläkejärjestelmiin kolme uutta eläkemuotoa ikään kuin korvauksena ammatillisten eläkeikien menetyksestä. Yksilölliselle varhaiseläkkeelle oli mahdollisuus päästä tietyn heikentyneeseen työkykyyn liittyvin edellytyksin 55-vuotiaana, osa-aikaeläkkeelle 58-vuotiaana ja varhennetulle vanhuuseläkkeelle 58-vuotiaana. Nämäkin on sittemmin (2005) muutettu. Varhennetulle vanhuuseläkkeelle pääsee nyt 3 vuotta ennen henkilökohtaista eläkeikää ja osa-aikaeläkkeelle osa vielä 58-vuotiaana, mutta useimmilla ikäraja on noussut 60 vuoteen. Yksilölliselle varhaiseläkkeelle ei kai käytännössä enää voi jäädä valtiolla kukaan, Ilkka Alavan arvio tilanteesta on synkkä: ”Vanha eläketurva on lähes kokonaan murennettu lamavuosina alkaneen työeläkkeiden nakertamisen monivaiheisissa muutoksissa. Ei ole ihme, että moni valtion eläketurvan edunsaaja on kokenut tulleen petetyksi.”

Toiminta kuitenkin jatkuu. Vuonna 1996 vaihtui osaston sihteeri. Heidi Katz aloitti sihteerinä ja Riitta Huusko jäi pois hallituksesta. Muita muutoksia ei tapahtunut. Edustajaksi ammatilliseen paikallisjärjestöön valittiin Jukka Kalervo.

Vuoden alussa hallitus teki tukipäätöksiä, joiden tekemisen vuosikokous oli siirtänyt sille. Kohteiksi valittiin tällä kertaa Mediheli – lääkärihelikopteri ja Aseman lapset ry, kummallekin 750 markkaa. 25.3.1996 luovutettiin osasto viiri Ritva Kanervolle, joka oli toiminut osaston tilintarkastajana 25 vuotta.

Osasto päätti liittyä VAL:n Helsingin ja Uudenmaan ammattiosastojen opetus- ja tutkimusyhteistoimintaryhmään. SAK:n Helsingin paikallistoimisto oli pyytänyt avustusta työväen ja ay-liikkeen yhteistä vappujuhlaa varten. Päätettiin antaa 100 mk. Sama summa annettiin myös Raimo Ranniston stipendirahastoon.

Virkistysmatka tehtiin Ahvenanmaalle toukokuun lopussa, matkalle oli varattu 25 paikkaa. Matka oli samalla osaston 40-vuotisjuhlamatka. Kohteista mainittakoon Karlsgårdenin ulkomuseo, jossa vierailu ikuistui liiton lehteenkin. VAL:n Uusimaan teatteriretkelle Turkuun varattiin 10 paikkaa. Sinne ei lähtijöitä kuitenkaan ollut riittävästi, joten matkasta tuli osastolle pientä tappiota.

Syysvuosikokouksessa keskusteltiin jälleen innokkaasti virkistysmatkasta ja kannatusta oli nyt Viron suunnalla. Esillä olivat Saarenmaa tai Viron kartanokierros. Hilve Lundenille luovutettiin osaston viiri laatalla hänen 50-vuotispäivillään 29.11.1996.

Heikki Pitkänen valittiin puheenjohtajaksi vuodeksi 1997 ja hän hoiti tehtävää vuosituhannen loppuun saakka. Pitkäsen virkapaikka oli Kansallisarkistossa ja virka konservaattori. Hallituksen tuli uutena jäsenenä Tuija Nieminen Kansallisarkistosta ja Riitta Huusko sekä Merja Kosunen palasivat vielä toimintaan varajäseninä. Heikki Pitkänen toimi edustajana sekä HAP:sa että VTY-jaostossa varalla Jukka Kalervo.

Vuoden alussa käsiteltiin SAK:n Helsingin piirin lähettämän kirjeen pohjalta mahdollisia vastatoimia pankkien palvelumaksuja vastaan. Liittoon lähetettiin periaatteessa vastatoimia puoltava kannanotto.

Virkistysmatkaa käsiteltiin jälleen keväällä; vaihtoehtoisiksi olivat muodostuneet päivän retki Siuntion kylpylään tai kolmen päivän Viron kartanokierros. Jäsenistölle lähetettiin kirje, jossa tiedusteltiin mielipiteitä näistä vaihtoehtoista. Viron matka kiinnosti enemmän ja matka päätettiin suunnata sinne. Matka tehtiin kesäkuussa ja siihen osallistui 10 henkilöä. Kartanokierros alkoi Tallinnasta, josta jatkettiin kohti Viljandia. Ensin vierailtiin Olustveren kartanossa, mistä jatkettiin Viljandiin tutustumaan kaupunkiin ja ritarilinnan raunioihin. Lounasta nautittiin Heimtalin kartanossa, mistä matka jatkoi Sangasten linnaan. Toisena päivänä oli kaupunkikiertoajelu Tartossa ja tutustuminen Alatskivin kartanoon. Matka jatkoi sieltä Kuremäelle, missä tutustuttiin Pyhitsan luostariin. Yöpyminen oli Essun kartanohotellissa. Kolmantena päivänä käytiin Palmsen ja Sagadin kartanoissa sekä Käsmun kalastajakylässä. Sitten palattiin Tallinnaan ja kiertoajelu ja ostosajan jälkeen lähdettiin palaamaan kotimaahan päin.

Osaston viiri lahjoitettiin Maila Forstenille (VAL) ilman numeroa hänen 50-vuotispäivänään, Forsten oli vuosikymmenten mittaan avustanut osastona lukuisissa teknisissä kysymyksissä liiton toimistossa. Vuonna 1997 Suomen ammattijärjestöjen keskusliitto SAK muisti osaston entistä jäsentä Olli Kakkoa kultaisella ansiomerkillä.

Liiton sääntömuutosesityksistä pykälässä 10 ollut vapaajäsenyyteen esitetty muutosehdotus aiheutti vilkasta keskustelua. Esitys tarkoitti käytännössä sitä, että tulevaisuudessa vapaajäsenyyksiä ei enää työssäkäyville tulisi myöntämään.

Keijo Savelainen kertoi syyskokouksen päätteeksi yleisestä palkkakehityksestä, TUPO-tilanteesta ja SAK:n palkankorotustavoitteista. Keskusteltiin myös työvoimaministeriön määrärahoihin palkatun henkilöstön asemasta. Osanotto vuosikokoukseen oli edellisen vuoden tasoa (20). Vuoden avustuskohdeet olivat edelleen Aseman lapset ry ja Pro

mediheli ry (kumpikin 750 markkaa). Osaston jäsenmäärä (96) oli edelleen alle sadan, kuten jo vuodesta 1993 alkaen.

1998 hallitukseen tuli uutena jäsenenä Leila Hohenthal (Kansallisarkisto). Uusia varajäseniä olivat Anneli Mikkola (Kansanterveyslaitos) ja Minna Partonen (Kansallisarkisto). Entinen puheenjohtaja Merja Kosunen erosi yhdistyksestä lopullisesti työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen takia.

Ritva Kanervon jäätyä eläkkeelle uudeksi tilintarkastajaksi valittiin aiemmin osaston varapuheenjohtajana toiminut Hannu Digert, joka oli välillä vaihtanut työpaikkaa siirtyen Tilastokeskuksesta ensin Suomen taidemuseoon (Ateneum) ja sieltä Ilmatieteen laitokseen mistä ura jatkui vielä Verohallintoon. Koko ajan hän kuitenkin pysyi osaston jäsenenä. Pekka Rönkkö jatkoi edelleen. Ammatillisessa paikallisjärjestössä osastoa edusti puheenjohtaja ja varalla Tuula Partanen.

Liittokokoukseen olivat ehdolla Heikki Pitkänen ja Jukka Kalervo Työn ja hyvinvoinnin vaaliliitosta (SDP) ja Anneli Mikkola Työtä ja vastuuta - vaaliliitosta (VAS). Kukaan ei tullut valituksi. Pitkänen ja Mikkola saivat 21 ääntä ja Kalervo 15. Edustajia valittiin tällä kertaa vain 200 (edellisellä kerralla 400) ja kun samasta työpaikasta (Kansallisarkisto) oli kaksi ehdokasta, niin äänet hajosivat ja jäätiin vaille paikkaa. Liittokokouksessa olikin tällä kertaa osaston jäseniä vain kutsuvieraina (ammattijärjestöjen toimitsijoita ja eläkeläisiä).

Kevätkokous pidettiin jälleen Vuorelan koulukodissa Nummelassa ja hallituksen kokous bussissa matkalla sinne. Vuorelan koulukodille päätettiin myöntää osaston viiri ilman numeroa kiitokseksi kokousjärjestelyistä, jotka olivat jälleen erinomaiset kun ammattilaiset olivat laittaneet ruuat. Kyllikki Hakala Vuorelan koulukodista sai lisäksi standardin osaston hyväksi tehdystä työstä.

Vuoden virkistysmatkavaihtoehtoina olivat nyt ruskaretki Äkäslompoloon tai Tukholman risteily. Varsinaista osaston virkistysmatkaa ei kuitenkaan tehty vaan ainoastaan tuettiin edellä mainituissa kohteissa käyneitä; kaksi osaston jäsentä osallistui Elämäntapaliiton ruskaretkelle Äkäslompolon Tiurahoviin ja Ruotsiin risteili vain yksi jäsen. Myös VAL - Uusimaan järjestämään Torvensoittaja katolla – revyyseen varattiin lippuja jäsenille. Osaston viiri numero 14 annettiin Kirsti Lapinsalolle syyskuussa 1998.

Valtion virkamiehillä, kuten monilla muillakin ammattiosastoilla oli niinä vuosina virkistystapahtumia, joissa ammattiyhdistysasiat olivat vain viitteellisesti tai ei ollenkaan esillä. Opetushallinnon alalla toimivien VAL:n osastojen neuvottelupäivillä olikin tullut esille, että osastojen toimintaa pidettiin liian viihdekeskeisenä. Niinpä sitten Valtion Virkamiestenkin kokouksessa keskusteltiin toiminnan elävöittämisestä ja mm. opintopiirin perustamisesta, mutta se ei saanut kannatusta. Seuraavaan toimintasuunnitelmaan vuodelle 1998 otettiin kuitenkin lause, että osaston tukemien tapahtumien yhteydessä tulisi olla enemmän esillä ammattiyhdistystoimintaa käsitteleviä teemoja. Lause toistui sitten uskollisesti myös tulevissa toimintasuunnitelmissa. Vaikutus tosin näyttää jääneen pienehköksi.

Syysvuosikokous pidettiin jälleen Vanhan kellarin legendaarisessa Karhu-kabinetissa ja alustajana kolmannen kerran peräkkäin Keijo Savelainen, jonka aiheena nyt oli keskustapuolueen työreformiesitys, jossa mm. liitoille kuuluvaa sopimusoikeutta pyrittiin siirtämään työpaikoille, ammattiyhdistysliikkeen kanta esitykseen oli kielteinen ja virallisesti esitys onkin haudattu. Tosin sen osaset aina silloin tällöin sukeltavat esille.

Keijo Savelainen oli merkittävä henkilö osaston toiminnassa, hän tuli jäseneksi vuonna 1970 ja on edelleen osaston vapaajäsen. Vuonna 1972 hän käynnisti lähes sammuneen osaston toiminnan uudelleen, toimien yhden vuoden sihteerinäkin. Sen jälkeen hän oli koko toimitsijauransa osaston käytettävissä neuvottelijana, asiantuntijana ja alustajana.

Työväenlehtituki nousi 150 markkaan ja avustuskohteiksi päätettiin jälleen Mediheli ja Aseman lapset. Osanottajia oli 24, paikalla olivat myös liiton entinen puheenjohtaja ja nykyinen osaston vapaajäsen ja Valtion eläkkeensaajien puheenjohtaja Pentti Helo sekä VTY:n lakimies Heikki Sipiläinen, jotka kumpikin käyttivät kokouksessa puheenvuoron.

Jäsenmäärä nousi taas yli sadan, missä se on sen jälkeen pysynytkin. Naisia oli 64 ja miehiä 38.

Heikki Pitkänen jatkoi puheenjohtajana vielä vuoden 1999. Hallitukseen tuli uudeksi varajäseneksi Erja Laurila (Kansallisarkisto), muuten toimihenkilöt pysyivät ennallaan. HAP:n edustajistossa jatkoi Pitkänen ja uusi varaedustaja oli Heidi Katz. Vuoden alussa puheenjohtaja Heikki Pitkäselle luovutettiin osaston standaari numero 15 hänen täyttäessään 50 vuotta.

Pentti Helo muistutti kirjeellä, että Valtion eläkkeensaajat täyttää 10 vuotta ja tämän johdosta päätettiin tukea jälleen järjestöä. Helo oli 1999 myös eläkkeensaajien puolesta ehdokkaana eduskuntavaaleissa SDP:n listoilla Helsingissä, ääniä tuli 1155. Toinen osaston jäsen Timo Pirttijärvi (SDP) oli Uudellamaalla ehdolla ja hän sai 2751 ääntä, edellisissä vaaleissa hän sai lähes 3000 ääntä.

Useita retkiä oli jälleen suunnitteilla: Pärnun oopperajuhlat (VAL-Uusimaa), hiihtomatka Äkäslompoloon ja retki Viron Saarenmaalle. Saarenmaan valssi oli varmaan vielä monen mielessä koska retki sinne sai eniten kannatusta ja se toteutettiin osaston toimesta (osallistujia 8 jäsentä ja muita 3) ja Pärnun oopperamatkalle lähtijöitä (4) tuettiin 200 mk:lla kutakin. Usein matkoilla on ollut mukana jäsenten perheenjäseniä, jotka ovat maksaneet täyden hinnan.

Ammattiyhdistysliikkeessä on ollut käytäntönä maksaa toimihenkilöille kulukorvauksia. Näin myös Valtion Virkamiehet ry:ssä. Menettely oli hyvin perusteltua silloin kun jäseniä on paljon, eri työpaikoilla, erilaisilla toimialoilla ja eri puolilla maata. Aikaisemmin oli myös samalla työpaikalla vaikeuksia tavoittaa kaikkia. Tilanne alkoi osaston kohdalla muuttua 1990-luvulla. Yhä suurempi osa jäsenistä työskenteli samalla alalla (Arkistolaitoksessa) heidät voitiin tavoittaa helposti sähköpostilla ja osastolla oli myös luottamusmiesedustus. Postitus oli vähentynyt samoin tilinpito, omaa aikaa kului järjestötoimintaan entistä

vähemmän. Juoksevat kulut voitiin maksaa muutenkin. Niinpä 1990-luvun lopulla alettiin miettiä kulukorvauksen mielekkyyttä. Verotusasiat myös käväisivät mielessä eli ellei todellisia kuluja ollut riittävästi, niin pitäisikö ilmoittaa verotuksessa. Vielä vuosina 1996 – 1998 päätettiin, että puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, sihteerille ja taloudenhoitajalle yhteensä maksetaan 4000 markkaa. Vähitellen toimihenkilöt vapaaehtoisesti yksi kerrallaan luopuivat kulukorvauksista. Viimeiset varsinaiset kulukorvaukset maksettiin vuonna 1998 ja vuoden 1999 kokouksessa päätettiin, että korvauksia maksetaan vain tositteita vastaan.

Liittokokous oli kesällä 1998 hyväksynyt sääntömuutoksen, joka merkitsi luopumista työssäoloaikaisesta vapaajäsenyysoikeudesta. Aikaisempien sääntöjen mukaan ennen 1.7.1978 VAL:n edeltäjäliitoin liittyneillä yhtäjaksoisesti vähintään 25 vuotta ammattiliiton jäsenenä olleilla ja 55 vuotta täyttäneillä jäsenillä oli hakemuksesta mahdollisuus päästä liiton vapaajäseneksi jo työssäoloaikanaan. Myöhemmin VAL:n liittyneillä tätä oikeutta ei enää ollut. Syynä muutoksen oli vapaajäseniksi oikeutettujen määrän voimakas kasvu. Oikeuden piiriin oli tulossa noin 4000 jäsentä ja sen olisi aiheuttanut liiton laskelmien mukaan noin neljän miljoonan markan vähennyksen liiton ja ammattiosastojen tuloihin. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, ettei jatkossa kenellekään VAL:n jäsenelle myönnetä työssäoloaikana vapaajäsenyyttä. Samansuuntaisia päätöksiä oli tehty monessa muussakin ammattiliitossa. Aikaisemmin saavutetut vapaajäsenoikeudet luonnollisesti säilyivät. Liittokokouksessa oli lisäksi päätetty, että vapaajäsenyyden saavuttamisoikeuden menettäneiden pitää saada korvaus. Korvaukseksi liitto päätti antaa kellon. Ensimmäinen tällainen kello luovutettiin osastossa Ritva Hämäläiselle.

Vuoden lopulla Valtiokonttorin henkilöstöpäällikkö Risto Mustonen erosi osastosta, johon hän oli liittynyt vuonna 1995.

SAK:N MANDAATTIVIRKA – LOPPUVAIHEET

Risto Mustosen kuuluminen osastoon oli taas mielenkiintoinen historiallinen kuriositeetti. Edellä on kerrottu, että niin sanottua SAK:n mandaattipaikkaa valtionhallinnossa olivat hoitaneet Valtion Virkamiehet ry:n jäsenet Otto Jokinen ja Toivo Jahn. Kumpikin oli hoitanut valtion työmaiden tarkastustoimintaa, Jokinen Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriössä ja Jahn Valtiovarainministeriössä. Aarne Mattilan mukaan Risto Mustonen oli viimeinen tuon mandaatin haltija. Mustonen oli VTVL:n toimitsija, joka nimitettiin Valtiokonttorin virkamieheksi Toivo Jahnin siirryttyä eläkkeelle 1986. Sosionomi Mustosen nimitykseen ei ilmeisesti liittynyt erityistä dramatiikkaa. Hänestä tuli seuraavalla vuosikymmenellä (1995) kolmas Valtion Virkamiehet ry:n jäsen, joka on tätä SAK:n paikaksi sanottua hoitanut. Risto Mustonen oli tuttu mies, hän oli hoitanut liitossa valtionapupalkkaisten asioita. Valtion Virkamiehiin hän tuli, koska oli siirtynyt työnantajatehtäviin eikä voinut osallistua Valtiokonttorin osaston toimintaan (hän oli toiminut tämän osaston puheenjohtajana). Päinvastoin kuin edeltäjänsä Mustonen oli Valtion

Virkamiehet ry:ssä rivijäsenenä. Kun hän vaihtoi työpaikkaa, niin silloin päättyi SAK:n mandaattiviran kaari valtionhallinnossa. Se oli kestänyt lähes 55 vuotta ja noin puolet ajasta virkaa oli hoitanut Valtion Virkamiehet ry:n jäsen.

Osastolla ei tietenkään ollut mitään tekemistä valintojen kanssa. Jokinen valittiin aikanaan SAK:n toimitsijauran ja Suomen työläisliiton ja VVL:n sekä Suomen virkamiesjärjestöjen kautta sekä Jahn Suomen virkamiesjärjestöjen, SAK:n ja VTY:n kautta. Mustonen ei nimityshetkellä ollut edes osaston jäsen. Mielenkiintoinen ketju joka tapauksessa.

Asiaan liittyy vielä osastoon liittyvä muistelu vuodelta 1986, eräs jäsen kertoi tämän kirjoittajalle, että häntä oli kiinnostanut Valtiovarainministeriöstä eläkkeelle jäämässä olevan Jahnin virka ja sen tehtävät. Hän oli kysellyt asiasta tuntemaltaan ay-johtajalta, joka oli todennut, ettei vastaavia tehtäviä sisältävää virkaa enää tulisi. Virka lakkautettiin Valtiovarainministeriöstä ja Valtiokonttoriin otettiin sitten Risto Mustonen.

Mustonen muisteli, että hakuprosessi tehtävään ei ollut kovin laaja. Ennen nimitystä Valtiokonttorin pääjohtaja Jukka Vuolijoki oli lähinnä kysellyt hänen alkoholinkäytöstään, mielessään varmaan monet tarinat ay-toimitsijoiden alkoholikäytöstä. Mustosella oli sitten ylitarkastajan virka, työhuonekin oli. Tosin pöytää ja tuoliakaan ei ollut. Kalusteita löytyi sitten kellarista. Toimenkuvaakaan ei oikein ollut, aluksi tehtäviin kuului Työ- ja turvallisuusasioiden neuvottelukunnan lehden toimittaminen, vähitellen alkoi muitakin tehtäviä löytyä. Mustonen toimi mm. projektipäällikkönä sijoitettaessa henkilöitä uusiin toimintoihin, postin ja rautateiden muutosvaiheissa. VK veti projekteja. Uusia paikkoja löytyi, yllättävän moni mies päätyi putkavahdiksi omalle paikakunnalle. Uudelleen sijoittautumiskoulutustakin annettiin hakemusten laatimista ja pukeutumista myöten. Pääjohtajalla oli ajatus jopa uudelleensijoittamisfirmasta, mutta se unohdettiin.

Joskus uudelleen sijoitus oli ripeätä, Risto Mustonen muisteli, että kerran 1990-luvun alussa Postin henkilöstöpäällikkö soitti jouluaaton aattona, että Matti postista on lähdössä kotikuntaan Pihtiputaalle putkavahdiksi, muuttoauto on jo lastattu, kaipa palkkarahat ovat valmiina. Mustonen totesi, ettei mitään rahaa ole. Palkkarahat hoidettiin sitten kahdessa päivässä seuraavaksi vuodeksi. Näin ripeää voi valtion toiminta olla.

Tiedotustilaisuuksia muutosvaiheessa oli paljon. Seinäjoen rautatiepiirissä Mustonen kävi pääjohtaja Vuolijoen kanssa, kysyttiin miten menee. Päällikkö ilmoitti, että miehet ryyppäävät ja naiset itkevät. Piirillä oli nimittäin juuri ollut toiminnan suunnittelukokous ja kehittämisseminaari korpihotellissa ja illalla kuultiin televisiuutisista ensimmäisen kerran, että piiri lopetetaan. Ei tosiaankaan aina näytä tietoa kulkevan ainakaan oikeaan suuntaan.

Valtiokonttorissa Risto Mustonen osallistui lisäksi Valtion ravitsemiskeskuksen lakkauttamiseen, virastokohtaisten työterveysasemien lakkauttamiseen, Valtion työterveyshuollon uuteen organisointiin ja integrointiin. Myöhemmin siinä mentiin sitten vielä pitemmälle (liikaa?). Seuraavaksi Mustonen siirtyi kehittämissyksikön päälliköksi, jolle kuului mm. työsuojelutoiminnan tiedotuksen hoito ja rakennettiin työhyvinvoinnin edistämisen tutkimusyksikkö. Budjettiin saatiin kunnan määräraha työhyvinvointihankkeita varten. Virastot saivat sitä hakemusten perusteella ja näin monet TYKY - hankkeet käynnistyivät.

Vuonna 1995 Mustosesta tuli Valtiokonttorin henkilöstöpäällikkö ja siinä vaiheessa hän työnantajatehtävien takia vaihtoi osastoa. Vuonna 1999 hän siirtyi Kuntien eläkevakuutuksen henkilöstöpäälliköksi ja jätti näin valtionhallinnon. Tosin yhteys tuli tänä vuonna (2011) koska KEVA maksaa nyt myös valtion eläkkeet.

Vuonna 1999 ei ilmeisesti enää käyty keskusteluja SAK:n mandaatin jatkumisesta valtionhallinnossa, ainakaan Mustosella ei tästä tietoa ole. Näin yksi kuriositeetti Valtion Virkamiehet ry:nkin historiassa päättyi.

Vuosituhanneksen lopussa 31.12.1999 jäsenmäärä oli osaston tilaston mukaan 111, Naisia oli 75 ja miehiä 36. Naisten suhteellinen osuus oli kasvanut vuosikymmenen aikana ja oli nyt 68 % (1988 vastaava luku oli 60 %). Liiton tilastossa lukumäärä on 120 koska osasto ei ollut ehtinyt kaikkia hyväksyä vuodenvaihteeseen mennessä. Yhdistyksen avustuksesta keskusteltiin jälleen vuosikokouksessa ja lopulta päädyttiin tukemaan tällä kertaa Suomen punaisen ristin katastrofirahastoa.

Jäsenjakautuma oli vuosituhanneksen vaihteessa seuraava :

Arkistolaitos	57
Työttömät	12
Valtion ammattiliitto VAL	8
Koulukodit	5
Valtion yhteisjärjestö VTY	4
Tielaitos	4
Tilastokeskus	3
Ulkoasiainministeriö	3
Suomen ammattijärjestöjen keskusliitto SAK	2

Yksi jäsen oli seuraavista virastoista ja laitoksista:

Etelä-Suomen lääninhallitus, Geologian tutkimuslaitos, Helsingin hovioikeus, Helsingin yliopisto, Ilmatieteen laitos, Joensuun yliopisto, Kansanterveyslaitos, Maa- ja metsätalousministeriö, Oulun lääninhallitus, Pääesikunta, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Suojelupoliisi, Työturvallisuuskeskus, Valtion taidemuseo, Valtion virkamiesten ja työntekijäin työttömyyskassa, Valtioneuvoston kanslia, Veturimiesten liitto sekä Y - Säätiö.

Eläkeläiset on luokiteltu siihen työpaikkaan, mistä he jäivät eläkkeelle. Eläkkeellä olevia oli neljä (4), joista kolme entisiä ammattiyhdistystoimitsijoita ja vielä työssä käyviä vapaaajajäseniä oli myös neljä, heistäkin kolme oli joko silloisia tai entisiä toimitsijoita.

Tässä vaiheessa Arkistolaitoksen virkamiehiä oli puolet osaston jäsenistä (50 %). Ammattiyhdistystoimitsijoita ja työttömiä oli kumpiakin 11 %. Merkittävimmät muutokset vuoden 1988 tilanteeseen olivat Arkistolaitoksen osuuden nousu ja työttömien osuuden kasvu. Vuonna 1988 työttömiä oli vain yksi ja hänkin osa-aikaisesti, nyt työttömät muodostivat jo jaetulla toisella sijalla olevan ryhmän. Joukossa oli jokunen irtisanottu mutta suurin osa oli määräaikaista, joiden määräykset olivat päättyneet. Työttömien osuuden suuri kasvu osoittaa selvästi miten virkamiehen asema oli 1990-luvun aikana muuttunut. Tosin jäsenkriteeritkin olivat jossain määrin muuttuneet eli määräaikaisten jäsenyyttä oli helpotettu. Vaikka 1990-luku oli tiukkaa, niin Keijo Savelaisen toteamus siitä, että 1990-luvun tapahtumat eivät kovin paljon vaikuttaneet osaston toimintaan ja jäsenistöön pitää kuitenkin pitkälle paikkansa. Ainakin suhteellisesti ottaen osasto selvisi vuosikymmenestä kohtuullisesti.

Valtion Virkamiehistä oli muodostunut 1990-luvulla entistä keskeisempi tekijä Arkistolaitoksen VAL:n osastojen joukossa. Vuosikymmenen alusta alkaen viraston pääluottamusmies on tullut osastosta, ensin Tuula Partanen 19 vuotta ja sen jälkeen Kirsi Kekki. Tänä aikana laitoksen virkamiesten määrä on osastossa noin kaksinkertaistunut. Maakunta-arkistoista oli 1988 jäseniä vain Hämeenlinnasta, sittemmin VAL:n jäseniä on siirtynyt paikallisista osastoista Valtion Virkamiehiin. Syiksi Tuula Partanen arvioi uusien palkkausjärjestelmien aiheuttaman epävarmuuden ja sen, että pääluottamusmiehenä hän tiedotti asioista ja muutoksista kaikille VAL:n jäsenille riippumatta siitä mihin osastoon he kuuluivat. Tärkeä syy on varmaan ollut sekin, että osaston puheenjohtajana on ollut vuodesta 1991 alkaen Arkistolaitoksen virkamies, joka useimmiten myös on ollut pääluottamusmies ja asiat on voitu hoitaa joustavasti tätä kautta.

VALTIONAPUPALKKAISTEN ENTISTEN JÄSENTEN VAIHEISTA 1988 - 1998

Mitä oli tapahtunut vanhan osaston valtionapulaitosten työntekijöille ? He perustivat oman osastonsa joulukuussa 1987. Koska se oli suurempi, niin sille jäi vanha numero 272. Perustamispaikka oli Valtion Virkamiesten tuttu kokouspaikka, Valtionarkiston kahvila, Cafe Hausen. Ensimmäinen nimi oli VTVL:n Valtionapulaitosten toimihenkilöt. Nimi muuttui sitten vuosien mittaan muutamia kertoja. Tällä hetkellä se on Pääkaupunkiseudun erityispalvelujen ammattiosasto (JHL 776). Osastossa oli alkuvaiheissa hieman yli 300 jäsentä. Kasvu oli kuitenkin ripeätä ja kymmenessä vuodessa jäsenmäärä kaksinkertaistui ja osasto oli liiton suurin ammattiosasto. Tähän tosin oleellisesti vaikutti valtion siivoojien

väkivaltainen vähentäminen. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi Sakari Lehtinen 1988-1989 ja sitten Marja-Liisa Selimäki 1990-1996 ja vuodesta 1997 alkaen Sari Lehtinen. Ensimmäisenä sihteerinä oli Marja-Liisa Selimäki ja kun hänet valittiin puheenjohtajaksi, niin sihteerin tehtävään tuli Sari Glad, joka sitten sukunimellä Lehtinen valittiin puheenjohtajaksi ja sihteeriksi tuli Kirsti Saarikoski. Taloudesta vastasi Maire Wikholm, joka oli toiminut vanhankin osaston rahastonhoitajana. Osasto kesti kohtuullisesti 1990-luvun laman ja mm. toimiehtosopimusjärjestelmän purkamisen (1993) ja vuoden 2004 lopussa se oli liiton toiseksi suurin ammattiosasto (Valtion kiinteistöjen hoitohenkilökunnan osasto oli hivenen suurempi). Valtion Virkamiehet olivat tässä vaiheessa sijalla 55 (osastoja yhteensä 229). Paavo Lipponen siirtyi sitten tämän osaston jäseneksi ja eräs osaston kohokohdista oli vierailu Kesärannassa Lipposen tullessa pääministeriksi vuonna 1995. Osasto julkaisi myös omaa lehteä, nimeltään Vallaton. Yhteistyötä Valtion Virkamiesten kanssa oli aluksi matkojen merkeissä, mutta hiljalleen yhteistyö väheni ja käytännössä viime vuosina sitä ei ole juurikaan ollut koska käytännön toiminta-alueet näyttävät harvoin sivuavan toisiaan. Tältäkin kannalta osaston jakaminen tuntuu edelleen järkevältä ratkaisulta (Teksti perustuu pääosin osaston Vallaton– lehden 10-vuotisjuhlanumeroon 1997). Vuonna 2010 puheenjohtajana toimi edelleen Sari Lehtinen (Tieteellisten seurain valtuuskunta) ja sihteerinä Tarja Hakonen (Coor Service M).

Keijo Savelainen muisteli näin:

Alunperin valtionapupalkkaiset jäsenet ohjattiin Valtion Virkamiehiin, koska muuta osastoa ei oikein ollut. Toimiehtosopimusten syntymisen vuoksi piti tätä kenttää organisoida uudelleen. Näille ihmisille perustettiin monia uusia työpaikkakohtaisia ammattiosastoja, koska yleensä he olivat ennen kuuluneet paikallisiin sekaosastoihin. Helsinkiin perustettiin valtionapupalkkaisten kokoojayhdistys, johon siirtyivät yhdistyksemme kyseiset jäsenet. Keskusteluja valtionapupalkkaisten yhdistysten perustamisesta (eri aloille) tai jäsenten siirtymisestä muihin osastoihin ei juuri käyty. Osaston jakamista pidettiin sopimustoiminnan kannalta pakon sanelemana.

VTY - KESKUSJÄRJESTÖN ROOLI MUUTTUU JA PÄÄTTYY

VTY oli Valtion Virkamiehet ry:n kannalta mielenkiintoinen järjestö, koska kaikki sen pääsihteerit kuuluivat vuodesta 1971 alkaen osastoon: Lauri J. Havia, Raimo Kantola, Pertti Ahonen ja Jaan Vingisaar. Kantola ja Vingisaar edelleen vapaajäseninä. Kaikki olivat aina tarvittaessa käytettävissä alustajina osaston kokouksissa, kuten myös muut toimitsijat.

Tämän takia otetaan tähän väliin pikainen katsaus järjestön toimintaan loppuun eli vuoteen 2005 saakka. VTY:n kolmesta ensimmäisestä vuosikymmenestä on Ilkka Seppinen kirjoittanut kuvauksen, jota hän itse kutsuu Yhteisjärjestön historian luonnokseksi (Pertti Ahosen toimittamassa kirjassa ”VTY kolme vuosikymmentä”, 1976). Itse asiassa

Seppisen teksti on erinomaisen hyvää kuvausta, joten en sitä käy tässä toistamaan, mutta otetaan muutamia pääkohtia esille.

Edellä on kuvattu kehitystä ammattiyhdistysliikkeen yhdistymiseen saakka. Vuonna 1969 Virkamiesten yhteisjärjestö (VY) ja Suomen virkamiesjärjestöt (SVJ) yhdistyivät Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestöksi (VTY). VTY sai heti alkuun vahvan neuvotteluaseman kun valtion ja kuntien virkaehtosopimukset astuivat voimaan 1.12.1970. Virkaehtosopimusten osapuoliksi tulivat VTY, TVK-V ja Akava. STTK:lle tuli myös rooli vuoden 1973. Uuden lain mukainen ensimmäinen virkaehtosopimus oli 3.12.1970 allekirjoitettu työaikalain alaisten virkamiesten työaika koskeva sopimus. Keskitetty järjestelmä johti siihen, että VTY:n johto alkoi suunnitella ns. valtion suurliittoa. Ajatukselle ei kuitenkaan löytynyt riittävää kannatusta vaikka se olikin vuosikausia esillä.

VY/VTY:n jäsenjärjestöjä olivat:

Suomen rautatieläisten liitto 1946 – 1960, 1970-1997

Suomen poliisien liitto 1946-1956, 1965-1984

Suomen veturimiesyhdistys 1946-1995

Suomen postimiesliitto 1946-1995

Vankilavirkailijain liitto 1946-2005

Kansakoulujen miesopettajain yhdistys 1946-1956

Tullimiesliitto 1946-2005

Luotsi- ja majakkamiesliitto 1946-1955, 1957

Kuljetustyöntekijäin liitto 1946-1949

Mielisairaanhoitajain liitto 1946 – 1981

Valtion vahtimestarien yhdistys 1946

Suomen kunnantyöntekijäin liitto 1946-1960, 1963-2005

Oppikoulun opettajain liitto 1946-1953

Valtion viran- ja toimenhaltijain yleinen liitto 1947-1960, 1970-1977

Autoalan työntekijäin liitto 1949-1957

Vankilain teollisuus- ja maatalousvirkailijain liitto 1954-1973

Yleinen viran ja toimenhaltijain liitto 1961-1969

Rautatieläisten ammattiyhdistysten liitto 1961-1969

Helsingin poliisien yhdistys 1962 – 1971

Valtion rautateiden viran ja toimenhaltijat 1962-1969

VR konduktööriyhdistys 1962-1969

Kuntien teknikoiden ja työnjohtajien liitto 1962-1967

Tie- ja vesirakennusmestariyhdistys 1963-1979

Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto 1966-1971

Valtion työntekijäin liitto VaTy 1970-1977

Suomen laivanpäälystöliitto 1972-1990

Suomen merimiesunioni 1972-2005

Valtion työnjohtajien ja toimihenkilöiden liitto 1972-1973

Metalliliitto 1976-2005

Valtion työntekijöiden ja viranhaltijain liitto VTVL 1978-2005

Merivartioliitto 1978-2005

Suomen muusikoiden liitto 2000-2005

VTY:n jäsenmäärä oli alkuvaiheessa (vuonna 1946) 16 091 ja se nousi tasaisesti vuoteen 1955 saakka (25 375 jäsentä). Ammattiyhdistysliikkeen hajaannuksen se hieman laski, ollen alimmillaan vuonna 1958 (20 783 jäsentä). Sitten alkoi taas nousu ja vuonna 1963 ylitettiin 30 000 jäsenen raja. Ennen ammattiyhdistysliikkeen yhdistymistä jäsenmäärä oli 35 625 (1969). Vuodesta 1970 alkaen jäsenmäärät ovat olleet seuraavat:

1970	62 436
1971	68 031
1972	78 541
1973	81 988
1974	86 825
1975	90 219
1976	101 261
1977	102 763
1978	106 084
1979	110 152

1980	111 579
1981	114 332
1982	109 729
1983	111 649
1984	105 618
1985	103 513
1986	104 787
1987	106 550
1988	105 211
1989	101 721
1990	102 216
1991	104 226
1992	99 915
1993	99 225
1994	87 208
1995	59 106
1996	58 857
1997	37 951
1998	36 812
1999	37 222
2000	35 855
2001	34 993
2002	34 220
2003	33 748
2004	33 338

Jäsentilastojen mukaan Suomen rautatieläisten liitolla ja Suomen poliisien liitolla oli vuonna 1946 yhtä paljon jäseniä (tasan 3 500). Seuraavana vuonna Rautatieläiset oli suurin (5 000 jäsentä). Se pysyikin suurimpana jäsenliittona siihen saakka kunnes se

erotettiin yhteisjärjestöstä. Tämän jälkeen Postimiesliitosta tuli suurin liitto (6 200 jäsentä vuonna 1961). Postiliitto pysyi suurimpana liittona koko hajaannuksen ajan ja jäsenmäärä ylitti 9 000 vuonna 1969. Ammattiyhdistysliikkeen yhdistymisen jälkeen Rautatieläisten liitto oli jälleen suurin (19 000 jäsentä vuonna 1970) ja pysyi kärjessä vuoteen 1978 saakka (n. 20 000 jäsentä). Vuonna 1978 suurimman liiton paikan otti uusi Valtion työntekijäin ja viranhaltijain liitto VTVL kun liiton toiseksi ja neljänneksi suurimmat liitot VVTL ja VaTy yhdistyivät ja uuden liiton jäsenmäärä nousi yli 30 000:n. VTVL myöhemmin VAL pysyikin loppuun saakka suurimpana liittona ja vuodesta 1995 sen jäsenmäärä oli yli puolet VTY:n koko jäsenistöstä ja loppuvaiheissa peräti 80 %.

Yhteisjärjestön ensimmäinen puheenjohtaja oli rautatieläisten W.E. Backman (1946-1953) ja häntä seurasivat H.E. Helameri (Vankilavirkailijain liitto) 1953-1955, Taavi Kivinen (Suomen poliisien liitto) 1955-1956, Gösta Widing (Suomen veturimiesten liitto) 1956-1965, Paavo Markkola (Postiliitto) 1965-1969, Pekka Oivio (Suomen veturimiesten liitto) 1969-1974, Unto Keijonen (Rautatieläisten liitto) 1974 – 1985 ja Raimo Rannisto (VTVL, VAL) 1985 – 2005.

VTY:n rooli yhteisjärjestönä pysyi suunnilleen samanlaisena 1990-luvun alkuun saakka. Suurin järjestöllinen muutos oli poliisien liiton eroaminen vuonna 1984. Heikki Sipiläisen mukaan syynä eivät olleet ammattiyhdistystoimintaan liittyvät seikat vaan se, että poliisien liiton johto oli niin vahvasti kokoomushenkinen, että se tunsu vetoa muihin keskusjärjestöihin ja niin se siirtyi Virkamiesliiton (TVK) jäseneksi ja sitä kautta nykyiseen Pardiaan (STTK). Pardian puheenjohtajana toimi eräässä vaiheessa poliisien Matti Krats.

1980-luvulla alkanut liikelaitostaminen ja yhtiöittäminen alkoi sitten vaikuttaa VTY:n toimintaan. Vuonna 1992 järjestön nimi muuttui Valtion yhteisjärjestöksi VTY. Työnantajatoiminta rautateiden ja posti- ja telelaitoksen osalta organisoitiin uudelleen. Vuonna 1993 perustivat silloiset liikelaitokset ja valtiovarainministeriö Liikelaitosten työnantajayhdistyksen uusimuotoisten liikelaitosten ja niistä muodostettujen osakeyhtiöiden työnantajapoliittiseksi etujärjestöksi. Liittyessään vuonna 1998 Teollisuuden ja Työnantajain keskusliittoon (nykyisin Elinkeinoelämän keskusliitto EK) järjestö muutti nimensä Liikenne- ja erityisalojen työnantajat ry LTY:ksi. Tämä järjestö tuli sitten valtiovarainministeriön sijasta neuvotteluosapuoleksi VTY:n sektorilla rautateiden ja postin osalta (vuoden 2011 alussa LTY yhdistyi kolmen muun palvelualan työnantajajärjestön kanssa ja nykyinen nimi on Palvelualojen työnantajat PALTA ry). Käytännössä tämä johti siihen, että ensin Postiliitto ja Veturimiesten liitto erosivat VTY:stä ja liittyivät suoraan SAK:n jäseniksi ja vuotta myöhemmin Rautatieläisten liitto seurasi perässä. Liitot neuvottelevat nykyisin suoraan sopimukset työnantajajärjestön kanssa.

Näin VTY:n jäsenmäärä putosi muutamassa vuodessa 100 000:sta alle 40 000:n. Keskusteluja ilmeisesti käytiin liittojen pysymisestä VTY:ssä, mutta oli olemassa sen verran neuvottelumenetelmiin ja –käytäntöihin sekä ilmeisesti myös henkilöihin liittyviä erimielisyyksiä, ettei tämä onnistunut. Heikki Sipiläinen toteaa, että Ruotsissa vastaavassa tilanteessa järjestöllistä hajaannusta ei tapahtunut. Tähän yhtenä syynä oli varmaan se, että Ruotsissa on ns. valtion suurliitto, jollaista Suomessa ei koskaan saatu

aikaan. Päivö Puhakaisen mielestä suurliittomalli ei käynyt Suomessa ammattikuntaliitoille. Veturimiesten liiton pääsihteeri (ja Valtion Virkamiehet ry:n entinen jäsen) Timo Tanner piti uutta järjestelmää hyvänä todetessaan Lakimiesuutisissa 2007: ”Osakeyhtiöittämisen sivutuotteena liiton neuvotteluasema parani olennaisesti. Se oli oikeudellisestikin suuri murros. Tämä tarkoittaa sitä, että liitto pääsi nyt ensi kertaa neuvottelemaan omat sopimuksensa, kun aiemmin neuvottelut oli käyty VTY-nimisen järjestöllisen yhteenliittymän nimissä.”

Suurimmillaan VTY:n toimistossa työskenteli 20 henkilöä. Vuonna 1995 kun liittojen eroaminen alkoi, niin myös henkilöstö väheni nopeasti ja vuoden lopussa siellä työskenteli 7 henkilöä ja vuosituhannen lopussa vain viisi. Järjestön lehti Valtimo lopetettiin jo vuoden 1994 puolella ja alueorganisaatio (VTY-jaostot) purettiin. Vakavia keskusteluja koko SAK:n julkisen sektorin yhdistämisestä alettiin käydä vuonna 2002. Tämä johti sitten VTY:n, VAL:n ja KTV:n yhdistymiseen vuoden 2006 alusta. VTY:n toimitsijat siirtyivät uuden JHL:n palvelukseen.

Loppuvaiheessa VTY:n varsinaisia jäseniä olivat VAL:n lisäksi Vankilavirkailijain liitto, Tulliliitto ja Merivartioliitto. VAL liittyi suoraan uuteen liittoon ja muista liitoista tuli JHL:n yhteisöjäseniä. Viimeinen valtuuston puheenjohtaja oli Merivartioliiton Seppo Seppelin.

Osittaisjäseniä olivat Kunta-alan ammattiliitto KTV, Metallityöväen liitto, Suomen merimiesunioni ja Suomen muusikoiden liitto.

Ilkka Alava hahmotteli seuraavanlaisen taustatekstin vuonna 2005 valtuuston puheenjohtajalle järjestön lopettamiskokoukseen:

- *VTY on tehokkaasti parantanut valtion pieni- ja keskipalkkaisten palkollisten palkkoja ajamalla solidaarisimpia palkankorotusmuotoja*
- *VTY on ollut vahvavaikuttaja valtion eläkepolitiikassa, kuntoutus- ja työkykyasioissa*
- *VTY on niin ikään vahva virkamieslakiin ja sen soveltamiseen vaikuttaja*
- *VTY on viime vuodet hoitanut pääsopijajärjestöjen pienimmällä henkilöstöllä hyvin tehtävänsä ollen monessa asiassa paras vertaistensa joukossa*
- *VTY:n toimisto tekee melkein kaikki pääsopijajärjestöjen yhteiset kananotot*
- *VTY budjettivaikuttajana on myös kiitoksen arvoinen*

SAK:n julkisen sektorin liittojen yhdistymiseen palataan myöhemmin tarkemmin luvussa Kohti uutta edunvalvonnan muskeliä – Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL.

UUSI VUOSITUHAT - NOUSU ja LASKU

Laman jälkeen Suomi taas nousi, 1994 BKT oli taas kasvussa ja kasvoikin joka vuosi yli kymmenen vuoden ajan, parhaimpina vuosina yllettiin yli 5 %:n kasvuun. Talouskasvussa oli vaihteluja, vuosituhannen alussa pörssi heilahteli, IT-kupla puhkesi, mutta sitten alkoi muutaman vuoden nousukausi, kunnes pankkikriisi iski vuosikymmenen lopulla (2008) maailmanlaajuisesti. Toki paljosta tuli kiittää yhtä yhtiötä Nokiaa, mutta muutenkin

taloudellinen kehitys oli ripeää. kansainvälisissä vertailuissa Suomi sijoittui ja sijoittuu edelleen hyvin. Lama jätti myös jälkiä, laman aikana syrjäytyneistä osa ei päässyt koskaan takaisin normaalielämään, eräät sosiaali- ja terveystaloudellisten osat jäivät laman aikaiselle tasolle ja jotkut yhteiskunnalliset tuki- ja toimintamuodot jäivät paikalleen.

Hyvinvointivaltiomalli ei kadonnut, mutta sen piirteet alkoivat muuttua. Alettiin puhua kansan kahtiajakautumisesta, mikä ei ainakaan pitkään pitänyt paikkaansa koska enemmistön tulot ja olot kohenivat. Nyt puhutaan jakautumisesta kolmeen osaan, mikä pitäneekin paremmin paikkansa. Tämän mukaan on olemassa erinomaisesti menestyvä pieni taloudellinen eliitti, suuri kohtalaisen hyvin voiva kansanosa ja sitten syrjäytynyt, suhteellista asemaansa menettävä väestöryhmä.

Bruttokansantuotteen (BKT) merkityksestä hyvinvoinnin kuvaajana on viime aikoina käyty keskusteluja. On esitetty, että sen tilalla pitäisi olla muita mittareita. Yksi sellainen on Aidon kehityksen indeksi (GPI), jota tilastokeskuksen tutkimuspäällikkö Jukka Hoffren on esitellyt (Tilastokeskus 27.1.2011). Hoffrenin mukaan ” GPI:llä pyritään kuvaamaan tapahtunutta aitoa ja todellista kehitystä. Se on tarkoitettu talouden ja ympäristön kestävyys ja erityisesti pidemmän aikavälin kehitystrendien kuvaamiseen.” Suomessa tehdyissä GPI-selvityksissä näkyy sellainen mielenkiintoinen piirre, että tämä Aidon kehityksen indeksi on noussut tasaisesti noin vuoteen 1990 asti ja sitten alkanut laskea. Käyrät jotenkin korreloivat valtion virkamiesten määrän ja valtionhallinnon kehityksen kanssa. Olisiko niillä jotain yhteistä? Joka tapauksessa tämäkin viittaa siihen, että 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa Suomessa tapahtui jotain erityistä tai ainakin asiat alkoivat muuttua.

2000 – luvulla valtiolla alueellistaminen, tuottavuusohjelmat ja toimintojen keskittäminen alkoivat sitten painaa päälle. Yksityistäminen jatkuu ja kilpailuttaminen kiihtyy, vaikka kummankaan eduista ei ole luotettavaa tietoa. Toisaalta ne eivät välttämättä huononakaan tilannetta, tulos todennäköisesti on useimmiten plus/miinus nolla, tällöin voidaan kysyä onko pääosin ideologisista syistä tapahtuvalla muutoksella mieltä? Tulosoikeuden seuraavaa vaihetta eli palkkaus uudistuksia alettiin ajaa.

Valtion käynnisti ns. tuottavuusohjelman kehyspäättöksellään vuonna 2005. Tämän mukaan vuosina 2006 – 2011 täytetään vain puolet avoimiksi tulevista valtion työpaikoista. Avoimia virkoja laskettiin olevan tulossa noin 35 000, joten vähennys olisi 17 500 työpaikkaa. Silloiset valtion pääsopijajärjestöt (Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Palkansaajajärjestö PARDIA ja Valtion yhteisjärjestö VTY) lähettivät tässä vaiheessa VTY:n aloitteesta kirjelmän eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle, jossa todettiin että ”ei ole olemassa hyväksyttävissä mahdollisuuksia valtion henkilöstömäärän näin jyrkkään ja nopeaan alentamiseen”. Järjestöt pitivät henkilöstön vähentämistavoitetta mielivaltaisena ja varoittivat, että sen toteuttaminen tulee aiheuttamaan ongelmia valtionhallinnossa. henkilöstön työkuormitus kasvaa ja sen myötä sairauslomat lisääntyvät ja palvelukyky heikkenee. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmät eivät juuri ottaneet huomioon pääsopijajärjestöjen kannanottoja. Tuottavuusohjelma sitten käynnistettiin

vastalauseista huolimatta ja pienin muutoksin se jatkuu edelleen ja kestoaikaa on jopa jatkettu arvostelusta huolimatta. Suurin piirtein kaikki pääsopijajärjestöjen esittämät epäilyt ovat toteutuneet, mutta sitkeästi ohjelma vain jatkaa elämistään. Pakinoitsijakin on asian huomioinut seuraavasti:

”Valtion tuottavuusohjelma, joka on toistaiseksi keskittynyt tuottamaan etupäässä työttömiä, näyttäytyy kansalaisten silmissä lähinnä suurena kansallisena leikkauslistana. Enää ei puutu kuin Raimo Sailas antamassa haastattelua: ”ei moitteen sijaa, saksipelasi hyvin koko ajan.” (Bisquit, Iltta-Sanomat 10.3.2011).

Mikä sitten on tuottavuusohjelman idea? Vai onko se todella vain väen vähentämisohjelma? Onhan sillä tietysti ainakin teoreettinen pohja. Se on siinä, että joku tuli valtiovarainministeriössä tai vastaavassa laskeneeksi, että väestö- ja ikärakenteen pohjalta työelämästä poistuu enemmän väkeä kuin sinne on tulossa vuodesta 2004 alkaen. Tästä taas kehittyi sellainen tulevaisuuden visio, että jos valtio rekrytoi saman verran väkeä kuin sieltä poistuu, niin tuottavaan työhön ei sitten riitäkään vastaavasti uutta työvoimaa. Tämä johtaa siihen, että tavaraa ja palveluja ei pystytä tuottamaan kysyntää vastaavasti ja vienti sekä kotimainen kulutus vähenevät ja vientitulot romahtavat, Suomeen ei voida hankkia tavaraa ulkomailta ja kansan elintaso laskee. Tässä taustana on tietysti se, että Suomi on vientiyhteiskunta. Ratkaisumalliksi sitten keksittiin, että julkisen sektorin työpaikkoja tulee vähentää ja näin ohjataan työmarkkinoille tulevat uudet ikäluokat pääosin yksityiselle sektorille. Näppärä ajatusrakennelma, voisi toimia hyvin staattisessa, tasaisesti kasvavassa yhteiskunnassa, jossa tarvitaan koko ajan lisää väkeä tuottamaan tavaraa. Tuottavuuden nousu ei tosin välttämättä vaadi lisää väkeä ja usein varsinainen tuotanto on siirtynyt muualle. Käytännössä ohjelma vähentää väkeä julkisista palveluista ja siten kiristää työtahtia ja lisää työttömyyttä ainakin laskukaudella. Nuorisotyöttömyys on myös huipussaan. Työvoimapula on aika huono perustelu koska sitä on käytetty useita kymmeniä vuosia aina nousukauden aikana eikä se vielä pahemmin ole päässyt yllättämään. Esimerkiksi edellä on viitattu 1980-luvun lopun nousuhuuman esitykseen työvoimapulasta ja 100 000 maahanmuuttajan tarpeesta vuosittain, 2000-luvun lopulla oli sentään hieman maltillisempi näkemys samasta muuttajamäärästä 10 vuoden aikana. Maahanmuuttajia on tullut, tulee ja heitä tarvitaan, mutta mitä ei tarvittaisi, ovat epärealistiset ennustukset.

Hallitus ja valtiovarainministeriö tuntuvat pitävän tiukasti kiinni tuottavuusohjelmasta vaikka ammattijärjestöjen lisäksi myös Eduskunnan tarkastusvaliokunta ja Valtiontalouden tarkastusvirasto ovat liittyneet sen arvostelijoihin.

Toinen mielenkiintoinen muutoshanke 2000-luvulla on ollut alueellistaminen. Se taas tuli vahvemmin esille siinä vaiheessa kun Keskustapuolue palasi hallitukseen pääministeripuolueena ja jatkoi asian kehittelyä ja toteutusta. Alueellistamisesta edellä mainittujen pääsopijajärjestöjen kirjelmä totesi vuonna 2005 seuraavaa:

”Alueellistamisen toteuttaminen on kangerrellut pahasti koko ajan. Virastojen sijoituspäätökset syntyvät useimmiten ohi virstojen johdon ja asiantuntijoiden käsitysten. henkilöstön suuri enemmistö ei halua muuttaa työn perässä satoja kilometrejä. Alueellistaminen lisää moneksi vuodeksi valtion kustannuksia, koska joudutaan entisten resurssien rinnalle hankkimaan uudet toimitilat ja asioimaan pääkaupunkiseudulla. Tähän mennessä alueellistettujen yksiköiden matkakulut ja henkilöstön matkustamiseen kulunut aika ovat kasvaneet merkittävästi suuremmiksi kuin ennen alueellistamista. siirtymävaiheen, joka saattaa kestää useita vuosia, aikana palvelutaso heikkenee ja tuottavuus alenee.”

Näin siis vuonna 2005. Vaikutusta kirjelmässä ei tainnut paljoakaan olla koska vuonna 2009 valtion pääsopijat (nyt VTY:n tilalla JHL) totesivat Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle:

”Valtion pääsopijajärjestöt suhtautuvat alueellistamiseen erittäin kriittisesti muilta osin kuin niissä tapauksissa, joissa perustetaan uusi yksikkö tai toiminto paikkakunnalle, josta myös henkilöstö on tarkoitus rekrytoida. Kääntäen tämä tarkoittaa sitä, että valtion olemassa olevia yksiköitä ja toimintoja ei saa alueellistaa. Pääsopijajärjestöjen mielestä alueellistaminen ei ole ollut kokonaisuudessaan mikään menestystarina. Sen kohteeksi joutuneet virastot ja laitokset joutuvat elämään useita vuosia epämääräisessä odotustilassa, joka koettelee henkilöstön jaksamista. Henkilöstö tulee ottaa mukaan hankkeisiin jo valmisteluvaiheessa ja heillä tulee olla aito vaikuttamismahdollisuus. valtion henkilöstöpoliittisia periaatteita ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa tulee noudattaa.”

Eduskunnan tarkastusvaliokuntaan kuitenkin em. kirjelmä ynnä muut seikat ovat vaikuttaneet, että se on esittänyt, alueellistamisen keskeyttämistä tulisi vakavasti harkita. Tarkastusvaliokunnan mielestä tavoitellut taloudelliset ja toiminnalliset hyödyt ovat jääneet saavuttamatta. Myöskään siirtojen vaikutusta ei ole arvioitu riittävästi ennen päätöksentekoa. Epävarmaa on valiokunnan mielestä sekin, syntykö hyötyjä edes pitkällä aikavälillä.

Hallinnon yleiseen kehittämiseen ja alueellistamiseen liittyy vielä eräs mielenkiintoinen ristiriita. Ensin on purettu, keskitetty tai muuten muutettu valtion väliportaahan hallintoa, mikä tietenkin on pääasiassa vähentänyt valtion työpaikkoja maakunnissa. Sitten toisella kädellä taas on pyritty paikkaamaan näin taantuneita alueita hajasijoittamalla tai alueellistamalla niille erilaisia toimintoja. Onkohan joku tullut jossain vaiheessa edes vahingossa vilkaisseeksi toimintojen kokonaisjärkevyyttä ja kustannuksia?

2008 alkoi sitten kansainvälinen lama. Sykliteorian mukaan sellainen aina tulee (”mikä menee ylös, tulee myös alas”). Tällä kerralla kotimainen osuus lamaan oli alun perin minimaalinen. Jos etsitään syyllisiä, niin suurimmat löytyvät suurista ulkomaisista

pankeista ja niiden holtittomasta luotonannosta. IT-kuplan sijasta nyt puhuttiin asuntokuplasta, joka alkoi USA:sta. Riskejä oli otettu hallitsemattomasti, rahamarkkinoiden suuresti mainostama läpinäkyvyys osoittautui harhaksi, valvontajärjestelmät eivät toimineet käytännössä. Nyt syypäitä eivät olleet suomalaiset, mutta eipä se meitä pelastanut. Laman vaikutus Suomen bruttokansantuotteeseen oli vielä suurempi kuin edellisen, vuonna 2009 BKT putosi lähes 8 % (vuonna 1991 ”vain” noin 6 %). Laman hoidossa tällä kertaa pääasiallinen lääkitys oli elvytys eivätkä ainakaan vielä laajat säästöt ja leikkaukset. 2010 uudeksi ongelmaksi tuli eräiden euromaiden holtittomaksi paljastunut taloudenpito, missä pankit olivat jälleen avustaneet. Ongelma iski sitten kaikkiin euromaihin, vaikka Suomessa asiat oli hoidettu hyvin.

VALTION VIRKAMIEHET RY 2000 – LUVUN ALUSSA

Uuden vuosituhannen alkaessa puheenjohtaja Heikki Pitkänen jäi eläkkeelle ja puheenjohtajaksi valittiin Hämeenlinnan maakunta-arkiston ylitarkastaja Ulla Käpynen. Ulla ei ensin ollut kovin kiinnostunut puheenjohtajan paikasta. Tässä vaiheessa tämän kirjoittaja muistutti häntä siitä, että hän oli vuonna 1987 vaatinut meikäläistä jatkamaan toimikunnassa ja kun olin sen jälkeen ollut hallituksessa 12 vuotta, niin hän voisi nyt olla muutaman vuoden puheenjohtajana. Ulla väitti, ettei muista tällaista, mutta suostui kuitenkin puheenjohtajaksi. Uudeksi hallituksen jäseneksi tuli Heli Hautajoki Kansallisarkistosta. Varapuheenjohtajaksi valittiin Tuula Partanen. Ulla Käpynen valittiin myös HAP:n edustajistoon ja varaedustajana jatkoi Heidi Katz.

Vuoden alussa luovutettiin osaston standaari Valtion vahtimestarien ja toimihenkilöiden ammattiosastolle sen merkkipäivänä (osasto täytti 80 vuotta). Osaston puheenjohtaja Joutsenlahti kiiti lahjasta ja ilmoitti halusta yhteistyöhön Valtion Virkamiehet ry:n kanssa. Kansallisarkistossahan sitä oli ollut jo vuosikymmeniä.

Hallitus oli suunnitellut kevätretkiä Pajulahden urheiluopistoon tai Riikaan, mutta yhtään ilmoittautumista ei tullut, joten päädyttiin siihen, että tuetaan liiton talvi- ja kesäpäiville sekä mahdollisesti muiden VAL:n ammattiosastojen retkille osallistuvia rahallisesti kuittia vastaan. Syksyllä päätettiin esittää liitolle tavoitteeksi seuraavaa sopimuskautta varten, että helatorstai pitäisi saada palkalliseksi vapaapäiväksi.

Osastoon oli siirtynyt ja siirretty jo vuoden alussa joitakin jäseniä Tilastokeskuksen entisestä ammattiosastosta ja toukokuussa liitto siirsi siitä vielä 28 jäsentä. Näin ollen jäsenmäärä kasvoi näiden siirtojen johdosta merkittävästi, yhteensä 41 jäsenellä. Vuoden 2000 lopussa jäseniä oli 170 ja tässä vaiheessa Tilastokeskuksen henkilöstö muodosti toiseksi suurimman ryhmän jäsenistössä. Naisia oli 113 (66 %) ja miehiä 57 (34 %).

Syysvuosikokouksen pitopaikka oli jälleen Karhu-kabinetti ja alustajana VAL:n sopimussihteeri Olli Korhonen. Tässä kokouksessa Ulla Käpynen valittiin uudelleen puheenjohtajaksi. Hallitukseen tuli uusina jäseninä Tilastokeskuksen ammattiosastosta siirtyneet Aija Tiainen ja Maija-Liisa Äkräs ja varajäseneksi Eija Savolainen. Varajäseneksi palasi Pirjo Tekkala (ent. Kauhanen). Ammatillisen paikallisjärjestön osalta päätettiin, että

hallitus nimeää edustajan ja varaedustajan. Käytännössä oli jo aiempina vuosina menetelty niin, että edustajaksi meni se hallituksen jäsen, jolle kokousten ajankohdat sopivat.

Kokouksessa luovutettiin osaston standaaari sihteeri Heidi Katzille (nro 16) ja Anneli Laaksolle Vuorelan koulukodista. Avustuskohteiksi päätettiin Mediheli ja Kansainvälinen solidaarisuussäätiö. Medihelin tukemista jatkettiin myös seuraavana vuonna. Osaston tukemiin tapahtumiin toivottiin edelleen enemmän ammattiyhdistysliikkeeseen liittyvää sisältöä. Hurskas toivomus siis jälleen toistettiin.

Vuoden 2001 alussa selviteltiin Tilastokeskuksen ammattiosastosta siirtyneiden vapaajäsenten liittymistä osastoon. Heitä oli kaikkiaan 14. Taustalla olivat tietysti taloudelliset seikat eli heiltä ei ollut aiemmin eikä nytkään jäsenmaksupalautuksia tullut. Liiton kanta oli kuitenkin se, että koska uudet maksavat Tilastokeskuksen jäsenet tuovat rahaa osastolle, niin myös vapaajäsenet on otettava mukaan.

Vuonna 2001 Mikkelin maakunta-arkistossa työskentelevät jäsenet olivat tiedustelleet osaston mahdollisuuksia tukea pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevien osaston jäsenten virkistystoimintaa. Kevätvuosikokous päättikin, että pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevat jäsenet voivat tehdä työpaikkakohtaisesti virkistysretken johonkin paikkakuntansa kesäteatteriin osaston tuella. Mikkelin ja Hämeenlinnan maakunta-arkistolaiset tekivätkin sitten kumpikin retken ja niillä oli mukana yhteensä 11 jäsentä. Osasto järjesti vielä erikseen matkan Vihdin kesäteatteriin katsomaan kuinka Mustalaisleiri muuttaa taivaaseen (mukana oli 9 henkilöä).

Vuoden 2001 aikana osa tilastokeskuksesta siirtyneistä ja siirretyistä siirtyi muihin osastoihin ja liittoihin. Osaston jäsenmäärä oli vuoden lopussa 151. Jäsenistä naisia oli 99 ja miehiä 52. Syyskokouksessa (jälleen Vanhan Karhu-kabinetissa) oli paikalla 29 osaston jäsentä, mikä prosentuaalisesti oli aika korkea luku. 2000-luvulla vuosikokoukset onkin sitten pidetty Pitkäsillan eteläpuolella joko Kansallisarkiston Cafe Hausenissa tai sitä lähellä olevissa ravitsemusliikkeissä.

Puheenjohtajana jatkoi vuonna 2002 Ulla Käpynen, sihteeriksi tuli Kansallisarkistosta Aira Koskela. Tilastokeskuksesta hallitukseen valitut eivät osallistuneet 2001 kokouksiin ja jäivät sitten pois. Niinpä uusi hallitus oli taas selvästi Arkistolaitoksen hallussa (7-3). Uutena jäsenenä sieltä tuli vielä Kirsi Kekki ja Jouni Kitti Maa- ja metsätalousministeriöstä siirtyi varajäsenen paikalta varsinaiseksi jäseneksi. Sihteeri Heidi Katz siirtyi puolestaan varajäseneksi ja uudet varajäsenet olivat Toivo Korkala (Kansallisarkisto), Marko Mäki (Sosiaali- ja terveyshuollon tuotevalvontakeskus) ja Leena Mielonen (Vuorelan koulukoti).

Vuonna 2002 oli liiton edustajakokous. Osaston jäsenet olivat jo vuoden alussa perustaneet Tuula Partasen valitsijayhdistyksen. Tällä kertaa Kansallisarkistosta asetettiin vain yksi ehdokas. Edellisillä kerroilla oli ollut kaksi ehdokasta ja kun vuonna 1994 edustajia valittiin 400, niin molemmat olivat menneet lävitse. Seuraavassa liittokokouksessa 1998 paikkoja oli vain 200 ja äänet hajosivat niin, että kumpikin jäi valitsematta. Valitsijayhdistyksen asiamiehenä toimi Jukka Kalervo ja vara-asiamiehenä

Seppo Peltonen. Partasen lisäksi ehdokkaina olivat Timo Pirttijärvi (Oikeushallinto) ja Sinikka Lepomäki (Tilastokeskus). Timo Pirttijärvi on pitkäaikainen osaston jäsen, Hovioikeuden tuomari. Hän ei ole osallistunut osaston toimintaan, mutta on toiminut kunnallispolitiikassa Nurmijärven kunnanvaltuuston puheenjohtajana ja ollut ehdokkaana (SDP) eduskuntavaaleissa Uudellamaalla. Vuonna 1988 hän oli presidentin valitsijamiehenä valitsemassa Mauno Koivistoa toiselle kaudelle. Sinikka Lepomäki puolestaan on Tilastokeskuksen ammattiosastosta siirtyneitä, siellä hyvinkin aktiivinen ammattiyhdistysihminen, mutta Valtion Virkamiesten toimintaan hän ei osallistunut. Hän on sittemmin toiminut eläkkeellä ollessaan aktiivisesti Valtion eläkkeensaajien (VES) sihteerinä.

Keskittäminen onnistui erinomaisesti. Tuula Partanen sai vaaleissa melkoisen äänisaaliin, 55 ääntä ja oli helsinkiläisistä A-vaaliliiton ehdokkaista kahdeksas (42 valittiin). Liittokokouksessa hän toimi ääntenlaskijoissa varamiehenä ja valittiin liittohallituksen ensimmäiseksi varajäseneksi. Muut eivät tulleet valituiksi.

Osasto järjesti vuoden aikana kolme virkistysretkeä jäsenten eniten toivomiin paikkoihin. Risteilyt tehtiin Hämeenlinnasta Tampereelle, Helsingistä Porvooseen ja Mikkelistä Anttolaan. Retkille osallistui toimintakertomuksen mukaan muutamia osastomme jäseniä. Mielenkiintoa oli siis jälleen Hämeenlinnan ja Mikkelin maakunta-arkistossa. Liiton talvi- ja kesäpäiville osallistuneille myönnettiin matkatukea.

Valtion palkkausuudistus oli näinä aikoina kovasti tekeillä. Periaatteet oli sovittu VES- ja TES – sopimuksissa jo 21.12.1993 ja sen jälkeen uusittu eri sopimuksissa. Eteneminen ei kuitenkaan ollut kovin nopeaa. Vuonna 2000 uusien järjestelmien piirissä oli hieman yli 10 000 virkamiestä. Vuonna 2001 Valtion työmarkkinalaitos ja pääsopijajärjestöt antoivat yhteisen kannanoton uudistustyön vauhdittamisesta ja tavoitteiden tarkentamisesta. Tämä ainakin vauhditti suunnittelua, tosin uusia sopimuksia syntyi aluksi hitaasti sillä vuoden 2002 loppuun mennessä vain 13,8 % virkamiehistä oli uusien järjestelmien piirissä. Valtion Virkamiesten jäsenet olivat keskeisessä roolissa Arkistolaitoksessa ja näin pääluottamusmies Tuula Partanen selosti asian kehittymistä Valtti-lehdessä 10/2002:

”Arkistolaitoksessa asetettiin joulukuussa 1993 työryhmä valmistelemaan uutta palkkausjärjestelmää. Seuraavana vuonna työryhmä tutustui markkinoilla oleviin järjestelmiin. Vuonna 1995 laadittiin kirjalliset tehtäväkuvaukset, joista tiedotettiin kerran henkilökunnalle laitoksen henkilöstölehdessä. Vuosina 1996-1997 jatkettiin arviointia ja laadittiin tehtäväkohtaisen palkanosan lomakeluonnos. Valmistelutyöryhmä jätti loppuraporttinsa työnantajalle lokakuussa 1997. Seuraavana vuonna ei hankkeessa tapahtunut edistymistä ja vuosi 1999 kului vaatavuustekijöiden hiomisessa.

Viime vuonna työ käynnistettiin uudelleen ja henkilöstöltä pyydettiin ajanmukaiset, uudistetut tehtäväkuvaukset. Lisäksi laadittiin 30 viitetehtävää. Tänä vuonna kaikki arkistolaitoksen tehtävät on sijoitettu vaatavuustasoille.

Helmikuussa 2002 valmistelutyöryhmä kiersi tiedottamassa asiasta maakunta-arkistoissa. Kansallisarkistossa pidettiin kaksi tiedotustilaisuutta.

Vaativuusryhmiin sijoittamisen jälkeen yksiköiltä on pyydetty uudet lausunnot. Työryhmä on pitänyt muutaman kokouksia kesälomien jälkeen, mutta työnantajapuolen edustajilla on ollut kiireitä eikä kokouksissa ole riittänyt aika hankkeen perusteelliseen käsittelyyn. Sopimusluonnosta on käsitelty parissa kokouksessa, rahasta ei ole vielä keskusteltu. Tavoitteena on ottaa uusi palkkausjärjestelmä käyttöön seuraavan sopimuskauden alusta. Arkistolaitoksessa uuden sopimuksen piiriin tulisi n. 200 virkamiestä. Arviointijärjestelmä on Palkkavaaka.”

Keijo Savelainen tarkasteli siirtymistä uusiin palkkausjärjestelmiin lähtien liikkeelle neuvottelujärjestelmän muutoksista:

Valtion virkamiesten kuoppakorotusratkaisujen siirtyminen keskustasolta (JTA-VM) virastotasolle oli demokratian ja käytännön kannalta merkittävä. Ammattiosastot pääsivät vaikuttamaan itse ja suoraan palkkaluokkien tarkistamiseen. Vaikuttaminen oli todellista, koska virastokohtaiset neuvottelutulokset eivät juuri muuttuneen lopullisessa käsittelyssä. Tämä vaihe oli ammattiosastoille harjoittelua neuvottelutoimintaan uusien palkkausjärjestelmien asioiden suhteen.

Vuonna 2002 siis myös Valtion Virkamiesten jäsenistö oli matkalla kohti uusia palkkausjärjestelmiä. Syyskokouksessa käytiin erään jäsenen esityksestä muutamia äänestyksiä, jotka päättyivät kaikki 20 – 1. Näillä äänillä hyväksyttiin edelleen työväenlehtituki (25 euroa) ja avustukset Mediheilille ja Suomen punaiselle ristille (kumpikin 250 euroa). Lisäksi esitettiin, että ruokatarjoilu jätetään pois syyskokouksista, tämä ei saanut kannatusta. Äänestysten takia kokous kestitkin lähes 4 tuntia ja Kansallisarkiston Cafe Hausenista jouduttiin poistumaan kellarin kautta koska kulku ovista oli tehty turvallisuussyistä hankalaksi virka-ajan ulkopuolella. Jäseniä oli vuoden 2002 lopussa 153 lähes 30 työpaikalla Uudeltamaalta Lapin lääniin saakka. Jäsenmäärä säilyi täsmälleen samana seuraavankin vuoden (2003) loppuun. Naisten ja miesten osuudet pysyivät myös vakioina (2/3 – 1/3).

Ulla Käpynen jäi seuraavaksi eläkkeelle ja uusi puheenjohtaja piti löytää. Vanhassa oli vara parempi sillä Tuula Partanen palasi puheenjohtajaksi vuonna 2003. Varapuheenjohtajaksi tuli Kirsi Kekki ja sihteerinä jatkoi Aira Koskela. Hallitukseen valittiin Irja Heinipuro (Tilastokeskus), Kyösti Helin (Maa- ja metsätalousministeriö), Jouni Kitti, Leena Lepistö (Hämeenlinnan maakunta-arkisto), Paula Oksanen (Tilastokeskus), Taina Salmi (Kansallisarkisto) ja Matti Simola. Varajäsenet Heidi Katz ja Jukka Kalervo. SAK:n Helsingin paikallisjärjestöön nimettiin edustajaksi Jukka Kalervo.

Jäseniä osallistui VAL:n Tampereen kesäpäiville ja VAL – Uusimaan järjestämälle risteilylle.

Vuonna 2003 päätettiin seuraavan vuoden tuki osoittaa Kaunialan sotavammasairaalalle koska jatkosodan päättymisestä tuli 60 vuotta sekä SPR:n katastrofirahastolle.

Tuula Partanen jatkoi puheenjohtajana myös seuraavana vuonna. Vuoden 2004 hallitukseen oli enemmän halukkaita kuin paikkoja ja niinpä syyskokouksessa poikkeuksellisesti äänestettiin. Äänestyslippuja jätettiin 26, joista yksi oli tyhjä. Varsinaisiksi jäseniksi tulivat (suluissa äänimäärä):

Matti Simola (21)

Anneli Laakso (20)

Aira Koskela (18)

Taina Salmi (18)

Jouni Kitti (17)

Sari Pesonen (17)

Kirsi Kekki (16)

Paula Oksanen ja Irja Heinipuro saivat 12 ääntä ja heidät valittiin varajäseniksi. Paula Oksanen ilmoitti vuoden alussa eroavansa tehtävästä. Toimihenkilöt jatkoivat ennallaan.

Vuoden alussa otettiin esille hyvissä ajoin seuraavana vuonna tapahtuva osaston 50-vuotisjuhla ja nimettiin toimikunta valmistelemaan sitä. Toimikuntaan kuuluivat Partanen, Kalervo, Kitti ja Salmi. Simola toimi asiantuntijajäsenenä. Vuoden lopulla päätettiin, että juhla pidetään Kruununhaassa Kirjan juhlasalissa. Vuoden aikana Vuorelan koulukodista liittyi osastoon useita jäseniä.

UUDET PALKKAUSJÄRJESTELMÄT

Vuonna 2003 oli saatu läpimurto palkkausjärjestelmien uudistamisessa kun poliisihallinnossa toteutettiin pitkän ja monivaiheisen valmistelun jälkeen uusi palkkausjärjestelmä (UPJ). Poliisin sopimus oli melko monimutkainen ja siihen vielä liittyi läpimenon varmistamiseksi tehty sisäasiainministeriön työnantaja-päätös eräille poliisimiehille maksettavasta pääkaupunkiseutulisästä. Tästä lisästä käydään vielä oikeutta tasa-arvo- ja syrjintäperusteilla. Tosiasiassa sen tausta on jo vuodessa 1954 kun Helsingin poliisit saivat ylimääräisen palkkaluokan.

Vuoden 2003 lopussa 37 % kaikista virkamiehistä oli uusien järjestelmien piirissä eli osuus oli kolminkertaistunut vuoden aikana. Kansallisarkistossa saatiin sopimus uudesta palkkausjärjestelmästä huhtikuussa 2004, mistä

alkaen käytössä on ollut ns. kannustava palkkausjärjestelmä. Vuoden 2005 lopussa yli 90 %:lla virastoista oli joko neuvottelutulos tai sopimus uudesta palkkausjärjestelmästä. Yhtenäiset palkkaustaulukot oli korvattu monenlaisilla järjestelmillä, yleisimpiä näyttävät olleen Columbus, Hay, Palkkavaaka ja Weigh and See. JopiArvio, IPE ja TEPAKe-sovellus olivat joissakin virastoissa käytössä. Monessa virastoissa tehtiin lisäksi omia sovelluksia, vuosina 2002 – 2004 VAL:n kentässä oli käytössä tai suunnitteilla ainakin 30 omaa sovellusta.

Miten palkkaus uudistus sitten nähtiin? Kommentti maakunnasta: ”UPJ tulee – oletko valmis? Kyllä saarnamatkoja tehtiin maakuntiin. Me vanhat starat olimme katkeria koska uudet starat kirmasivat heti samoille palkkoille. Vahvaa mutua, että vaatavuustaso seurasi nimikettä eikä tehtäviä.” ja lisää: ”Keskustelut lähinnä välttämätön paha, epämiellyttävä tilaisuus molemmille osapuolille. Varsinkin jos todetaan, että oikeastaan pitäisi maksaa enemmän palkkaa, mutta ei ole rahaa. Eli puhuttiin lämpimiksemme ja työnantaja maksoi jotakin. Sinänsä oppimis- ja koulutustavoitteiden asettaminen on ihan järkevää.”

Maa- ja metsätalousministeriössä uudistus nähtiin Jouni Kitin mukaan onnistuneeksi varsinkin pienipalkkaisten kohdalla, vaatavuustasojen koettiin siellä merkittävästi korjautuneen todellisia tehtäviä vastaaviksi.

Tuossa näkyikin muutamia uusien palkkausjärjestelmien yleispiirteitä. Ikälisäjärjestelmän poistaminen paransi selvästi nuorempien työntekijöiden palkkausta, mikä olikin tavoitteiden mukaista. Vanhat eivät siitä tietenkään aina pitäneet eli kuten erään ministeriön hallintopäällikkö totesi järkyttyneenä: ”Vanhat virkamiehet tulivat suorastaan haukkumaan”. Nimikkeiden ja palkkausten yhteys suurelta osin varmaan säilyi, mutta muutoksiakin tapahtui kun tehtävät käytiin tarkasti lävitse. Jouni Kitti kertoi ministeriönsä muutaman keskitason päällikön ottaneen yhteyttä (kuuluivat toiseen ammattiliittoon) ja valittaneen joutuneensa alhaiseen vaatavuustasoon. Jounin vastaus oli kuiva: ”Eivät teidän todelliset tehtävänne korkeampaan riitäkään.” Tuloseskustelut huomattiin kunnolla tässä vaiheessa, tosin niiden vaikutus palkkaukseen oli alkuperäisen vaatavuustasomäärittelyn jälkeen usein marginaalinen, koska rahaa ei läheskään aina ollut käytettävissä. Palkkausjärjestelmien perusteisiin on kirjoitettu, ettei raha saa vaikuttaa vaan tehtävät, tosin koskaan niissä ei kai kerrota mistä se raha tulee. Tulosohejaus siis jollakin tavalla jalkautui myös suoritustasolle tässä vaiheessa eli 10 – 15 vuotta myöhemmin siitä kun se lanseerattiin valtionhallintoon. Tulospriima ja muut hienot termit sitä eivät jalkauttaneet vaan tuloksen ja palkan ainakin teoriassa tapahtunut yhdistäminen.

2000-luvun alussa valtion palkkalaisten suhteellinen asema hieman parani eri sektorien vertailuissa. Vuosituhannen alun sopimukset ja ns. VALPAS-ratkaisut toivat valtiolla

hieman yksityistä sektoria ja kuntia paremman palkkakehityksen, joilla tosin itse asiassa vain saatiin kurottua kiinni 1990-luvun pysähtyneisyydestä johtunutta jälkeenjääneisyyttä. Tosin pääosin taulukon yläpäähän sijoittuneet VALPAS-ratkaisut eivät pienipalkkaisia kauheasti ilahduttaneet. Myös uusilla palkkausjärjestelmillä oli kiistatta ainakin keskimäärin myönteisiä vaikutuksia.

Kesällä 2004 kesäteatteritukea haki ja sai 13 jäsentä ja yksi osallistui tuetusti liiton kesäpäiville. Jäseniä osallistui VAL-Uusimaan yhdistettyyn pikkujoulu-museoteatterimatkaan Riihimäelle lokakuussa. Vuoden lopussa jäseniä oli 151 ja kuten edellä todettiin, niin liitossa oli 229 osastoa, joista 54 oli suurempia kuin Valtion Virkamiehet. Vuoden lopun jäsenmäärissä on joinakin vuosina ollut pientä eroa liiton ja osaston tilastoissa koska jäsenistöä tulee ja eroaa liiton kautta ja osaston jäsenyyspäätökset tapahtuvat useimmiten myöhemmin. Vuoden 2004 lopussa ero oli hieman tavallista suurempi. Syysvuosikokous päätti tukea Kansainvälistä solidaarisuussäätiötä ja SPR:n katastrofirahastoa.

Tuula Partanen jatkoi juhluvuonna 2005 puheenjohtajana. Syyskokouksessa 21.11.2004 jouduttiin jälleen äänestämään hallituksen jäsenistä, paikalla oli 30 osaston jäsentä ja 2 liiton toimitsijaa (Kaarina Saikkonen ja Markku Rehmonen). Tiukan äänestyksen jälkeen valituiksi tulivat Marja-Terttu Falck (Mikkelin maakunta-arkisto), Heidi Katz, Kirsi Kekki, Jouni Kitty, Anneli Laakso, Taina Salmi, Matti Simola ja Erja Stenberg (Vuorelan koulukoti). Varajäseniksi jäivät Aira Koskela, Erja Laurila ja Pirjo Tekkala. Taina Salmi valittiin uudeksi sihteeriksi.

Resurssit keskitettiin 50-vuotisjuhlaan, joka pidettiin Kirjan juhlasalissa 21.11.2005, paikalla oli 30 osaston nykyistä ja entistä jäsentä. Puheenjohtaja Tuula Partanen avasi tilaisuuden ja juhlapuhujana oli suomalaisen työelämän johtaviin tutkijoihin kuuluva Helsingin yliopiston poliittisen historian professori Pauli Kettunen. Liiton tervehdyksen esitti liittosihteeriksi Pirjo Mäkinen.

Mäkinen jakoi tilaisuudessa osaston aktiiveille VAL:n hopeiset ansiomerkit. Nämä saivat Jukka Kalervo, Ulla Käpynen, Tuula Partanen ja Matti Simola. Nämä olivatkin aivan viimeisiä liiton ansiomerkkejä koska VAL, VTY ja KTV yhdistyivät seuraavan vuoden alussa Julkisten ja hyvinvointialojen liitoksi (JHL).

Paikalla oli pitkästä aikaa Paavo Tolonen sekä entisistä puheenjohtajista Tapani Viitala, joka oli siirtynyt viimeisiksi virkavuosiksi Opetusministeriöön ja sen ammattiosastoon. VTY:n toimitsijat Ilkka Alava ja Heikki Sipiläinen olivat myös paikalla antamassa keskusjärjestön väriä.

Musiikista vastasivat Duo Susan Aho ja Anna Baric-Lakopoulos, jotka esittivät kansanlauluja ja vanhoja iskelmiä. Susan Aho, joka tunnettiin jo lauluyhtye Wärttinästä ja monesta muustakin yhtyeestä tuli myöhemmin kuuluisaksi toisena Kuunkuiskaajana ja Suomen Euroviisuedustajana. Aho soitti harmonikkaa laulun lisäksi, Anna Baric-Lakopouloksen soitin oli viulu. Baric-Lakopouloksen vaiheet olivat traagiset koska kreikkalainen miehensä surmasi hänet kaksi vuotta myöhemmin.

Jouni Kitti esitti tilaisuudessa joikuja ja erityisesti hänen oman sukunsa oma joiku (Elämää Storraskaidissa 1800-luvulla) saavutti suurta suosiota. Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden nykyisin eläkkeellä oleva tarkastaja Jouni Kitti on alun perin poromiessukua Inarista Muotkatunturilta ja hän on kuulunut mm saamelaisparlamenttiin (nykyinen saamelaiskäräjät) ja omaa laajan käytännön asiantuntemuksen pohjoisen oloista ja asioista. Saamenkielisen lehden päätoimittajana hän on toiminut 20 vuotta. Merimies-unionin kalastusasiamiehen tehtäviä Inarin ja Utsjoen alueella hän hoiti 1980-alkuun. Vuonna 1970 Kitti muutti Helsinkiin ensin työsuhteiseksi tutkijaksi valtiolle ja sitten 1978 Maa- ja metsätalousministeriöön ensin kalatalouden tavoitekomitean sihteeriksi. Asenteet siinä vaiheessa olivat ministeriössä varsin ennakkoluuloiset muualta kuin maaseudun valtakulttuurista tullutta kohtaan. Nimityksen vakinaiseksi virkamieheksi Kitti sai 1980-luvun lopulla, jolloin hän liittyi Valtion Virkamiehet ry:n jäseneksi. Kitin virkamiesura alkoi hieman vaikeasti koska oli virka ja töitäkin olisi ollut, mutta aluksi ei ollut työhuonetta eikä puhelinta. Kansliapäällikön puheilla piti käydä ennen kuin asiat alkoivat sujua. Mutta vähitellen työilmapiiiri muuttui vuosien myötä varsin myönteiseksi etenkin siinä vaiheessa kun alettiin käydä keskusteluja alkuperäis- ja heimokansoja koskevan ILO-sopimuksen ratifiointista, jota Suomi ei ole toistaiseksi ratifioinut. Saamelaisethan luetaan pohjoismaissa alkuperäiskansoihin.

Vuorelan koulukodista oli osastoon tullut jatkuvasti uusia jäseniä ja vuoden 2005 aikana jäsenmäärä oli niin suuri (18), että oman osaston perustaminen oli aiheellista. Uusi osasto perustettiin 18.3.2005 nimellä Lastensuojelun ammattilaiset ry ammattiosasto. Valtion Virkamiehet tuki toiminnan aloittamista rahallisesti yhtä jäsenmaksupalautusta vastaavalla summalla, 139,57 euroa. Tässä vaiheessa Anneli Laakso ja Erja Stenberg jättivät osaston hallituksen. Koulukotien henkilöstön poistuttua jäsenmäärä väheni ja oli vuoden lopussa 132. Naisia oli 88 ja miehiä puolet siitä. Keväällä VAL - Uusimaa esitti uuden virkistysyhdistyksen perustamista VAL - Uusimaan lakkautuessa VAL:n myötä. Yhdistyksen kanta oli myönteinen ja uuden VALU:n toimintaan alettiin heti osallistua.

Vuosikokous päätti valita yleishyödylliseksi avustuskohteeksi SPR:n katastrofirahaston. Palkansaajalehtien tilaajille myönnettiin tukea 25 euroa ja Mikkelin maakunta-arkistossa työskenteleville jäsenille annettiin tukea KTV:n yhteisjärjestön toimintaan osallistumista varten 30 euroa/jäsen. Tilintarkastajiksi valittiin Hannu Digert ja eläkkeelle siirtyneen Pekka Rönkön tilalle Heikki Sipiläinen. Sääntömuutokset käsiteltiin kahdessa kokouksessa, joista toinen oli syysvuosikokous.

KOHTI UUTTA EDUNVALVONNAN MUSKELIA – JULKISTEN JA HYVINVOINTIALOJEN LIITTO JHL

Valtion ja erityispalvelujen liiton (VAL) liittokokous oli vuonna 2002. Vaalit olivat tietysti jälleen suhteelliset. Äänestysviikkaus laski hieman edellisestä kerrasta ja oli nyt 55,7 %. Vaaliliittoja oli kaksi:

Turvallisuutta muutoksessa VAL – vaaliliitto (SDP ym.)

Jäsenten VAL – vaaliliitto (VAS ym.); tämän vaaliliiton asiamiehenä toimi Valtion Virkamiehiin kuulunut Yrjö Orajärvi.

Voimasuhteissa ei suuria muutoksia tapahtunut, enemmistöryhmä sai äänistä 84,5 % ja paikoista 172 ja vähemmistöryhmä 15,6 % ja paikkoja 28. Vähemmistö siis hieman eteni. Naisten osuus laski vuoden 1994 tasolle, ollen nyt 43 %. Raimo Rannisto valittiin edelleen puheenjohtajaksi ja Pirjo Mäkinen sihteeriksi.

Liiton jäsenmäärä oli siinä vaiheessa runsaat 27 000 ja se oli pudonnut huippuvuosista noin kymmenellä tuhannella. Valtion virkamiehiä oli maassa kaikkiaan enää alle 60 % siitä mitä 1980-luvun lopulla. Liikelaitostaminen ja yhtiöittäminen olivat vähentäneet virkamiesten määrää valtiolla. Postilaiset, veturimiehet ja rautatieläiset olivat jättäneet VTY:n, jossa VAL oli nyt selvästi suurin liitto. Eroissa oleellista oli se, että liitot pääsivät neuvottelemaan suoraan sopimuksista ja saivat edustuksen SAK:n hallitukseen, jäsenmaksutkin olivat alempia. Saattoi olla myös henkilöristiriitoja. VTY oli jo ajanut alas toimintojaan. Vanhat ammattiyhdistysjohtajat olivat kohta jäämässä eläkkeelle, sukupolvi oli vaihtumassa suurten ikäluokkien mukana. Keskustelu järjestörakenteista oli jälleen kerran liikkeellä.

Edellä on todettu, että jo ammattiyhdistysliikkeen yhdistymisvaiheissa 1960-luvun lopulla oli SAK:n valtionsektorin liittojen osalta esillä pitemmälle meneviä suunnitelmia kuin mitä silloin toteutui. 1970 –luvulla suunniteltiin valtion suurliittoa VTY:n puitteissa ja vuosikymmenen lopulla silloinen VVTL ja VaTy yhdistyivät. 1990 – luvun alussa selvitettiin yhteistyömahdollisuuksia toimitsijoiden toimesta, mutta ne eivät tuloksiin johtaneet. Keskusteluja ja neuvotteluja käytiin 1990-luvulla myös kaikkien virkamiesten keskusjärjestöjen yhteistyöstä ja yhdistymisestä siinä vaiheessa kun ensin Virkamiesliitto ja sitten TVK joutuivat lopettamaan toimintansa. VAL:n ja STTK-J:n välillä yhteistyö olikin jo pitkällä. Yhdistymiskeskustelut kaatuivat Heikki Sipiläisen muistaman mukaan siihen, että STTK-J (nykyisin PARDIA) olisi halunnut akavalaiset (AKAVA-JS, nykyisin JUKO) mukaan, mutta siellä ei ollut kiinnostusta. Vuosituhannen alussa asia tuli jälleen vahvasti esille. Kuntien virkamiesten ja työntekijöiden määrä oli lisääntynyt ja yksityinen sektori oli kasvattamassa osuuttaan julkisen vallan rahoittamassa palvelutyössä, tästä joukosta sekä VAL että KTV halusivat säilyttää otteen Tässä vaiheessa esille tuli koko SAK-laisen julkisen alan yhteistyö. SAK:n edustajakokous esitti julkisen sektorin liittojen yhteistyön syventämistä. VAL:n liittokokous 2002 yhtyi näkemykseen tukemalla entistä tiiviimpää yhteistyötä.

Kesäkuussa 2002 asetettiin työryhmä, jossa olivat mukana VAL, VTY ja KTV ja jonka tehtävänä oli selvittää millaisella yhteistyöllä ja organisaatiolla julkisen sektorin ja hyvinvointipalvelujen piirissä työskentelevien edunvalvonta hoidetaan muuttuneissa oloissa. Selvitysmieheksi pyydettiin VTM Päivö Puhakainen. Selvitys valmistui helmikuussa 2003. Siinä todettiin, että liitoilla oli samantapainen jäsenistö, yhteiset uhkat, yhteinen peruslinja edunvalvonnassa ja yhteiset mahdollisuudet, yhteinen keskusjärjestö, rationalisointihyötyä oli saavutettavissa ja voimavaroja voitaisiin kohdentaa uudelleen. Puhakainen esitti 7 vaihtoehtoa yhteistyön tiivistämiseksi. Liitot päättyivät nopeasti

näkemykseen, että jatkoselvityksen kohteeksi asetetaan liittojen yhdentymiseen tähtäävä vaihtoehto. Keväällä 2003 muodostettiin nykyisten johtamismallien mukaisesti ohjausryhmä, hankevastaavat ja kahdeksan alaryhmää.

Työryhmien yhteenvetoraportti hyväksyttiin joulukuussa 2003 ja aiesopimus valmisteltiin kesällä 2004 ja hyväksyttiin liitojen edustajistoissa ennen kesälomia ja yhdistymissopimus allekirjoitettiin VTY:n toimistossa 14.12.2004. Vuonna 2005 vanhat liitot purettiin ja uusi liitto Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL perustettiin 22.-23.11.2005. VAL siirtyi kokonaisuudessaan JHL:n sisälle, pienemmistä VTY:n liitoista tuli yhteisöjäseniä. Näitä ovat Vankilavirkailijain liitto, Tulliliitto ja Merivartioliitto. Myöhemmin on vielä liittynyt Aliupseeriliitto. Vuoden 2011 puolella myös rautatieläiset ovat tulossa mukaan.

Päivö Puhakaisen mukaan VAL oli alusta alkaen yhdistymisen kannalla. Eniten epäilyksiä tai ainakin varovaisuutta oli KTV:n puolella. VTY:llä ei ollut oikeastaan vaihtoehtoa, koska VAL oli joka tapauksessa lähdössä eikä VTY:llä olisi ollut edellytyksiä jatkaa pelkästään pienempien liittojen yhteisjärjestönä. Yksi tärkeä syy oli tietysti eräiden keskeisten toimijoiden ikä ja siten tulossa oleva eläköityminen, näin johtopaikoista ei syntynyt kilpailua, VAL:n puheenjohtaja Raimo Rannisto jäi eläkkeelle vuoden 2006 alussa ja VTY:n pääsihteeri Jaan Vingisaar 2007. Pienet VTY:n jäsenliitot olivat aluksi ongelmallisia, mutta kun niille kehiteltiin yhteisöjäsenyys ja aikaisemmat työttömyyskassat säilyivät, niin sekin ongelma ratkesi. Heikki Sipiläisen muistaman mukaan tämä oli Ranniston idea.

Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL siis lopetettiin ylimääräisessä liittokokouksessa 21.11.2005. Edustajina olivat vuonna 2002 valitut liittokokousedustajat. Päätös oli yksimielinen. Lopettamisvaiheessa VAL:ssa oli 22 850 jäsentä.

Uuden liiton JHL:n johto tuli kokonaisuudessaan suuresta KTV:sta: puheenjohtaja Tuire Santamäki-Vuori ja toimialajohtajat Teija Asara-Laaksonen ja Heikki Kehälinna. Jaan Vingisaar siirtyi vielä runsaaksi vuodeksi johtajan vakanssille uuteen liittoon.

Lainataan kappaleen lopuksi Ilkka Alavan taustamuistiota vuodelta 2005:

”Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL tulee olemaan Suomen suurin ammattiliitto. Se on iso muskeli julkisen sektorin työmarkkinapolitiikassa ja yhteiskunnallisessa edunvalvonnassa.”

VALTION VIRKAMIEHET RY VUODESTA 2006 - JHL 830

Uudessa liitossa (JHL) säännöt määrittelevät osaston, jonka virallinen nimi nyt on valtion virkamiehet JHL ry. ja numero 830, toiminnan seuraavasti:

Yhdistyksen toimialueena on koko maa ja sen tarkoituksena on koota valtion virastoissa ja laitoksissa työskentelevät ja opiskelevat liiton (JHL) piiriin. Yhdistys toimii näiden ja liiton sääntöjen sekä päätösten mukaisesti jäsentensä palvelussuhteiden ehtojen ja työolosuhteiden parantamiseksi heidän ammatillisten, oikeudellisten ja

yhteiskunnallisten etujensa ja oikeuksiensa edistämiseksi ja laajentamiseksi sekä heidän yhteiskunnallisten valmiuksiensa parantamiseksi.

HUOM. Jatkossakin osaston nimi kirjoitetaan tässä kirjassa edelleen suurin alkukirjaimin sekaannuksen välttämiseksi (Valtion Virkamiehet ry).

Tuula Partanen oli ollut edustajana VAL:n viimeisessä ylimääräisessä liittokokouksessa 2005 ja hänet valittiin uuden liiton siirtymäkauden edustajiston varajäseneksi.

Uusien sääntöjen mukaan osaston hallitus valitaan nykyisin kaksivuotiskaudeksi. Tuula Partanen valittiin puheenjohtajaksi 2006 -2007. Hallituksessa olivat varapuheenjohtajana Kirsi Kekki, sihteerinä Taina Salmi ja taloudenhoitajana Matti Simola. Muut jäsenet olivat Marja-Terttu Falck, Heidi Katz ja Jouni Kitti sekä varajäsenenä Nina Keinänen Kansallisarkistosta sekä Aira Koskela ja Pirjo Tekkala.

Käytännössä liittotason ratkaisut eivät toimintaan merkittävästi vaikuttaneet. Vuorelan koulukodin osaston perustamisen jälkeen Arkistolaitoksen jäsenten osuus oli taas selvästi suurin. Naisten osuus jäsenistöstä on edelleen noin kaksinkertainen miehiin verrattuna. Yhdistyksen toimintaa aktivoitiin osallistumalla uuden liiton järjestämiin yhdistysten toimintaa käsitteleviin kokouksiin ja koulutustilaisuuksiin. Yhdistys osallistui edelleen toiminnassa olevan virkistysyhdistyksen VALU ry:n (entinen VAL – Uusimaa) toimintaan, osasto oli aikaisemmin maksanut jäsenmaksua vain Uudellamaalla asuvista jäsenistään, nyt päätettiin maksaa kaikista koska VALU tulkittiin valtakunnalliseksi toimijaksi JHL:n valtion virkamiesten sektorilla. Myös SAK:n Helsingin paikallisjärjestö ry:n toimintaan on osallistuttu, tosin mielenkiinto siihen suuntaan on vähentynyt ja edustajia ei ole enää nimetty eikä jäsenmaksuakaan maksettu. Tukea työväenlehtien tilausmaksuista ja matkatukea liiton kesäpäiville osallistumista varten on jatkuvasti myönnetty.

Vuosikymmenen suurista valtion hankkeista alueellistaminen ei ole osaston toimintaa juurikaan vaikuttanut, ainakaan toistaiseksi. Tuottavuusohjelma on näkynyt jäsenmäärän vähenemisenä koska eläkkeelle jääneiden tai muihin tehtäviin siirtyneiden tilalle ei ole aina palkattu uusia työntekijöitä. Palvelukeskusten tulo on aika uusi asia, kommentit ovat suunnilleen samoja kuin muualtakin eli työt joudutaan edelleen tekemään virastoissa ja lähettämään sitten tiedot palvelukeskukseen. Kilpailuttamisesta jäsenistöllä tuntuu olevan jonkin verran kokemuksia, ainakin halvimpien tarjousten valinnasta kuultiin kielteisiä kommentteja. Tämä onkin varmaan ongelma, sillä mikäli tarjouspyyntöä ei ole kunnolla muotoiltu ja todellisia laatuvertailuja tehty, niin pelkästään hinnan perusteella hyväksytty tarjous voi osoittautua puutteelliseksi.

Vuonna 2006 järjestettiin JHL:n ensimmäinen liittokokous. Äänestysaktiivisuutta pyrittiin nostamaan ja niinpä osastokin päätti, että äänestäneiden kesken arvotaan kolme 50 euron lahjakorttia Stockmannin tavarataloon. Arvonnan suoritti posti. Osastolla ei omia ehdokkaita ollut koska Etelä-Suomen vaalipiiristä valittiin edustajistoon valtion sopimuslohkolta ainoastaan kolme edustajaa ja läpimenomahdollisuudet todettiin minimaalisiksi. Vaalien äänestysprosentti oli 44 % ja. Valtion Virkamiehet ry:n osalta 33,3

%. Mielenkiinto ei siis aktivoinnista huolimatta uuden liiton vaaleja kohtaan ollut aikaisempiin vaaleihin verrattuna kovin suurta.

Yhdistys järjesti 9.-10-9. 2006 syysretken Raseborg-opistoon Karjaalle. Retkeen sisältyi tutustuminen Fiskarsin ruukkialueeseen. Opistolla ohjelmassa oli petankkia, mölkkyä, sauvakävelyä, soutua sekä saunomista ja uintia leppoisan oleskelun lisäksi. Retkelle osallistui 7 tyytyväistä yhdistyksen jäsentä. Syysvuosikokous päätti myöntää vuosittaisen avustuksen Suomen punaiselle ristille ja Pelastakaa lapset ry:lle. Jäsenmäärä hivenen laski vuonna 2006.

Vuonna 2007 suunniteltiin uutta matkaa Raseborg-opistolle, mutta se peruuntui koska vain kaksi jäsentä ilmoittautui ja opiston tarjous ei ollut yhtä edullinen kuin edellisenä vuonna. Yhdistys osallistui sitten VALU:n järjestämälle kevätretkelle Kotkaan 5.5.2007. Osallistujia oli 8. Kulttuuritukea myönnettiin 20 jäsenelle vapaavalintaiseen kulttuuritapahtumaan osallistumiseen (kuittia vastaan), tätä mahdollisuutta käytti hyväkseen 16 jäsentä. Mikkeliäisille myönnettiin tukea paikallisen yhdistyksen pikkujouluun osallistumista varten. Tilintarkastajina 2007 toimivat Jukka Kalervo ja Aira Koskela.

Vuonna 2007 listattiin osaston luottamusmiehet ym. työpaikkojen luottamushenkilöt ja he olivat seuraavat:

Kansallisarkisto: luottamusmies Tuula Partanen, varaluottamusmies Kirsi Kekki; yhteistyötoimikunnan jäsenet Arimo Manninen ja Tuula Partanen

Mikkelin maakunta-arkisto: luottamusmies Marja Vuorinen, varaluottamusmies Marja-Terttu Falck

Oulun maakunta-arkisto: yhdyshenkilö Tuula Laakkonen

Hämeenlinnan maakunta-arkisto: yhdyshenkilö Leena Lepistö

Maa- ja metsätalousministeriö ja sen yksiköt: luottamusmies Jouni Kitti

Kansallisarkiston luottamusmies toimii samalla myös koko Arkistolaitoksen JHL:n jäsenistön pääluottamusmiehenä.

Vuosiksi 2008 – 2009 suoritettiin jälleen henkilövalinnat. Uusi puheenjohtaja Kirsi Kekki tuli jälleen Kansallisarkistosta, varapuheenjohtajaksi Tuula Partanen, sihteeri ja taloudenhoitaja ennallaan. Uudeksi hallituksen jäseneksi Martti Kupiainen (Kansallisarkisto) ja Marja-Terttu Falck sekä Jouni Kitti jatkoivat. Varajäseneksi tuli Aira Koskela ja uudeksi Marja Vuorinen (Mikkelin maakunta-arkisto). Tilintarkastajina 2008 toimivat Leila Hohenthal ja Pirjo Tekkala.

VALU teki teatteriretken Lahteen (Cats-musikaali). Osasto varasi joukon paikkoja ja lupasi maksaa 4/7 matkan hinnasta. Tarjous ei herättänyt suurta intoa koska vain viisi jäsentä osallistui ja matkasta tuli pientä tappiota. Syksyllä organisoitiin marjastusretki Lieksan Hönttövaaraan ja osasto lupasi maksaa jäsenten matkakuluista 70 %, tälle matkalle

osallistui kaksi jäsentä perheineen. Parhaiten jäsenet tavoitti jälleen vapaavalintainen kulttuuritoiminnan tuki, sitä käytti 15 jäsentä.

2008 vuosikokous päätti antaa tukea Pelastakaa lapset ry:lle ja Suomen punaisen ristin kotimaan kohteille Vuoden lopussa jäseniä 116. Naisia 78 (67 %) ja miehiä 38 (33 %). Jäsenmäärä alkoi vähetä erityisesti eläkkeelle siirtymisten takia, vuosina 2008 – 2010 lähes 20 jäsentä on siirtynyt eläkkeelle.

Julkisten ja hyvinvointialojen ammattiliittoon siirtyneet VTY:n toimitsijat Ilkka Alava ja Heikki Sipiläinen siirtyivät JHL:n ammattiosastoon vuonna 2008. Syynä oli se, että JHL:ssa on talokohtainen TES. Sipiläisen mukaan pakkoa ei olisi ollut, mutta koska työsuhteen ehdoista jouduttiin neuvottelemaan eri tavalla kuin pienessä VTY:n toimistossa ja palkkaus uudistus oli tulossa, niin omien asioiden hoidon takia todettiin helpommaksi kuulua työpaikan osastoon. VTY:ssä työsuhdeasiat oli hoidettu itsenäisesti oman työhjesäännön ja luottamusmiehen kautta. Koska järjestön loppuvaiheessa kaikki toimitsijat olivat Valtion Virkamiehet ry:n jäseniä, niin tehtävä ikään kuin tavallaan kuului osaston jäsenelle, vaikka sitä osaston hallitus ei edes tiennyt eikä sillä VTY:n asioiden kanssa mitään tekemistä ollutkaan. VTY:n Pääsihteeri Jaan Vingisaar siirtyi johtajaksi JHL:oon ja hän jäi eläkkeelle (2007) Valtion Virkamiehet ry:n jäsenenä jääden osaston eläkeläisjäseneksi. SAK:ssa koulutustoimitsijana ollut Reijo Päivärinta jäi eläkkeelle 2008. Näin osaston rooli aktiivisten ammattiyhdistystoimitsijoiden yhdistyksenä on päättynyt, toki eläkeläisjäseniä on jäänyt osastoon.

Vuonna 2009 kevätkokouksessa oli paikalla Pentti Helo, joka kertoi pääkaupunkiseudun eläkeläisjärjestöjen toiminnasta, ja erityisesti Itä-Helsingin vanhusten palvelutalojen toiminnasta.

Pentti Helo (s.1927) jäi eläkkeelle VTVL:n puheenjohtajan tehtävistä vuonna 1987. Sen jälkeen hän on toiminut aktiivisesti eri tehtävissä. Valtion eläkkeensaajien (VES - Helsinki) toiminnasta on käynyt kertomassa osaston kokouksissa muutaman vuoden välein. Hän johti Eläkkeensaajien keskusliiton Helsingin piiriä toistakymmentä vuotta. Hän on toiminut myös Helsingin vapaaehtoisjärjestöjen neuvottelukunnan ja vanhusneuvoston puheenjohtajana. Kunnallispolitiikkaan hän on myös eläkeläisenä osallistunut. Vuoden 1992 kunnallisvaaleissa hänet valittiin SDP:n ryhmän ensimmäiseksi varajäseneksi ja osallistui käytännössä kaikkiin kokouksiin ja kertoi paikallislehden haastattelussa toimineensa tavallaan vara-Paavona, koska kauden aikana SDP:n puheenjohtajaksi ja pääministeriksi valittu Paavo Lipponen harvoin ehti kokouksiin. Vuosien 1996 ja 2000 vaaleissa Helo sitten valittiin varsinaiseksi valtuutetuksi ja vielä 2004 varavaltuutetuksi.

Helo on osallistunut erityisen aktiivisesti Itä-Helsingin lähimmäistyö ry:n (Hely) toimintaan. Järjestön toiminta alkoi 1980-luvulla vapaaehtoisena palvelutoimintana. Uudeksi toimintamuodoksi tulivat sitten palveluasunnot. Ensimmäinen Hely-koti valmistui Myllypuroon ja toinen Herttoniemeen yhteistyössä sotaveteraanien kanssa. Kolmantena vuorossa oli Kontulan Hely-

koti. Helyn lisäksi Helo on toiminut Pohjois-Helsingin lähimmäistyö ry:n (PULMU) puheenjohtajana. PULMU tuottaa alueellaan kotipalveluja. Pentti Helo on edelleen Valtion Virkamiehet ry:n vapaajäsen.

Hallitus kiinnitti huomiota siihen, että Arkistolaitoksen tiedotus painottaa toiminnassaan ainoastaan yhden järjestön näkökulmaa. Asiasta huomautetaan tiedotusta hoitaville henkilöille.

Tuula Partanen oli jäämässä eläkkeelle ja Arkistolaitoksen JHL:n jäsenistön pääluottamusmieheksi tuli osaston puheenjohtaja Kirsi Kekki ja varapääluottamusmieheksi Aira Koskela. Mikkelin maakunta-arkiston luottamusmieheksi tuli Marja-Terttu Falck.

Suomen punaisen ristin katastrofirahasto oli vuoden tukikohde. Kulttuuritukea käytti hyväkseen 12 ja työväenlehtitukea 8 jäsentä. Palkansaaajalehtien tilaajien määrä osastossa on tasaisesti vähentynyt, sillä 1990-luvulla tukea maksettiin lähes 20 jäsenelle.

Syyskokous, joka pidettiin vaihteeksi Kruununhaan saksalaisessa ravintolassa (Zinnkeller) päätti, että jäsenistön osallistumista omaehtoisin virkistystapahtumiin tuetaan 20 eurolla vuodessa. Tapahtuman ei enää tarvitse välttämättä sisältää kulttuuria vaan muunkinlainen virkistysmuoto käy. Virkistyspainotteisuus siis edelleen näkyy vahvasti osaston toiminnassa vaikka sitä jo ehdittiin 1990-luvun lopulla paheksua.

Kaudeksi 2010 – 2011 valittiin puheenjohtajaksi edelleen konservaattori Kirsi Kekki ja varapuheenjohtajaksi Matti Tiisanoja (Kansallisarkisto), Salmi jatkaa sihteerinä ja eläkeläisjäseneksi siirtynyt Simola taloudenhoitajana, hallituksen jäsenenä ovat Marja-Terttu Falck, Aira Koskela ja Martti Kupiainen. Varajäseninä ovat Arimo Manninen ja Seppo Peltonen Kansallisarkistosta. Tilintarkastajina jatkavat Pirjo Tekkala ja Leila Hohenthal.

Vuonna 2010 keskusta- ja kokoomuskoalitio vahvistettuna vihreillä ja ruotsalaisilla hallitsi maata. Vuoden aikana pääministeri vaihtui kun Matti Vanhanen (Keskustapuolue) siirtyi Perheyritysten liittoon ja hänen tilalleen tuli Mari Kiviniemi. Tarja Halosen presidenttikausi (2000-2012) jatkui. Perussuomalaisten kannatus kasvoi huomattavasti. EU:n sisällä talousongelmat räjähtivät silmille kun Kreikan ja Irlannin taloudet romahtivat ja Euroalueeseen kuuluvat EU-maat joutuivat tukitoimiin, Portugal alkoi myös heilua kuilun partaalla. SDP:n puheenjohtajana ja oppositiojohtajana toimi Jutta Urpilainen ja SAK:n puheenjohtajaksi oli tullut sähkömies Lauri Lyly.

Vuonna 2010 pidettiin talviolympialaiset Vancouverissa Kanadassa. Suomalaisilla ei nyt aivan putkeen mennyt, Peetu Piironen otti sentään hopeaa lumilautailussa. Kuningaskotka Janne Ahonen oli palannut mäkitorniin ja tuli vielä toiseksi Saksan- Itävallan mäkiviikolla. Vuoden urheilijaksi valittiin suunnistuksen maailmanmestari Minna Kauppi ja toiseksi taitoluistelun Euroopanmestari Laura Lepistö. Yleisurheilussa saatiin yksi EM-pronssi Tero Pitkämäen (keihäs) tuomana. Miesten salibandyjoukkue voitti loppuvuodesta maailmanmestaruuden.

Nettilatauksesta huolimatta levyjäkin vielä myytiin, vuoden ylivoimaisesti myydyin äänilevy oli Jenni Vartiainen albumi Seili (yli 100 000). Hevisauruksen, Lauri Tähkän ja Elonkerjuun, Suvi Teräsniskan ja Chisun albumeita myytiin yli 30 000 kpl. Ulkomaisista artisteista yli 20 000 myyntilukuihin pääsivät AC/DC, Baseballs ja Iron Maiden.

Nobelin kirjallisuuspalkinto meni tällä kertaan Peruun: Mario Vargas Llosa. Hänen teoksiaan ovat mm. Kaupungin koirat, Äitipuolen ylistys ja Tuhma tyttö. Rauhanpalkinto myönnettiin kiinalaiselle toisinajattelijalle Liu Xiaobolle, joka ei päässyt palkintoaan noutamaan vankilatuomionsa takia eivätkä kiinalaiset päästäneet muitakaan sitä hakemaan. Tällainen ennenkuulumaton tapahtuma tietenkin aiheutti melkoista huomiota.

Suomessa katsotuin elokuva oli Napapiirin sankarit, toisena Risto Räppääjä ja polkupyörävaras, seuraavina Sex and the City – sinkkuelämää, Liisa ihmemaassa ja Harry Potter. Jussi palkintoja keräsi Napapiirin sankarien lisäksi eniten Rare Exports. Maailmalla Avatar nousi kaikkien aikojen tuottoisimmaksi elokuvaksi ohittaen Titanicin. Eniten Oscar-palkintoja keräsi Kuninkaan puhe – elokuva.

Kahta kirjaa myytiin Suomessa yli 100 000 kappaletta. Myydyin oli Sääkirja 2011 ja toiseksi tuli Aku Ankan taskukirja 369: Tripla. Kaunokirjallisuuden kärjessä olivat Ilkka Remes (Shokkiaalto), Riikka Pulkkinen (Totta), Reijo Mäki (Kolmijalkainen mies), Sofi Oksanen (Puhdistus) ja Mika Rimminen (Nenäpäivä), näitä myytiin yli 50 000 kpl. Ulkomaisista myytiin eniten Patricia Cornwellin Valokeilassa-kirjaa (runsaat 49 000 kpl).

Suomi on viime vuosina menestynyt hyvin kansainvälisissä vertailuissa.. Vuodelta 2010 on esimerkiksi Legatum Instituutin hyvinvointi-indeksi (89 mittaria), jossa maiden järjestys on seuraava:

- 1) Norja
- 2) Tanska
- 3) Suomi
- 4) Australia
- 5) Uusi-Seelanti
- 6) Ruotsi
- 7) Kanada
- 8) Sveitsi
- 9) Hollanti
- 10) USA

Ei huono. Kansainvälisten vertailujen mukaan Suomessa on hyvä elää ja olla, myös virkamiehen (ainakin suurimman osan). Samaan aikaan tosin puheet köyhyyden lisääntymisestä ja kansan jakautumisesta luokkiin entistä selvemmin alkoivat voimistua.

Valtion virkamiesten lukumäärässä tapahtui vuonna 2010 merkittävä muutos. Yliopistojen ja korkeakoulujen henkilöstö siirtyi pois virkamieskunnasta korkeakoulu-uudistusten tuloksena ja näin ollen valtion virkamiehistön lukumäärä väheni 35 000.

Vuoden 2010 lopussa heitä oli 86 383. Vuoden 1987 lukuun verrattuna valtion virkoja on jäljellä vain 40 %.

Valtion Virkamiehet ry:n jäsenistökin väheni vuoden 2010 aikana ja vuodenvaihteessa jäseniä oli niukasti yli sadan (101).

Jäsenistön jakautuma vuoden 2010 lopussa

Arkistolaitos	60
Tilastokeskus	16
Valtion ammattiliitto VAL	5
Maa- ja metsätalousministeriö	4
Työttömät	4
Ulkoasiainministeriö	3

Yksi jäsen on seuraavista virastoista ja laitoksista: Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Joensuun yliopisto, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto (JHL), Suojelupoliisi, Suomen ammattijärjestöjen keskusliitto (SAK). Tasavallan presidentin kanslia, Työturvallisuuskeskus, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Y-säätiö.

Taulukossa on jälleen eläkeläiset sijoitettu siihen virastoon tai laitoksen, mistä he jäivät eläkkeelle. Eläkeläisiä on yhteensä 27 eli noin neljäsosa jäsenistä. Kaikki ammattiliitoissa työskennelleet ovat jo eläkkeellä ja Tilastokeskuksen jäsenistä 13. Eläkeläisten ja vapaajäsenten määrä on kasvanut melkoisesti, sillä vuonna 1988 heitä oli 3, vuonna 2000 kahdeksan ja nyt siis 27. Naisia oli 68 (67 %) ja miehiä 33 (33 %), Naisten ja miesten osuudet ovat siis pysyneet hyvin vakioina koko 2000 – luvun ajan.

Arkistolaitoksen osuus on edelleen noussut ja on nyt noin 60 %. Tilastokeskuksen vapaajäsenet ovat jääneet osastoon, muut ovat siirtyneet 2000-luvun aikana pääosin muihin osastoihin. Eläköityneet toimitsijat ovat suurimmaksi osaksi pysytelleet osaston jäseninä. Maa- ja metsätalousministeriö on hieman yllättäen noussut jaetulle toiselle sijalle jos lasketaan työelämässä olevat (yhdessä Tilastokeskuksen ja Ulkoasiainministeriön kanssa). Ulkoasiainministeriön virkamiehet toimivat kaikki ulkomailla, he ovat halunneet säilyttää JHL:n jäsenyyden. Työttömien määrä on pudonnut kolmanteen osaan vuoteen 2000 verrattuna. Tämä kertonee jotain valtion sektorin työllisyyden kehittymisestä. Työpaikan pysyvyys on 1990-lukuun nähden paremmalla tasolla eikä viimeisin lamakausikaan valtiolla (vielä) ole suuresti vaikuttanut. Ongelmia voi tulla taas sitten kun valtionvelkaa aletaan maksaa pois. Vuonna 2010 pitkäaikaiset osaston jäsenet ja valtion työnantajavirkamiehet Hannu Digert ja Matti Simola jäivät eläkkeelle. Ammattiyhdistystoimitsijoiden lisäksi työnantajavirkamiestenkin aika yhdistyksessä alkaa olla lopussa. Jäsenistössä lienee enää kaksi työnantajaroolissa toimivaa jäsentä

Vuonna 2010 kokouspaikat taas vaihtelivat, kevätkuokokous pidettiin keskellä Helsinkiä, ravintola Loisteessa (entinen Vaakuna) ja syksyllä kokoonnuttiin lumimyrskyn aikana meren rannalla Katajanokalla kreikkalaisessa ravintolassa (Aleksandria). Mikkelin maakunta-arkiston luottamusmies Marja-Terttu Falck vaihtoi vuoden lopulla työpaikkaa ja luottamusmiehen tehtäviä ryhtyi hoitamaan Suvi Ritvos. Avustuskohteena oli jälleen SPR.

2000-luvun loppupuolella alkoi näkyä yleisen aktiivisuuden vähentymistä, mikä suurelta osin varmaan johtuu jäsenistön ikääntymisestä ja monien osallistumisesta eri toimintamuotoihin vuosien ja vuosikymmenien aikana. Yhteisille matkoillekaan ei enää löydy osanottajia riittävästi. 2010 yritettiin järjestää kevätretkeä Tampereelle, suunnitelma oli jo pitkällä, mutta kiinnostuneita oli niin vähän, että retki jouduttiin peruuttamaan. Harrastustukea toki käytetään, mutta senkin käyttäjien määrä on vähentynyt ja työväenlehtitukea saavien määrä vähenee tasaisesti eläköitymisen myötä.

Vielä vuonna 2000 Valtion Virkamiehet ry:n jäseniä oli 26 virastossa tai laitoksessa. Määrä on supistunut vuosikymmenen aikana selvästi, sillä nyt heitä on vain 14 työpaikassa, itse asiassa vain yhdeksässä kun jätetään eläkeläiset pois laskuista. Tässä näkyy se, että kun jossakin virastossa tai laitoksessa työssä ollut yksinäinen jäsen on jäänyt eläkkeelle tai vaihtanut työpaikkaa, niin uusi virkamies ei ole osastoon liittynyt, ei ole välttämättä edes tiennyt edeltäjänsä järjestäytymisestä, tai sitten virkaa ei ole täytetty tuottavuusohjelman takia. Viime aikoina ei myöskään näytä ohjautuneen uusia jäseniä uusista virastoista ja laitoksista. Tähän saattaa vaikuttaa myös liittotason muutos, nykyisestä suurliitosta ei ehkä samalla tavalla ohjata jäseniä osastoon kuin ennen. Liittorakenteen muutos ei yleisesti ottaen ole kovin paljoa näkynyt toiminnassa. Yhteys toimitsijoihin näyttäisi tosin vähentyneen viime vuosina, tähän vaikuttaa osaltaan tietysti tuttujen toimitsijoiden jääminen eläkkeelle.

Osastosta on tullut yhä selvemmin Arkistolaitoksen virkamiesten osasto. Tämä tietysti aiheuttaa kysymyksen pitäisikö osastosta myös nimellisesti muodostaa arkistoalan ammattiosasto. Kysymykseen varmaan tullaan palaamaan tulevina vuosina. Opetus- ja kulttuuriministeriön virastokentän uudistamista pohtineet selvitysmiehet eivät näytä esittävän merkittäviä muutoksia Arkistolaitoksen asemaan, joten siltä puolelta ei edunvalvontaan liittyviä uusia paineita näyttäisi olevan tulossa. Selvitysmiesten esitykset kansallisten muistiorganisaatioiden ohjauksen sekä hallinto- ja tukipalvelujen kokoamisesta saattavat toteutuessaan aiheuttaa ainakin yhteistyön tarvetta eri organisaatioissa toimivien SAK-laisten ammattiosastojen kesken, mikä tietysti voi tapahtua monella tavoin.

YHTEENVETO

Valtion Virkamiehet ry perustettiin tekemään SAK-laista ammattiyhdistysliikettä tunnetuksi valtion virkamiesten keskuudessa. Tämä tavoite ei alkuvaiheissa toteutunut. 1950-luvun lopulta vuosikymmenen verran eteenpäin osasto oli pääasiassa valtion palvelukseen tulleiden ammattiyhdistystoimitsijoiden perusjärjestö, jonka avulla he ylläpitivät jäsenyyttä

SAK:ssa. Välillä toiminta ehti melkein sammua, mutta vuodesta 1972 alkaen osasto on toiminut koko ajan. Valtion Virkamiehet ry on ollut selväpiirteinen kokoojaosasto VVL/VVTL/VTVL/VAL ja JHL - kentässä. 1970-luvun lopulta alkaen valtionapupalkkaisten osuus alkoi kasvaa ja 1980-luvun lopulla he muodostivat selvän enemmistön jäsenistöstä. Osastossa on ollut naisenemmistö siitä alkaen. Valtion virka- ja työsuhdepuolella osaston osuus on ollut merkittävin Arkistolaitoksessa. Erityinen piirre on ollut se, että osa valtionpalkkaisia edustavien liittojen ja niiden keskusjärjestöjen toimitsijoista on kuulunut osastoon.

Alkuvuosina osasto pyrki laatimaan kirjelmiä ja kannanottoja. 1958-1971 osaston pääasiallinen tehtävä oli olla liitoissa ja muiden ammattijärjestöissä toimineiden henkilöiden perusosasto. 1970 - luvulla osasto keskittyi aloitteiden, kannanottojen ja kirjelmien laatimiseen, jäsenkyselyiden ja palkkausesitysten tekemiseen, eri laitosten luottamusmiestoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen ja 1980-luvun alusta alkaen koulutustoimintaan, joka on usein tapahtunut matkojen yhteydessä. Osaston keskeinen rooli on edelleen kerätä uusia valtionpalkkalaisia SAK-laisen liiton jäseniksi, joten osaston alkuperäinen tavoite on aika ajoin toteutunut, joskin pienellä viiveellä ja vaihtelevasti. Ajoittain tulijoita on ollut tuvan täydeltä ja sitten taas on ollut hetkinen hiljaista. Suurimpana ongelmana oli varsinkin valtionapupalkkaisten aikana hajanaisuus. Koska jäseniä on useilla kymmenillä työpaikoilla ja paikkakunnilla, niin tiedonkulku puolin ja toisin on koettu hankalaksi. Samoin työpaikallaan yksinäisen jäsenen tai hyvin pienen ryhmän asioiden hoito ei ole ollut aina helppoa. Jossain määrin tässä on kuitenkin onnistuttu koska ajoittain jäsenmäärä on kasvanut, varsinkin TVK/STTK:n puolelta tuli uusia jäseniä. Vaihtuvuus on ollut suurta sillä samalla kun uusia on tullut niin vanhat jäsenet ja työhuonekunnat ovat perustaneet työpaikoilleen omia ammattiosastoja ja jotkut myös siirtyneet toisiin liittoihin.

Osaston jäsenmäärän kasvaessa käytiin aika ajoin keskustelua osaston jakamisesta tai uusien osastojen perustamisesta. Ajatus alkoi kypsyä vuonna 1986 ja vuonna 1987 aika oli kypsä kun jäsenmäärä alkoi lähestyä puolta tuhatta. Tällöin päädyttiin siihen, että valtionapupalkkaiset perustivat oman osastonsa joulukuussa 1987. Varsinaiset virkamiehet jäivät vanhaan osastoon. Jakautuminen sujui joustavasti ja ilman ongelmia.

Valtion Virkamiehiin jäi jakautumisen jälkeen noin 90 jäsentä. Varsinaisten virkamiesten lisäksi osastoon jäi jonkin verran eri järjestöjen toimitsijoita. Suurimman ryhmän muodostivat silloisen Valtionarkiston työntekijät. Arkistolaitoksen osuus on koko ajan kasvanut. Vuonna 1988 noin neljännes jäsenistä oli sieltä, vuosituhaten vaihteessa suunnilleen puolet ja tällä hetkellä noin 60 %.

Virkamiesosaston ensimmäinen puheenjohtaja oli Tielaitoksesta, Tapani Viitala (1988-1990). Sen jälkeen puheenjohtajuus on kuulunut nykyisen Arkistolaitoksen edustajille: Jukka Kalervo, Merja Kosunen, Tuula Partanen kahteen otteeseen, Heikki Pitkänen, Ulla Käpynen ja Kirsi Kekki.

Edunvalvonta näyttää tapahtuvan aikaisempaa enemmän luottamusmiesten ja yhteistoimintaelinten kautta, varsinkin sen jälkeen kun Arkistolaitoksen henkilöstö on

muodostanut enemmistön jäsenistöstä. Tämä on tietysti täysin luonnollista, asioiden monenkertainen käsittely ei ole järkevää. Todellisia neuvotteluja käydään aikaisempaa enemmän virastojen sisällä, ensin siirrettiin järjestelyvaraneuvottelut (kuoppakorotukset) ja sitten uusien palkkausjärjestelmien myötä niitä koskevat sopimukset ja neuvottelut.

Toiminnassa on suuntaus ollut esitysten ja kirjelmien laatimisesta kulkenut koulutus- ja virkistysmatkojen järjestämisen kautta harrastustoiminnan suuntaan. 1990-luvulla matkat olivat suosittuja, mutta vähitellen kiinnostus niitä kohtaan on laimentunut. Harvemmin ja harvemmin matkoilla käsiteltiin ammattiyhdistyskysymyksiä, vaikka toimintasuunnitelmien mukaan tähän on pyritty. Viime vuosina omaehtoinen harrastustoiminta on ollut kohtalaisen suosittua ja niinpä osasto onkin sitä pyrkinyt tukemaan. Aluksi tuettiin pelkästään kulttuuriharrastuksia, mutta nyt tukitoiminta on laajentunut myös muuhun toimintaan.

Poliittiseen toimintaan osallistuminen näyttää laimentuneen, ainakin jos tarkastellaan palkansaajalehtien tilaajamääriä. Ns. työväenlehtitukea maksettiin 1990-luvun alussa noin 20 jäsenelle, vuonna 2010 vain kahdeksalle.

Osastossa oli näkyvillä erilaisia poliittisia ryhmiä silloin kun valtionapulaitokset olivat vahvasti edustettuina. Vuonna 1986 liittokokouspaikat jaettiin suhteessa 2-1. Sen jälkeen kun osastosta tuli virkamiesten osasto, niin kaikki valitut liittokokousedustajat ovat kuuluneet enemmistöryhmään.

Valtionhallinnon suuret mullistukset 1990-luvulla koskivat jäsenistöä lähinnä työttömyyden selvänä lisääntymisenä. 1980-luvun puolella ei virkamiehissä juurikaan työttömiksi jääneitä ollut. Muiden muutosten vaikutus oli siinä vaiheessa kohtalaisen pieni. Liikelaitostaminen, yhtiöittäminen ja yksityistäminen vaikuttivat joidenkin Tielaitoksen virkamiesten asemaan, mutta ei juuri muiden. Alueellistamisen vaikutus on ollut ainakin toistaiseksi melko pieni, tuottavuusohjelmat puolestaan ovat vaikuttaneet selvästi jäsenistöä vähentävästi. Kilpailuttamiskokemukset ovat olleet pienehköjä, mutta eivät välttämättä myönteisiä. Tulosoikeuden merkitys koettiin vähäiseksi ainakin ennen palkkausuudistuksia. Palkkausjärjestelmien uudistamisella puolestaan on ollut havaittavissa sekä myönteisiä että kielteisiä koettuja vaikutuksia.

Hallinnon kehittämisen merkeissä olisi kyllä lopultakin aiheellista saada se aikalisä, mitä Reijo Wiman esitti jo vuonna 1992 ennen kuin nykyinen managerialismin kausi edellä mainittuine ilmiöineen vielä tästä kumuloit itseään.

1990-luvun ajan jäsenmäärä pysytteli sadan paikkeilla. Nousua tapahtui vuosituhaten vaihteessa kun maakunta-arkistoista tuli uusi jäseniä ja kun lakkautetun Tilastokeskuksen ammattiosaston jäseniä siirtyi ja siirrettiin liiton toimesta osastoon. Vuosituhannen vaihteen jälkeen myös koulukodeista tuli uusia jäseniä. Korkeimmillaan jäsenmäärä oli 170. Tilastokeskuksen osalta osastoon jäi lopuksi pääosin vapaajäseniä ja koulukotien työntekijät perustivat oman osastonsa vuonna 2005.

Vanhasta osastosta muodostui hyvin selvästi naisvaltainen osasto. Vuonna 1987 sen jäsenistä oli naisia noin 70 %. Virkamiesten osastossa naisia oli aluksi noin 60 %. Naisten suhteellinen määrä kasvoi hiljalleen ja koko 2000-luvun sukupuolten osuudet ovat pysyneet suunnilleen samoina (2/3 – 1/3).

Ammattiliittojen työntekijöiden oman edunvalvonnan ja eläköitymisen myötä myös toimitsijoiden osuus väheni 2000-luvulla ja tällä hetkellä jäsenistössä ei ole yhtään aktiivitoimitsijaa. Herrojen ammattiosastostakaan ei enää voida puhua koska osastossa on selvä naisenemmistö ja lähes kaikki työnantajatehtävissä (ns. valtion kultapossukerholaiset) olleet ovat jääneet eläkkeelle. Monilta työpaikoilta on yksittäinen suuriin ikäluokkiin kuulunut osaston jäsen jäänyt eläkkeelle eikä uusi ole liittynyt (tai virka on kadonnut tuottavuuden nimissä). Kaikki nämä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että tällä hetkellä jäsenmäärä on jälleen sadan paikkeilla (vuoden 2010 lopussa 101). Vapaaajajäseniä ja eläkeläisjäseniä on noin neljäsosa.

Osaston merkitys on huomattava Arkistolaitoksessa, vuodesta 1991 alkaen on laitoksen VAL:n jäsenten pääluottamusmiehenä toiminut osaston jäsen Kansallisarkistosta. Myös eräissä maakunta-arkistoissa luottamusmiestehtävät ovat olleet osaston jäsenten hoidossa. Luottamusmiestehtäviä on ollut lisäksi Maa- ja metsätalousministeriössä sekä Vuorelan koulukodissa. Myös valtion yhteisjärjestön VTY:n luottamusmies oli yleensä osaston jäsen.

Tulevaisuus on tietysti mielenkiintoinen. Tällä hetkellä näyttää siltä, että osastosta tulossa Arkistolaitoksen virkamiesten ja eläkeläisten osasto. Tähän vaikuttaa lähinnä kolme syytä. Ensinnäkin suuret ikäluokat ovat jäämässä eläkkeelle. Toiseksi tuottavuusohjelmien takia heidän tilalleen ei useinkaan uutta väkeä. Kolmanneksi osastoon ei näytä ohjautuvan uusia virkamiesryhmiä. Olemme ehkä hieman odottavassa vaiheessa. Toki näin on ollut ennenkin ja tämähän on yksi kokoojaosaston mielenkiintoisia piirteitä. Joka tapauksessa kokoojaosastolla on vielä tällä hetkellä tarvetta. Nykytilanne ei vaikeuta edunvalvontaa suurimmassa laitoksessa ja samalla sinne saadaan tarvittaessa muualtakin tietoa ja asiantuntemusta. Mutta ellei uutta jäsenistöä ole siinä vaiheessa tullut kun me eläkeläiset siirrymme pois, niin roolia on varmaan syytä harkita.

Valtion Virkamiehet ry:n kautta on 55 vuoden aikana kaikkiaan yhteensä tuhansia valtion ja valtiolta rahaa saavien laitosten virkamiehiä ja työntekijöitä järjestäytynyt SAK-laiseen ammattiyhdistysliikkeeseen. Osaston kautta on syntynyt muita ammattiosastoja ja osaston jäsenet ovat toimineet monilla tasoilla ammattiyhdistysliikkeessä, muussa työväenliikkeessä sekä valtionhallinnossa. Näillä taustoilla siirrymme kohti uusia vuosikymmeniä ja haasteita sekä mahdollisuuksia.

LIITE 1

Valtion Virkamiehet ry:n toimikunnan/hallituksen jäsenet 1955 – 2011

1955

Puheenjohtaja Erkki Louhio (Sosiaaliministeriö)

Sihteeri Kauko Andersson (Sosiaaliministeriö)

Rahastonhoitaja Esko Hurmeranta (Sosiaaliministeriö)

Jäsenet: Lauri Lehtikainen (Metsähallitus), Uno Raatikainen (Sosiaaliministeriö) ja Sylvi Talvio (Sosiaaliministeriö)

Varajäsen Lea Hintikka (Posti- ja lennätinhallitus)

1958

Puheenjohtaja Kauko Andersson

Varapuheenjohtaja Lauri Lehtikainen

Sihteeri Mikko Jaskari (Sosiaaliministeriö)

Rahastonhoitaja: Uno Raatikainen

Jäsenet: Esko Hurmeranta ja Otto Jokinen (Kululaitosten ja yleisten töiden ministeriö)

Varajäsenet: Lea Hintikka ja Sylvi Talvio

1959

Puheenjohtaja Otto Jokinen

Sihteeri Mikko Jaskari

1960

Puheenjohtaja Aimo O. Anttila (Kululaitosten ja yleisten töiden ministeriö)

Sihteeri Mikko Jaskari

Rahastonhoitaja Otto Jokinen

1963

Puheenjohtaja Aimo O. Anttila

Sihteeri Mikko Jaskari

Rahastonhoitaja Armas M. Myllymäki (Kululaitosten ja yleisten töiden ministeriö)

1967

Puheenjohtaja Aimo O. Anttila

Sihteeri Mikko Jaskari

Rahastonhoitaja Otto Jokinen

1972

Puheenjohtaja Vilho Hakola (Sosiaaliministeriö)

Sihteeri Keijo Savelainen (Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liitto, VVTL)

Rahastonhoitaja: Edvin Louto (Posti- ja lennätinhallitus)

Jäsenet: Toivo Jahn (Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestö, VTY) ja Niilo Koljonen (Valtioneuvoston kanslia)

Varajäsenet: Erik Berndtson (Metsähallitus), Antero Helen (Posti- ja lennätinhallitus), Usko Rinkari (Metsähallitus) ja Antti Roine (Sosiaaliministeriö)

1973

Puheenjohtaja Vilho Hakola (Sosiaaliministeriö/Elinkeinohallitus), erosi 9.11.1973

Varapuheenjohtaja Niilo Koljonen, puheenjohtaja 19.11.1973 alkaen

Sihteeri Marjatta Pitkänen (Ammattikasvatushallitus)

Rahastonhoitaja Edvin Louto

Jäsenet: Pentti Ritoniemi (Metsähallitus) ja Antti Roine (Elinkeinohallitus)

Varajäsen: Erik Berndtson, varsinainen jäsen 19.11.1973 alkaen

1974

Puheenjohtaja Pentti Ritoniemi

Varapuheenjohtaja Erik Berndtson

Sihteeri Marjatta Pitkänen

Rahastonhoitaja Edvin Louto

Jäsenet: Niilo Koljonen, erosi 14.11. ja Paavo Tolonen (Valtionarkisto)

Varajäsenet: Antero Helen, Raimo Kautonen (Rakennushallitus), erosi 26.2., Sinikka Korkka (Kauppa- ja teollisuusministeriö), varasihteeri, Simo S. Soininen (Valtion opintotukikeskus), opintosihteeri ja Simo Tuokko (Liikenneministeriö)

1975

Puheenjohtaja Erik Berndtson

Varapuheenjohtaja Paavo Tolonen

Sihteeri Marjatta Pitkänen

Rahastonhoitaja Edvin Louto, maaliskuusta alkaen Paavo Tolonen

Jäsenet: Hannu Digeri (Tilastokeskus), Ensio Fyhr (Kymen lääninhallitus) ja Veikko Litzen (Valtionarkisto)

Varajäsenet: Edvin Louto, Sirkka Nurmi (Metsähallitus), Pentti Ritoniemi, Simo S. Soininen, opintosihteeri ja Lauri Ukkola (Oulun lääninhallitus)

1976

Puheenjohtaja Erik Berndtson

Varapuheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Sihteeri Marjatta Pitkänen, erosi 20.9. ja tilalla kauden loppuun Paavo Tolonen

Jäsenet: Hannu Digert, Ensio Fyhr, erosi 20.9. ja Hannele Kalima (Tarkastuskeskus)

Varajäsenet: Heimo Huhtanen (Työväen muistitietotoimikunta), Veikko Litzen, Sirkka Nurmi, Lauri Ukkola, varsinainen jäsen 20.9. alkaen ja Maire Wikholm (Kansalaiskasvatuksen keskus)

1977

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Erik Berndtson

Jäsenet: Heimo Huhtanen, Aarre Kero (Turun ja Porin lääninhallitus) ja Sirkka Nurmi

Varajäsenet: Jukka Kalervo (Valtionarkisto), Veikko Litzen, Edvin Louto, Marjatta Mäkinen (Ulkoasiainministeriö) ja Maire Wikholm

1978

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Marja Vahtera (Valtiokonttori)

Jäsenet: Erik Berndtson, Heimo Huhtanen ja Matti Ruotsalainen (Helsingin yliopiston kuvalaitos)

Varajäsenet: Usko Heinonen (Valtionarkisto), Jukka Kalervo, Sirkka Kesanto (Invalidiliiton Vantaan palvelutalo), Marjatta Mäkinen ja Ritva Niiniluoto (Taideteollinen korkeakoulu)

1979

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Marja Vahtera

Jäsenet: Heimo Huhtanen, Matti Ruotsalainen ja Eero Vuohula (Suomen pankki)

Varajäsenet: Erik Berndtson, Jukka Kalervo, Sirkka Kesanto, Marjatta Mäkinen ja Maire Wikholm

1980

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Marja Vahtera

Jäsenet: Heimo Huhtanen, Matti Ruotsalainen ja Eero Vuohula

Varajäsenet: Arja Jaakkola (Valtion ravitsemiskeskus), Jukka Kalervo, Sirkka Kesanto ja Maire Wikholm

1981

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Marja Vahtera

Jäsenet: Heimo Huhtanen, Arja Jaakkola, Jukka Kalervo ja Matti Ruotsalainen

Varajäsenet: Erik Berndtson, Sirkka Rönkkö (Invalidiliiton Vantaan palvelutalo), Eero Vuohula ja Maire Wikholm

1982

Puheenjohtaja Paavo Tolonen, myös rahastonhoitaja

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Matti Simola (Työväen arkisto)

Jäsenet: Arja Harju (Valtionarkisto), Heimo Huhtanen, Matti Ruotsalainen, Virpi Salomaa (Markkinatuomioistuimien) ja Maire Wikholm

Varajäsenet: Jukka Kalervo ja Sirkka Rönkkö

1983

Puheenjohtaja Paavo Tolonen

Varapuheenjohtaja Hannu Digert

Sihteeri Matti Simola

Rahastonhoitaja Maire Wikholm

Jäsenet: Arja Harju, Heimo Huhtanen, Sakari Lehtinen (Kansandemokraattinen rahtiliitto) ja Kaisu Väisänen (Suomen hippo)

Varajäsenet: Jukka Kalervo, Pirkko Kosonen (Valtionarkisto), Matti Ruotsalainen ja Sirkka Rönkkö

1984

Puheenjohtaja Matti Simola

Varapuheenjohtaja Tapani Viitala (Tie- ja vesirakennushallitus)

Sihteeri Maire Wikholm, myös rahastonhoitaja

Jäsenet: Hannu Digert, Heimo Huhtanen, Jukka Kalervo, Sakari Lehtinen, Paavo Tolonen ja Kaisu Väisänen, erosi 5.4.

Varajäsenet: Mirjami Kejonen (Helsingin ensi koti), Pirkko Kosonen, varsinainen jäsen 5.4. alkaen ja Sirkka Rönkkö

1985

Puheenjohtaja Matti Simola

Varapuheenjohtaja Tapani Viitala

Sihteeri Seija Uitto (Suomen sadankomitealiitto), erosi 8.10., sihteerinä vuoden loppuun Jukka Kalervo

Rahastonhoitaja Maire Wikholm

Jäsenet: Hannu Digert, Heimo Huhtanen, Jukka Kalervo, Sirkka Kesanto, Pirkko Kosonen, Sakari Lehtinen ja Eeva-Liisa Lindfors (Helsingin yhteislyseo)

Varajäsenet: Sirkka Pietilä (Suomalais-venäläinen koulu), Riitta Segercrantz (Pääkaupunkiseudun ammatillinen kurssikeskus), Paavo Tolonen, Kalevi Viheriäranta (Suomen hippos) ja Pirjo Virtanen (Invalidiliton Vantaan palvelutalo)

1986

Puheenjohtaja Matti Simola

Varapuheenjohtaja Tapani Viitala

Sihteeri Jukka Kalervo

Rahastonhoitaja Maire Wikholm

Jäsenet: Hannu Digert, Heimo Huhtanen, Sirkka Kesanto, Pirkko Kosonen, Sakari Lehtinen, Eeva-Liisa Lindfors ja Riitta Segercrantz

Varajäsenet: Ritva Fransman (Lisenssivirasto), Sirkka Pietilä, Marja Selimäki (Näkövammaisten keskusliitto), Paavo Tolonen ja Pirjo Virtanen

1987

Puheenjohtaja Ritva Fransman

Varapuheenjohtaja Tapani Viitala

Sihteeri Jukka Kalervo

Rahastonhoitaja Maire Wikholm

Jäsenet: Kirsti Ahokas (Valtionarkisto), Heimo Huhtanen, Eija Humppila (Kuluttajaneuvontaliitto), Sirkka Kesanto, Sakari Lehtinen, Eeva-Liisa Lindfors ja Marja Selimäki

Varajäsenet: Hannu Digert, Leila Larm (Suomalais-ranskalainen koulu), Matti Simola (Suojelupoliisi) ja Pirjo Virtanen

1988

Puheenjohtaja Tapani Viitala

Varapuheenjohtaja Jukka Kalervo, myös sihteeri

Rahastonhoitaja Ritva Fransman

Jäsenet: Kirsti Ahokas ja Tellervo Friman (Kadettikoulu)

Varajäsenet: Ulla Käpynen (Hämeenlinnan maakunta-arkisto), Leena Lepistö (Hämeenlinnan maakunta-arkisto), Kyllikki Ryyppö (Hämeen työvoimapiiri) ja Matti Simola

1989

Puheenjohtaja Tapani Viitala

Varapuheenjohtaja Jukka Kalervo

Sihteeri Merja Kosunen (Valtionarkisto)

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Kirsti Ahokas, Kyllikki Ryyppö

Varajäsenet: Sisko Eriksson (Valtionarkisto), Tellervo Friman, Viveca Hämäläinen (Valtionarkisto) ja Ulla Käpynen

1990

Puheenjohtaja Tapani Viitala

Varapuheenjohtaja Jukka Kalervo

Sihteeri Merja Kosunen

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsen Kyllikki Ryyppö

Varajäsenet: Tellervo Friman, Viveca Hämäläinen ja Ulla Käpynen

1991

Puheenjohtaja Jukka Kalervo

Varapuheenjohtaja Kyllikki Ryyppö

Sihteeri Merja Kosunen

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Tuula Partanen (Valtionarkisto) ja Tapani Viitala

Varajäsenet: Viveca Hämäläinen, Jouni Kitti (Maa- ja metsätalousministeriö) ja Ulla Käpynen

1992

Puheenjohtaja Merja Kosunen

Varapuheenjohtaja Kyllikki Ryyppö

Sihteeri Riitta Huusko (Valtionarkisto)

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo ja Jouni Kitti

Varajäsenet: Pirjo Kauhanen, Ulla Käpynen ja Tapani Viitala

1993

Puheenjohtaja Merja Kosunen

Varapuheenjohtaja Kyllikki Ryyppö, hoiti puheenjohtajan tehtävät loppuvuonna Kosusen sairauden takia

Sihteeri Riitta Huusko

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Jouni Kitti ja Tuula Partanen

Varajäsenet: Pirjo Kauhanen (Valtionarkisto), Ulla Käpynen ja Tapani Viitala

1994

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Riitta Huusko

Rahastonhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo (Kansallisarkisto) ja Heikki Pitkänen (Kansallisarkisto)

Varajäsenet: Ritva Hämäläinen (Kansallisarkisto), Heidi Katz (Kansallisarkisto) ja Jouni Kitti

1995

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Riitta Huusko

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo ja Hilve Lunden (Vuorelan koulukoti)

Varajäsenet: Heidi Katz, Jouni Kitti ja Anneli Laakso (Vuorelan koulukoti)

1996

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo ja Hilve Lunden

Varajäsenet: Pirjo Kauhanen, Jouni Kitti ja Anneli Laakso

1997

Puheenjohtaja Heikki Pitkänen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo, Hilve Lunden, Tuija Nieminen (Kansallisarkisto) ja Tuula Partanen

Varajäsenet: Riitta Huusko, Merja Kosunen ja Anneli Laakso

1998

Puheenjohtaja Heikki Pitkänen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Leila Hohenthal (Kansallisarkisto), Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo, Hilve Lunden, Tuija Nieminen ja Tuula Partanen

Varajäsenet: Riitta Huusko, Anneli Laakso, Anneli Mikkola (Kansanterveyslaitos), Riitta Partonen (Kansallisarkisto)

1999

Puheenjohtaja Heikki Pitkänen

Varapuheenjohtaja Ulla Käpynen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Leila Hohenthal, Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo, Hilve Lunden, Tuija Nieminen ja Tuula Partanen

Varajäsenet: Riitta Huusko, Anneli Laakso, Erja Laurila (Kansallisarkisto) ja Minna Partonen (Kansallisarkisto)

2000

Puheenjohtaja Ulla Käpynen

Varapuheenjohtaja Tuula Partanen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Heli Hautajoki (Kansallisarkisto), Leila Hohenthal, Jukka Kalervo, Kirsti Lapinsalo ja Hilve Lunden

Varajäsenet: Riitta Huusko, Jouni Kitti, Erja Laurila ja Tuija Nieminen

2001

Puheenjohtaja Ulla Käpynen

Varapuheenjohtaja Tuula Partanen

Sihteeri Heidi Katz

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Heli Hautajoki, Leila Hohenthal, Jukka Kalervo, Hilve Lunden, Aija Tiainen (Tilastokeskus) ja Marja-Liisa Äkräs (Tilastokeskus)

Varajäsenet: Riitta Huusko, Jouni Kitti, Eija Savolainen (Tilastokeskus) ja Pirjo Tekkala (Kansallisarkisto)

2002

Puheenjohtaja Ulla Käpynen

Varapuheenjohtaja Tuula Partanen

Sihteeri Aira Koskela

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Heli Hautajoki, Leila Hohenthal, Jukka Kalervo, Kirsi Kekki, Jouni Kitti ja Hilve Lunden

Varajäsenet: Heidi Katz, Toivo Korkala (Kansallisarkisto), Marko Mäki (Sosiaali- ja terveyshuollon tuotevalvontakeskus) ja Leena Mielonen (Vuorelan koulukoti)

2003

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Kirsi Kekki

Sihteeri Aira Koskela

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Kyösti Helin (Maa- ja metsätalousministeriö), Irja Heinipuro (Tilastokeskus), Jouni Kitti, Leena Lepistö, Paula Oksanen (Tilastokeskus) ja Taina Salmi (Kansallisarkisto)

Varajäsenet: Jukka Kalervo ja Heidi Katz

2004

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Kirsi Kekki

Sihteeri Aira Koskela

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Jukka Kalervo, Jouni Kitti, Anneli Laakso, Sari Pesonen (Kansallisarkisto) ja Taina Salmi, tiedotussihteeri

Varajäsenet: Irja Heinipuro ja Paula Oksanen (erosi tammikuussa)

2005

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Kirsi Kekki

Sihteeri Taina Salmi

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Marja-Terttu Falck (Mikkelin maakunta-arkisto), Heidi Katz, Jouni Kitti ja Anneli Laakso ja Erja Stenberg (Vuorelan koulukoti); Laakso ja Stenberg erosivat 18.3. kun perustettiin Lastensuojelun ammattilaiset ry

Varajäsenet: Aira Koskela, Erja Laurila (Kansallisarkisto) ja Pirjo Tekkala

2006 – 2007

Puheenjohtaja Tuula Partanen

Varapuheenjohtaja Kirsi Kekki

Sihteeri Taina Salmi

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Marja-Terttu Falck, Heidi Katz, Jouni Kitty

Varajäsenet: Nina Keinänen (Kansallisarkisto), Aira Koskela ja Pirjo Tekkala

2008 - 2009

Puheenjohtaja Kirsi Kekki

Varapuheenjohtaja Tuula Partanen

Sihteeri Taina Salmi

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Marja-Terttu Falck, Jouni Kitty, ja Martti Kupiainen (Kansallisarkisto)

Varajäsenet: Aira Koskela ja Marja Vuorinen (Mikkelin maakunta-arkisto)

2010 – 2011

Puheenjohtaja Kirsi Kekki

Varapuheenjohtaja Matti Tiisanoja (Kansallisarkisto)

Sihteeri Taina Salmi

Taloudenhoitaja Matti Simola

Jäsenet: Marja-Terttu Falck (erosi joulukuussa 2010), Aira Koskela ja Martti Kupiainen

Varajäsenet: Arimo Manninen (Kansallisarkisto) ja Seppo Peltonen (Kansallisarkisto)

LIITE 2

Liittokokousedustajat:

1958	Otto Jokinen
1962	Aimo O. Anttila
1966	Aimo O. Anttila
1974	Niilo Koljonen
1978	Heimo Huhtanen ja Paavo Tolonen
1982	Matti Simola ja Maire Wikholm
1986	Sirkka Kesanto, Sirkka Pietilä ja Tapani Viitala (Matti Simolan varamiehenä)
1990	Tapani Viitala
1994	Jukka Kalervo ja Merja Kosunen
2002	Tuula Partanen
2005	Tuula Partanen

LIITE 3

Valtion Virkamiehet ry

Jäsenmäärä 1955 – 2010 sekä liiton jäsenmäärä (vuoteen 2005) ja valtion virkamiesten määrä vuodesta 1970

1955	18	1 300	
1956	18	1 000	
1957	10	1 005	
1958	.	800	
1959	.	1 127	
1960	10	1 013	
1961	6	854	
1962	24	1 138	
1963	15	1 072	
1964	7	1 089	
1965	8	1 006	
1966	11	1 303	
1967	12	1 578	
1968	10	1 728	
1969	.	4 484	
1970	23	4 836	176 077
1971	24	7 581	180 520
1972	43	9 854	185 588
1973	58	14 785	184 108
1974	60	16 067	188 040
1975	84	17 754	188 120

1976	72	19 322	189 583
1977	116	18 882	186 389
1978	131	31 713	188 716
1979	188	34 665	196 607
1980	195	34 448	199 380
1981	246	35 017	208 628
1982	273	35 469	206 825
1983	315	36 620	212 593
1984	353	37 786	213 153
1985	388	35 903	213 256
1986	413	36 982	212 882
1987	479	38 381	214 268
1988	91	38 275	215 326
1989	91	35 803	211 633
1990	90	36 626	146 948
1991	101	37 606	145 877
1992	103	37 135	145 100
1993	98	37 106	139 886
1994	96	34 568	132 918
1995	96	34 323	124 670
1996	105	34 440	122 355
1997	93	31 445	123 214
1998	97	30 064	124 943
1999	120	30 672	125 481
2000	170	29 320	123 721
2001	150	27 988	120 541
2002	153	27 621	123 258

2003	153	26 797	124 185
2004	151	26 372	123 911
2005	132	22 580	123 821
2006	126		123 218
2007	125		122 200
2008	116		120 931
2009	107		121 923
2010	101		86 383

(Valtion virkamiesten lukumäärät perustuvat valtiovarainministeriön ja valtiokonttorin tilastotietoihin)

Vuoden 2006 alusta liitto on ollut Julkisten ja hyvinvointipalvelujen liitto JHL, johon kuuluvat myös kuntien virkamiehet ja työntekijät. JHL:n koko jäsenmäärä oli vuoden 2010 lopussa 225 424.

LIITE 4

VALTION VIRKAMIEHET RY:N JÄSENTEN TEHTÄVIÄ AMMATTIYHDISTYSLIIKKEESSÄ

Valtion virkamiehet ry:n jäsenet ovat toimineet useissa merkittävässä tehtävissä ammattiyhdistysliikkeessä. Suuri osa tehtävistä on tosin ollut sellaisia, että he eivät ole tulleet niihin osaston edustajina vaan jonkin muun tahon edustajina. Seuraavaan listaan on kerätty mahdollisimman kattava listaus sellaisista tehtävistä, joihin heitä on valittu liitto- ja edustajakokousten päätöksillä.

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO (SAK) SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ (SAK)

Liiton kolmannen puheenjohtajan tehtäviä ovat hoitaneet Lauri J. Havia vuosina 1981-1982 ja Raimo Kantola (1983-1990). Kantola toimi sittemmin järjestön johtajana ja johtoryhmän jäsenenä vuosina 1990-1996.

SAK:n hallitukseen ovat kuuluneet:

Puutyöväen liiton edustajana valittu Aimo O. Anttila vuoteen 1961, hän ei tosin osallistunut kokouksiin ollessaan Valtion Virkamiehet ry:n jäsen, Otto Jokinen 1961 – 1966, tosin hänet oli valittu Suomen työläisliiton edustajana, mutta hän osallistui kokouksiin ollessaan VV:n jäsen sekä Seppo Patrikainen 1991 – 1996

SAK:n hallituksen varajäseniä ovat olleet Raimo Kantola ja Pertti Ahonen

Yleisvarajäseniä ovat olleet Pentti Helo, Seppo Patrikainen, Timo Tanner (Veturimiesten liiton edustajana), Pertti Ahonen ja Jaan Vingisaar

Lauri J. Havia toimi valtuuston varapuheenjohtajana 1976-1981. Valtuuston jäsenenä oli Eero Rahkonen 1981-1991 ja varajäseninä Pentti Helo, Sylvi Kettunen, Pertti Ahonen ja Jaan Vingisaar

SUOMEN VIRKAMIESJÄRJESTÖT (SVJ)

Varapuheenjohtajana toimi Otto Jokinen 1961-1962 (Suomen Työläisliiton edustajana), Aimo O. Anttila oli hallituksen varajäsen ja Toivo Jahn sihteeri 1964-1969.

VIRKAMIEHEN JA TYÖNTEKIJÄIN YHTEISJÄRJESTÖ, VALTION YHTEISJÄRJESTÖ (VTY)

Varapuheenjohtajana oli Pentti Helo 1980-1984 ja hallituksen jäsenenä 1984-1987. Seppo Patrikainen oli hallituksen jäsen 1976-1996. Hallituksen varajäseniä olivat Raimo Kantola,

Eero Rahkonen, Keijo Savelainen, Jaan Vingisaar, Jukka Kannisto, Pekka Rönkkö, Timo Tanner, Heikki Sipiläinen ja Ilkka Alava

Valtuuston varajäseniä olivat Sylvi Kettunen, Keijo Savelainen ja Maire Wikholm (ollessaan Valtion Virkamiesten jäsen, myöhemmin varsinainen jäsen)

Pääsihteerin tehtävät kuuluivat Valtion Virkamiehet ry:n jäsenelle vuodesta 1971 järjestön loppuun saakka: Lauri J. Havia 1971-1981, Raimo Kantola 1981- 1983, Pertti Ahonen 1983-1999 ja Jaan Vingisaar 1999-2005

VALTION VIRKAILIJAIN LIITTO (VVL)

Varapuheenjohtaja	Otto Jokinen 1958-1963
	Aimo O. Anttila 1966-1969, hoiti puheenjohtajan tehtäviä 1968-1969
Liittotoimikunta	Otto Jokinen 1963-1966
Liittotoimikunnan varajäsen	Otto Jokinen 1954-1958
	Aimo O. Anttila 1962-1966
	Uuno Nokelainen 1966-1970

VALTION VIRKAILIJAIN JA TYÖNTEKIJÄIN LIITTO (VVTL)

Liittotoimikunnan varajäsen Kalevi Koljonen 1972

Sihteeri Pentti Helo 1970-1978

VALTION TYÖNTEKIJÄIN JA VIRANHALTIJAIN LIITTO (VTVL)

VALTION AMMATTILIITTO (VAL)

VALTION JA ERITYISALOJEN AMMATTILIITTO (VAL)

Puheenjohtaja	Pentti Helo 1978-1987
Toinen sihteeri	Seppo Patrikainen 1978 – 1994
Yleissihteeri	Seppo Patrikainen 1994-1997
Liittohallituksen varajäsen	Matti Simola 1986-1990
	Tuula Partanen 2002 - 2005

Liittovaltuuston varajäsen	Jukka Kalervo 1986- 1994
	Maire Wikholm 1986- 1990 (VV:n edustajana)
	Merja Kosunen 1994-1998

JULKISTEN JA HYVINVOINTIALOJEN LIITTO JHL

Siirtymäkauden edustajiston
varajäsen

Tuula Partanen 2006

LIITE 5**OSASTON STANDAARIT****Numeroidut:**

- 1 Valtion ammattiliitto VAL
- 1a. Paavo Tolonen
- 2 Matti Simola
- 3 Ritva Fransman
- 4 Tapani Viitala
- 5 Jukka Kalervo
- 6 Hannu Digert
- 7 Keijo Savelainen
- 8 Maire Wikholm
- 9 Merja Kosunen
- 10 Kyllikki Ryyppö
- 11 Tuula Partanen
- 12 Riitta Huusko
- 13 Ulla Käpynen
- 14 Kirsti Lapinsalo
- 15 Heikki Pitkänen
- 16 Heidi Katz

Numeroimattomat

Sakari Lehtinen

Antero Forsten

Valtion yhteisjärjestö VTY

Ritva Arokko

Raimo Kantola

Helsingin ammatillinen paikallisjärjestö HAP

Reijo Wiman

Ritva Kanervo

Hilve Lunden

Maila Forsten

Vuorelan koulukoti

Kyllikki Hakala

Valtion vahtimestari- ja toimihenkilöyhdistys

Anneli Laakso

KIRJALLISUUS

- Ahonen, Pertti (toim.): VTY Kolme vuosikymmentä. Hämeenlinna 1976
- Ala-Kapee, Pirjo – Valkonen, Marjaana: Yhdessä elämä turvalliseksi. SAK-laisen ammattiyhdistysliikkeen kehitys vuoteen 1930. Helsinki 1982
- Alanen Aulis: Puoli vuosisataa postimiesten yhteistyötä. Suomen postiljooniyhdistys 1906-1930. Suomen postimiesliitto 1931-1956. Helsinki 1956
- Bergholm, Tapio: Sopimussyhteiskunnan synty I. Työehtosopimusten läpimurrosta yleislakioon. SAK 1944-1956. Keuruu 2005
- Bergholm, Tapio: Sopimussyhteiskunnan synty II. Hajaannuksesta tulopolitiikkaan. SAK 1956-1969. Helsinki 2007
- Harvey, David: Uusliberalismin lyhyt historia, Helsinki 2008
- Heiskala Risto – Kantola Anu: Vallan uudet ideat. Hyvinvointivaltion huomasta valmentajavaltion huomaan. Teoksessa Pietikäinen, Petteri (toim.): Valta Suomessa. Gaudeamus 2010
- Hoffren, Eero: Alueellisen kestävän hyvinvoinnin kehitys ja seuranta GPI-indikaattorilla. Päijät-Häme, Kainuu ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alue 1960-2009. Tilastokeskus 2011
- Hyvinkään seurakuntalehti 2006.
- Iacocca Lee: Autoelämäkerta. Toim. William Novak. WSOY 1985.
- Ilta-sanomat 2011-
- Istala Kari: VAL ja jäsenistö valtionhallinnon muutosten keskellä. Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry:n toinen vuosikymmen 1988-1998. Hämeenlinna 1998
- JHL:n vuosikertomus 2005
- Jokela Arto: Oikeutta hankkimassa. tutkimus postiliittolaisesta ammattiyhdistystoiminnasta 1800-luvun lopulta 2000-luvun alkuun. 2005
- Joustie Heikki: Tulosohjaus Suomen valtionhallinnossa. Säätytalo 2.5.2007
- Kansalaiskalenteri 1991. Juva 1990
- Kettunen, Pauli: Anoen, taistellen, neuvotellen. Veturimiesten ammattiyhdistysliikkeen kehitys vuoteen 1976. Porvoo 1976
- Kettunen, Pauli: Työjärjestys. Tutkielmia työn ja tiedon poliittisesta historiasta. Tutkijaliitto 1997
- Kivelä, Juhani: Valtiokonsernin talousohjauksen tila – tuki vai taakka. Tampere 2010
- Klein, Naomi: Tuhokapitalismin nousu. Juva 2008
- Komulainen, Simo: Yhdentymisellä järjestövoimaa ja edunvalvontatehoa. VTVL 10 vuotta – turvallisesti. 1988
- Konttinen Seppo: Kansallisomaisuuden ryöstö. Vantaa 2009
- Lakimiesuutiset
- Levynmyyntitilastot 1988, 2010. Musiikkituottajat
- Luoma Väinö: Valtion virkamiesten järjestäytyminen Suomessa I – II. Turku 1962
- Mattila, Aarne: Työriitojen sovittelun historia. Työpoliittinen tutkimus n:o 27. Työministeriö.

Helsinki 1992

Mattila, Aarne: Valtio työnantajana. Valtion työmarkkinalaitos 1955-2005. Jyväskylä 2005

Mitä – Missä – Milloin 1988-1989, 2010-2011

Mitä Suomi lukee 2010. Kirjakauppaliitto

Muiluvuori, Jukka: AKAVA 1950-2000. Oma ja yhteinen etu. Vammala 2000

Näin on käynyt. Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö 2007.

Patomäki Heikki: Uusliberalismi Suomessa. Lyhyt historia ja tulevaisuuden vaihtoehdot. Helsinki 2007

Pietikäinen Petteri (toim.). Valta Suomessa. Gaudeamus 2010

Pietiäinen Jukka-Pekka: Herraklubista edunvalvojaksi. Liiketyönantajain keskusliitto 1945-1995. Keuruu 1995.

Pitäjän uutiset

Puoskari Pentti: Laman varjo ja sateenkaari. Talouspoliittinen päiväkirja 1990-luvulta. Helsinki 2002

Rentola, Kimmo: Suojelupoliisi kylmässä sodassa 1949-1991. Teoksessa Ratakatu 12. toim. Matti Simola. Hämeenlinna 2009

Reuna, Risto: Puutyöläisten historia II. Puutyöläiset ja heidän liittonsa työmarkkinoilla 1931-1973. Espoo 1985

Reuna Risto – Uino Ari: Viesti menee perille. Postiliiton Helsingin osasto vuosina 1945-2005. Toimittanut Juha Pöyry Hki 2006

Saarinen, Iivari: Tullimiesliiton historia 1906-1956. Helsinki 1956

SAK:n vuosikertomukset

Seppinen Ilkka: MKL Mielenterveys- ja kehitysvamma-alan liitto ry 1927-1977. Helsinki 1977

Seppinen, Ilkka: Yhteisjärjestön historian luonnos. Teoksessa VTY kolme vuosikymmentä, toim. Pertti Ahonen. Hämeenlinna 1976

Simola, Matti (toim): Ratakatu 12. Hämeenlinna 2009

Simola, Matti: Valtion virkamiehet (SAK) 30 vuotta 1955-1985. Helsinki 1985

Stenvall Jari: Käsikyläisestä toimijaksi. Valtion keskushallinnon virkamiehistön pätevyyden arvostusten kehitys suuriruhtinaskunnan ajan alusta 2000-luvulle. Tampereen yliopisto 2000.

Suomen kansanedustajat 1907-1982. Helsinki 1982

Tietoja valtion henkilöstöstä 1970-2004. Valtiovarainministeriö 2005

Tietoja valtion henkilöstöstä 2005. Valtiovarainministeriö 2006

Tiihonen, Seppo – Ylikangas, Heikki: Virka Valta Kulttuuri. Suomalaisen hallintokulttuurin kehitys. Helsinki 1992

Time. nro 10/2011 - 14.3.2011

Työ ja virka. VTVL:n lehti

VAL:n vuosikertomukset ja liittokokouspöytäkirjat

Valkonen, Marjaana: Yhdessä elämä turvalliseksi. Suomen ammattiyhdistysten keskusliitto 1930-1947. Helsinki 1987

Vallaton 1998. Pääkaupunkisudun erityisalojen ammattiosasto.

Valtiokonttorin kotisivu

Valtionvarainministeriön kotisivu
 Valtti. VAL:n lehti
 Virka ja työ. VVTL:n lehti
 VTVL:n vuosikertomukset ja liittokokouspöytäkirjat
 VTY:n vuosikertomukset
 Vuosien 1955, 1972 ja 1988 elokuvat. Wikipedia
 VVL:n vuosikertomukset ja liittokokouspöytäkirjat
 VVTL:n vuosikertomukset ja liittokokouspöytäkirjat
 Weber, Max: Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki. WSOY 1980.

Haastattelut

Vuosina 2010 - 2011

Kirjallisesti:

Pertti Ahonen
 Ilkka Alava
 Raimo Kantola
 Leena Lepistö
 Tuula Partanen
 Keijo Savelainen

Suullisesti:

Jukka Kalervo
 Jouni Kitti
 Sakari Lehtinen
 Risto Mustonen
 Päivö Puhakainen
 Risto Reuna
 Heikki Sipiläinen
 Paavo Tolonen
 Osaston hallituksen (2010-2011) jäsenet

Vuonna 1985:

Vilho Hakola
 Pentti Helo
 Toivo Jahn
 Olli Kakko
 Unto Kivekäs
 Niilo Koljonen
 Niilo Kumen

Uuno Nokelainen
Marjatta Pitkänen
Uuno Raatikainen
Pentti Ritonieni

Työväen muistitietokokoelmat:

Juhani Heino
Olli Kakko
Yrjö Löytönen

Valokuvat

Ellei toisin ole mainittu, niin kirjan kuvat ovat Jukka Kalervon, osaston tai kirjoittajan kokoelmista. Kaikista kuvaajista ei ole jäänyt tietoja. Kiitokset heille, jotka ovat kulloinkin kameraa pidelleet.

LOPPUSANAT

Kiitokset niille lukijoille, jotka ovat jaksaneet tänne saakka. Lopuksi hieman selvitystä kirjasta ja sen taustasta.

Kirjoittamani Valtion Virkamiehet ry:n edellinen historiikki julkaistiin vuonna 1985. Uuden tekemisestä puhuttiin vuosien mittaan, mutta se oli aina jäänyt puheen tasolle. Niinpä Jukka Kalervo esitti muutama vuosi sitten osaston hallitukselle, että olisi jo aika ryhtyä laatimaan uutta kirjaa ja Simolan pitäisi kirjoittaa se. Ajattelin, että eipä siinä mitään, kirjoitellaan, helppo homma. Vuoden 2009 lopulla pääsin sitten alkuun kun edellinen, aivan toisen aihealueen kirja tuli valmiiksi. Siinä vaiheessa totesin, ettei olekaan ollenkaan helppoa siirtyä sujuvasti ja nopeasti aiheesta toiseen, ainakaan tässä iässä ja kun edellistä aihealuetta olin käsitellyt 15 vuoden ajan.

Pitkähkön alkuihmettelyn jälkeen siirtymistä auttoivat sitten erityisesti yleiset keskustelut työväenliikkeen historiasta FL Risto Reunan kanssa sekä ajatustenvaihto mm. aloitteentekijän ja Heikki Sipiläisen kanssa. Ilkka Alavan lähettämä runsas kirjallinen aineisto oli suureksi avuksi. Pertti Ahonen, Raimo Kantola, Risto Mustonen ja Keijo Savelainen antoivat lisää keskusjärjestö- ja liittotason näkökulmia, joita kirjoittajalla ei paljoa ollut. Paavo Tolosen kanssa vaihdeltiin kuulumisia pitkästä aikaa.

Kirjallisuuden osalta edellisellä kerralla pääteokset olivat Väinö Luoman väitöskirja ja Ilkka Seppisen VTY:n historialuonnos, edelleenkin ne olivat keskeisiä. Uudemmasta kirjallisuudesta erinomainen lisä oli Aarne Mattilan kirja Valtio työnantajana. Simo Komulaisen ja Kari Istalan historiikit auttoivat hahmottamaan tapahtunutta järjestöllistä kehitystä. Yleisen ammattiyhdistyshistorian ja tarkistusten osalta Tapio Bergholmin kirjat olivat välttämättömiä. Kirjallisuusluettelosta löytyy lisäksi monia muita hyviä teoksia. Lähdeviitteitä kirjassa ei ole. Tätä ei ole tarkoitettu tieteelliseksi näytöksi.

Edellisessä kirjassa käsittelin myös SAK-laisten valtion virkamiesjärjestöjen kehitystä. Niin nytkin ja tarkastelukulmaa on pyritty laajentamaan ainakin pintapuolisesti koko valtiosektorin järjestäytymistä kattavaksi. Oman mielenkiintoni vuoksi olen kirjoittanut jonkinlaisen yhteenvedon vuosina 1922-1945 toimineesta Suomen valtionvirkailijain keskusliitosta (SVK) vaikka se ei oikeastaan mitenkään liity varsinaiseen asiaan.

Osaston vaiheet vuoteen 1985 on esitelty edellisen kirjan pohjalta. Uusi osuus alkaa syksystä 1985. Vuonna 1987 valtionapupalkkaiset perustivat oman ammattiosastonsa ja Valtion Virkamiehet muuttui seuraavan vuoden alusta nimensä mukaisesti (lähes) puhtaaksi valtion virkamiesten ammattiosastoksi. Niinpä kirjassa on käsitelty erityisesti suomalaisen yhteiskunnan ja valtionhallinnon vaiheita siitä lähtien. Monien tutkimusten, kokemusten ja tilastojen mukaan vuodet 1987 ja 1988 muodostavat merkittävän taitekohdan yhteiskunnan ja valtionhallinnon kehityskulussa. Muutoksia on sen jälkeen tapahtunut runsaasti. Osa niistä oli varmasti tarpeellisia ja välttämättömiä, mutta osasta voidaan esittää kriittisiä näkemyksiä tai ainakin hyviä kysymyksiä. Hyvien vastausten löytäminen on tietysti usein vaikeaa. Arvioita voidaan toki esittää ja niitä olen pyrkinyt esittämään.

Tässä kirjassa pääpaino on yhteiskunnan, talouden ja hallinnon sekä järjestöllisessä kehityksessä. Ammattiyhdistyshistorioiden perinteiset painopisteet sopimus- ja neuvottelutoiminta ovat jääneet hieman sivummalle. Ajatuksena on ollut, että muut ovat kirjoittaneet ja tulevat kirjoittamaan niistä ja tässä keskityn niihin alueisiin, jotka kiinnostavat minua eniten. Toinen (alitajuinen) syy voi olla se, että 20 vuoden hallintokokemuksen jälkeen ei ollut suurta intoa syventyä ainakaan heti uudelleen sopimus- ja neuvottelukuvioihin.

Valtion Virkamiehet on suhtautunut myönteisesti hankkeeseen vaikka ensimmäinen vuosi ei mitään tuottanutkaan, eipä siitä tosin ollut kulujakaan. Kiitokset erityisesti puheenjohtajille, Tuula Partanen ja Kirsi Kekki, sekä sihteeri Taina Salmelle. Arkistolaisten lisäksi Jouni Kitin muistelmät monipuolistivat tekstiä. JHL:n toimistosta Tuula Bruun ja Sirpa Laajanaho ovat etsineet esille toimintansa lopettaneiden järjestöjen (VAL, VTY) asiakirjoja, kiitokset heille. Työväen arkiston ja siihen yhdistyneen Ammattiyhdistysarkiston työntekijöille kiitokset vaivannäöstä, samoin Työväenliikkeen kirjastolle. Professori Pauli Kettunen on lukenut käsikirjoituksen ja tarkistanut ettei pahoja asiavirheitä ole jäänyt tekstiin. Johtopäätökset ovat omiani, joten täysi vastuu sisällöstä on allekirjoittaneella koska historiatoimikuntaakaan ei ole ollut.

Kuten niin monta kertaa aiemminkin, AT-julkaisutoimisto on taidolla ja asiantuntemuksella saattanut tekstini painokelpoiseen muotoon, kiitokset siitä Saija Lehtoselle ja Timo O. Tuomistolle. Kirjoitustyötä on osaston lisäksi tukenut Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahalautakunta vuonna 2010.

Matkan varrella ja varsinkin loppuvaiheissa tuli monta kertaa mieleen, että SAK-laisten valtion virkamiesten järjestäytymisessä olisi vielä tutkittavaa ja monia asiakirjoja pitäisi katsella ja useita ihmisiä haastatella, valokuviakin etsiä lisää jne. Näin tietysti pitäisi, toisaalta jos näin olisi tehty, niin tämä kirja ei olisi koskaan valmistunut. Toivottavasti joku jaksaa jatkaa. Kiitokset vielä Jukka Kalervolle, ilman hänen aloitettaan tätäkään ei olisi kirjoitettu.

Edellisen kirjani esipuheessa totesin olevani matkalla kohti auringonlaskua. Matkalla ollaan ...

Kruununhaassa 13.6.2011

Matti Simola

Muodollinen seikka aivan loppuksi:

Olen käyttänyt kirjassa koko ajan muotoa Valtion Virkamiehet ry, vaikka virallinen kirjoitusasu on vaihdellut. Muista laitoksista ja järjestöistä olen käyttänyt muotoa, joissa ensimmäinen osa alkaa suurella kirjaimella ja muut pienellä, yleisistä ohjeista välittämättä